

MAGYARORSZÁG MŰEMLÉKJEGYZÉKE

FEJÉR MEGYE

MAGYARORSZÁG MŰEMLÉKJEGYZÉKE

FEJÉR MEGYE

Sorozatszerkesztő HARIS ANDREA
SOMORJAY SÉLYSETTE

Munkatárs BARDOLY ISTVÁN

A műemlékrevíziót végezték BÁ BÁLINT ÁDÁM
CSHJ CSURGAI HORVÁTH JÓZSEF
Csl CSER ISTVÁN
FK FATSAR KRISTÓF
GYA GYŐR ATTILA
HR HERCZEG RENÁTA
KCs KERESZTESSY CSABA
MA D. MEZEY ALICE
NL NAGY LEVENTE
PE PRAKFAI ENDRE
PI PAPP ISTVÁN
RV ROZMANN VIKTOR
VL VERES LUJZA

A jegyzéket összeállította D. MEZEY ALICE

A jegyzék összeállításában közreműködött HAJDÓK JUDIT

Szerkesztette BARDOLY ISTVÁN
HARIS ANDREA

A jegyzéket ellenőrizte CSUTOR ÉVA

Képek KÖH FOTÓTÁR

Címlap: Lovasberény, Cziráky-kastély (trsz.: 1716)

Második oldal: Székesfehérvár, Szűz Mária prépostsági templom (trsz.: 1551) 12. század második feléből származó faragványcsoport egyik eleme

Tervezés és nyomdai előkészítés: KLT-D-Film Bt.

ISBN 978-963-86510-7-5 ö
ISBN 978-963-7474-19-4

Kiadja: KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL
Felelős kiadó: dr. MEZŐS TAMÁS, a KÖH elnöke

ELŐSZÓ

A MŰEMLEKJEGYZÉK TARTALMA

A magyarországi műemlékek hivatalos jegyzéke utoljára 1990-ben jelent meg két kötetben, 1988-ban lezárt kézirat alapján. A rendszerváltást követő tömeges utcanév, helyrajzi szám, tulajdonos és funkció változás miatt azonban kiadása a megjelenést követően hamarosan újra aktuálissá vált. Ennek előkészítése folyamán megfogalmazódott az az igény is, hogy az új jegyzék a korábbinál bővebb tartalommal jelenjen meg, és ne csak az adminisztratív-, hanem a művészettörténeti adatok is kerüljenek felülvizsgálatra.

A lehetséges módszerek megfontolása során egyértelművé vált, hogy az új műemlékjegyzéket csak a teljes állományrevízió alapján lehet kiadni. Ez 1996 és 2002 között 95 %-ban elkészült, rendszeres revízió folyik még Somogy- és Baranya megyében, hiánypótlás pedig az egyes jegyzékek szerkesztéséhez kapcsolódóan. A munkában mintegy harminc, elsősorban művészettörténész végzettségű munkatárs vett részt. Az egységes adatfelvétel biztosítása érdekében minden objektumról adatlapot kellett kitölteni, kötött, illetve, szabad szöveges mezőkkel. Az egységes terminológia érdekében az adatlapokhoz kitöltési útmutató készült. A revízió alapvetően helyszíni szemlére épült, és elsődleges feladata az objektumok tényleges helyszíni, illetve a földhivatali alaptérképeken történő azonosítása, valamint a szemrevételezéssel megállapítható értékek jegyzékszerű összeírása, valamint az épületekről leolvasható építéstörténeti vázlat összeállítása volt. Nem volt feladat a részletes topográfiai leírás, sem az alapvető szakirodalmon túlmenő forráskutatás. A teljes műemlékállomány helyszíni szemlén alapuló, egységes szempontrendszer szerinti és lehatárolt idő intervallumon belül történő áttekintésére 1960 óta nem volt példa. Több műemlék tartozékainak, berendezésének írásos és bőséges képi dokumentálására most került sor először. Így annak ellenére, hogy a begyűjtött anyag – minden erre irányuló intézkedés ellenére – kétségtelenül nem teljesen egységes, az országos állományrevízió olyan jelentős eredménye a műemlékvédelemnek, amelyre a további felügyeleti tevékenység és kutatómunka épülhet. Az adatlapok teljes tartalma a KÖH műemléki nyilvántartásának adatbázisába kerül, és ott szabályozott feltételek mellett kutatható.

A műemlékjegyzék az állományrevízió során összegyűjtött anyagnak csak egy meghatározott körét s emlékenként egy-egy fotót tartalmaz. Ennek ellenére több információt ad közre egy-egy emlékről, mint a korábbi jegyzék. Az ebből adódó területi következmények és más gyakorlati megfontolások együttesen eredményezték azt a döntést, hogy a jövőben sorozat jelleggel, megyénként adjuk közre a műemlékek jegyzékét. A szövegek (leírások, attribúció, datálás) a revíziós adatlapok alapján íródtak, a jegyzék szerkesztői által esetenként szükségesnek ítélt kiegészítésekkel és módosításokkal. Az egyes szócikkek végén a revíziót végző munkatársunk monogramját adjuk meg.

A MŰEMLEKJEGYZÉK CÉLJA

A jegyzék szerkesztésekor célunk az volt, hogy a védett emlékeknek ne csak területenként összegyűjtött felsorolását adjuk, hanem segítségével az objektumokat könnyen és egyértelműen azonosítani is lehessen. Hogy ez a látszólag természetes szempont milyen kitüntetett figyelmet érdemel, az éppen a revízió során vált nyilvánvalóvá. A helyrajzi számok, az utcanév és a funkció változásai, a bel-, illetve külterületek átminősítése miatt nem egy emlék azonosítása csak hosszabb kutatás eredményeként volt lehetséges.

Az azonosításnak három feltételét határoztuk meg:

- 1.) Legyen az emlék könnyen megtalálható: ennek érdekében a fontosabb belterületi emlékek esetében lehetőség szerint, a külterületeknél kötelező jelleggel, az utca, házszám, helyrajzi szám szerepeltetése mellett szöveges orientációt is megadtunk.
- 2.) A leírás alapján legyen az objektum egyértelműen felismerhető. Az azonosítást segíti az egy jellemző nézetet ábrázoló fotó.

3.) Amennyiben a védett objektum épületegyüttest alkot, és/vagy a védelem több helyrajzi számot érint, legyen egyértelmű, hogy az együttes milyen alkotóelemekből áll, és azok melyik helyrajzi számon helyezkednek el. A szöveges leírás ezek szerint a szempontok szerint készült, részletes épületleírás nem volt a célunk.

Nem célja a műemlékjegyzéknek egy-egy védett objektum valamennyi műemléki értékkel bíró tartozékának, illetve berendezésének tételes felsorolása. E tekintetben a KÖH műemléki nyilvántartása az irányadó.

A MŰEMLEKJEGYZÉK SZERKEZETE

Általános megjegyzések

A műemlékek településenként, településen belül pedig utcák szerint található meg. Mind a települések, mind az utcák szoros betűrendben követik egymást.

A tájékozódást mutató segíti azoknál a településeknél, amelyeknél az emlékek száma vagy a leírások hossza miatt a teljes emlékanyagot nem lehet könnyen áttekinteni. A mutató a műemlék azonosításának megkönnyítését célozza. Csak olyan településrész-, objektum-, illetve intézmény neveket vettünk fel, amelyek a jelenlegi jegyzékszövegben szerepelnek, vagy az előző jegyzékben a maitól eltérő néven voltak megtalálhatók. Településrészekre a mutatóban lehet keresni. A belterületi településrészekon fekvő műemlékeket az adott utcához soroltuk, és a településrészt a leíró szövegben megemlítettük. A külterületi emlékek a település végén található, vastagon szedett „Külterület” alfejezetben szerepelnek, több nevesített külterület esetében azok betűrendjében, egyébként a helyrajzi számok növekvő sorrendjében.

Amennyiben egy objektumot műemlékpolitikai okból népi emlékként is nyilvántartunk, akkor ezt – a korábbi jegyzéktől eltérő módon – a leírás végén „népi műemlék” megjegyzéssel jelezzük.

Kérdőjellel jeleztük, ha a datálás vagy az attribúció szakirodalommal nem támasztható alá, vagy a szakirodalom kérdésesként kezeli.

A fejléc adatairól

1. Objektum neve – törzsszám

A fejléc első sora a műemlék eredeti rendeltetésének megfelelő nevet tartalmazza. Mögötte zárójelben templom esetében annak titulusa, más épületeknél indokolt esetben az eredeti rendeltetéstől eltérő, mai használatra utaló intézmény név (pl. városháza, múzeum, szálloda, oktatási intézmény hivatalos neve, stb.) olvasható.

A törzsszám (trsz.) a műemlék egyetlen soha nem változó adata. A gyors azonosítás, illetve a törzsszám szerinti keresés lehetősége végett az objektummal egy sorban, a fejléc jobb szélén kiemelten jelenik meg.

Összetartozó műemlék részek vagy történetileg egy együttest alkotó műemlékek sokszor külön törzsszámon lettek műemlékké nyilvánítva. Előfordulhat ezért, hogy egy fejléc alatt a leíró részben több, külön törzsszámmal rendelkező objektum szerepel. A törzsszámot ezekben az esetekben is az objektummal egy sorban tüntetjük fel.

2. Utca, házszám

Egy utcán belül, amennyiben a számozás ezt lehetővé teszi, először a templomot adjuk meg, ezt követi a parókia, majd egyéb objektumok, pl. szobrok következnek.

Házszám nélkül említünk egyes műemlékfajtaikat (elsősorban templomokat), amennyiben a topográfiai azonosítás szempontjából a házszám közömbös vagy éppen zavaró.

Előfordul, hogy a műemlék nem köthető nevesített közterülethez. Az ilyeneket a település végéhez soroltuk, és a leírásban kitértünk a településen belül elfoglalt helyükre.

3. Helyrajzi szám

Ha egy helyrajzi számon és egy címen (pl. temetőben) több, külön törzsszámmal védett objektum van, akkor az együttesre utaló műemlék megnevezés alatt a közös adatokat egyszer adjuk meg. Ezt követően külön címszavanként következik a műemlékek leírása. Ilyen esetben az emlékeket mutatóztuk. Ezt az eljárást követtük, tekintet nélkül arra, hogy a teljes együttes védett-e vagy sem. (Védett együttes mellett mindig törzsszám szerepel.)

Ha több helyrajzi szám is tartozik egy törzsszámmal, akkor a fejlécben valamennyi számot feltüntettük. Amennyiben ilyen esetben több elemből álló műemlékről van szó, akkor a leíró részben minden külön említett elem után zárójelben megadjuk a vonatkozó helyrajzi számot.

4. Stílus

A műemléket jelenleg meghatározó, domináns stílusjegy alapján került meghatározásra. Egyéb, érzékelhető stíluselemekre a leíró részben utalunk.

5. Datálás

A műemléket jelenleg leginkább jellemző építési dátum. Korábbi építési periódusokra, illetve későbbi átépítésekre a történeti részben utalunk, fennmaradt részletek esetén lehetőség szerint azokra vonatkoztatva.

A leírás

A műemlékek leírása tartalmilag öt szakaszból áll, amely folyamatos szöveggé jelenik meg.

Az objektum topográfiai meghatározása a műemlék településen belüli vagy ahhoz viszonyított helyét adja meg, amennyiben ez az azonosításhoz nélkülözhetetlen, avagy azt segíti.

Az emlék jellegének leírása utal a környezettel való kapcsolatra (tájolás, beépítés módja, környező terepviszonyok, amennyiben ezek jellemzőek), alaprajzi elrendezésre, tömegré és a jellegzetes homlokzati elemekre (pl. rizalitok, erkélyek, stb.). Részletes homlokzatileírás nem volt cél.

Belső építészeti részletet csak akkor említünk meg, ha ez tartozékként jelentős, esetleg a datálás vagy a stílus meghatározás alapjául szolgált. Ezt követi az épület tartozékainak és berendezésének utalásszerű ismertetése (falfestés, üveglablak, berendezés), az adott elem után zárójelben az ismert mesterek nevével; az orgonát külön említjük, amennyiben hangszerként is műemléki értékkel bír. A mesternevekre, berendezésre történő utalás jelzesszerű, tételes információért a KÖH műemléki nyilvántartásához kell fordulni.

A leírást az építéstörténet lényegesnek ítélt momentumainak felsorolása követi, a fejléc tartalmának megismétlése nélkül. Csak olyan adatokat szerepeltetünk, amelyek az építéstörténet szempontjából meghatározóak. A leírásban az építész és az építető nevére, illetve a kivitelezőre külön utalás történik zárójelben. Az épület egyes részleteire vonatkozó építési dátumokat lehetőség szerint a leíró részben, az egyes épületrészek leírása után közöljük.

Fejér megye műemlékeinek állományrevíziójára 1999–2000-ben került sor, a kéziratot 2008. május 30-án zártuk le. A műemlékjegyzék a KÖH hivatalos kiadványa, amely a Műemlékvédelmi Tudományos Intézet gondozásában jelenik meg.

2008. május 30.

Haris Andrea – Somorjay Sélysette

RÖVIDÍTÉSEK

D – dél
 É – észak
 ev. – evangélikus
 gör. kat. – görög katolikus
 hrsz. – helyrajzi szám
 K – kelet
 KÖH – Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
 MJT - műemléki jelentőségű terület
 MK – műemléki környezet
 Ny – nyugat
 r. k. – római katolikus
 ref. – református
 trsz. – műemléki törzsszám
 u. – utca

ABA

Mutató

Belsőbáránd
 Felsőszentiván
 Spingler-villa > Külterület, Belsőbáránd
 Víztorony > Külterület, Felsőszentiván

R. k. templom (Szentháromság)

1692

Béke tér
 hrsz.: 493
 barokk
 1753

Település központjában, szabadon álló, tagolt tömegű és homlokzatú templom. A fő tömeg egyenlő szárú háromszög alaprajza a Szentháromság titulusra utal. A háromszög sarkai lekerekítettek. Ny-i oldalához téglalap alaprajzú, a fő tömeggel megegyező magasságú portikusz, a háromszög másik két oldalához sekrestye és oratórium alacsony bővítései csatlakoznak. A központi épületrészt sátoztató, a bővítésményeket nyeregrető fedi, főhomlokzatát pilaszterek, az oldalhomlokzatokat lizénák tagolják, a faltükröket szegmentíves és ovális, vakolatkeretes ablakok törlik át. A templomteret a háromszögbe írt kör alaprajz jellemzi, a háromszög csúcsaiban háromszintes, a hajóba szegmentíves záradékokkal nyíló oratóriumtereket és falépcsőfokos feljáratozat alakítottak ki. A templomtér kupolával fedett, a mellékterek boltozottak. Falképek: a kupolában, 1756. A mellékterekben és sekrestyében rokokó stukkódíszítés. Berendezés: jellemzően 18. század második fele; főoltár, mellékoltárok, padok, szószék: 1764. Orgona: 1940 (Fittler István), eredetileg a berentei templom számára készült, 1963-ban helyezték ide. Petresics Lőrinc jezsuita szerzetes kezdeményezésére épült 1748–1753 között (építész: Hatzinger Pál linzi származású székesfehérvári építész tervei alapján?). Hajóval való bővítésére és torony építése 1904 (építész: Sztelho Ottó). A bővítésmény és a torony a II. világháborúban megsérült, lebontották. A mai homlokzat és az előcsarnok 1947–1948-ban épült (építész: Kollár Gyula). A kupolafreskót 1846-ban, 1906-ban és 1956-ban restaurálták. A homlokzati falnál: emlékkereszt, emléktábla és sírkövek, 19. század.

BÁ

R. k. plébániaház

10443

Dózsa György u. 36.
 hrsz.: 465
 késő barokk
 18. század vége

Szabadon álló, előkertes, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, utcavonallal párhuzamos gerincű, fölülkontyolt nyeregretetős lakóház. Bejárata a kerti homlokzat középtengelyében nyílik, előtte újabb építésű, üvegezett fatornác. Hőbörcsös vakolatú homlokzatok, a sarkoknál és az oromfalon simított, a nyílászárók körül szalagkereteléssel. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezés. Kolostorboltozatos szobasor, csehsüveg boltozatos tornác. Késő barokk nyílászárók és vasalatok, vasrácsos ablakok. Tornác kőlap-, szobák hajópadló burkolatosak. Melléképület egytraktusos, földszintes, nyeregretetős, építéskori nyílászárókkal. Épült a 18. század végén.

BÁ

1692

10443

9824

Zichy-Bolvary-kúria

Dózsa György út 36/a
 hrsz.: 461
 klasszicista
 19. század első fele

Saroktelken, szabadon álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Bejárata a K-i oldalon, négy dór oszlop tartotta, oromfalas, nyeregtetős portikusban nyílik, itteni nyílásai félkörívesek, a többi szemöldök- és könyöklőpárkányos, vízszintes záradékú. Kerti kijárata ablaknyi szélességű, félkör alakú felülvilágító nyílással. Enyhe kiülésű oldalrizalitjai az oldalhomlokzatra átforduló sájtós kiképzést kaptak: a kétrészes főpárkányt a hosszanti homlokzatok szélén egy-egy, az oldalhomlokzatokon két-két mélyített mezőben álló, vaskos, vakolatsávózott pillérek melletti dór oszlopok tartják. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, belső terei erősen átalakítottak. A faluban 1650-óta birtokos Zichy család építtette a 19. század első felében (építész: Hild József?), az 1930-as évek közepétől Bolvay Géza filmrendező volt, 1945 után kultúrház, könyvtár, majd élelmiszerüzlet.

BÁ

KÜLTERÜLET**BELSŐBÁRÁND****Spingler-villa**

Belsőbáránd
 hrsz.: 1765
 historizáló
 1904

Település szélén, út mellett, parkban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, kontyolt nyeregtetős, egyemeletes épület. Rövidebbik, ÉNy-i homlokzatához L alaprajzú, földszintes, szabad végén kontyolt nyeregtetős szárny csatlakozik. A téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregtetős, palafedéses főépület hosszabbik, ÉK-i oldalának közepén a bejárat és a lépcsőház tere lesarkított hasábként kiemelkedik a homlokzat síkjából. A villaszerű épület főhomlokzatának közepén a kőbábos korlátú terasz új építésű toldalék, helyén acél-fa szerkezetű fűrészelt fa díszítésű tornác volt. A homlokzat jellegzetes eleme az emeleti ablakok felső harmadának magasságában körbefutó szecessziós ornamentikával díszített gipszdomborműves szalag, a hangsúlyosan túlnyújtott, faragott konzolokkal alátámasztott ereszt, valamint a kőbábos erkélyek. A lépcsőházban új építésű falépcső, fabábos korlattal, a lépcsőház nagyméretű ablakában színes üvegtáblák. Az emeletről a padlástérbe öntöttvas csigalépcső vezet. Pincészet, földszint és emelet erősen megújított. Az egykori, falazott kerítéssel övezett parkot D felől parcellázással megcsönkítették, az épület DNy-i homlokzata előtt tavat alakítottak ki. A bárándpusztai birtoktest ismeretlen időponttól 1787-ig a pálos rendé volt, tőlük a Vallásalapozó került. Építtette Holczer János 1904-ben. Tőle 1935-ben felesége, majd leánya és annak férje Jászay Imre örökölte. A birtok 1945 előtti utolsó tulajdonosa a Spingler család volt. 1945 után általános iskola, majd az 1980-as évektől képzőművészeti szakközépiskola volt. 1991-ben, illetve 1995–1998 között felújítva, magántulajdonban. A telek É-i sarkában két kisebb, új építésű melléképület.

RV

10318

9824

FELSŐSZENTIVÁN**Víztorony**

Felsőszentiván
 Szentiván-puszta
 hrsz.: 1477/3
 historizáló
 1870–1880 között

Az egykori Zichy-kastély parkjában, a kastély szomszédságában, szabadon álló, négyzet alaprajzú, ötszintes, plasztikus vakolatarchitektúrával díszített 30 m magas torony, víztorony jellege rejtve marad. Homlokzatai megegyező kialakításúak, szintenként változóan formált ablaknyílásokkal. Az alsó szinten magas kőlabazaton, plasztikus vakolatkvaderezésben három félköríves záradékú vakablak, a negyedik oldalon a feljárt nyílik. Fölötte három szinten plasztikus sarokarmírozás és sávózott falmezőkben ablaknyílások: lent félköríves záradékú, timpanonos, fölötte vízszintes záradékú, konzolpáron fekvő szemöldökpárkányos, fölötte vízszintes szemöldökpárkányos, a legfelső szint egyszerű, lizénákkal és faltükrökkel tagolt architektúrájú, kis, keret nélküli nyílásokkal. Az egyes szinteket elválasztó párkányok közül a második és a negyedik szint fölötti a többinél plasztikusabb kiképzésű. A belső tér üres, a lépcsőt és a szinteket elbontották, anyagukat elhordták. Az 1830 körüli években épült kastély mellett álló víztorony a század utolsó negyedében épült. 1945-ig szélkerék segítségével emelték a vizet a tartályba, de ez a háború idején elpusztult.

BÁ

ADONY**Xavéri Szent Ferenc-szobor**

Kossuth Lajos u. 2.
 hrsz.: 893
 barokk
 1743

Az r. k. templom (trs.: 1624) melletti kert sarkában, a kerítésfaltól beljebb, alul kihalasodó, párkányfejezetes talapzaton álló szobor, a szentet, tekintetét az égre emelve, kezében korpuszos keresztet tartva ábrázolja. Fejét fém dicsfény koronázza, lábánál felhőben két puttófej. A posztamensen ötgú koronás, pólyás címer, alatta, mélyített mezőben felirat, mely szerint a szobrot br. Sternhal Xavéri Ferenc állíttatta 1743-ban a pestisjárvány emlékére. A szobor feje megújított, restaurálva 1985-ban.

CsHJ

R. k. templom (Sarlós Boldogasszony)

Rákóczi u. 37.
 hrsz.: 65
 barokk
 1776

Település központjában, szabadon álló, keletelt, kereszthajós, poligonális szentélyzáródású, homlokzati tornyos, a szentély felé kontyolt nyeregtetős templom, a szentélyzáródás és a kereszthajó szögletéhez kétfelől csatlakozó emeletes melléképítményekkel: sekrestyével, szertárral és oratóriummal. A homlokzat plasztikus, kétrészes főpárkányát a tengelyben nyíló bejárat két oldalán álló pilaszterpárok tartják, a pilaszterek közötti

10319

1625

1624

fülkékben Szent Péter és Szent Pál apostol kőszobrára áll. A hajó és a kétszintes, óraparkányos toronytest között íves artika, kétfelől kővázakkal. A kőkeretes, szegmentíves bejárat zárókövében 1723-as évszám. Csehsüveg boltozatú hajó, a hajó bejárat oldalán karzat. Falkép: 1950-es évek vége (Dénes Jenő). Berendezés: jellemzően historizáló, 19. század vége – 20. század eleje. Az első templomot, a török időkben elpusztult helyére, a Zichy birtokot bérlő Zennegh Kristóf és Meklisch Gergely támogatásával 1722–1723-ban építették, ennek felhasználásával épült a jelenlegi templom 1772–1776 között (építés: Rieder Jakab építőmester). Kereszthajóval 1902-ben bővítették. A templomkertben: 19. század első feléből származó sírkövek; I. világháborús emlékmű, 1920-as évek.

CsHJ

Nepomuki Szent János-szobor

9703

Révátkelőhely

hrsz.: 328/2

késő barokk

1797

Településen kívül, főútvonal mentén, árokparton, magas posztamensen álló, a szentet pápi ornátusban, kezében keresztrel ábrázoló kőszobor. Állíttatta Kapuváry Antal apát 1797-körül.

CsHJ

AGÁRDPU SZTA > GÁRDONY

ALCSÚTDOBOZ

Mutató

Hatvanpuszta

Máriavölgy

Vértesdoboz

Cifraistálló > Külterület, Máriavölgy

Majorsági épületek > Külterület, Hatvanpuszta

Ref. templom > Külterület, Vértesdoboz

Habsburg-kastély és parkja műemléki környezete (MK)

10875

A településközponttól DNy-i irányban, a Vértesacsca felé vezető közút É-i oldalán, terül el. Az út az egykori főbejárat előtt derékszögben D-i irányba fordul, a felsorolt helyrajzi számokat tartalmazó műemléki környezet ettől Ny-i és É-i irányban, a közút, a székesfehérvár–bicskei vasút, az ún. Felső rét és a kastélypark Ny-i határa között terül el, a csaplári erdő egy részén és az ún. „Csaplár-alja” nevű területen, a főbejáratától az óra mutató járása szerint haladva: a 075 hrsz.-ú utat, a 051/4, 052, 053/5 hrsz.-ú ingatlanokat, a 042 és 051/5 hrsz.-ú utat, a 051/6, 051/7, 033/8, 033/13, 033/14, 033/15, 033/22, 033/23, 033/24, hrsz.-ú ingatlanokat, a 033/25 hrsz.-ú ingatlanok a 048 hrsz.-ú ingatlan D-i határvonala meghosszabbításáig terjedő részét és a 050 hrsz.-ú csaplári erdőnek a 055 hrsz.-ú úttól induló, a 048 hrsz.-ú ingatlanig tartó erdei úttól É-ra eső részét, valamint a 071/6, 071/7, 072/1, 072/2, 074/7 hrsz.-ú számú ingatlanokat magába foglalva.

Habsburg-kastély és együttese

1591

Arborétum

hrsz.: 071/3–4, 6, 076, 077/1–2, 078, 172/1–2

klasszicista

1827

historizáló

1880 körül

A település Ny-i oldalába ékelődő egykori kastélypark közepén álló egykori kastély, főhomlokzatának csonkja. Az épületegyüttesből a főépület főhomlokzatának közepé, a két szintet átfogó ion oszlopos, timpanonos portikusz és kétfelől két ablaktengelynyi homlokzati fal, az elpusztult É-i mellékszárnyhoz tartozó kápolnaépület a toronnyal, a D-i mellékszárny földszintjének egy része, valamint a pálmaház romjai maradtak meg. A park kerítésének jelentős szakaszai és pilonos bejáratainak jelentős része áll. A park építményei közül a babaház (ma múzeum), medveház, gloriette és grotta, márványkád, sziklakert és csörgedező, valamint hidak maradtak meg. A szomszédos (hrsz.: 077/2) telken, közvetlenül a park ÉNy-i határán, kovácsoltvas kerítéskapu közelében áll a lovarda 11 szakaszos, egyterű és mellékterekkel bővített vasbeton épülete (Eiffel-Iroda?). É-i irányban nem messze L alaprajzú, alápincézett, földszintes, kontyolt nyeregretős lakóház (hrsz.: 077/1), valamint a lovarda és a lakóház között új építésű istállóépület és a vízgépház (hrsz.: 071/4) átalakított épülete áll. DK-i irányban a szomszédos telken (hrsz.: 076) áll a téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregretős klasszicista épület, az ún. Mosóház. A kastély József nádor számára épült 1820–1827 között (építés: Pollack Mihály). A klasszicista épület mellékszárnyait historizáló stílusban bővítették: kápolna, 1879–1880 (id. Storno Ferenc); pálmaház, 1882–1883 (Ybl Miklós). A kert építményeinek nagyobb része szintén a 19. század második feléből való. A kastélyt 1945-ben, közvetlenül a harcok után felgyújtották, majd a romokat később széthordták. A kápolna oltármenzája Baracskára, oltára és oltárképe Tabajdra került. A csonk állagvédelme az 1970-es évek első felében volt, a kápolnát 1976–1977-ban állították helyre, a park és a kerti építmények gondozása is ekkor kezdődött. Jelenleg a Duna-Ipoly Nemzeti Park kezelésében van.

RV

Szent Mihály arkangyal-szobor

9702

Bem József u., temető

hrsz.: 295

historizáló

1860

Eredetileg a temető bejáratánál, öntöttvas talapzaton álló, 70 cm magas öntöttvas szobor. A hosszú ruhában álló alak hullámos haja vállig, szárnyai a földig érnek. Bokáig erő ruhája fölött földig érő, testén tunikaszerűen átvetett, nyaknál összefogott köpenyt visel. Jobb karját fölemelve, ujjával az ég felé mutat, baljában a köpenyét tartja. Állították 1860-ban (talapzat: id. Storno Ferenc). A szobor jelenleg az r. k. plébánián található.

RV

1591

9703

10875

9702

1589

Gazdatiszti kúria**1589**

Szabadság út 105.

hrsz.: 1

klasszicista

1820

Település központjában, saroktelken álló, téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregtetős, földszintes épület. Ny-i telekhatáron egykori melléképülete áll. A főépülethez csatlakozik az új építésű, K-i telekhatárra épített egytraktusos szárny és a főépülettel párhuzamosan telepített, vele közel egy tömegű épületrész. A telek hátsó felében sportpálya. Az épület utcai homlokzatán vízszintes záradékú, keretezetlen ablakos, a középrész kiemelő négy pilaszter és szélről sarok armirozás. A pilaszterek között átívelő vakolatdísz az ablakok fölötti falmezőt osztja meg. Udvari homlokzata előtt nyolc, dór oszlopos-pilaszteres tornác. A kúria a főhercegi kastéllyal egy időben, az uradalom gazdatisztje számára épült a hozzá tartozó gazdasági épületekkel 1820-ban. 1986-ban kicserélték nyílászáróit, 1990-ben fedését, ekkor épültek az új épületszárnyak. Jelenleg általános iskola.

RV

1587

Ref. templom**1587**

Szabadság u. 122.

hrsz.: 507

késő barokk

1787

Település központjában, szabadon álló, keletelt, egyhajós, sokszög záradékú, homlokzati tornyos templom, a sokszög záradék felé kontyolt nyeregtetővel. Homlokzatait profilos főpárkány és lapos lizénákkal, illetve faltükrökkel tagolt felületek jellemzik. DK-i homlokzatának jobb oldalán késő barokk, bal oldalán, felújítás során előkerült élszedett, kőkeretes, befalazott ajtónyílás. Főbejárata a toronytest alatti, enyhén kiemelkedő rizalitban nyílik, az egy szintes torony órapárkányos, hagymakupolás. Egyszerű, síkmennyezetes belső tér, a torony alatti bejárat felől széles árkád, benne a torony sarkait tartó két vastos oszlop. Az árkád előtt két toszkán oszlopra támaszkodó fakarzat, 1787. Berendezés: az oldalhomlokzatban nyíló bejáratl szemben füzérdíszes balluszteren kő szószek, 1787. Fölötte intarziás hangvető és füzérdíszes úrasztala, 1786. A templom helyén 1710-ben egy, a mai templom hossz tengelyére merőleges tengelyű templom állt, ennek bejárá látható a DNy-i falban. Épült a korábbi templom falainak felhasználásával 1786–1787-ban. 1981-ben és 2000-ben felújítva. A telken, a templommal egy időben épült parókia és melléképületei állnak.

RV

KÜLTERÜLET**HATVANPUSZTA****Majorsági épületek****9864**

Hatvanpuszta

hrsz.: 0104/51–10, 104/1

klasszicista

1820 körül

Településen kívül, közútról leágazó földút mentén, szimmetrikus elrendezésű, földszintes, majorsági épületegyüttes. Két, téglalap alaprajzú épület, egykori cselédlakások, mögöttük két, egymással szembe forduló, L alaprajzú, egykori istálló épület, azok

9864

mögött, tengelyre merőlegesen álló, téglalap alaprajzú magtár, előtte vasbeton víztorony. Az alcsúti főhercegi uradalomhoz tartozó, a kastéllyal egy időben épült, annak elpusztult tetőszerkezetéhez hasonlóan, eredetileg íves vonalvezetésű tetőfelületekkel fedett gazdasági épületek együttese. Épültek 1820 körül. Magántulajdonban, lepusztult állapotban.

RV

MÁRIAVÖLGY**Cifraistálló****1590**

Máriavölgy

hrsz.: 0179

klasszicista

1820 körül

Az Etyek felé vezető közútról leágazó mellékút mentén, az épületegyütteshez vezető platánfa sor végén álló egykori majorság (tehénistálló). A fasor a téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős istállóépület tengelyéhez vezet, előtte mesterséges tó, mögötte balról L alaprajzú másik épület. Az istálló főhomlokzatának középrizalitja körburkolatos, előtte négy dór oszlopos, timpanonos kőportikusz. Ablakai az eredeti használatnak megfelelően magasra helyezett félkörívesek, vagy vakablakok fölött nyíló lunetták voltak, az új használatnak megfelelően részben ajtóvá- illetve ablakká alakítva. A kert felőli homlokzat középrésze timpanonos, előtte új kialakítású, fedett terasz. Az istálló középrészét lapos kupola fedi, kétfelől két-két csehűveg boltozatos, ahhoz két-két síkmennyezetes térrész csatlakozik, az új használatnak megfelelő válaszfalakkal felosztva. A másik épület, az egykori cselédlakás sor újabban átépítve. Épültek 1820 körül. Jelenleg golf klub, szálloda, étterem és golfpálya.

RV

VÉRTESDOBOZ**Ref. templom****1588**

Vértesdoboz

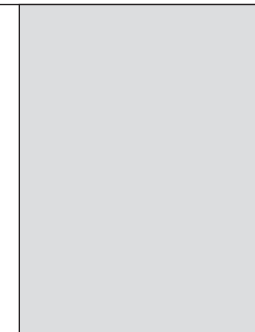
hrsz.: 574

késő barokk

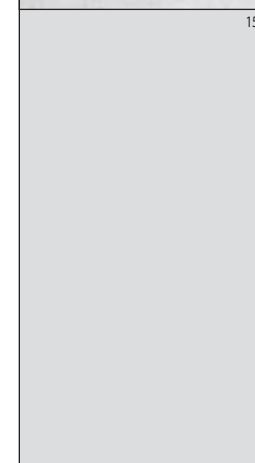
1835

A település fő útvonalán, szabadon álló, egyhajós, sokszög záradékú, homlokzati tornyos templom, a záradék felé kontyolt nyeregtetővel. Oldalhomlokzatai díszteleneek, körbefutó kétrészes párkányát lapos pilaszterek tartják, DK-i oldalán bejárat. Főhomlokzatának tengelyében enyhén kiugró középrizalitban bejárat, fölötte órapárkányos, hagymakupolás toronytest, melyet két oldalról íves vonalú félromfalak támasztanak, rajta kétfelől kődíszek. Síkmennyezetes belső tér, a bejárat oldal felől két oszlopra állított karzat, mögötte két oszlopra állítva a toronytest bemetsződik a karzat terébe. Berendezés: épített szószek az oldalbejáratl szemben, oszlopon álló úrasztala, 1801; padok, 19. század. Épült 1832–1835 között.

RV

ÁRKIPUSZTA > MÓR, KÜLTERÜLET

1590

1588

BAKONYCSERNYE

Ev. templom

6610

Dózsa György u. 1.
 hrsz.: 288
 késő barokk
 1786

A település központjában, a lelkészlak kertjében, kis dombon, szabadon álló, egyhajós, egyenes záradékú, homlokzati tornyos templom, a záradék felé kontyolt nyeregtetővel, a záradék mögött téglalap alaprajzú sekrestyével. A főhomlokzat kétrészes főpárkányt pilaszterpárok tartják, vízszintes záradékú, kőkeretes bejárati ajtajának zárókövében 1816-os évszám. Kétoldalt, a pilaszterek közötti mezőben üres szoborfülkék, az oromfalba kétszintes, órapárkányos toronytest ékelődik. Oldalhomlokzatait az ablakok két szinten törik át. Csehsüveg boltozatos toronyalj, síkmennyezetes hajó, a bejárati oldalon fa oszlopokon álló, feliratos, betéttáblás karzat. A hajó falai pilaszterekkel és párkányokkal tagoltak, mennyezete stukkódíszes. Berendezés: oltár, 1866 után, oltárkép (Réta és Benedek). Orgona: 1867 (Šaško Márton). Korábbi temploma helyén épült 1783–1786-ban, 1816-ban torony és sekrestye épült hozzá, és főhomlokzatát is megújították. 1862-ben tűzvész pusztította, 1862–1866 között újjáépítették.

CsHJ

BARACSKA

Ref. templom

1694

Templom u. 27.
 hrsz.: 52
 klasszicista
 1832

Szabadon álló, egyhajós, egyenes záradékú, Ny-i homlokzati tornyos templom, a záradék felé kontyolt nyeregtetővel. A torony háromszintes, órapárkányos, hagymasisakos, az oldalhomlokzatok szélső, keskeny mezőiben, két szinten, mélyített keretelésű, vízszintes záradékú ablakok, a középső széles mélyített mezőben, övpárkányra állított, félkör alakú nagy ablaknyílások, a D-i oldalon az ablakok között oldalbejárat. Síkmennyezetes belső tér, a bejárati oldalon három, kosáriréses nyílású karzat. Belső terében a körbefutó párkányhoz kapcsolódó holker és a félköríves ablaknyílások. Berendezés: oltármenzája az alsóúti kastélyból (trs.: 1591) került ide; falazott szószék az oldalbejárat szemből, 19. század első fele. Korábbi, 1783-ban épült imaház felhasználásával épült 1831–1832-ben, 1945-ben leégett, 1957–1958-ban helyreállították.

MA

BELSŐBÁRÁND > ABA

BICSKE

R. k. templom (Szentháromság)

1592

Hősök tere
 hrsz.: 1290
 barokk
 1737

Település központjában, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, szentélyéhez és a hajó D-i oldalához csatlakozó földszintes mellékterekkel. Főhomlokzatát plasztikus, háromrészes főpárkányba golyvázódó, a toronytest alatt lépcsős pilaszterek tagolják, a bejárat fölött karzator megvilágító lantablak, kétfelől üres szoborfülkék. A toronytestet íves, törtvonalú, félromfalak támasztják, plasztikus párkány fölötti toronyszintet óralapos párkány zárja le, fölötté a sisakban négy ablak. Oldalhomlokzatait lapos pilaszterpárok közötti mezőkben lantablakok tagolják. Csehsüveg boltozatos hajó, a bejárati oldalon öntöttvas oszlopos karzat, 1880 körül. Falképek: hajó és szentély, 20. század. Berendezés: főoltár, mellékoltárok, szószék, 18. század második fele. Orgona: 1883 (Rieger-testvérek). Középkori templom falainak felhasználásával Padányi Bíró Márton, mint helybeli plébános kezdte építtetni 1727-ben, de csak 1737-ben készült el. Nagyobb felújítása 1768–1774 között volt, tornyát 1882–1884 között megújították, a mai toronysisak, ennek 1945 utáni rekonstrukciója.

RV

Nepomuki Szent János-szobor

10664

Hősök tere
 hrsz.: 1290
 barokk
 1770

A r. k. templom (trs.: 1592) mellett, bekarcolt tükrös díszű posztamensen álló, a szentet papi ornátusban, a karjára fektetett palmaágon fekvő korpuszos keresztre nézve ábrázoló kőszobor.

RV

Ref. lelkészlak

1593

Kossuth tér 2.
 hrsz.: 2555
 klasszicista
 1830

Utcavonalon, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, részben alapincézett, kontyolt nyeregtetős lakóház. Az utcai homlokzat középtengelyében nyíló ablakot pilaszterpárok fogják közre, a kert felőli oldalon, a bejárat előtt, faszervezetű tornác. Középfolyosós, kéttraktusos alaprajzi elrendezés, síkfödemes terek. 19. század második fele nyílászárók és vasalatok, a folyosón kerámia-, a szobákban hajópadló burkolat. Épült 1830-ban. A bal oldali telekhatáron gazdasági épület.

RV

6610

1694

1592

10664

1593

Batthyány-kastély és parkja

Kossuth Lajos u. 42.
 hrsz.: 1896/1, 1906
 klasszicista
 19. század közepe

Település szélén, kerítéssel övezett parkban, szabadon álló, U alaprajzú, kétemeletes, kontyolt nyeregteretű épület. Főhomlokzatán enyhe kiüléstől oldalirányú, a homlokzat középső szakaszában két, erőteljes konzolokon nyugvó, kovácsoltvas korlátos erkély, a homlokzatok szimmetriája az átépítések miatt részleteiben megbomló. A K-i szárny K-i homlokzata főhomlokzatszerű kiképzést kapott, előtte, mélyített területen, kétfelől, rámpás, félköríves nyílásokkal áttört kőburkolatos támfal, mögötte egykor hűsölő és pipázó volt. Belseje a funkcióváltások miatt többszörösen átépített, földszintjén néhány csehüveg boltozatos helyiség, fiókos dongaboltozatos folyosósakasz. K-i szárnyának közepén húzott, félköríves, vörös mészkő fokos, öntöttvas pálcabetetes korlátú lépcső. A kör alakú, egykori fogadószobában, klasszicista kandalló. Az K-i szárnyba foglalt korábbi kastélyt gr. Batthyány Lajos építtette 1754–1755-ben (építész: Giessel József?). A 19. század folyamán többször bővítették és átalakították, az K-i szárny klasszicista főhomlokzata 1840-ben készült. A legjelentősebb átalakításokat az 1920-as években gr. Batthyány Gyula végeztette, ő bontatta le a barokk épületrészeket is tartalmazó, Ny-i szárnyhoz csatlakozó épületrészeket. A kastély 1928-ban állami tulajdonba került, 1929-ben átépítették (építész: Wossala Sándor), a nagy belmagasságú emeleti dísztermetek földemmel kettéosztották. 1957-ben és 1983–1989-ben újították fel, ekkor került elbontásra a dísztermet megosztó vasbeton földém. A parkban további épületek.

RV

1596

Szent Flórián-szobor

Kossuth Lajos u. 51.
 hrsz.: 2448
 késő barokk
 1800 körül

Út mentén, házsor előtti sávban, vaskerítéssel körülvárt területen, párkányfejezetes posztamensen álló szobor. A római légionárius öltözetet viselő szent a jobb kezében tartott dézsából vizet önt a lábánál lévő lángnyelvekre. Állították 1800 körül.

RV

Mauzóleum, csillagvizsgáló torony és az ún. Hegyi kastély romja

1595

Mányi út
 hrsz.: 0183
 klasszicista
 1849

Településen kívül, a Mány felé vezető út jobb oldalán, elvadult, fás, bozotos területen álló épületegyüttes maradványai. Klasszicista mauzóleum épület, a csillagvizsgáló épületből megmaradt torony romja és az ún. Hegyi kastély földdel és növényzettel fedett maradványai. A mauzóleum téglalap alaprajzú, homlokzata előtt négy dór oszlop tartotta, timpanonnal lezárt portikusz. A csillagvizsgáló épületének csak vegyes falazatú, alul négyzetes, fönt nyolcszög alaprajzú tornya áll, az egyes szintek és nyílások, valamint a lépcső bizonytalan nyomaival, a falkoronát mészkő perem zárja le. A torony melletti mélyedés az elpusztult épület pincéje lehetett. A két épület között, az ún. Hegyi kastély falmaradványait a sűrű növényzetben látható felszíni terepalkulat rajzolja csak ki. A kastélyt és a csillagvizsgálót Nagy Károly matematikus és csillagász

1595

építtette 1847–1849-ben, a gr. Batthyány Kázmér által számára ajándékozott birtokon. A mauzóleumot (építész: Pollack Mihály?) 1986-ban felújították, mára ismét pusztuló állapotban van.

RV

Ref. templom

1594

Szent István út
 hrsz.: 2558
 késő barokk
 1802

Település központjában, szabadon álló, egyhajós, kontyolt nyeregteretű templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal. Tornyát az alsó szinten saroktámpillérek támasztják, fölötte kétszintes toronytest, sarokpilaszterek által tartott óratáblás párkánnyal, hagymasiakkal. Oldalhomlokzatait fönt félköríves záradékú ablakosok tagolják, a torony felől lent egy-egy félkör ablak. A D-i és a K-i oldalon bejáratok nyílnak. Síkmennyezetes hajó, a holker íve alatt, az ablakok között lapos konzoldíszek, a bejárati oldalon falazott karzatok, csehüveg boltozatos karzatalj. Berendezés: jellemzően 19. század első fele; stukkódíszes szószelek, 1810; padok, 19. század eleje; úrasztala, 1843. Orgona: 1846 (Bárány Lajos), átépítve, 1933. Korábbi, 15. századi gótikus templom saroktámpilléres tornyát felhasználva épült 1802-ben, 1810-ben földrengést, 1823-ban villámcsapást követően javították, nagyobb felújítása 1863-ban volt.

RV

BODAJK

Nepomuki Szent János-szobor

9701

Ady Endre u.
 hrsz.: 564
 késő barokk
 1803

Település belterületén, párkányfejezetes és lábazatos, volutás talapzaton álló, a szent, pápi ornátusban, kezében korpuszos feszülettel, bírummal, feje körül csillagos dicsfényvel ábrázoló, festett kőszobor. A posztamensen felirat: Bodajki /M. V. Buzgóságával/ Főlemeltett/ 16. Máj. / 1803. Eszt.

CsHJ

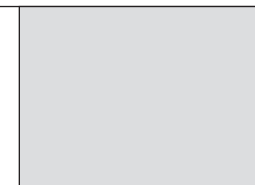
Kapucinus rendház

1642

Ady Endre u. 1.
 hrsz.: 598/1
 barokk
 1747

Település központjában, a kapucinus templom (trs.: 1641) É-i oldalához boltozott folyosóval csatlakozó, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretű épület. Egyszerű, tagolatlan homlokzatok, kereteletlen ablakok, Ny-i homlokzatának középtengelyében újabb bejárati előcsarnok. Földszint és emelet egytraktusos, oldalirányú alaprajzi elrendezésű, földszint boltozott, az emelet részben boltozott terekkel. Nyílászárói egy része: 18. század közepe. Épült a 18. század közepén, 1860 körül átalakították, ekkor készült romantikus oromzata is. Jelenleg r. k. plébánia. Udvarán: Brindisi Szent Lőrinc és Szent Fidél szobrai, 1768. A templom bejárata elől 1946-ban ide áthelyezve.

CsHJ

1594

9701

1642

1640

Kálvária-szoborcsoport

1640

Kálvária u. 30.
hrsz.: 1056/2
barokk
1736

Meredeken emelkedő dombháton, kőfallal körített területen álló szoborcsoport. Három sziklatalapzaton álló kereszt, közepén Krisztusé korpuszal, a két szélső kereszt rekonstrukció, korpusz nélkül. A kereszték között alacsony talapzaton Szűz Mária és Evangélista Szent János szobra. Készült 1736-ban, felszentelve 1749. A Kálvária-együtteshez kápolna, stációk és ún. Szent Péter-barlang tartozik. Körítőfalán egykor 13 szobor állt.

CsHJ

1641

Kapucinus templom (Segítő Boldogasszony)

1641

Petőfi u.
hrsz.: 598/1
barokk
1742

Település központjában, a kapucinus rendházzal (trsz.: 1642) egybeépült, keletelt, egyhajós, félköríves szentélyzáródású templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a Ny-i homlokzata előtt toronnyal. Vízszintes záradékú, kökeretes bejárata az órapárkányos, gúlisakos toronyban nyílik, fölötté falkép maradvány, 1941 (Leszkovszky György). A templom É-i homlokzatához a rendház folyosója, a szentélyhez a rendház, D-i oldalához magas kőfallal kerített, újabb zarándokudvar csatlakozik. A toronytest két oldalán, a hajó homlokfalában szoborfülkék, Páduai Szent Antal és Sigmaringeni Szent Fidél szobraival. Fiókos dongaboltozatos hajó, félkupolával bővülő, fiókos dongaboltozatos szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. A hajó és a szentély alatt kripta. A szentélybe és a hajóba, a rendház felől, oratórium ablakok nyílnak. Falképek: a hajó és szentély boltozatán, 1947 (Leszkovszky György) – feltételezhetően 18. századi falképek felhasználásával és átfestésével. A hajó burkolatában a Berényi család vörös mésző kripta fedlapja, a szentélyben kapucinus szerzetesek, a gr. Berényi és a br. Miske család vörös mésző sírlapjai. Berendezés: főoltár, mellékoltárok, szószék, padok, orgona barokk, 18. század közepe; papi trónus, két szék és ampolna-asztal rokokó, 18. század második fele (a budapesti Károlyi-palotából), a sekrestyeszekrény, 18. század. Korábbi templom maradványainak felhasználásával, a Hochburg család kegyúri segítségével a móri kapucinusok építették 1727–1742 között. A templomot 1941–1950 között felújították és bővítették, ekkor készült a zarándokudvar (építész: Urbányi Vilmos és Kismarthy-Lechner Jenő).

CsHJ

Községháza

1644

Petőfi u. 58.
hrsz.: 562
klasszicista
1820 körül

Település központjában, utcavonalon, szabadon álló, U alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. A főhomlokzat középtengelyében timpanonnal lezárt, nyeregtetős portikus, sarkain pillérek, azon belül négy dór oszlop. Hátsó homlokzata erősen átalakított, félnyeregtetős toldalékkal bővített, mellékszárnya átépített. Síkmennyezetes belső terek. Épült 1820 körül.

CsHJ

1644

A Hochburg–Miske-kastély műemléki környezete (MK)

6672

A faluközpontban található Kálvária-domb alatt, a Petőfi utcáról (hrsz.: 606/2) közelelhető meg. Határai az óramutató járásának megfelelő irányban haladva: a Petőfi utca az 1006 hrsz.-ú ingatlan D-i oldalhatárig, onnan az 1006 és 1001 hrsz.-ú ingatlanok telekhatárai a kastélyparknak a Gesztenyés utcára nyíló bejáratáig, majd a 942 hrsz.-ú ingatlan É-i, a kastély felőli telekhatárán haladva a Mandulás utcáról nyíló, a 940 hrsz.-ú ingatlantól a 924/1 hrsz.-ú ingatlanig terjedően az ingatlanok hátsó telekhatárai, a Mandulás utcától a Somogyi Béla utcáig tartó út, innen K-i irányban pedig az 1066, 1010/2, 1013 hrsz.-ú ingatlanok É-i telekhatára a kastély főbejáratáig.

Hochburg–Miske-kastély

1643

Petőfi u. 93.
hrsz.: 1006, 1007, 1008, 1009, 1010/1–2, 1065/4
klasszicista
1839

Település szélén, nagy kiterjedésű parkban, szabadon álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. Bejárata a D-i főhomlokzat négy pilléren álló, négy ion oszlop által tartott timpanonos középrizalitja alatt nyílik. Park felőli homlokzatának közepén timpanonnal lezárt, enyhe kiülésű rizalit, a homlokzatokat vakolatsávok földszint, az osztópárkány fölött végigfutó könyöklőpárkányon álló, vízszintes szemöldökpárkányos ablakok jellemzik. Az É-i homlokzati alrizalit földszinti részén párkányfejezetes, széles pilaszterek között vaklunettákkal lezárt nyílások, az emeleti részen négy konzolpár által tartott vasrácsos erkély és ion fejezetes pilaszterek közötti, a földszintiekkel megegyező ajtó és ablaknyílások. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezés. Síkmennyezetes folyosó, csehüveg boltozatos földszinti helyiségek, a középtengelyben fiókos dongaboltozatos terem, az emelet síkmennyezetes. Megújított belső burkolatok és nyílászáró szerkezetek. A Hochburg család 18. század első felében készült barokk kúriájának felhasználásával építette br. Miske József 1839-ben. 1900-ban Megyeri Krausz Lajos vásárolta meg, majd 1917-ben Grünfeld Sándor birtokába került. 1964-ben felújították, 1990-ig turisztaszálló működött benne, azóta üresen áll.

CsHJ

1643

CECE

Csók István Emlékmúzeum

1675

Arany János u. 1.
hrsz.: 328/1
historizáló
1890

Település központjában, kertben, szabadon álló, szabálytalan U alaprajzú, földszintes, nyeregtetős kúria. A kert főhomlokzaton nyílik a bejárat, mellette Csók István mulatózó társaságot ábrázoló falképe, előtte részben beivegezett fatornác. A K-i homlokzat D-i sarkán rizalit, hangsúlyos sarokarmirozással, a nyeregtetős oldalszárnyak rövid oldalain oromfalak, háromszögben körbefutó vakolatból húzott párkánnyal, középen vakolatkeretes, kör alakú padlásszellőzővel. Változatos, plasztikus ablakkeretezések. Az épület egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezésű, síkmennyezetes belső terek, a szobák hajópadló burkolatosak, nyílászárók 19. század vége. A berendezés egy része a művész lakásából származik. Nagyobbik részében múzeum, a kisebbikben gondnoki lakás van. Építette Csók Lajos molnár, Csók István festőművész édesapja, 1890-ben.

1675

Csók István 1911-ben eladta Szluha Pál földbirtokosnak. 1950-től termelőszövetkezeti iroda, majd bölcsőde volt. 1962-től múzeum.

BÁ

R. k. templom (Szent Kereszt) **11214**

Deák Ferenc u.

hrsz.: 667

késő barokk

1793

Település központjának kisebb teresedésén, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, D-i homlokzati tornyos, nyeregtetős templom, a szentélyhez csatlakozó kápolnával és sekrestyével. Órapárkányos tornya hagymasisakkal fedett. Oldalhomlokzatain két-két, rézsűs, szegmentíves lezárású bélletben nyíló ablak. Csehüveg boltozattal fedett belső terek. A boltozatokat magas lábazatról indított, erőteljes, plasztikusan képzett falpillérek tartják, párkányzatuk golyvázott. Falképek: 1955 (Bicskei Karle János). Berendezés: jellemzően 18. század vége. Orgona: 1820 körül (März Ádám?), átépítve 1900 körül (Ország Sándor és Fia). A templom 1792–1793 körül épült, a menyődpusztai középkori templom köveinek felhasználásával, Kapuváry Antal veszprémi kanonok és édesanyja, Sixty Franciska adományából. 1955-ben és 2001-ben felújították. A templomkertben: volutatagos, füzérmotívumos, feliratos, négyszöghasáb posztamensen álló Immaculata-szobor, 1799; mögötte nyolcszögű, feliratos oszlopon álló Szentháromság-szobor, 1906.

MA

Ref. templom **1676**

Deák Ferenc u. 40.

hrsz.: 876

késő barokk

1789

Település központjában, szalagtelkes beépítésében, szabadon álló, egyhajós, poligonális záródású, a záródás felé kontyolt nyeregtetős templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal. A négyszintes toronytetet, lent, két szintet átfogó, a főpárkányba golyvázódó sarokpilaszterek hangsúlyozzák, fölötté lantablakos szint, majd a törvonalú hagymasisak alatt, ion fejezetes pilaszterek zárják le. A torony két oldalán faltükrök, íves vonalú félromfalak, végükben copf kővázák. Az oldalhomlokzatokon mélyített faltükrök közötti vakolatkeretes ablakok. Csehüveg boltozatos toronyalj, síkmennyezetes hajó, a hajó mindkét végében, három, kosáríves záródású árkádra és csehüveg boltozatra támaszkodó karzat. Berendezés: szószék, padok, úrasztal és Mózes-szék, 18. század vége. Orgona: 1936 (Angster Gyár). A templom 1789-ben épült, 1988-ban felújították.

BÁ

CSABDI

A templomrom műemléki környezet (MK) **6855**

A romtemplom 144. hrsz.-ú ingatlanára bevezető teleknyéltől kezdődően, az óramutató járásával megegyezően: a Szabadság u. 68. (hrsz.: 143) és a 60. számú (hrsz.: 139) lakóházak előtt a közút tengelyében halad a hrsz. 139 telek DK-i oldalhatáráig, az oldalhatáron DNy-i irányban halad a 112 hrsz.-ú útig. Onnan ÉNy-i irányban a 147 hrsz.-ú ingatlan ÉNy-i oldalhatáráig, majd az oldalhatáron vissza a Szabadság u. 72. számú lakóház mellett a közút tengelyéig és a házak utcafronti telekhatáiraival párhuzamosan a nyeles terek bejárataig.

Templomrom **1597**

Szabadság út 68. mögött

hrsz.: 144

román kori

13. század

Település szélén, domboldalon, szalagtelek sor közepén, nyeles telken álló, sánccal körülvett, egyhajós, félköríves szentélyzáródású templom romjai, a hajó É és D felől mellékterekkel bővítve. A D-i mellékter Ny-i végében, a torony magasan álló romja. A falu egykori temploma a 13. században épült és még abban a században bővítették, a 16. századig állt. 1973-ban helyreállítva.

RV

CSÁKVÁR

Mutató

Lőportorony > Kültérület

Lakóház **9003**

Kálvária u. 13.

hrsz.: 1815

–

19. század első fele

Település szélén, fésűs beépítésben, telekhatáron álló, nyeregtetős, náddal fedett lakóház. Utcái homlokzatának közepén egy ablaknyílás, fölötté az oromfalban négyzetes kis padlásszellőző. Udvari homlokzatának bal oldalán egy ablak, jobb oldalán bejárati ajtó, előtte cseréppel fedett fa előtető. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű. Az épület végéhez újabb nyeregtetős, földszintes ház csatlakozik. Az épület körül a terep erősen feltöltődött. Épült a 19. század első felében. Népi műemlék.

RV

Ref. templom **9727**

Kálvin u. 9.

hrsz.: 1898/1

késő barokk

1786

Település központjában, kertben, szabadon álló, egyhajós, kontyolt nyeregtetős templom, K-i homlokzata előtt toronnyal. A torony mindhárom szintjén lapos sarokpilaszterek, erőteljes párkányok, a harangszint fölött órapárkány, óralappal, az alsó két toronyszint vakolatsávok. A torony két oldalán, kétszer tört ívű félromfalak, végükön meanderes talapzaton copf kővázák, a bejáratot lapos vakolat architektúra keretezi. Oldalhomlokzatok szélén karzatmegvilágító ablakok, közepén két félkör alakú ablak, a D-i oldalon kontyolt nyeregtetős előcsarnok. Szegecselt vastartókkal alátámasztott poroszüveg fődém, két végében háromnyílásos, csehüveg boltozatos karzat. Toronyalji bejárata fölött 1748-as évszám (ami a korábbi, elvett templomukra utal). Berendezés: jellemzően klasszicista, 1820 körül. Orgona: 1894 (Angster József). Épült 1786-ban. 1834–1836 között a templomot meghosszabbították, falait fölmagasztották és új karzatot építettek. 1890-ben felújították, ekkor készült a hajó új fődéme is. 1997-ben tatarozva.

RV

11214

1676

1597

9003

9727

Ref. iskola

Kálvin u. 11.
 hrsz.: 1897/2
 klasszicista
 1855

A ref. templom (trs.: 9727) mellett, utcavonalon álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Az utcai homlokzatának két szélét lapos vakolatpilaszterek tagolják. Udvari homlokzata előtt részben beépített, téglapilléres tornác. Belső terei erősen átalakítva. Részben 19. századi nyílászárók. Eredetileg református iskolának épült, majd könyvtárnak és lakásoknak használták. Ma idősök otthona, új épülettel bővítve. Épült 1855-ben.

RV

Esterházy-kastély és parkja

Kastélypark 1.

hrs.: 030, 031, 032/5, 033/4, 034, 035, 0225, 0228, 0229/1, 0230, 0246, 193/1, 193/2, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 211, 212, 213, 214/1, 214/4, 214/5, 214/9, 214/10, 214/11, 214/12, 214/13, 214/15, 214/16, 217

klasszicista

1823

Település szélén, attól É-i irányba elterülő parkban álló, kettős U alaprajzú, földszintes, egy- és kétemeletes szárnyakból álló, többszörösen összetett tömegű, kontyolt nyeregtetős épület. A kastély főbejárata az U alakú udvar végében, a szuterénre állított egyemeletes főszárny tengelyében, egy lépcsővel megközelíthető, megemelt szintű, négyoszlopos, timpanonnal lezárt portikusban nyílik. Az udvart kétfelől, kétszintes mellékszárnyak és azok végéhez csatlakozó háromszintes pavilonok keretezik. A parkra néző főhomlokzat szuterénszintre állított, egyemeletes, előrelépő, balluszteres parkányval lezárt középrizalitjának tengelyében két szintet átfogó, négy oszlopos portikus, tetején ballusztersorba helyezett feliratos kőlap, rajta Esterházy-kőcímer és 1781 felirat (Joseph Smelzer) és kétfelől enyhe kiüléstől oldalrizalitok. A középrizalithoz visszalépő mellékszárnyak csatlakoznak, tengelyükben a földszinti ajtóktól kétoszlopos, timpanonos portikus. A Ny-i mellékszárnyhoz L alakú, változó traktusméllyességű és magasságú szárnyak csatlakoznak, egy kisebb, U alakú gazdasági udvart alkotva. A főépületben félelipsisz alaprajzú díszlépcső, alagsorában fürdőszoba, majolika csempe burkolattal. A mai kastély elődjét 1760–1765-ben gr. Esterházy Miklós építtette (építész: Fellner Jakab?), fia János 1781-től új kastélyt építtetett. Az istállóépület 1808-1809-ben épült (építész: Le Febre d' Archambault), az épületegyüttes az 1814. évi földrendésben erősen megrongálódott, 1816–1823-ban újjáépítették (építész: Charles Moreau). Egyes helyiségeit Lorenzo Sacchetti olasz származású bécsi festő díszítette, de ezek mára elpusztultak. A kastély 1944-ben súlyosan megrongálódott, 1958–1959-ben helyreállították. Azóta kórház működik benne, mely a belsők jelentős átalakításával járt.

A település belterületének É-i negyedét foglalja el a 18. század végi eredetű, jelenlegi formájában a 19. század első negyedében, klasszikus angol tájképi stílusban kialakított kert, amelynek DNy-i sarkában áll a kastély. A belső kertben az 1794-ben készült Pokol nevű grotta eredeti helyén áll, de az ugyancsak a 18. század végéről származó, háromszög alaprajzú, gótizáló Szentháromság- emléket és a henger alakú posztamensen álló copf napórát (eredetileg vázát) a 20. század végén helyezték át jelenlegi helyükre. A kastély ÉNy-i homlokzata előtt kör alaprajzú és körülbelül másfél méter mély víztartó medence helyezkedik el. A kert vízlevezető és területharóroló árcai, a kert Ny-i részében elterülő, szabálytalan alaprajzú Kotics-tó, a kert ÉNy-i végében álló klasszicista

1600

1600

1598

Svejcerei épületei, és az eredetileg a vértesszentkereszti apátságából (trs.: 2381) származó gótikus faragványokat is tartalmazó késő barokk, emlékmű építményének belső téglamagja tartoznak a fennmaradt építmények közé. A kertben egy-egy faragott kőtömb látható a Svejcerejtől K-re (tardosi keménymészkö, enyhén kúpos hengerdob) és az Emlékműtől K-re (keménymészkö, hatszög alaprajzú hasáb), amelyek a kert szobrászati díszeihez vagy építményeihez tartoztak. A terület D-i végében, a kastély közelében áll a 19. század közepén épült, Flóra nevű üvegház. A kerttől É-ra egyenes nyiladékokkal feltárt, 1778-ban már jelenlegi formájában létező barokk vadaskert, az Allé-erdő terület el, amelyben 18. század végi épületek (az 1797-es, nyolcszög alaprajzú Török építmény, valamint az Anna-falu egyetlen fennmaradt épülete, az 1794-ben készült és belsejében falképekkel díszített Holland parasztház) állnak. A belső kerttől DK-re, attól kb. egy kilométernyi távolságra helyezkedik el a kerthez eszmeileg szorosan kötődő Gessner-ház és kerti környezete, amelyet a kerttel a Prinz-allé nevű erdősáv köt össze. Feltehetően a 19. század derekán építették egy 18. századi vízimalom átalakításával a svájcias küllemű Gessner-házat, amely mellett a Pokol-grotta anyagához hasonlóan nagy kővekből kaszkádot is létrehozta. A területet a kastélykerttel még ma is a Prinz-allénak nevezett erdősáv köti össze. A Gessner-házban könyvtár és képtár kapott helyet, kertjében állatkert volt medveházzal. A szentimentális park 1779-től épült ki (építész: Isidor Ganneval; kertészek: Szedlacek Mátyás, Stautenrauss Ferenc). 1801-től épült ki a klasszikus tájképi kert (kertészek: Zart Ferdinánd, Schwartz Tamás, Kuster János).

RV-FK

R. k. templom (Szent Mihály)

Szent Mihály tér 7.

hrs.: 1

klasszicista

1854

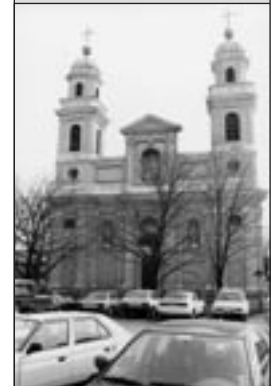
Település központjában, tágas kiterjedésben, szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregtetős templom, a szentélyhez csatlakozó mellék- és toldalékterekkel, kéttornyos Ny-i homlokzattal. Főhomlokzatán ion fejezetes, óriási pilaszterek által tartott, plasztikus, háromrészes főpárkány, a magas attikára állított toronytestek közepén, kiemelkedő aediculában szoborfülke, benne Patrona Hungariae-szobor, 1855 (Georg Herzog). A bejáratot és a toronytesteket golyvázódó, enyhe kiüléstű rizalitok emelik ki, a bejárat fölött a homlokzatra szerelt feliratos fém-tábla Esterházy-címerrel (1852), kétfelől, szoborfülkékben, az Ó- és az Újszövetséget szimbolizáló angyalszobrok. A tornyok harangszintje fölött kisebb, nyolcszögű, kupolával fedett, falazott körüljárós szint. Oldalhomlokzatokon tükrös vakolatarchitektúrájú ablakok, a szentély felé egyszer keskenyedő hajófal. Csehsüveg boltozattal fedett hajó, a szentélyfejet cikkelyes boltozat fedi, a Ny-i oldalon karzat. Ornamentális díszítőfestés: 1939 (Leszkovszky és Henzel). Berendezés: jellemzően 19. század második fele; főoltár, Szent Mihály küzdelmé a sárkánnyal szobor, 1852 (Georg Herzog); Szent Péter és Szent Pál bronzszobor, 1855 körül. Orgona: 1905 (Rieger-testvérek). A reformátusoktól visszavett középkori eredetű templom helyén gr. Esterházy család építtette 1748-ban, gr. Esterházy János 1788-ban a szentélyt kétfelől bővítette. 1818-ban megnagyobbították s két tornyot építettek hozzá. Mai formájára, a barokk templomot szentélyként meghagyva, gr. Esterházy Miklós építtette 1851–1854 között.

RV

1601

1598

1601

1602

Kórház**1602**

Szent Vince u. 1.
 hrsz.: 1964
 historizáló
 1870 körül

Település főútvonala mentén, saroktelken álló, egyemeletes, téglalap alaprajzú, nyeregteretős épület. Az utca túloldalán álló emeletes házzal fedett híd köti össze, az átjárás lezárva. Homlokzata övparkánnyal tagolt, keretelés nélküli nyílásokkal. Kétraktusos, középfolyosós alaprajzi elrendezésű, a folyosó boltozott, a helyiségek részben boltozottak, részben síkmennyezetesek. Az emeleti kápolnában historizáló kerámia burkolat. Épült 1762–1764 között kvártélyháznak. Gr. Esterházy Mór 1882-ben vásárolta meg a megyétől a Vincés nővérek számára, iskola és kórház céljára. A hátsó, iskolaépület 1889-ben, az utca túloldalán álló kórház és szegényház 1892-ben épült. 1950-től szociális otthon. A telken további új építésű, illetve erősen átalakított földszintes és emeletes melléképületek. Az épületben idősok otthona, illetve városi könyvtár működik.

RV

1599

Lakóház**1599**

Tompa u. 1.
 hrsz.: 1855/1–2
 klasszicista
 1820 körül

Saroktelken álló, földszintes, téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregteretős épület, hátsó, hosszanti telekhatárán melléképületekkel. Utcai homlokzatait a sarkokon és középen pilaszterek tagolják, ablakszerkezetei újjak. Az utcai oldalhomlokzat és a melléképület között falazott pilléres szekérbejáró, léckapuval, kétfelől gyalogkapu, falazott íves félorommal. Udvari homlokzata előtt pilléres, mellvédés tornác, erősen átalakítva, részben befalazva. Épült uradalmi intézői háznak 1820 körül, később két lakásra osztották, átalakították.

RV

KÜLTERÜLET

10946

Lőportorony**10946**

hrs.: 0177/13
 –
 19. század eleje

A Zámoly–Székesfehérvár úttól É-ra, a községtől Ny-ra álló, négyzet alaprajzú, két-szintes téglapítmény romja. Alul, négy oldalt, csúcsíves nyílások, fönt kökeretes ajtó és romos nyílásmaradványok, vakolatmaradványos homlokzatain oszto- és főpárkány csonkok, falazott, csúrlószerű lefedése romos. Tűztor vagy csősztoronynak épült a 19. század elején.

RV

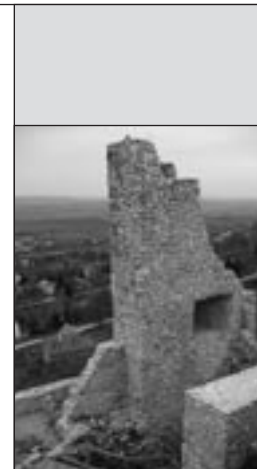
CSALAPUSZTA > **SZÉKESFEHÉRVÁR, KÜLTERÜLET****CSÓKAKŐ****Várrom****1646**

–
 hrsz.: 018/3
 gótikus

13. század második fele

Település szélén, a Vértes-hegység egy három oldalról meredek sziklák által határolt magaslatán álló várrom. Az alsó- és felsővárba tagolódó erődítés bejárata Ny felől, barbakánszerű előudvarból nyílik, előtte mesterséges árok, ún. farkasverem, a többi oldalon meredek szakadék védte. Az alsóvárba csapórácsos, kétemeletes kaputorony vezet, a külső tornyok is védett felső várba a kétemeletes öregtorony mellett lehet bejutni. A felső vár udvarán sziklába vájt kút, É-i falához tapadóan téglalap alaprajzú kápolna. A várat a Csák nemzetség Dudary ága építtette, és 1290–1299 között eladta Csák nembeli Márk fia Istvánnak. 1326-tól Károly Róberté, 1430-tól Rozgonyi Istváné. Kisebbségi megszakításokkal 1544–1687 között török kézen volt, a 19. században indult pusztulásnak. Régészeti feltárása és helyreállítása 1996-tól folyik.

CsHJ

1646

Présház-pince**9585**

Alsómagyalosi dűlő
 hrsz.: 1318

–

19. század közepe

Település szélén, keskeny szőlőparcella D-i végén, a földúttól kissé beljebb, domboldalon álló, téglalap alaprajzú, csonkakontyolt nyeregteretős épület. Kétszárnyú bejárati ajtaja a hosszoldalon, két ablak között nyílik, jobbra kamraajtó, az oromfalas rövid oldal közepe táján apró ablak. Épült a 19. század közepén. Népi műemlék.

CsHJ

9585

CSÓR**Nedeczky-síremlék****9700**

Fő tér 4.
 hrsz.: 489/2
 klasszicista
 1831, 1834

A település központjában álló r. k. templom kertjében, a templom előtt áll. Lépcsős talapzatának alja beton, fölötté sziklát formázó lépcső, melyen posztamens áll. Homlokoldalán lepellet borított urna dombormű, rajta felirat. A posztamensen korpuszos kereszt. A posztamens párkányára a szomorkodó Génusz támaszkodik (szobrász: Huber József). A talapzat 1831-ben, a kereszt 1834-ben készült. Állíttatta Nedeczky Katalin, br. Tersztyánszky János özvegye.

CsI

9700

9699

Pietà-szobor

Fő tér 4.
 hrsz.: 489/2
 barokk
 18. század vége

A település központjában lévő r. k. templom kertjében, a templom előtt áll. Lábazattal és fejezettel ellátott volutás talpazatra helyezett Pietà-kompozíció. Eredetileg festett volt. Korábban a magtár előtt állt, onnan helyezték át a templomkertbe.

CsI

9698

Szent Vendel-szobor

Fő tér 4.
 hrsz.: 489/2
 klasszicista
 19. század első fele

A település központjában lévő r. k. templom kertjében, a templom előtt áll. Lépcsőzetesen formált, párkányfejezetes talpazaton a Szent kevésbé jellegzetes ábrázolása látható, öltözéke tunikaszerű rövid lepel, hátán kalap, patetikusan testtartásban az ég felé néz, kezeiben a botját tartja, lábánál bárány fekszik. Készült a 19. század első felében.

CsI

1695

Magtár

Fő út
 hrsz.: 113/2
 barokk
 1760

Településen átvezető főútvonal mentén, szabadon álló, téglalap alaprajzú, háromszintes, fölülkontyolt nyeregtetős épület. K-i homlokzatának közepén kőkeretes, kétszárnyú deszkaajtó, a kőkereten 1760-as évszám. A homlokzatok hőbörcsös vakolatában a szinteket jelölő sima vakolatsáv fut körbe, egyszerű holkerpárkány, a sarkokon armírozás csekély maradványai, barokk ablakszerkezetek vasráccsal. A faszkeruzetes magtárszinteket középen pillérsor tartja, falépcsővel. Épült 1760-ban. Pusztuló állapotban.

CsI

DÉG**Festetics-kastély és történeti kertje**

1677, 11157

Hunyadi János u. 11.
 hrsz.: 011/10–11, 0122/1–8, 0122/10–11, 0122/13, 0122/16–20, 0123/1, 0123/4–5, 0126, 0127, 0132/2–5, 0132/9, 0132/11, 0132/15, 0132/17–20, 0134, 37, 38/2, 40, 41, 43/1, 43/5–7, 43/11–15, 44, 45, 46, 59, 1101, 1102, 1184, 1185, 1186, 1187/1–7, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204/1–2, 1205, 1206, 1207
 történeti kerteje: 0117, 0119, 0120, 0121, 0121/3, 0131/1–2, 0135, 0136/2, 0136/53–64, 0136/71, 0146/3–4, 0146/59, 0149, 0150, 0151/3–5, 0152, 0153/1–1–3, 0154/10, 0162, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30/1–2, 32, 33, 34, 35/1–2, 36, 47, 48, 49,

1677

50, 51, 52, 53/1–2, 54, 55/1–2, 56, 57, 60, 61, 62, 63/1–3, 64/1–2, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 709, 723, 734/1, 735, 737/1, 738/1, 738/3–4
 klasszicista
 1815

Település szélén, parkban, szabadon álló kastély, egykorú melléképületekkel. (Hollandiház, trsz.: 10462, pálmaház, kocsiszín, ún. kiskastély). U alaprajzú, háromszintes (az alsó szint szuterén), kontyolt nyeregtetős kastély épület, bejárata a mellékszárnyak közötti középrizalitban nyílik, előtte megemelt szinten, a középrizalitnál keskenyebb, portikusz alá vezető, rámpás kocsiáthajtó. A park felőli homlokzatot közép- és sarokrizalitok tagolják, a középrizalit előtt hatoszlopos, timpanonnal lezárt, lépcsőfeljárós portikusz. Mindhárom szinten, a belső oldal mentén húzódó folyosóra felfűzött helyiség sorok vannak. A középső és a harmadik szinten az eredeti enteriórból stukkó- és mómárvány díszítések, kandallók, tükrök és csillárok maradtak meg, ezek, valamint a nyílászárók és burkolatok részben építéskoriak, részben a kastély jelentős részét érintő 20. század eleji felújításakor készültek. A DNy-i sarokrizalitban kialakított ovális terem a magyarországi klasszicizmus kiemelkedő alkotása, díszítésében szabadkőműves jelképek. Építette gr. Festetics Antal 1810–1815 között (építész: Pollack Mihály). 1924-ben gr. Festetics Sándor több átalakítást végeztetett az épületen, elsősorban a belső terekben. Az enteriórok megújítása és átalakítása, valamint fűtés és szellőzés szerelése Festetics Pál idejében történt.

Kiskastély: a főépülettől ÉK-i irányban álló téglalap alaprajzú, egyemeletes, alápincézett, nyeregtetős épület. Bejárata hosszoldali homlokzatának közepén, két dór oszlop tartotta timpanonos portikuszban nyílik, kétfelől osztópárkány alatti vállpárkányos vakarkádok, mindkét szinten keretezés nélküli ablakok sora. Pince dongaboltozatos, földszint donga- és fölőkos dongaboltozatos, öntöttvas oszlopokkal. A földszinten istálló, az emeleten cseledlakások, az emelet síkmennyezetes. Épült 1820 körül (építész: Pollack Mihály?)

Kocsiszín: a kiskastéllal szemben álló, téglalap alaprajzú földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Épült 1820 körül (építész: Pollack Mihály?). A 1944-től német katonai kórház volt az épületben. 1946-tól 1949-ig a Földművelésügyi Minisztérium üdülője volt, majd 1995-ig nevelőotthon.

A kastélypark az 1810-es évek folyamán épült ki. A birtok és a park centrális szerkezetű, melynek vizuális központja a kastély. A kastély előtt elterülő tó és a szigetek mai alakjának és a vízszint-szabályozó zsilipeknek, elvezető csatornáknak a kialakítása 1895 körül történt. A kastély korszerűsítése és belső neoklasszicista átalakítása kapcsán, az 1920-as években jelentős parképítési munkák is készültek, és akkor épült ki a parki öntözőhálózat is. A II. világháborút követően a kastély többször gazdát cserélt, a park területét felszabdalták. Rózsakert: a kastély DK-i oldalhomlokzata előtt rózsalugas toszkán oszlopokkal, emelkedő terepen fölötté díszkút műromként kialakítva, készült 1820 körül. Közéleben klasszicizáló kőpad. Szivattyúház: poligonális alaprajzú, historizáló, épült 1929 körül. Narancsház: téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület, homlokzatának közepén dór oszloppár tartotta portikuszos bejárat, kétfelől két-két vízszintes záradékú, nagy, osztott üvegfelület, ablak. Épült, korábbi épület felhasználásával, 1820 körül (építész: Pollack Mihály?).

BÁ

1677

10462

Hollandi-ház**10462**

Hunyadi János út 11. (kastélypark)

hrsz.: 0123/4

historizáló

1891

A kastély (trsz.: 1677) park felőli homlokzatának tengelyében, mesterséges tóban kialakított szigeten álló, T alaprajzú, részben földszintes, részben emeletes, törtvonalú íves oromfalas, nyeregteretős, vakolat- és téglarchitektúrájú épület, a régi mintájára épített új hídon közelíthető meg. Földszinti és emeleti terei síkmennyezetes, a T keresztzárában lévő emelet tölgyfalépcsővel közelíthető meg. Földszintjén istálló, emeleten lakás voltak. Szélszámóján 1891-es évszám, gr. Festetics Pál építtette.

BÁ

9531

Festetics-kúria és gazdatiszti ház**9531**

Szabadság tér 12.

hrsz.: 38/1–4

barokk

1770-es évek

Település szélén, szabadon álló, téglalap alakú udvart körbezáró, részben alapincézett, földszintes épület, kontyolt nyeregteretős, magtárpadlásos fedélszékkal. ÉNy-i szárnyához toldalékot építettek. Térre néző, szabálytalan kiosztású főhomlokzatában kosárirves, csehsüveg boltozatos kocsiáthajtó, kétfelől és az oldalhomlokzatokban keretetlen nyílások. A kocsiáthajtós épületszárny udvari homlokzata előtt kosárirves nyílású, mellvédes tornác. Pincék donga- és csehsüveg boltozatosak, földszint csehsüveg boltozatos. Nyílászárók és burkolatok részben 18. század végéig. DNy-i szárnyában istálló volt. Épült az 1770-es években. A Festetics-uradalom építkezéseinek és gazdálkodásának irányító központja volt és maradt az államosításig. A helyi TSz használta, kis részét ma is használják, a többi üres, pusztulófélben van.

A gazdatiszti ház település szélén, szabadon álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, földszintes, egyik végén kontyolt nyeregteretős épület, két végén utólagos toldalékok. DK-i homlokzati nyílásai átalakítottak, a lábzat és az előre ugró eresz faragott kőlapokból, ÉNy-i és DNy-i homlokzatában egy-egy félköríves fölülvilágítós, kőkeretes bejárati ajtó. Dongaboltozatos középfolyosó, kétfelől csehsüveg- és teknőboltozatos helyiségek, 1820 körüli burkolatmaradványok. Épült: 1820 körül (építész: Pollack Mihály?).

BÁ

9529

Üvegház és dézsmapincék**9529**

Szabadság tér 14.

hrsz.: 43/13

klasszicista

19. század első fele

Az üvegház a település és a kastély (trsz.: 1677) angolkertjének határán álló hosszú, keskeny, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregteretős épület, D-i végéhez, a földfelszín alatt, támfalban kialakított homlokzatú dézsmapincék csatlakoznak. Az üvegház homlokzatán enyhe kiüléstű középrizalit, benne három, félköríves záradékú magas ajtónyílás, fölötté fióktetővel csatlakozó timpanon, kétfelől, falazott pillérek között egykor teljesen megnyitott üvegfalak, részben befalazva. A hátsó homlokzat mögött boltozott folyosó, középen tüzelőberendezés maradványai és kisebb kiszolgáló helyiségek.

BÁ

9529

Borpince**9530**

Szabadság tér 14.

hrsz.: 39

késő barokk

18. század vége

Település szélén, az ún. régi Festetics-kúria K-i szárnyához félnyeregteretővel csatlakozó L alaprajzú, erősen átépített, alapincézett, földszintes, nyeregteretős épület. A csatlakozó épületszárny alatti pincerész falpillér párra támaszkodó heveder osztja két részre, D-i és K-i falában befalazott nyílás, a rá merőleges pinceszárny végében falfülke. A régi kastélyhoz csatlakozó épületrészben klub működik, a merőleges szárnyban borpalackozó csarnok, raktár- és irodahelyiségek. A tágas, nagy belmagasságú pincetérbe az L alaprajz belső szögletében egy pihenővel, egyenes vonalú, szegment-dongával fedett lépcső vezet le. A pince fölött álló földszintes épületrészek jelentős mértékben átépítettek, illetve új építésűek. Készült a 18. század végén. A telken több, újabb, fémszerkezetes, nyitott szín áll, K-i szélén egy kisebb, földszintes, egyszerű architektúrájú, oromfalas téglapépület.

MA

R. k. templom (Szent Anna)**1678**

Széchenyi u. 55.

hrsz.: 59

klasszicista

1820 körül

A település és kastélypark találkozásánál, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos, nyeregteretős templom, a szentély két oldalához csatlakozó sekrestyével és oratóriummal. Bejárata a Ny-i főhomlokzatban mélyített architektúra keretben nyílik, fölötté hatalmas, megnyitott lunetta és timpanonként formált oromfal. A K-i homlokzata hasonló kialakítású. Csehsüveg boltozatos hajó és szentély, a bejárati oldalon, két oszlopon álló karzat. Berendezés: főoltár, mellékoltárok, oltárképek, szószék, keresztelő medence, padok, 1820 körül.

BÁ

R. k. plébániaház**9726**

Széchenyi u. 56.

hrsz.: 734/1

késő barokk

18. század vége

A település és kastélypark találkozásánál, az r. k. templommal (trsz.: 1678) szemben, szabadon álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, földszintes, csonkakontyolt nyeregteretős épület, magtárpadlásos fedélszékkal, melléképülettel. Homlokzatain kőburkolatos láb-azat, kőkeretes, lunettás fölülvilágítós bejárati ajtók és keretetlen ablakok, némelyik vasrácsos, kőkeretes klasszicista ajtók. A kerti homlokzat D-i végéhez toldalék csatlakozik. Kétraktusos, középfolyosós alaprajzi elrendezés, dongaboltozatos középfolyosó, csehsüveg boltozatos szobák, 19. századi nyílászárók és vasalatok, illetve burkolatok. Épült a 18. század végén. Építészeti részletei, nyílászárói, 19. század első felei átépítésre utalnak.

BÁ

DINNYÉS > GÁRDONY**DUNAPENTELE > DUNAÚJVÁROS**

9530

1678

9726

DUNAÚJVÁROS

Mutató

Dunapentele

Dunaújváros

Római kori ikerház 8783

Domanovszki Endre tér

hrsz.: 81, 451/73

–

3. század első fele

A dunapentelei Öreg-hegyen feltárt római kori katonai táborból (trsz.: 1583) mintegy 200 m-re, DNy-ra található, négyzetes alaprajzú, kőalapozású épület, amelyet a középen válaszfalal két egyenlő, három-három helyiséggel és előtérrel ellátott épületrészre osztottak. Az ikerház két D-i helyiségét, a terrazzo padlóval burkolt és stukkódíszítésű lakószobákat, padló alatt elvezetett fűtőcsatornával és a felmenő falakba beépített üreges téglákkal fűtötték, a tőlük É-ra elhelyezkedő gazdasági, illetve konyhahelyiségekben tűzhelyként is használt kemencék álltak. Az ásás során megfigyelhető volt, hogy a korábbi árkokra és gödrökre épült lakóház padlója többször is megsüllyedt, és a fűtőcsatorna megrongálódott fedőlapjain keresztül füst és szénigáz árszította el a Ny-i lakószobát. A hibát végül úgy oldották meg, hogy a Ny-i lakóhelyiség fűtőcsatornát a stüllyedéssel kevésbé veszélyeztetett Ny-i falhoz vezették. Az előkerült vakolatrétegek alapján a helyiségek íves záródású, kerettel ellátott ablakkal rendelkeztek, a lakószobákat freskókkal és állatmintás stukkókkal díszítették. 1972-ben tárták fel. Az ingatlan területén egy római kori edényégető-kemence maradványai találhatóak, jelenleg visszatemetve.

NL

Rudnyánszky–Montbach–Frankl-kúria és melléképülete 1582

Magyar u. 35.

hrsz.: 1449/4

klasszicista

1830 körül

Az egykori Dunapentele központjában, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregvetésű épület. Az utcai homlokzat előtt négy, ion oszlopos, timpanonos portikusz, az épületen körbefutó főpárkányt, a főhomlokzat és az udvari belső homlokzatok teljes hosszában, az ablakközökben álló dórfejezetes féloszlopok tartják. Az utcai szárny udvari homlokzatának közepén egy traktusmélységnyit előrelépő, nyolc dór féloszlop által tartott, timpanonos középrizalit, a beforduló mellékszárny homlokzatán a féloszlopok sora folytatódik, köztük az ablakok erősen átalakítottak. Síkmennyezetes belső terek, az utca felőli portikusz mögött díszterem, az egyes helyiségek az udvar felőli folyosóról nyílnak. Korábbi, a Rudnyánszky család birtoklása idején épült kúria felhasználásával építette Montbach Károly császári ezredes 1830 körül. 1905-től 1945-ig Frankl Zsigmond földbirtokos tulajdonában volt. Jelenleg irodák találhatóak az épületben. A D-i telekhatáron klasszicista istállóépület, a telek hátsó felében új építésű malom, magtár és raktárépületek.

CsHJ

Szerb ortodox templom (Szent Miklós ereklyéinek ártitele) 1586

Táltos u.

hrsz.: 2122

barokk

1748

Az egykori Dunapentele központjában, szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, homlokzati tornyos, nyeregvetésű templom. Főhomlokzatán háromrészes főpárkányt tartó pilaszterek, íves félromfalak, a torony harangszintjét plasztikus órapárkány és összetett hagymasisak zárja le. A kőkeretes főbejárata a toronytest alatt háromlépcsős pilaszterek között nyílik, kőkeretes oldalbejárata zárókőre helyezett íves szemöldök párkánnyal gazdagított. Berendezés: ikonosztázion, 1780–1790 (moschopoliszi festőcsoport – jelenleg Szentendrei Egyházművészeti Múzeumban). Épült 1748-ban, a görögkeleti szerbek 1774-ben kapták meg. 1993-ban az épületet felújították, ekkor bontották le az ikonfalat.

KCs

Római kori katonai tábor maradványai 1583

Öreg hegy

hrsz.: 448

–

2–5. század

Az egykori Dunapentele község D-i oldalán emelkedő Öreg-hegy löszfennsíkjának É-i, legmagasabb részén található az antik Intercisával azonosítható római kori segédcsapattábor, kisebb-nagyobb megszakításokkal 1906 óta kutató maradványai. A legkorábban létesült 1. századi palánktábortól É-ra, a 2. század elején, Traianus császár uralkodási idején felépült második palánktábor maradványai a későbbi kőtábor alatt találhatóak. Az 500 fős germán és thrák lovascsapatok által használt kb. 165 x 190 m nagyságú tábor gyep-téglafalait a D-i oldalon kettős cölöpsorral erősítették meg. A 2. század utolsó negyedében épült fel a kb. 176 x 200/210 m alapterületű kőtábor, ahol 176 után egy 1000 fős sűrű fészecsapat állomásozott. A 3. század első negyedében, Caracalla császár idején készültek el a befelé ugró saroktoronyok és a kettős kaputoronyok. A késő római korban (a 340-es években, II. Constantius császár idején) a tábor, legyező alakú saroktoronyokat kapott, D-i kapuját apszisos falszakasszal befalazták. A kőtábor belsejében feltárt legjelentősebb létesítmény az erődtípusú közepén álló parancsnoki épület, D-i oldalán 4. században hozzáépített nagy méretű csarnokkal, kövezett központi udvarral és egy 100 m³-es nagyságú, falazott oldalú ciszternával. Az udvaron három császárszobor-talapat került elő (Caracalla és Trebonianus Gallus császároké), amelyekhez bronz szobrok tartoztak (a principia területéről több Caracallaként attribuíált bronzszobor-törödékek ismert). A tábor tribunusának apszisos, háromhajós, bazilikális alaprajzú központi teremmel ellátott, freskó és stukkódíszítéssel ellátott rezidenciája a D-i kapu É-i szomszédságában került elő. A parancsnoki épület ciszternáján kívül csak az épületről É felé vezető, kőlapokkal burkolt római útszakasz és a D-i kaputorony műemléki bemutatására került sor. Az ÉK-i és a DK-i legyező alakú saroktorony maradványai a tábor sáncszerűen kirajzolódó K-i fala mentén, az Öreg-hegy K-i szélén kialakított sétaútról tekinthetők meg, melyeket a feltárt kőemlékek öveznek. A D-i kapu közelében kőtár épület.

NL

8783

1582

1586

1583

10930

Római kori fürdőépület**10930**

Óreghegy
hrsz.: 1952/2–3
–
3. század második fele

A dunapentelei Óreg-hegy löszfennsíkjának É-i széle közelében, a katonai tábor É-i kapujától mintegy 80 m-re ÉNy-ra található egy igényes freskókkal, stukkókkal díszített, üvegezett ablakkal ellátott fürdőépület. A fürdő 1994-ben feltárt D-i része nagyrészt elpusztult. Az 1992-ben megkutatót É-i traktusban hét helyiség, köztük a padlófűtéssel ellátott langyos- és melegvízes medence feltárására került sor. A téglapadlók, hypocaustum-rendszer és a medencék egy része jó állapotban maradt fenn, a maradványok fölé modern védőépületet emeltek.

NL

DUNAÚJVÁROS

11064

Dóza Filmszínház**11064**

Dóza György tér 1.
hrsz.: 141
szocreál
1952

A település központjában modern, illetve szocreál stílus elemekkel kialakított mozi épület, a volt Dóza filmszínház. Épült 1951–1952-ben (építész: Szrogh György). 1962-ben átalakították. Egy részében 1995-ben sörözőt alakítottak ki, 1998-ban jazz klubot.

PE

11065

Redelöntézet**11065**

Vasmű út 10.
hrsz.: 185
szocreál
1952

A település központjában modern, illetve szocreál stílus elemekkel kialakított rendelőintézet. Előcsarnok galériájában a nyaktaggal alátámasztott oszlopon szobor, 1952 (Boda Gábor), az emeleten Zsolnay-ivóút. Épült 1951–1952-ben (építész: Ivánka András, Kondoray Gyula, belsőépítész: Szabó Gyula).

PE

ELŐSZÁLLÁS

1626

R. k. templom (Kisboldogasszony)**1626**

Szöglet kert
hrsz.: 1479
barokk
1779

Település központjában, homlokzatával falazott kerítés vonalában, szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó sekrestyével. A ciszterci rendházzal (trsz.: 1627) kerítés kapcsolja össze. A toronytestet a hajó sarkaival íves

homlokfal köti össze, a homlokzat sarkain pilaszterek, a torony harangszintje fölött órapárcány és gúlisícs. A főpárcány körbefut a hajón, a homlokzati sarkok ívesen kialakítottak. Cseh-süveg boltozatos hajó és szentély, a bejárati oldalon háromnyílású, kihasadós, íves orgonakarzat, mellvédjén kovácsoltvas védőrács. Berendezés: főoltár, mellékolatórok, szószék, a diadalív pillérre függesztett Krisztus megkeresztelése szoborcsoport, barokk, 1780-as évek; keresztelőmedence, klasszicista, 19. század első fele. Orgona: 1911 (Rieger-orgonagyár). A település 1659-től 1945-ig a ciszterciek Fejér megyei uradalmának központja volt. Épült 1776–1779-ben. 1939-ben renoválták.

CsHJ

Ciszterci rendház**1627**

Szöglet kert 4.
hrsz.: 1477
barokk
1765

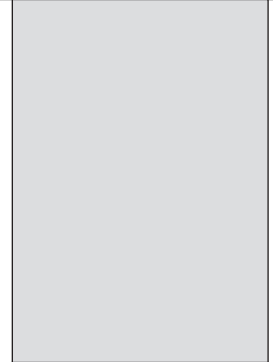
Település központjában, szabadon álló, L alaprajzú, alápincézett, egyemeletes, kontyolt nyeregtető épület. Az r. k. templommal (trsz.: 1626) kerítés kapcsolja össze. Homlokzatain magas lábazat, sávozott földszinti osztópárcányra állított, lizénás, tükrös, emeleti vakolatarchitektúra, keskeny, enyhén előre ugró középrizalit, és lekerekített sarokkiképzés. Az udvari homlokzat földszintje sávozás nélküli. Udvarát U alakban, vele szembefordulva földszintes melléképület keretezi. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezés, földszinti terei és az emeleti folyosók dongaboltozattal fedettek, az emeleti helyiségek cseh-süveg boltozatosak. Lépcsőház előtt kovácsoltvas rácsos ajtónyílás, kőbábas korlással kísért lépcsőkarok. Egyes helyiségekben stukkódíszítés, egykori kifestések nyomai, nyílászárók, 18–19. század. Az 1765-ben épült rendházat a zirci ciszterci apátság építtette Fejér megyei uradalmának központjában. Az 1945 után nevelőintézetként használt épület jelenleg üresen áll.

CsHJ

ENYING**R. k. templom (Nepomuki Szent János)****1696**

Kosuth Lajos u.
hrsz.: 2295/1
klasszicista
1841

Település központjában, nagyobb teresedés közepén, szabadon álló, keletelt, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentélyhez kétfelől csatlakozó, azonos magasságú bővítémenyekkel. Főhomlokzaton hat toszkán oszlop által tartott timpanon, a négyzetes toronytestet a timpanon takarásából emelkedik ki. A portikusz mögött kőkeretes, szemöldökgyámos bejárati ajtó, fölötté feliratos tábla. Oldalhomlokzatain szélről sarokpilaszterekkel hangsúlyozott rizalitok, övpárcányon íves párcányú félkörös ablakok, töretlenül körbefutó háromrészes főpárcány és fölötté attikafal, a szentélyt a párcányok közé fogott ablakos világítja meg. Dongaboltozatos hajó, félkupolával fedett szentély, a mellékterek cseh-süveg- és teknő boltozatosak, a bejárati oldalon két oszlopra támaszkodó, tömör mellvédés karzat. Diszítófestés: az oldalfalakon és a boltozatokon architektonikus grisaille típusú festés. Berendezés: oltárok, szószék, padok, orgona, korpuszos kereszt és csillár klasszicista, 1840-es évek; főoltárkép, 1840 (Carl Mauer); É-i mellékolatórkép, 1840

1627

1696

(H. W. Zimmermann); D-i mellékoltárkép, 1840 (Friedrich Schiller). Építette hg. Batthyány Fülöp 1838–1841-ben (építész: Alois Pichl, Vajta Ferenc uradalmi építőmester és Hanauer György tatari építőmester). A II. világháború pusztításait 1949-ben hozták helyre (Szánthó Lajos restaurátor). Belső felújítás 1965-ben, a külső 2002-ben volt.

CsI

Uradalmi épület

1698

Szabadság tér 2.
hrsz.: 1470
késő barokk
18. század vége

Település központjában, az r. k. templom (trsz.: 1696) és a kastély (trsz.: 1697) között, főszárnyával utcavonalon, mellékszárnyával telekhatáron álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Erősen átalakított homlokzatú. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű, az utcai szárny előtt lapos dongával fedett oldalfolyosó fut, az árkádsor részben befalazva. Kapualja két szakaszos, csehsüveg boltozatos. Épült a 18. század végén. Jelenleg szociális otthon.

CsI

Batthyány-kastély és parkja

1697

Szabadság tér 16.
hrsz.: 1474/58
késő barokk
1806 előtt

Település központjában, az r. k. templomtól (trsz.: 1696) DNy-ra, szabadon álló, U alaprajzú, részben alapincézett, kontyolt nyeregtetős épület Főszárnya emeletes, mellékszárnyai földszintesek. Főhomlokzatának közepén enyhén előreugró, timpanonnal lezárt középrizalit. Sávozott vakolatarchitektúra, a földszinti ablakok vakolatkváderes keretezésűek, az emeletiek könyöklő- és szemöldökpárkányos, szalagkeretesek. Az udvari homlokzat tengelyében erősen előreugró, timpanonnal lezárt középrizalit, a kocsibehajtó fölött pilaszterpárokra támaszkodó erkély. A főszárny középfolyosós, a mellékszárnyak oldalfolyosós alaprajzi elrendezésűek. Építette gr. Batthyány Lajos 1806 előtt a D-i szárnyba beépült korábbi épület felhasználásával. Öröklés útján jutott a Draskovics családhoz 1870-ben, majd a 1895-ben gr. Csekonic Endre vásárolta meg, aki a 20. század elején eklektikus stílusban átépítette. A II. világháborúban erősen megrongálódott, először iskolát, majd 1959–1962 között orvosi rendelőt alakítottak ki benne. Parkját jelentősen megcsonkították.

CsI

ERCSI

Cukorgyári kápolna (Szent Erzsébet)

11158

Cukorgyári út 2.
hrsz.: 1759/2
neogótikus
1934

A településtől Ny-ra, sík terepen álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, nyeregtetős, Zsolnay mázas cserepekkel díszített, vakolatlan kváderépület. A hajó főhom-

lokzata kúszólevelekkel díszített oromfallal lezárt, benne rózsablak, sarokpilaszteres és mérműves főpárkány. Bejárata magas timpanon mezővel lezárt, csúcsíves, bélletes kapurizalit. Homlokzatait kváderkövekből rakott felületek, bélletes, csúcsíves záradékú hajó- és szentélyablakok, karzatmegvilágító ikerablakok tagolják. Előcsarnok és karzat-alj gerendás síkfödémes, hajó és szentély bordás boltozatos, a boltozatokat akantuszos fejezetű falpillérek tartják. Berendezés: főoltárkép, 1934 (Éder Gyula), szobrok, 1934 (Krausz Lajos). Festett üvegablakok: 1934 (Róth Miksa, restaurálva, 1960). Épült 1934-ben (építész: Frank Ágoston és Goszleth Lajos, építőmester: Gulátsi Béla, kőfaragó munkák: Weisinger György). Felújítva 2006–2007-ben.

HR

Szapáry–Wimpffen-kúria

11184

Eötvös u. 32.
hrsz.: 93/1–2
barokk
1757
historizáló
19. század közepe

Település központjától D-re, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Az utca felől falazott kerítés, É- felől falazott támfal határolja, D-felől romos gazdasági épületmaradványok. Homlokzatain néhány kőkeret, egyszerű holker párkány. Régebbi, Ny-i szárnyának udvari homlokzata előtt árkádfélszintes, mellvédés, ÉK-i, újabb szárnyának udvari homlokzata előtt vízszintes záradékú, mellvédés, beüvegezett tornác húzódik, középtengelyében két pillérre támaszkodó, timpanonos lezárt portikusz áll. A nagyobb részt kéttraktusos, régebbi, barokk szárnyban stukkópárkányos boltozat, az újabban síkmennyezetes helyiségek. A birtok 1650 óta volt a Szapáry család birtokában. Az ő birtoklásuk idején, a 1757 körül épülhetett a kúria régebbi szárnya, melyhez a birtokot az 1845-ös években megvásároló br. Sina Simon építtethette az újabbat. 1876-ban öröklés révén Sina Anasztázia és férje gr. Wimpffen Viktor szerezte meg. Örökösök birták 1945-ig, mikor szükséglakásokat alakítottak ki benne.

PI

Eötvös-kúria

1628

Eötvös u. 33.
hrsz.: 68
klasszicista
1830 körül

Településben, D-i szárnyával az utcavonalon álló, U alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Homlokzatai tagolatlanok, bejárata az udvar felől nyílik. Az utcai főszárny udvari homlokzata előtt beüvegezett tornác, az egyes helyiségek között szélesre átalakított, íves záradékú nyílások. Síkmennyezetes belső terek, múzeum céljára átalakítva. Részben 19. század első fele nyílászárók és kályhák. A birtok br. Eötvös Ignác felesége, született Lilien Anna révén került a családhoz 1828-ban s feltehetőleg ő építette a kúriát 1830 körül (Miksz Ferenc építőmester). 1845-ben br. Sina Simon vásárolta meg. 1876-ban öröklés révén Sina Anasztázia és férje gr. Wimpffen Viktor szerezte meg. Örökösök birták 1945-ig. Helyreállítva: 1988-ban. Jelenleg az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum Eötvös József Emlékmúzeuma, könyvtár és öregek napközi otthona működik benne.

CsHJ

1698

1697

11158

11184

1628

10814

R. k. plébániaház

Fő u. 33.
 hrsz.: 26
 barokk
 1760 körül

Település központjában, széles telken, kerítésfallal összekapcsolt, hosszoldalával az utcavonalon álló, L- és téglalap alaprajzú épületek. A téglalap alaprajzú, korábbi plébániaépület földszintes, kontyolt-, utcai homlokzatán csonkakontyolt nyeregtető. A két épület között magas, falazott kerítésben kökeretes barokk gyalogkapu. Az L alaprajzú épület részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtető. Főhomlokzatán magas lábazatra állított, lizénákra támaszkodó, körbefutó profilos főpárkány, könyöklős, szalagkeretes ablakok. Felülvilágító, félköríves záradéku bejárata az utcai fő- és a mellékszárny határán, az oldalhomlokzaton nyílik. A főszárny udvari homlokzatán beüvegezett, szegmentíves, mellvédes tornác, az oldalhomlokzaton nyílásai keretetlenek. Földszinti terei síkmennyezettek, részben 18. század második fele nyílászárók. Az r. k. templommal (trs.: 1630) egy időben épült, az 1760-as években. A főépület belül erősen felújított. Nagyobb felújítása 1964-ben és 1989-ben volt.

CsHJ

Szapáry-kápolna (Nagyboldogasszony) és Eötvös-obeliszk

9478

Kápolna-dűlő
 hrsz.: 0281
 klasszicista (kápolna)
 1828
 historizáló (obeliszk)
 1879

Település külterületén, a várostól É-ra, szabadon álló, keletelt, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, íves oromzatú, a szentély felé kontyolt nyeregtetős kápolna. Homlokzatait magas lábazatra állított lizénák és profilos főpárkány tagolja. Dongaboltozott hajója alatt kis kriptá. A kápolnát, feltehetően Ercsi-Éty elpusztult középkori falu templomának helyén, gr. Szapáry Júlianna építtette férje, br. Lilien József temetkezési helyéül 1828-ban, majd végakarátának megfelelően Eötvös József is ide temették el 1871-ben. A szentély mögött: a temetőből ide helyezték, hasáb alakú talapzatra állított feliratos obeliszk, rajta Eötvös József domborművű arcképe, 1879 (építész: Ybl Miklós, szobrász: Szász Gyula). Eötvös József hamvait 1968-ban, a városban álló Eötvös-szobor alá helyezték át. A kápolnával azonos hrsz.-on a Duna-parton, a Duna felé nyitottan épült ún. Lourdes-i kápolna. A nyitott téglapítmény polygonális záródású, bent félköríves, félkupolával fedett. Épült 1788-1790 között.

CsHJ

R. k. templom (Nagyboldogasszony)

1630

Templom tér
 hrsz.: 1
 barokk
 1767

Település központjában, kis dombon, szabadon álló, egyhajós, szegmentíves szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel. A toronytest a homlokzati főpárkány és attika fölé, a kővázakkal díszített sarkok felőli íves átmenettel emelkedik ki, harangszintje fölött ópárkány és alacsony fémsíak. Bejárata két, a szinteket átfogó óriáspilaszter között nyílik, gazdag barokk architektúra

9478

keretezés fölött a Szapáry család kőcímere, fölötté vele azonos nagyságú karzatmegvilágító ablak, kétfelől szoborfülkék kővázakkal és sarokpilaszterek. Domború és homorú ívű főpárkánnyal koronázott, erőteljes, pilaszterekkel tagolt falpilléreken nyugvó csehsüveg boltozatos hajó, orgonakarzata dongaboltozott, ballusteres mellvéddel és kovácsoltvas ráccsal, a szentély félkupolával fedett, gazdag architektúrájú oratórium szintekkel. Falkép és díszítőfestés: figurális és ornamentális kifestés, 1767. Berendezés: főoltár – Szentháromság-szoborcsoport, 1767 (Ignac Frantisek Platzer műhelye), főoltárkép, 1914 (gr. de Vite pápai testőr); Nepomuki Szent János-melléklátár, 1760 körül (Philip Jakob Straub); Szent József-oltáron 1756-ban vásárolt Hodigitria típusú Boldogasszony-kegykép; szószék, padok, barokk, 1767; keresztelőkút, copf, 18. század vége. A templomot gr. Szapáry Péter építtette 1763–1767 között. 1912–1914-ben br. Wimpffen Siegfried költségén jelentősebb restaurálási és díszítő munkák voltak. A templom közelében: az 1166-ban alapított és elpusztult Szent Miklós-apátság román kori faragványából összeállított emlék, készült 1996-ban.

CsHJ

Nepomuki Szent János-szobor

1631

Templom tér
 hrsz.: 1
 barokk
 18. század második fele

Az r. k. templom (trs.: 1630) körüli magaslaton, párkányfejezetes talapzaton álló szobor. A szentet felhőkön állva, papi ornátusban, a karjaiban tartott korpuszos keresztre nézve ábrázolja. Restaurálva 1994-ben. Állították a 18. század második felében. Az eredetileg festett szobor a Szapáry–Wimpffen-kúria (trs.: 11184) parkjából került ide.

CsHJ

Magtár

10844

Villanytelep utca
 hrsz.: 124
 barokk
 1757

A település központjában, utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, háromszintes, a tetőtérben további két szinttel bővített, nyeregtetős magtárépület. Homlokzatait szintenkénti profilos párkány, lizénák közötti faltükrökben fekvő, téglalap alakú, vakolatkeretes magtárablakok és magas oromfalak jellemzik. Tetősíkján, két szinten szellőzőnyílások. Belsejéből a szinteket kibontották, csupán a padlástéri maradt meg. Udvar felől két kosárisíves kapu, egyiken az építés 1757-es évszáma.

CsHJ

ÉTYEK*Mutató*

Présház-pince > Külterület, Öreghegy

Szent Orbán-szobor > Külterület, Vérthi-szőlők

Szűz Mária-szobor > Külterület, Öreghegy

1630

1631

10844

9734

Nepomuki Szent János-szobor**9734**

Boti út 3.
 hrsz.: 802
 barokk
 1750 körül

A települést átszelő, Alcsút felé vezető főút mentén, a Magyar-forrás (trsz.: 8830) vízfolyása mellett, magas, volutás talapzaton álló, a szentet papi ornátusban, a bal karjára fektetett feszületet tartva, feje körül aranycsillagos dicsfényvel ábrázoló kőszobor. Talapzatának szövegtükréből a felirat kikopott. Állíttatta Plájes Imre 1750 körül. Restaurálás alkalmával helyezték át ide.

RV

BOTPUSZTA

Eredetileg a trsz.: 11159 számon nyilvántartott, majd e törzsszám megszüntetése után a trsz.: 1603, 1604 alatt, az érvényben levő 27/2005 (X. 7.) NKÖM rendelet alapján védett műemléki környezet az alábbiak szerint: a szennyvíztisztító telep 0142/7 hrsz.-ú ingatlanától az óramutató járásával egyezően a telep K-i (a töltés felé eső) oldalhatára, valamint a 0142/49, a 0142/9 hrsz.-ú ingatlanok és a 0147/6 hrsz.-ú temető oldalhatára mentén végig a 0142/6 hrsz.-ú halastó Ny-i partvonalán a 0142/11 hrsz.-ú ingatlan törtvonalú oldalhatáráig DK-i irányba. Onnan a 0142/40 hrsz.-ú ingatlan D-i határvonala mentén a 0248/20 hrsz.-ú országos közútig, majd a 0136 hrsz.-ú országos közút mellett egészen a 0140 hrsz.-ú útig, majd az út mellett vissza a kiinduló pontig, a szennyvíztisztító telep É-i sarokpontjáig. Magába foglalja az alábbi ingatlanokat: 0139/2, 0139/4-6, 0139/8, 0141, 0142/7, 0142/9, 0142/11, 0142/13-19, 0142/21-30, 0142/41-51, 0142/55, 0142/58, 0143, 0145, 0146 hrsz.-ú külterületi és az 1560/2-70 hrsz.-ú belterületbe vont ingatlanokat. A belterületbe vont ingatlanok a védetté nyilvánításkori 0137/1, 0137/3-4 hrsz.-ú ingatlanokból keletkeztek.

R. k. templom (Szeplőtelen Fogantatás)**1603**

Botpuszta
 hrsz.: 0137/1, 0137/3-4, 0138, 0139/2, 0139/4-8, 0141, 0142/7, 0142/9, 0142/11, 0142/13-19, 0142/21-30, 0142/32-52, 0142/55-58, 0143, 0144, 0145, 0146, 1560/2-13, 1560/38-70
 gótikus
 15. század

A községtől É-ra emelkedő domb tetején, szabadon álló, keletelt, egyhajós, a poligonális szentélyzáródású templom, a szentély felől kontyolt nyeregtetővel. K-i és D-i oldalán támpillérekkel. Ny-i homlokzatán kőkeretes kapu, 1794-es évszámmal, oromfala fölél hagymasisakos fa harangtorony magasodik, a hajó vakolatkeretes barokk ablakai a gótikus támpillérek között nyílnak. A templombelsőben kő pillérpárra támaszkodó, famellvédés, falépcsővel megközelíthető karzat, a barokk kori kialakítás másolata. Síkmennyeztes hajó, oldalfalain a gótikus boltozat konzolokra támaszkodó, lefaragott kő falpillérei és lenyomatának bemutatása. Berendezése nincs. A szentély falán Joannes Steinmüller plébános 1987-ben elhelyezett emléktáblája. Árpád-kori templom maradványainak felhasználásával épült a 15. század végén épült. 1766-ban gr. Sándor Antal a nazarénus rend Itáliából ide hívott szerzetesei számára építtette újjá. Végleges formáját 1794-ben nyerte el. 1872-ben gr. Sándor Móríc felújíttatta. Helyreállítva 1992-ben.

RV

1603

Nazarénus rendház**1604**

Botpuszta
 hrsz.: 0137/1, 0137/3-4, 0138, 0139/2, 0139/4-8, 0141, 0142/7, 0142/9, 0142/11, 0142/13-19, 0142/21-30, 0142/32-52, 0142/55-58, 0143, 0144, 0145, 0146, 1560/2-13, 1560/38-70
 barokk
 1766

A község határában, egykori majorsági épületek fölé emelkedő dombháton, szabadon álló, az r. k. templomhoz (trsz.: 1603) hozzáépült, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. A vakolatlan homlokzatú épület tengelyében, előtetőt képezve, a bejárati ajtó fölé nyúlik a tető, a homlokzaton kétfelől és a hátsó homlokzaton négy-négy, szimmetrikusan elhelyezett ablaknyílás. Belső átalakítva, csupán a fagerendás mennyezet maradt meg a 18. század második feléből. Építtette gr. Sándor Antal 1766-ban, amikor Itáliából behívta a nazarénus rendet. A rövid ideig működő közösséget II. József rendelkezése hamarosa feloszlatták. Az épületet az 1970-es években ismét használható állapotba hozták.

RV

Magyar-forrás védőépülete**8830**

Fő tér
 hrsz.: 802
 klasszicista
 19. század közepe

Település mai központjában, egykor határában, vízfolyáson átvezető kőhíd mellett álló, négyzet alaprajzú, sátor tetős, lépcsőzetesen rakott kőlapokkal lefedett kis épület. Kőből faragott párkányát a sarkoknál lapos pilaszterek tartják, homlokzatainak közepén vakolatkeretes félkör ablakok, az út felől vasajtó, a vízfolyás felől, az épület alatt, a kőfalban kialakított íves záradékú fülkében csobogók. Az építmény mellett kő támfalak, használaton kívüli zilip helyével, néhány méterrel távolabb Nepomuki Szent János-szobor (trsz.: 9734). Épült a 19. század közepén.

MA

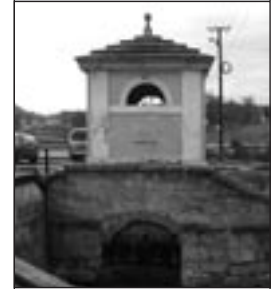
R. K. templom (Sarlós Boldogasszony)**1605**

Hősök tere
 hrsz.: 1
 késő barokk
 1816

Település központjában, természetesen támfallal megerősített kisebb magaslaton, lépcső-sorral megközelíthető, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, szentély két oldalához csatlakozó földszintes mellékterekkel. DK-i főhomlokzatának körbefutó főpárkányát magas lábazatra állított pilaszterek tagolják három részre, a félköríves záradékú, záróköves, vállpárkányos kőkeretes bejárat fölött kör alakú karzatmegvilágító ablak, két oldalon üres szoborfülkék. A főpárkány fölött emelkedő kétszintes torony órapárkányát sarokpilaszterek tartják, tagolt fémsisak fedi. A toronytesthez csatlakozó félromfalak sarkain, szélről, kőmellvédre állított kővázák állnak. Az oldalhomlokzatok lizénák közötti falmezőiben három-három szegmentíves záradékú nagyméretű kőkeretes ablak, a szentély két oldalán félköríves ablaknyílások. Csehsüveg boltozatos hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: 1935 (Lohr Ferenc). Berendezés: főoltárkép és a szentély két oldalán egy-egy pannó, 1881 (Jakobey Károly); mellékoltárok, 18.

1604

8830

1605

század vége – Szent Antal-oltár képe, 1935 (Lohr Ferenc); a karzaton két faszobor, a bejárati előcsarnokban feszület és a padok, késő barokk, 18. század vége. Orgona: 1899 (Rieger-testvérek). A székesfehérvári káptalan építtette 1813–1816-ban (építómester: Rieder József). 1980-ban felújítva. A templom mellett plébániaház. A templom előtt: kőkereszt öntöttvas korpuszal és Mária-relieffel, 1911.

RV

Kálvária-szoborcsoport és Szent Vendel-szobor 9710

Kálvária domb
hrsz.: 504
klasszicista (Kálvária)
19. század közepe
barokk (Szent Vendel-szobor)
1779

Domb oldalába épített alacsony támfalban lévő egykori ajtó helyén át megközelíthető, jelenlegi formájában négy stációs, három, korpuszos, keresztel kálvária. Krisztus és a Latrok keresztje lábazatos, párkányfejezetes kőpillérekre áll. Krisztus keresztje alatt feliratos, mára kikopott tábla. A stációk kőhasábjá lábazatos, övpárkányos és profilos párkányos lapos nyeregteretű fedő, az övpárkány és a tető közötti mezőben újabb tűzománccal képek. Készült a 19. század közepén.

A Szent Vendel-szobor magas, lábazatos, párkányfejezetes, volutás talpazaton áll, a szent lábánál bárány és ökör, jobb vállán tarisznya lóg, jobbjaival vas pásztorbotot szorít magához, kezét imára kulcsolja, fején kalap. A talpazat homlokoldalán az 1779-es állítási és 1875-ös restaurálási év szám olvasható. Az 1950-es években erősen megrongált szoborcsoportot 2000-ben restaurálták.

RV

KÜLTERÜLET

ÖREGHEGY

Présház-pince 9586

Öreghegy
hrsz.: 2840
–
19. század közepe

Településen kívül, egykori szőlőhegyen, ma bekerítetlen termőföldön, földút kanyarulatában, ÉNy–DK-i tájolással álló földszintes, téglalap alaprajzú, nyeregteretűs épület. Íves záradéku, fakeretes bejárata az ÉK-i homlokzatban, két, álló téglalap alakú, profilos könyöklőkőves, rácsozott kőkeretes ablak között nyílik. DK-i homlokzatán megegyező kőkeretes, rácsozott ablak, a többi homlokzat nyírlástalan. Épült a 19. század közepén. Népi műemlék.

RV

9710

9586

Szűz Mária-szobor 9735

Öreghegyi út 30.
hrsz.: 2302/2
barokk
1774

Bekerített lakótelken, a kerítéstől másfél méternyire, kettős talpazaton álló szoborcsoport. Az alsó, hasáb formájú, profilos lábazatos és párkányfejezetes talpazatrészbe az 1774-es évszámot és Mária-monogramot véstek, a rá állított talpazat volutás, párkányfejezetes, homlokklapján felirat: „AUXILIUM/CHRISTI/ANORUM/ORAPRO/NOBIS” és a lenti Mária-monogram megismétlése. Mária ülő alakja csillagmintás, kagylószerű dicsőfény előtt, köpenyével keretezetten, karjaiban a gyermek Jézust tartva jelenik meg. Felújítva 2001-ben.

RV

VÉRTHI-SZŐLŐK

Szent Orbán-szobor 9733

Vérthi-szőlők
hrsz.: 0270/3
historizáló
19. század vége

Szőlőhegyen, az út mellett, talpazaton álló szobor. A profilos lábazatos, párkány fejezetes talpazat anyaga műkő, a párkány alatt fogrovas díszítés, homlokoldalán kőtábla helye, alatta szőlőlevelekből álló plasztikus koszorú. Szent Vendel alakja merev frontális helyzetben, püspöki ornátusban áll, bal kezében könyvet tart, jobb keze hiányzik. Készült a 19. század végén. A szobrot az 1980-as években restaurálták.

RV

FEHÉRVÁRCSURGÓ

R. k. templom műemléki környezete (MK) 6669

A faluközpontban található Kálváriadomb alatt, a Petőfi utcáról (hrsz.: 606/2) közelíthető meg. Határai az óramutató járásának megfelelő irányban haladva: a Petőfi utca az 1006 hrsz.-ú ingatlan D-i oldalhatárig, onnan az 1006 és 1001 hrsz.-ú ingatlanok telekhatárai a kastélyparknak a Gesztenyés utcára nyíló bejáratáig, majd a 942 hrsz.-ú ingatlan É-i, a kastély felőli telekhatárán haladva a Mandulás utcáról nyíló, a 940 hrsz.-ú ingatlantól a 924/1 hrsz.-ú ingatlanig terjedően az ingatlanok hátsó telekhatárai, a Mandulás utcától a Somogyi Béla utcáig tartó út, innen K-i irányban pedig az 1066, 1010/2, 1013 hrsz.-ú ingatlanok É-i telekhatára a kastély főbejáratáig.

R. k. templom (Alexandriai Szent Katalin) 1649

Kossuth Lajos u. 4.
hrsz.: 464
gótikus
15. század

Település központjában, magas dombon, szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású templom, nyereg-, a szentély felé kontyolt nyeregteretűvel, Ny-i homlokzata előtt toronnyal. Az órapárkányos, gúlisasakos torony harangszintjén vakolatkeretes ablakkal és lizénákkal tagolt. Tagolatlan D-i homlokzatának közepén, csúcsíves,

9735

9733

1649

körtetaggal profilált, kőkeretes gótikus bejárati ajtó, előtte kétfelől bejárati előcsarnok feltárt alapfalainak bemutatása és két-két csúcsíves ablak. A szentély ablakai keskeny résablakok, illetve azok jelzése. É-i oldalon a szentélyhez épült sekrestye és a korábbi sekrestye feltárt alapfalai. Síkmennyezetes hajó és szentély, a diadalív félköríves záródékú. Főoltárkép: 18. század közepe; „Csurgói Madonna”-szobor, 1969 (Amerigo Tot). Orgona: 1873 (Szalay Károly). A 13. századi eredetű templomot a 15. században átépítették és kibővítették, a 16. században reformátusok használták, 1748-tól ismét a katolikusoké. 1873-ban átépítették. Helyreállítva 1961–1966 között.

CsHJ

A Károlyi-kastély műemléki környezete (MK) 6655

A kastély É-i oldalbejáratához vezető Petőfi utcának az ev. templomtól kezdődő szakasza a kastély kerítéskapujáig, az ev. ingatlanának (hrsz.: 587) É-i telekhatárán az óramutató járása szerint haladva a hátsó telekhatár, az 588 hrsz.-ú ingatlan É-i oldalhatárának csatlakozásáig, az 588 hrsz.-ú ingatlan É-i oldalhatára az 589 hrsz.-ú ingatlan (általános iskola) Ny-i oldalhataráig, annak Z alakban törtvonalú hátsó telekhatára a K-i telekhatárig és a K-i telekhatára a kastélypark 023/5 hrsz.-ú ingatlanának telekhatárig. A kastélypark É-i kerítéskapujától az 590 hrsz.-ú ingatlan D-i oldal-, majd Ny-i hátsó telekhatárán, az 593 és 596 hrsz.-ú ingatlanok hátsó telekhatárán az 598 hrsz.-ú ingatlan D-i oldalhatáráig és annak É-i oldalhatárán vissza a Petőfi utcáig.

Károlyi-kastély 1648

Petőfi u. 2.

hrsz.: 023/1–6, 591, 592, 610, 612, 615/1, 618

klasszicista

1845

Település szélén, egykori parkjában, enyhe emelkedésen álló U alaprajzú kastély együttes. É-i és K-i parkbejárataihoz, míves kapuk, kerítésszakaszok és órház tartozik. Aláépített, egyemeletes főszárny, földszintes mellékszárnyak, a mellékszárnyakat lezáró emeletes pavilonokkal, lapos tetők és kontyolt nyeregtetők, az É-i mellékszárny külső szögletében kápolnatorony. Park felőli főhomlokzatát enyhe kiülésszerű középrizalitban álló óriáspilaszterek tagolják, udvari homlokzatán íves középrizalit, az oldalszárnyak földszintes részei előtt dór oszlopsoros nyitott folyosók, az attika mögött tetőterasz, DK-i homlokzatszakaszához öntöttvas tornácot állítottak. Belső tereiben burkolatmaradványok, öntöttvas pálcabetétes korlátok, kandallók, kályhák, stukkódíszítések. Falfestés: a könyvtárszobában töredékesen és a kápolnában, 19. század közepe. A birtokot 1834-ben vette bérbe gr. Károlyi György, br. Perényi Imrétől, majd 1853-ban megvásárolta. A kastély főszárnya a Perényi család 1786 előtt épült barokk kastélyának jelentős maradványaira épült a 1844–1854 között (építész: Heinrich Koch, kivitelező építész: Ybl Miklós, az öntöttvas veranda: Ludwig Forster?). A 1910-ban gr. Károlyi József korszerűsítette az épületet. A 1950–1970 között gyermekotthont alakítottak ki benne, majd üresen állt. 2001 óta helyreállítása folyamatban van. A díszudvarban medence és díszkút, a parkban elmosarasodott tó, mesterséges szigettel és pavilon romjaival, négyzetes udvart bezáró istállóépület, valamint a kastélytól D-re a parkban leégett tetőszerkezetű csikóistálló.

CsHJ

1648

Emlékoszlop 1651

Petőfi u. 2.

hrsz.: 023/5

klasszicista

1805

A kastélyparkban (trsz.: 1648) álló, alacsony talapzatra helyezett kannelurázott dór oszlop, tetején turulmadár, 2001 (Seregi József). Az oszlopot 1805-ben, I. Ferenc császár látogatásának emlékére emelték. A Tatárhegy tetejéről áthelyezve a parkba.

CsHJ

1651

Ref. templom 1650

Petőfi u. 9.

hrsz.: 583

késő barokk

1789

Település központjában, kisebb domboldalon, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú templom, É-i homlokzata előtt toronnyal. K-i oldalán bejárati előcsarnok. A torony sarkai lekerekítettek, architektúráját erőteljes, profilált párkányok, órapárkány és saroklizenák jellemzik, sisakja összetett hagymasisak. Tagolatlan oldalhomlokzatain füles keretezésű ablakok. Síkmennyezetes belső tér, két végében fakarzat. A bejáratnál szemben falazott szószelek, fa hangvetővel. Berendezés: padok, 18. század vége; vörös mészkő úrasztala, 1878. Orgona: 1852. Épült 1789-ben. 1809-ben a földrengés megromlalta a tornyot, melyet még abban az évben kijavítottak (Zenna Leopold építőmester). 1939-ben felújították.

CsHJ

1650

FELCSÚT

R. k. templom (Nagyboldogasszony) 1606

Fő u.

hrsz.: 57/1

klasszicista

1841

Település központjában, főútvonal mentén fekvő nagyobb telek belsejében, szabadon álló, keletelt, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, kontyolt nyeregtetővel. Nyolcszögű, fémfedékes gúlisakkal fedett tornya átmenet nélkül emelkedik a főpárkány fölé. Magasan nyíló ablakai vakolatkeretes félkör alakú nyílások, a hajót megvilágító ablakok lapos övpárkányon állnak. Csehsüveg boltozatos hajó, a szentélyfeji félkupolával fedett. Falkép: boltozatokon és a szentély oldalfalain ornamentális és figurális falképek, 20. század. Berendezés: főoltár, padok és szószelek, copf, 18. század vége (a szomszédos Kozma-kastély kápolnájából); főoltárkép, 1792 (Dorffmeister István); vörös mészkő keresztelőkút, 1798. Épült 1828 és 1841 között.

RV

FELSŐSZENTIVÁN > ABA

FÖVÉNYPUSZTA > TÁC, KÜLTERÜLET

1606

FÜLE

R. k. templom (Keresztelő Szent János)

1699

Széchenyi u. 54.

hrsz.: 401

gótikus

14. század (torony)

barokk

18. század közepe (hajó)

Település központjában, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a szentélyhez D-felől csatlakozó, félnyeregtetővel fedett sekrestyével. A tornyon két, részablakos toronyszint, karcolt sarokkváderezés nyomaival, fölötté barokk harangszint, fedése csúcsos gúlisasak. A torony és a templom bejárata a D-i oldalon. Csehsüveg boltozatos, stukkódíszes hajó és szentély, kétnyílásos karzat, csehsüveg boltozatos karzatai. Falkép: a szentélyben rossz állapotban, 18. század második fele. Berendezés: jellemzően 18. század második fele; főoltárkép: 1876 (Jakobey Károly). Orgona: 1860 (Komornyik Nándor). Középkori templom tornyának és valószínűleg további részleteinek felhasználásával épült a 18. század közepén. Műemléki helyreállítása 1959-ben volt.

CsI

R. k. plébániaház

1701

Széchenyi u. 54.

hrsz.: 401

késő barokk

18. század

Település központjában, az r. k. templom (trsz.: 1699) mögötti telek belsejében utcavonalra merőlegesen álló, szabálytalan téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utca felé néző homlokzata oromfalas lezárással, benne kis szoborfülke, a homlokzaton két vakolatkeretes ablak. Udvari homlokzatának hátsó részén kosáriréses záradékú, nyitott tornác, elől ablak és ajtónyílások. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezésű, a folyosó csehsüveg boltozatos, a szobák csehsüveg-, teknő- és keresztboltozatosak, a hátsó két helyiség fafödémek. Korábban apácák laktak. Épült a 18. században.

CsI

Régi r. k. plébániaház

1702

Széchenyi u. 59.

hrsz.: 461/2

késő barokk

18. század vége

Település központjában, fésűs beépítésben, kis előkert mögött, az É-i telekhatáron, szabadon álló, L alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán enyhén kilépő középrizalit, kétfelől mélyített tükkörben ablakok, részben átalakítva. Udvari homlokzatán erősen átalakított árkádos folyosó, részben befalazva. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezés, csehsüveg boltozatos szobasor, teknőboltozattal, kályhafülkékkel, szabadkéményes konyha maradványa. A 18. század végén plébániaháznak épült. Jelenleg óvoda. Udvari végében újabb toldalék.

CsI

Ref. templom

1700

Széchenyi u. 70.

hrsz.: 387

klasszicista

1843

Település központjában, fésűs beépítésben, kis előkert mögött, szabadon álló, egyhajós, félköríves záradékú, homlokzati tornyos, a záradék felé kontyolt nyeregtetős templom. Főhomlokzatán zömök, harangszintes torony, alatta sarokpilisztetek által tartott, timpanonnal lezárt rizalit, a bejárati ajtó fölött karzatmegvilágító ablak, oldalhomlokzatai lizénákkal tagoltak. A torony felőli karzatai csehsüveg boltozatos, a karzatra csigalépcső vezet. Csehsüveg boltozatos hajó, a záradékban hat pillérrel támasztott, ötnyílásos, alul csehsüveg boltozatos, félkuppolával fedett karzat, feljárója az íves fal mentén mindkét oldalon vezetve. Berendezés: szószék, padok, nyílászárók, 19. század közepe. A templomot 1783-ban kezdték építeni (építőmester: Rieder József), de tornya kétszer összedőlt, az építkezést 1843-ban fejezték be (építőmester: Langmahr Mihály). Az 1985. évi földrengéskor boltozata összedőlt, újjáépítették.

CsI

Lakóház (Sárréti Tájház)

1703

Széchenyi u. 107.

hrsz.: 189

–

18–19. század

Település központjában, fésűs beépítésben, az É-i telekhatáron szabadon álló, részben alapincézett, földszintes, téglalap alaprajzú, nyeregtetős, náddal fedett épület. Udvari homlokzatán két, három félköríves nyílásos tornác. Két, háromsejtes – szoba, konyha, kamra – elrendezésű hárszéből áll. Sík, mestergerendás fafödémek, szabadkéményes konyhák, téglaburkolat. A ház utcai fele a 18. század végén épült, a hátsó részét a 19. század közepe táján építették hozzá. Műemléki helyreállítása 1978-ban volt, ekkor rendezték be múzeumnak. Népi műemlék.

CsI

GÁNT

Mutató

Vérteskozma

R. k. kápolna > Kültérület, Kőhányáspuszta

VÉRTESKOZMA

R. k. templom (Szent Kozma és Damján)

10329

Fő u.

hrsz.: 588

barokk

1779

Egyutcás, szalagtelkes település nyeles telkén, domboldalban, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, K-i homlokzata előtt toronnyal, DK-i oldalához csatlakozó sekrestyével. A torony felső két szintjén 45 fokban visszametszett, a két szint között párkánnyal tagolt, gúlisakkal lezárt.

1699

1701

1702

1700

1703

10329

Homlokzatai lizénákkal tagoltak, vízszintes záradéku ablakokkal. Csehüveg boltozatos hajó és szentély. Főoltárkép: 1951, 18. századi keretben; fa keresztelődémece, 19. század eleje. Épült 1772–1779-ben, tornya 1860-ban. Homlokzata 2005-ben felújítva.

RV

Lakóház 10390

Vérteskozma 34.

hrsz.: 548

–

19. század második fele

Egyutcás, szalagtelkes településen, Ny-i telekhatáron álló, előkertes, téglalap alaprajzú, földszintes, oromfalas, nyeregtetős lakóház, udvari végéhez csatlakozó nyeregtetős toldalékkal. Vakolattükrös utcai homlokzat, oromfalban két vakolatdíszes padlásszellőző ablak. Udvari homlokzata előtt magas talapzatokra állított téglapilléres tornác. Udvarán földszintes, részben földbe süllyesztett, oromfalas, nyeregtetős pinceépület. Kőkerítése és léckapui újak. Épült a 19. század második felében. Népi műemlék.

RV

Lakóház 10328

Vérteskozma 39.

hrsz.: 553

–

1843

Egyutcás, szalagtelkes település, keskeny, hosszú telkén, a Ny-i telekhatár mellett álló, téglalap alaprajzú, földszintes, utcai oldalon felülkontyolt nyeregtetős lakóház. Udvari homlokzatának végéhez nyeregtetős melléképület csatlakozik. Utcai homlokzatán vakolattükrös architektúra, oromfalán évszám: 1843. Udvari homlokzata előtt fejezetel, lábazattal tagolt téglapilléres, szabad nyílású tornác húzódik, részben mellvéddel. Fából faragott bálványos, nyeregtetővel fedett gyalogkapu, J K és J M monogrammal, és íves kialakítású kocsihajtó. Épült 1843-ban. A telken további gazdasági épületek. Népi műemlék.

RV

KÜLTERÜLET

KŐHÁNYÁSPUSZTA

R. k. kápolna (Kis Szent Teréz) 10321

hrsz.: 096/1

historizáló

1878

Út mellett, szabadon álló, É–D-i tájolású, egyhajós, félköríves szentélyzáródású kápolna, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel. Párkánnyal keretezett oromfalas főhomlokzatának tengelyében, az oromzatba magasodó félköríves záradéku faltükrő, benne oromzattal lezárt kapurizalit, fölötté vakolatkeretes körablak. A vízszintes záradéku kökeretes bejárati ajtó lunettájában feliratos vörös mészkő lap. Homlokzatain körben, kőlabazatra állított, párkányos oromzattal fedett támpillérsor, a támpillérekkel megszakított, körbefutó övpárkányon három-három, a hajót megvilágító vakolatkeretes, záróköves, félkör alakú ablak. A kápolnát a gr. Esterházy család építtette 1832-ben, 1878-ban átépítve.

RV

10390

10328

10321

GÁRDONY

Mutató

Agárdpuszta

Dinnyés

Ref. templom 1704

Bóné Kálmán u. 10.

hrsz.: 2325

késő barokk

1785

Település központjában, szabadon álló, egyhajós, egyenes záradéku templom, a záradéku felé kontyolt nyeregtetővel, É-i homlokzata előtt toronnyal. Ny-i homlokzatához nyeregtetős előcsarnok csatlakozik. Háromszintes tornya sarokpilaszterekkel és párkányokkal tagolt, a harangszint órapárkánnyal és összetett hagymasisakkal zárul. A torony két oldalán a félromfalak volutában végződnek (leesett copf kővázái a templom mellett elhelyezve). Síkmennyezetes hajó, a bejárati oldalon háromnyílásos falazott karzat, csehüveg boltozatos karzatalj. Az előcsarnok felőli bejáratnál szemben falazott szőszék. Berendezés: Mózes-szék, padok, 18. század vége. Épült 1785-ben, 1859-ben átépítették.

BÁ

KÜLTERÜLET

AGÁRDPUZSTA

Gárdonyi Géza szülőháza 1706

Gárdonyi Géza u.

hrsz.: 3021/14–15

–

1863 körül

Település szélén, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős lakóház. Hosszan elnyúló tagolatlan homlokzatában, kétszárnyú, a homlokzat síkjába helyezett ablakok és egyszerű deszkaajtók nyílnak. É-i, rövid homlokzatának közepén emléktábla, az épület előtt téglajárda. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, síkmennyezetes, gerendafödémű belső terek. A D-i részén gondnoki lakás hajópadló burkolattal, a másik három helyiségben emlékkiállítás rendeztek be téglaburkolatos helyiségekkel, a középsőben rakott cserépkályha. Az eredetileg nádfedeles épület 1863 előtt épült, mint a Nádasdy-kastély cselédháza. 1963-óta múzeum. 1988-ban és 2007-ben felújítva.

BÁ

Nádasdy-obeliszk 10130

Gárdonyi Géza u.

hrsz.: 3654/1

historizáló

1864

Temető közepén, kis magaslaton álló, polírozott szürke gránit emlékmű. Lépcsős talapzaton álló, hasáb formájú, profilos párkánnyal lezárt posztamensen álló obeliszk. A talapzat homlokoldalán felirat: Forray Júlia grófnő, gr. Nádasdy Lipótné. Készült 1864-ben.

BÁ

1704

1706

10130

DINNYÉS

R. k. templom (Szent György)

1705

Gárdonyi Géza u. 23.

hrsz.: 8184/1

klasszicista

1824

Település központjában, nagyobb telek közepén, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel. Homlokzati tornya a főhomlokzat mögé behúzva. Főhomlokzaton tükrös mélyedésbe komponált vízszintes záradékú ajtó, vízszintes szemöldökpárkány és íves párkánnyal keretezett lunetta ablak, a körbefutó főpárkány fölötti oromfal köburkolatos timpanon. Oldalhomlokzatainak közepén magasan egy-egy félkör ablak, kétfelől, két szinten ablakok. Síkmennyezetes hajó, csehsüveg boltozatos szentély, a hajótól erőteljes hevederrel elválasztva. A hajó bejárati oldalán karzat, melyet magas, dór jellegű oszlopok tartanak, a körbefutó párkány a karzat mellvédjének magasságában, a karzatalj csehsüveg boltozatos. Berendezés: főoltár menza, tabernákulum, a szószék, szenteltvíztartó, vörös mészkö, 19. század első fele. Vajki György veszprémi püspök, felsőörsi prépost építtette 1824-ben. A hajó boltozata a II. világháborúban elpusztult, 1947–1957 között helyreállítva. A templom bejárta előtt: Vajki György szarkofág alakú, két lépcsőfokra helyezett, címeres síreléke, 1825.

BÁ

GYÚRÓ

R. k. templom (Szentháromság)

1707

Templomtér

hrsz.: 2

késő barokk

19. század eleje

Falu szélén, kis magaslaton álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródékú, homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentélyhez csatlakozó sekrestyével. Főhomlokzatának közepén, a törtvonalú gúlisíkkal fedett torony alatti keskeny rizalitban vízszintes záradékú, kökeretes bejárati ajtó, fölötté karzatablak, körbefutó főpárkány, a toronytest enyhén íves féloromfalakkal csatlakozik az oldalfalakhoz. A homlokzat sarkain balról a Fiúisten, jobbról az Atyaisten szobra, közepén kőtáblán felhők között a Szentlélek galambja. Síkfödémű hajó, félkupolával fedett szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. A karzat és a karzatalja pillérekkel megtámasztott kosár-, illetve szegmentívvel nyílik a hajóba. Berendezés: főoltár, mellékoltárok, szószék, kő keresztlőkút, késő barokk, 19. század eleje; főoltárkép, 1823 (Jakobey Károly). A komáromi jezsuiták 1636-ban kaptak itt birtokot és építtettek templomot, amely az 1795. évi földrengésben megrongálódott, feltehetően ennek 1804-ben készült újjáépítése a ma álló templom. A telken újabb plébániaház.

CsI

HATVANPUSZTA > **ALCSÚTDOBOZ**

IGAR

Ref. templom

1679

Fő u.

hrsz.: 370

késő barokk

1784

Település központjában, főút kiszélesedésének közepén, szabadon álló, egyhajós, egyenes záradékú, homlokzati tornyos templom, a záradék felé kontyolt nyeregtetővel. Főhomlokzatának közepén, a körbefutó főpárkány alatt, faltükrő mélyedésben pilaszterekere támaszkodó profilos félköríves faltükrő, benne profilos párkányon álló félkörös ablak, alatta újabb faltükrő mélyedésében vízszintes záradékú, kökeretes bejárati ajtó, melynek konzolpáron fekvő szemöldökpárkánya jóval magasabban van. Kétszintes órapárkányos toronytest, törtvonalból kiemelkedő gúlisíkkal, kétfelől félórom falak, kővázakkal. Az oldalhomlokzatok közepén bemélyedő faltükrők, három-három magasan fekvő félkör ablak, szélről két szinten ablakok. Csehsüveg boltozatos hajó, a bejárati oldalon karzat, alja háromnyílásos, fölötté tömör mellvéd. Berendezés: szószék, padok, vörös mészkö úrasztala, 1869; orgonaszekrény, neoreneszánsz, 1925 (Kiss István, Kiss Éva). A templom 1784-ben épült, tornya 1832-ben. 1973–1974-ben renoválták.

BÁ

Strasser–Vital–kastély

10271

Vámpusza

hrsz.: 0181

neobarokk

1907

Település határán, szabadon álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyereg-, és manzárdtetős épület. Hosszan elnyúló homlokzatai aszimmetrikusak, a körbefutó főpárkányt cseppdíszes triglifek közötti kiemelkedő faltükrös képszek egészíti ki, alatta tükrös osztás, sávozott lizénák és sarokarmírozás. É-i főhomlokzat vízszintes vakolatsávós, középtengelytől balra erőteljesen előre álló, törtvonalú oromfalas, oszlopos, mellvédés tornác, az oromfalban díszes címerpajzs, az épület jobb szélén manzárdtetővel kiemelkedő saroklezárás. D-i, kerti homlokzatán, balról hosszú, félköríves záradékú, mellvédés tornác, azt követő mélyített faltükrös szakasz, vízszintes záradékú nyílásokkal. Kétraktusos alaprajzi elrendezés, síkmennyezetes belső terek, kéttengelynyi pincéje dongaboltozatos. A bejárati tornác mennyezetén stukkónyomok. A vámpusztai birtokot 1907 előtt vásárolta meg a gr. Zichy családtól Strasser Vilmos. Ekkoriban építtette a kastélyt (építész: Hübner Jenő). 1930-ban a Vacuum Oil Company Rt. vásárolta meg, a birtok kezelője Vital Sándor élt a kastélyban. 1945 után az Állami Gazdaság használta, többször átalakították. Jelenleg romos, pusztuló állapotban.

BÁ

1705

1707

1679

10271

ISKASZENTGYÖRGY

Amade–Bajzáth–Pappenheim–Károlyi-kastély és parkja 1708

Kossuth tér 1.
hrsz.: 1, 2, 524, 525, 528/1–2, 529, 530
barokk,
1764
neobarokk
1908

Település szélén, parkban, szabadon álló, részben alapincézett, egy- és kétszintes szárnyakból álló, szabálytalan alaprajzú épületeryűtes. A téglalap alaprajzú, emeletes központi épület, kontyolt nyeregtetős középrizalitokkal. ÉNy-i udvari homlokzatának széleihez aszimmetrikus elrendezésben és eltérő architektúrával T alakban, É-ről kontyolt nyeregtetős, földszintes, D-ről manzárd tetős, emeletes szárnyépületek csatlakoznak. A szárnyépületek DK-i, főhomlokzat felőli végén, egymástól eltérő kialakítású tornyok, a D-i szárny Ny-i végére merőlegesen ismét egy torony és további, földszintes, manzárdtetős szárny, az egykori istálló csatlakozik. Az emeletes barokk főszárny kéttraktusos alaprajzi elrendezésű, földszintjén kereszt- és fiókos dongaboltozatos helyiségek stukkódíszítéssel, a lépcsőházban rokokó, kő mellvédés korlát. Az emeleti helyiségek síkfödémek, a középtengelyben díszterem. Az É-i szárnyban csehüveg boltozatos helyiség, a D-i, neobarokk szárnyban, fiókos dongaboltozatos folyosóra felfűzött síkmennyezetes helyiségek és manzárdszint. Díszítőfestés: az emeleti díszteremben és egyes helyiségekben, klasszicista és rokokó. A főszárny középrészét és az udvart határoló mellékszárnyak egy részét Amadé Antal építtette a 18. század elején. 1764-ben Amadé Tádé idején épült a K-i szárny. A 18–19. század fordulóján készült a főépület udvarra néző csarnoka. A főépület park felőli klasszicista részét Bajzáth György építtette 1820 körül. A DK-i és DNy-i neobarokk szárnyak, nagyrészt a klasszicista részek átépítésével, Pappenheim Szigfrid idejében, 1904–1908 között épültek (építész: Gabriel Seidl). Épületszobrászati díszek: 1908 (Adolf Hildebrandt, Vögerl, Jablonszky János); a főszárny K-i homlokzatának nyílászkeretei, 1840 körül (építőmester: Langmasy Mihály). 1936 után Károlyi Erzsébet grófnő tulajdonába került. Az egykor kőkerítéssel övezett, 1905 körül kiépített francia kert nagyrészt elpusztult, bejárati kapuján Pappenheim-címer és kővázák. Bejárata mellett az egykori ún. „francia porta” épülete lakóháznak átalakítva. A homlokzat előtti medencét díszítő szobor töredékei a kastélyépület előcsarnokában. Helyreállítása 1985 óta szakaszosan folyik. Jelenleg öregek otthona, általános iskola és művelődési ház működik benne.

BÁ

R. k. templom (Szentháromság) 1709

Rákóczi Ferenc u.
hrsz.: 59
klasszicista
19. század első fele

Település szélén, dombon, szabadon álló, kereszthajós, alacsony bővítményekkel övezett, félköríves szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély és a kereszthajó felé kontyolt nyeregtetővel. Főhomlokzatán a körbefutó főpárkányt ion fejezetes pilaszterpárok tartják, párkányos timpanon zárja le, a tengelyben vízszintes záradékú, kőkeretes, szemöldökpárkányos kapu, fölötté félkör ablak, a timpanon fölött egyszintes, kupolával fedett torony. Oldalhomlokzata tagolt, szélről főpárkányig magasodó mellékterek, D-en íves ablakkal, középen alacsonyabb portikusos bejárattal,

1708

1709

É-on vaklunetták, középen alacsony, egyablakos, féltetős beékelődő szakasz. Csehüveg boltozatos hajó, dongaboltozatos kereszthajó, a bejárati oldalon háromnyílásos, csehüveg boltozatos karzat. Falképek: 1960 (Bicskei Karle János). Berendezés: jellemzően 19. század második fele; É-i mellékolttárkép, 1868 (F. Bulz). Építtette Várkonyi Amadé kegyúr, 1728–1731 között. Bajzáth György, a későbbi birtokos, 1825–1845 között és 1859–1860-ban építtette ki a mai formára. 1941–1943-ban felújítva.

BÁ

Ref. templom 1710

Rákóczi Ferenc u. 31.
hrsz.: 33
késő barokk
1789

Település központjában, a lelkeszlak telkének végében, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú, egyenes záradékú, nyeregtetős templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal. Tagolatlan falfelületein hóbörcsös vakolat, a falszéleken és a nyílások körül sima meszelt sávok. A tornyot profilos órapárkány zárja, bádóg héjazatú gúlisakkal fedett, bejárata a D-i oldalon. A D-i homlokzat előtt oromfalas előcsarnok, a homlokzaton két szintben elhelyezkedő ablakok. Az alsó ablakokban fűzött vasrács, a felsők egy részében késő barokk, öntött ólomüveg betétek. Síkmennyezetes, stukkódíszes hajó, mindkét végében fakarzat, dongaboltozatos előcsarnok. Berendezés: falazott szószek, fa hangvető, késő barokk, 18. század vége. Középkori, 14. századi templom helyén épült. A hajó 1782-ben, a torony 1789-ben készült, majd 1827-ben megmagasították. Az 1868-ban leégett berendezést 1911-ben pótolták, ekkor készült a fakarzat is.

BÁ

ISZTIMÉR

Mutató

Csikling vár > Külterület, Hétházpuszta

R. k. templom (Szent Anna) 1652

Köztársaság u. 78.
hrsz.: 79/4
barokk
1765

Település belterületén, utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentélyhez a D-i oldalon csatlakozó sekrestyével. Főhomlokzata a torony vonalában pilaszterekkel, a sarkokon lizénákkal tagolt, kőkeretes bejárati kapujának zárókövén 1820-as évszám. Kétfelől üres szoborfülkék, a főpárkány fölött háromszögű félromfalak, órapárkánnyal és hegyes gúlisakkal fedett toronytest, az oldalhomlokzatokat lizénák tagolják. Falpillérekre támaszkodó csehüveg boltozatos hajó, félkupolával fedett szentély, a bejárati oldalon karzat, amely széles, kihasodó szegmentíves hevederrel nyílik a hajóba. Falképek: boltozatokon, 1934 (Kuczka Mihály). Berendezés: főoltár, historizáló, 1912 (Schmidt Ferenc) – oltárkép, 1912 (Udvarny Géza és Fischl Gy.); mellékolttárók, szószek, padok, keresztelőkút, 19. század első fele. Elpusztult középkori templom mellett épült 1760–1765-ben, 1779-ben leégett, 1810-ben föld-

1710

1652

rengés rongálta, 1820-ra javították ki, 1851–1856 között felújították, a tornyot 1858-ban építették újjá. Felújítva 2003–2007 között.

CsHJ

KÜLTERÜLET

HÉTHÁZPUSZTA

Csikling vár

6611

Kisgyóni erdő
hrs.: 0141

–
15. század

A település határában, Bakonycsernyétől D-re, vízmosás feletti hegytetőn, erődítés csekély, földfelszín alatti maradványai. A megközelítően négyzetes terület 4–5 méter mély, körülötte 5–7 méter széles árok, melynek É-i részén 1 méter széles, törtkövekből habarcsba rakott alapfal maradvány látható. Épült a 15. században.

CsHJ

KÁLÓZ

Mutató

Zichy-kastély > Külterület, Belmajor

R. k. templom (Mária mennybemenetele)

1681

Szent István tér
hrs.: 84/1
késő barokk
1788

Település központjában, szabadon álló, egyhajós, szegmentíves szentélyzáródású, homlokzati tornyos, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregtetős templom, a szentélyhez kétfelől csatlakozó sekrestyével és oratóriummal. Főhomlokzaton körbefutó főpárkányba golyvázódó pilaszterek, köztük nyíló szegmentíves, kőkeretes bejárat, fölötté karzatmegvilágító ablak, kétfelől mélyített profilos faltükrő. A kétszintes, órapárkányos tornyot íves gúlasisak fedi, lapos íves félromfalak végében copf kővázák. Oldalhomlokzatait lizénák tagolják, a mezőkben könyöklő- és szemöldökpárkányos ablakok, vakolatkeretben. Síkmennyezetes karzatalj és hajó, csehsüveg boltozatos szentély. Falkép: hajóban és szentélyben, 1949 (Mezőkövesdi Takács István). Festett üvegablakok: hajó É-i oldalán, gr. Zichy Rafael adománya, 1925. A bejárati ajtó és a szentélyből nyíló két kőkeretes ajtó lapja, késő barokk, 1788 körül. A szentélyben emléktáblák. Berendezés: jellemzően 18. század második fele. Építette gr. Zichy Ferenc 1787–1788-ban. 1976-ban felújítva. A templom előtt: kőfeszület, 1806.

BÁ

Mária-oszlop

9704

Szent István tér
hrs.: 733/1–2
barokk
18. század közepe

A r. k. templom (trs.: 1681) előtti területen álló, párkányfejezetes és lábazatos, tükrös talapzatra állított, kompozit fejezetes oszlopra helyezett szobor. Mária ölében a gyermek Jézussal, lábánál, a fejezet két frontális sarkán puttófejek. Készült a 18. század közepén. Restaurálva 1990-ben.

BÁ

Kőkereszt

9705

Szent István u. 6.
hrs.: 504
historizáló
1852

A r. k. plébániához homlokzata előtt álló korpuszos kereszt, talapzatának homlokoldalra vakmérnöves, benne felirat. Állították 1852-ben, annak emlékére, hogy I. Ferenc József a templomban eltemetett gr. Zichy Ödön sírjánál imádkozott. A település külterületéről, a belmajori temetőből szállították a jelenlegi helyére.

BÁ

Szent Vendel-szobor

8907

Szent Vendel u. 13.
hrs.: 497
barokk
18. század második fele

Lakóház kerítése előtt álló, íves, alul volutában végződő, akantusz levelekkel díszített párkányfejezetes talapzaton, a szent ülő helyzetben ábrázolt szobra. Kézfeje és a mellette fekvő állat feje hiányzik. Készült a 18. század közepén.

BÁ

KÜLTERÜLET

BELMAJOR

Zichy-kastély és parkja

1680

hrs.: 0368/1–10, 0368/13–15
klasszicista
1810

Téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület, DK-i, rövidebb homlokzatához nyitott pilléres nyaktaggal melléképület csatlakozik. Szimmetrikus elrendezésű homlokzat, az osztópárkány alatt plasztikus, fölötté lapos fugahálóval alakított vakolatkváderezés, a főpárkány képszekében téglalap alakú, vakolatkeretes padlásszellőzők. Enyhe kiülésű, attikával kiemelt középrizalit, a bejárat fölött pillérekre álló, vasrácsos mellvédés erkéllyel, a park fölött emeleti pilaszterekkel és a terepszintből kiemelt terasszal hangsúlyozva. Földszint középfolyosós alaprajzi elrendezésű, csehsüveg- és dongaboltozatos terekkel, az emelet síkfödém, ahova háromkarú lépcső vezet. Az épület ÉK-i végében melléklépcső. Két földszinti ajtó fölött Zichy-címer. Épült az 1810-es években, a 19. század második felében a homlokzat neoreneszánsz architektúrá-

6611

1681

9704

9705

8907

1680

rát kapott, melyet az utolsó tatarozáskor leegyszerűsítettek. A parkot megcsonkították, jelentős része – a tó és a vízfolyás – a védett területen kívülre került.

BÁ

KÁPOLNÁSNYÉK

Vörösmarty Mihály emlékház

1711

Vörösmarty Mihály u.

hrsz.: 57

késő barokk

1802

Település szélén, kertben, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, csonkakontyolt nyeregtetős lakóház, ÉNy-i végéhez csatlakozó melléképülettel. Tagolatlan homlokzatok, körbefutó holkerpárkány és álló téglalap alakú ablakok. Udvari homlokzatán, a Ny-i oldalon, három, félköríves záradékú, mellvédes tornácníylás, a K-i oldalon, egy eléépített, oromfalas, fűrészelt fatornác. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű, síkmennyezetes belső terei kiállító terekké átalakítva. A helyiségek sarkaiban, íves kályhafülkékben, 19. és 20. századi kályhák. Építették a birtokos gr. Nádasdyak 1801–1802-ben tisztí laknak. A költő édesapja itt volt tisztartó, de a költő, 1800-ban, nem ebben a házban született. A Nádasdy család 1884-ben eladta Ott Károlynak, aki három szobát építtetett a házhoz. Tőle a Kresz család birtokába került. 1945 után tanácsi kezelésbe került, 1955-től múzeum. A bejáratától balra gondnoki lakás, a bejáratl szemben a költő mellszobra, 1961 (Vigh Tamás). Jelenleg múzeum.

BÁ

LEPSÉNY

Purgly-kúria

1712

Fő u. 91/2

hrsz.: 96/2

klasszicista

1830

Településben, a ref. templom és parókia szomszédságában, előkert mögött álló, bővítésményekkel kiegészült, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Tagolatlan utcai homlokzatának közepén timpanonnal lezárt enyhe kiülésű rizalit, az udvari homlokzat előtt ikerpillérek által tartott timpanonos portikus. Kétraktusos alaprajzi elrendezésű, síkmennyezetes belső terek, néhány 19. századi és későbbi nyílászáró szerkezet. Építtette a Purgly család 1830 körül. A 19. század végén a ref. egyház tulajdonába került. 1945–1990 között iskola volt benne. Ma ismét az egyházé.

CsI

Nádasdy-kúria

1713

Nádasdy u.

hrsz.: 493/18–21

barokk

18. század második fele

Településben, egykor parkban álló, L alaprajzú, zárt udvarossá rekonstruált, részben

alápcézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Lizénákkal tagolt külső homlokzat és kosáriréses árkádokkal megnyitott udvari homlokzatok jellemzik. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezésű, a folyosó csehsüveg boltozatos, a helyiségek síkmennyezetesek. Építtette a birtokos gr. Nádasdy család, egy kisebb épület felhasználásával, 1775 körül. 1820 körül negyedik szárny megépítésével zártudvarossá bővítették. 1945-ig a család tulajdonában volt. A II. világháborúban két szárnya elpusztult. 1990-ig irodák és posta volt benne. 2002-ben felújítása megkezdődött, az elpusztult szárnyakat újjáépítették, a födémeket részben vasbetonra cserélték. Felújítása nem fejeződött be, jelenleg szerkezetkész állapotban üresen áll. Parkját megcsonkították.

CsI

LOVASBERÉNY

Mutató

Présház > Külterület, Nagydiósi-dűlő

Présház-pince > Külterület, Nagydiósi-dűlő

Lakóház

8800

Arany János u. 17.

hrsz.: 121

–

1798

Település központjában, fésűs beépítésben, kis előkerttel, K-i telekhatáron álló, földszintes, téglalap alaprajzú, náddal fedett nyeregtetős, vályogfalazatú lakóház. Kő kerítésfalában kocsibehajtó és gyalogkapu nyílik. A hosszan elnyúló egytraktusos épület utcai homlokzatán 18. század végi ablak, köztes ráccsal, deszkaoromzat. Oldalhomlokzatának nyílásai is építéskoriak, előttük új építésű tornác. Belső ajtók 19. század vége, évszámos mestergerenda, 1798, borított gerendafödém, szabadkémény és kemencék átépítve. Négysejtes alaprajz, végében kis kőboltozatú pincével, benne két mészko lóitató és egy állatitató kővályú a kastélyból, 1877. A telek végében kecske és tyúkól. Épült 1798-ban. Népi műemlék.

CsI

Lakóház

9670

Jókai u. 13.

hrsz.: 130

–

19. század második fele

Település szélén, fésűs beépítésben, É-i telekhatáron álló, náddal fedett nyeregtetős, vályogfalas lakóház. Végfala kőből rakott. Utcái homlokzatán aszimmetrikusan elhelyezett hatszemes kis ablak, deszkaoromzat, csatlakozó kőpillérek közötti gyalogkapu, kocsibehajtó és deszkakerítés. Utcái szoba mestergerendás borított-, a többi helyiség borított deszkafödém, szabadkéményes. Épült a 19. század második felében. Népi műemlék.

CsI

1711

1712

1713

8800

9670

1714

R. k. templom (Sarlós Boldogasszony)

1714

Kossuth Lajos u.
 hrsz.: 278/3
 klasszicista
 1834

Település központjában, útszakasz kiszélesedésében, szabadon álló, keletelt, centrális hajójú, négyzetes szentélyű, K-i toronypáros templom, a szentélyhez, a tornyok alsó szintjén, kétfelől csatlakozó sekrestye és oratórium. Ny-i homlokzata előtt sarokpillérek közötti oszlopos, timpanonnal lezárt, a főpárkányig magasodó lépcsős portikusz, tengelyében konzolos, szemöldökpárkányos kőkeretes bejárat, fölötté lunetta ablak. A timpanon alatti gerendázaton felirat: MAGNIFICAT ANIMA MEA DOMINUM. K-i homlokzatának kétszintes tornyai, kő mellvéd mögé rejtett lapos tetejűek, a harangszint nagyméretű ablakai félköríves záradékúak. Oldalhomlokzatain lapos, tükrös, lunettás architektúra. A bejárat oszlopsorra állított karzat alatti térbe nyílik, a karzat kétfelől csigalépcsővel közelíthető meg. Lapos kupolával fedett centrális hajó, csehüveg boltozatos szentély, sekrestye és oratórium. A sekrestye és oratórium bejárata fölött a Cziráky- és Barkóczy-címer, kétoldalt széles hevederek alatt mellékoltárok. Berendezés: főoltárkép: 1830 körül (Danhauser József?); Assisi Szent Ferenc- és Nepomuki Szent János-mellékoltár, 19. század első fele; padok, barokk, 18. század közepe (a régi templomból); oltárok, gyertyatartók, áldoztató rácsok, padok, keresztelő medence, szószék, csillár, klasszicista, 19. század első fele. Orgona: 1834 (Klökner Károly), átépítve. A Buzlay Mózes által 1488-ban építtetett templom – melynek részei a D-i toronyban látszanak –, felhasználásával épült 1748 körül. Mai alakjára gr. Cziráky Antal Mózes építtette 1832–1834-ben (építész: Hild József).

CsI

Ref. templom

1715

Kossuth Lajos u. 86.
 hrsz.: 260
 késő barokk
 1786

Település központjában, fésűs beépítésű utcában, É–D-i tájolású, egyhajós, poligonális záradékú templom, a záródás felé kontyolt nyeregtetővel, D-i homlokzata előtti toronnyal. Tornyát tagolt fém hagymasisak fedi, alatta órapárkány négy óralappal. Sarokpilaszteres harangszint, félköríves záradékú ablakkal, sarokpilaszterek által tartott széles főpárkánya és a toronytest ívesen fordul rá a homlokzatra, közepén timpanonnal zárul. Vízszintes szemöldökű kőkeretes bejárat ajtaja fölött évszám: MDCCCV, fölötté a bejárat ajtóhoz hasonló karzatszintű ablak. A többi homlokzat, tagolatlan. Síkmennyezetes hajó, két végében öntöttvas oszlopokon álló, stukkódíszes mellvédű karzatok. Díszítőfestés: mennyezeten és az oldalfalakon, 19. század eleje. Berendezés: fa szószék, 1800 körül; vörös mészkeő úrasztala, 1942. Épült 1786-ban, tornya 1805-ben, réz sisakja 1898-ban készült.

CsI

1715

Szent Flórián-szobor

9707

Kossuth Lajos u. – Vörösmarty u. sarok
 hrsz.: 278/5
 barokk
 1760 körül

A falu központjában, a kastélypark (trsz.: 1716) bejáratával szemben, magas, kötömbökből épült, párkányfejezetes talapzaton álló kőszobor. A szent vértetben, jobbában zászlót, baljában dézsát tart, melyből a vizet önt a lángban álló épületre. Készült 1760 körül.

CsI

9707

Cziráky-kastély

1716

Vörösmarty u.
 hrsz.: 0171, 0173, 0174, 0175/2–3, 0177/3–6, 0178/2–3, 0180/1–2, 0182, 0183, 0184/1–2, 1009, 1010, 1011/1–2
 klasszicista (kastély)
 1810 körül
 barokk (káporna)
 1770 körül

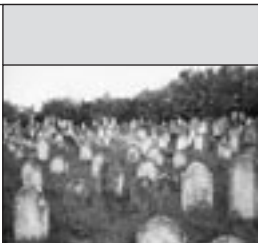
Település központjában, egykori, nagy kiterjedésű parkjának falu felé eső szélén álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes főépületből és emeletes pavilonépületekkel lezárt földszintes mellékszárnyakból álló, manzárdjellegű kontyolt nyeregtetővel fedett épületegyüttes. Főhomlokzatának közepén két szintet átfogó magasságú, ion oszlopos portikusz, timpanonjában a Cziráky- és az Illésházy-címer, architektúráját vízszintes vakolatsávózás és a földszinti ablakok konzolos szemöldökpárkánya jellemzi. Udvari homlokzatát csupán osztópárkány és végigfutó könyöklőpárkány tagolja, a földszintes mellékszárnyak homlokzatai tagolatlan. A DNY-i mellékszárny kocsíthajtóval csatlakozik a főépülethez. A főépület kéttraktusos alaprajzi elrendezésű, oldalra húzott, szerény kialakítású lépcsőház. A földszinten és az emeleten a tengelyben dísztermek, kétfelől helyiségek. Az együttes legkorábbi része a Buzlay család birtoklása idején a 15. század végén épült, ma a DNY-i épületrészek alatt található. 1698-ban gr. Siegbert Heister generális tulajdonába került, aki felújította az épületet. A gr. Cziráky család 1730-ban szerezte meg a kastélyt és birtokot. Gr. Cziráky György 1763–1767 között bővíteti az épületet (építőmester: Rieder János). A kastély mai képét 1804–1810 között gr. Cziráky Antal Mózes idején nyerte el (Rieder Jakab). Az udvari szárnyak és sarokpavilonok 1850 körül épültek (építész: Ybl Miklós). 1943-ban renoválták. 1951-től gépállomás és irodák voltak benne. 1996-tól folyik felújítása.

A kastélytól ÉK-i irányban, szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, homlokzati tornyos káporna. Főhomlokzatát lábazatra állított, ion pilaszterek által tartott, plasztikus, középen kosárvívű főpárkány tagolja, a kosárvívű bejárat fölötti karzatmegvilágító ablak záradékát követi. Kétfelől Szent Rókus és Szent Sebestyén-, főt, az alsó toronyszinten közepén, Mária Immaculata-szobor. A torony harangszint fölötti plasztikus órapárkányos, sarokpilaszterekkel. Az oldalhomlokzatok egyszerű lizénás tagozásúak, a D-i oldalon kőkeretes bejárat 1771-es évszámmal, az É-i oldalon Mária és Anna-dombormű. Lapos dongaboltozatos hajó. Falképek és díszítőfestés: a falakon illuzionisztikus kifestés nyomai és evangélista ábrázolások, 18. század. Építtette gr. Siegbert Heister 1708-ban, mai alakját 1770 körül nyerte. Többször átépítették. 1850-ben renoválták (építész: Ybl Miklós). Tájképi parkját 1804–1810 között alakították ki, ma csak töredéke tartozik az épülethez. Bejárat kapuja két oldalán, kváderezett talapzaton, kapuórzó oroszlanok.

CsI

1716

10879

Zsidó temető**10879**

Széchenyi u.
hrsz.: 659
barokk, klasszicista
18–19. század

Település szélén, fésűs beépítésű utcában, téglalap alaprajzú, egykor magas kökerítéssel körülvevett temető. A sírkövek az enyhe domboldalban sorakoznak, kb. 30 sorban, közel 50 barokk és klasszicista sírkő. A koraiak héber, a későbbiek magyar és német felirattal készültek.

CsI

KÜLTERÜLET**NAGYDIÓSI-DŰLŐ**

9209

Présház**9209**

Nagydiósi-dűlő
hrsz.: 3306
–
1878

Település szélén, szőlőhegyen, félig a földbe süllyesztve álló, téglalap alaprajzú, nyereg-tetős, deszkaoromzatos présház. Kétszárnyú bejárati ajtajának gerendájába vésvé: Gábris 18 János 78, mellette balról zsalugáteres kis ablak. Épült 1878-ban. Népi műemlék.

CsI

9719

Présház-pince**9719**

Nagydiósi-dűlő
hrsz.: 4117
–
19. század második fele

Szőlőhegy tetején, nagyobb telek ÉNy-i szögletében álló, félig a földbe süllyesztett présház, a pince a föld alatt csatlakozik hozzá, csak kisebb kiemelkedése látszik. Téglaalap alaprajzú, nyereg-tetős, nádfedezésű, deszkaoromzatos. Kétszárnyú ajtajának bal oldalán kis ablak nyílik. Épült a 19. század második felében. Népi műemlék.

CsI

MAGYARALMÁS**R. k. templom (Nagyboldogasszony)****1653**

Fő u.
hrsz.: 605
késő barokk
1788

Település központjában, a főút vonal orsós kiszélesedésének szigetén, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a szentély felé kontyolt nyereg-tetővel, D-i homlokzata előtt toronnyal. Tornya órapárkányos, hegyes sisakkal lezárt, hajójának sarkai visszametszettek, körbefutó főpárkánya plasztikus, profilált. A toronyaljba nyíló kosárrésű záradéku, kökeretes bejárati ajtajának zárókövén 1787-es évszám. A hajó és a szentély körbefutó párkányzata fölött új építésű fadongaboltozat, az orgonakarzat

1653

két korinthoszi fejezetes oszlopon áll, középen kihasasodik. Berendezés: főoltár, 17. század vége – a székesfehérvári Szent István-bazilika Corvin-kápolnájából (trsz.: 1551), Nagy Ignác püspök ajándéka; szobrok, szószék, padok, 18. század második fele. Épült a korábbi lebontott templom helyén 1787–1788-ban.

CsHJ

MÁNY**R. k. templom (Szent Kereszt felmagasztalása)****1608**

Szent István u.
hrsz.: 1
késő barokk
1787

Település központjában, útvonalak Y elágazásának szögletében, domboldalban, szabadon álló, É-D-i tájolású, egyhajós, egyenes, saroklemetszéses szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyereg-tetővel, a szentély mögött csatlakozó sekrestyével. Főhomlokzatának tengelyében kökeretes, záróköves ajtó nyílik, zárókövén 1787-es évszám, föllette vakolatkeretes karzatmegvilágító ablak, kétfelől hasonló méretű és keretezésű üres szoborfülkék. A toronytest íves féloromfalakkal csatlakozik a főpárkányhoz, az órapárkány fölött gúlatető. Lapos lizénákkal tagolt oldalhomlokzataiban két-két félköríves záradéku ablak. Csehsüveg boltozattal fedett hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: falpillérek és hevederek márványozott, a boltozatok figurális kifestéssel, 1897 (Roder Antal templomfestő, Keil György pécsi akadémiai festő). Berendezés: főoltár, neogótikus, 1911 (Hausner Ferenc); szószék hangvető és hátfal 19. század eleje; keresztelőmedence, 18. század. Építette gr. Batthyány Fülöp 1787-ben. 1810-ben földrengés, 1817-ben természeti kár érte a templomot. A tornyot 1828-ban állították helyre, de a templomot csak 1869–1873 között. 1896–1897-ben a templom belső felújítására került sor.

RV

Ref. templom**1607**

Béke tér 7.
hrsz.: 134
klasszicista
1816

Település főút vonala mellett, egyhajós, egyenes záródású, homlokzati tornyos templom, a záródás felé kontyolt nyereg-tetővel. Vállpárkányos, záróköves főbejárata a főhomlokzat tengelyében nyílik, amelyet sarokpilaszterek és két pilaszter három mezőre oszt, karzatszinten három vízszintes záradéku, zsalus ablak. A toronytest erőteljes osztópárkányból és féloromfalak közül emelkedik ki, kétfelől kővázák. A többi homlokzatot mélyített faltükrőben félköríves záradéku nyílások jellemzik. Hátsó, rövid homlokzatának tengelyében félköríves záradéku, kökeretes bejárati ajtó. Síkmennyezetes teremtemplom, két végében három-három kosárrésű nyílásos karzat. Berendezés: vörös mészkő úrasztala, 1875. Orgona: 1881 (Országh Sándor). Épült 1816-ban.

RV

MÁRIAVÖLGY > ÁLCSÚTDOBOZ

1608

1607

MARTONVÁSÁR

Gyermekkert

Dózsa György út 13.
 hrsz.: 1070/1
 historizáló
 1900

Település központjában, saroktelken, előkert mögött, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület, K-i homlokzatához csatlakozó támpilléres, poligonális szentélyzáródású kápolnával. Klinkertégla burkolatos homlokzatok, a főhomlokzat közepén konzolos, pártázattal díszített, oromfal, a vízszintes záradéku ablakok fölött csúcsíves záradéku vakolatkeretezés. Az óvodát gr. Brunsvik Géza alapította 1883-ban, ekkor egy régi uradalmi épületben működött. A jelenlegi épületet özvegye, Siegl Szerafin építtette 1900-ban.

BÁ

R. k. templom (Szent Anna)

Emlékezés tere
 hrsz.: 1076
 barokk
 1776

Település központjában, a Brunsvik-kastély (trsz.: 1719) parkjának szélén, szentélyével a kastély K-i szárnyépületébe ékelődően álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, homlokzati tornyos, nyeregtetős templom. A szentély két oldalán sekrestye, oratórium és kegyúri karzat. Főhomlokzatán volutás féloromfalakkal megtámasztott, órapárkányos, összetett sisakkal fedett, a homlokzat síkjából kissé kiálló torony rizalitja, benne nyíló díszes, kőkeretes bejárati ajtó, karzatablak, fölött a Brunsvik család kőcíme-re, kétfelől fülkében Szent István és Szent László kőszobra, középen íves főpárkány. Oldalhomlokzatai tagolatlanok, egy-egy nagyméretű, kőkeretes ablakkal. A hajó, a szentély és az orgonakarzat csehsüveg boltozattal fedett, a karzat kosárríffel nyílik a hajó tere felé, kihasasodó, falazott mellvéddel. A sekrestye, oratórium, kegyúri karzat fiókos kolostorboltozattal fedettek, a sekrestye ajtószárnya és vasalatai barokk. Falképek: a szentélyben, 1776 (Johann Ignac Cimbál), a hajóban: 1960 (Bicskei Karle János). Berendezés: főoltár, mellékoltárok, 1785–1786 – oltárképek, 1785–1786 (Felix Ivo Leicher) – domborművek és oltárszobrok, 1785–1786 (Anton Tabota). Korábbi, többször bővített barokk kápolna helyén építtette gr. Brunsvik Antal 1774–1776 között (építés: Jung József). 1888-ban a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium költségén tatarozták. Falképek restaurálása 1960-ban, eredeti alapján új kapu és ablakszerkezetek készítése 1986-ban, homlokzat helyreállítás és homlokzati szobrok, illetve címer restaurálása 1991-ben.

BÁ

Nepomuki Szent János-szobor

Emlékezés tere
 hrsz.: 1076
 barokk
 1770 körül

A templom és a kastély által határolt területen, a Brunsvik család grófi címerével díszített, alul kihasasodó talapzaton álló, a szentet papi ornátusban, karján pálmalevelekre

10322

1718

1720

fektetett korpuszos keresztet tartva ábrázoló szobor. Állíttatta a Brunsvik család 1770 körül. Eredetileg a parakhíd mellett állt.

BÁ

Brunsvik–Habsburg–Dreher-kastély és parkja

1719

Emlékezés tere 1.
 hrsz.: 174, 175, 176, 211, 274
 historizáló
 1870 körül

Település központjában, nagy kiterjedésű park szögletében, szabadon álló, összetett alaprajzú és tömegű, részben alapincézett, emeletes főépületből, szárnyépületekből, földszintes és emeletes melléképületekből álló együttes. Főépület: egyemeletes, tagolt tömegű, hangsúlyos párkányokkal, magas atikára állított pártázattal és fiatornyokkal, változatos méretű és kialakítású ablakokkal. Közéltően négyzetes alaprajzú, körülépített udvaros K-i szárnyépületének D-i homlokzatába ékelődik a barokk templom szentélye (trsz.: 1718). Belső terében néhány eredeti részlet: öntöttvas oszlopokra állított öntöttvas korlátos főlépcső, faburkolatos mennyezetek, klasszicista kályha. Kiskastély: a főépülettől D-re T alaprajzú, egyemeletes, a főépület architektúráját követő homlokzat kialakítással, öntöttvas korlátos erkéllyel és lépcsőkorlattal. Melléképület ÉK-re, földszintes, az egykori istálló, átalakítva. A mai kastély helyén egy 1730-as években épült rezidenciális ház, fatornyos kápolna és néhány majorsági épület volt. A kastélyt ifj. gr. Brunsvik Antal építtette 1784–1785-ben (építés: Tallherr József). Klasszicista stílusban gr. Brunsvik Ferenc bővíteti 1822 körül, neogótikus átépítése 1875-ben kezdődött. A birtokot és a kastélyt 1893-ban József főherceg vásárolta meg, aki fiának József Ágostnak szánta nászajándékba. 1896-ban az épületet és a parkot rendezték, javították. Ekkor bontották le a képtárépületet. A Dreher család 1896-ban vásárolta meg és 1945-ig tulajdonában maradt. Ebben az időben jelentős átalakítások folytak 1923–1927-ben (építés: Schulek János, kivitelező: Sorg Antal). A II. világháborúban erősen megrongálódott épületekbe a Földművelésügyi Minisztérium Agrobiológiai Intézete költözött 1949-ben, amely 1953-tól a MTA fennhatósága alá került. Helyreállítva 1971–1973 között és 1984-től. A kastélyt övező angolkert kiépítését a kastéllyal szinte egy időben 1785 körül megkezdték s ez 1800-ig tartott. Ebben az időben készül az Öregtő és a Malomtő a mesterséges szigettel és a vízimalommal. 1810-es években tájkertté bővítik (építés: Heinrich Nebbien). A mesterséges szigeten: Beethoven-szobor, 1927 (Pásztor János). Jelenleg az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézete, arborétum és Beethoven Emlékmúzeum.

BÁ

Magtár

11163

Kolozsvári u.
 hrsz.: 1218
 késő barokk
 1784

A település központjától távol, földutakkal szegélyezett, körben beépített kis dombon, szabadon álló, téglalap alaprajzú, háromszintes, nyeregtetős épület. Bejárati oldala tengelyében nyílik a tardosi kőből készült, évszámossal zárókövel díszített, szegmentíves keretezésű, kétszárnyú ajtó. Két oldalán négy-négy fekvő téglalap alakú, szintén tardosi kővel keretezett ablak nyílik. Az ablakokat beeresztett rácsok védik. A homlokzatot kis kiülésű, kiugró falsávok tagolják.

1719

11163

1717

Az épület belseje öt szintre oszlik. A szintek két oszlopsoros alátámasztásúak, faszerkezetesek. Az ablakok mély, felül ívesen képzett, rézsús fölkékben ülnek. Épült 1784-ben. Feltehetően a kastély uradalmához tartozott, annak magtára volt.

GJ

Mária Immakulata-szobor

1717

Szent László út

hrs.: 500

barokk

18. század közepe

Az Ercsi felé vezető út bal oldalán, hasáb alakú magas talapzaton álló, festett kőszobor. A földgömbre tekeredő kígyón taposó Mária jobbában fém liliomszálat tart, feje körül csillagos dicsfény. Készült a 18. század közepén. 2006-ban restaurálták.

BÁ

10323

Lakóház

10323

Szent László út 7.

hrs.: 473

historizáló

1910

Település központjában, utcavonalon és Ny-i telekhatáron, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, utcára merőleges gerincű, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzata kőburkolatos, oromfalas, három lapos pilaszterrel tagolt, a szélsők párkányfejezetesek, a középső sajátos, népies díszítésű, az oromfal három sarkában volutaszerű motívum, eresz alatti nyílásai szabálytalan elrendezésűek. Háromszatú alaprajzi elrendezésű, síkmennyezetes helyiségek, több toldalék. Épült 1910-ben. Egyik utcai ablakát az 1990-es években ajtóvá alakították.

BÁ

MEZŐFALVA

KÜLTERÜLET

11130

Ciszterci majorság

11130

Ménésmajor

hrs.: 066/16–17, 066/21, 066/24, 066/31–32

késő barokk

1840 körül

A településtől D–DK-i irányban 5 km-re, a Dunaföldvárra vezető út mellett található gazdasági- és lakóépületekből álló együttes. A főépület E alaprajzú, földszintes, oromzatos és kontyolt nyeregteretős raktár valamint présház épület. Részben bővítve a 20. században. A lakóház téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretős épület. Főhomlokzatának középtengelyében timpanonos portikusz. Kétraktusos alaprajzi elrendezésű. Az istálló téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretős épület. Oromfala téglatagozatokkal díszített. A gépház a lakóháztól DNy-ra, lejtős terepen, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretős épület. A főépülettől ÉNy-ra két téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregteretős további lakóépület áll. A majorság a 18. század elején került a zirci

ciszterci apátság tulajdonába és a birtokon 1806-tól intenzív majorsági gazdálkodás kezdődött. 1823 után különvált a Zirci apátság többi birtokától. Épültek 1840 körül.

HR

MEZŐKOMÁROM

Lakóház

8468

Jókai u. 43.

hrs.: 553

–

19. század második fele

Fésűs beépítésben, az É-i telekhatár szélén álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretős lakóház. Oromfalas utcai homlokzata kéttablakos volt, az egyiket ajtóvá alakították, új kerítésében deszka gyalogkapu és kétszárnyú kocsihajtó. Udvari homlokzata előtt szegmentíves záradékú tornác fut, az íveket hasáb talapzatokon álló, lábazattal és fejezettel ellátott törpeoszlopok tartják. A bejáratnál szélesebb ív, melynek két oldalán féloszlopokkal kiegészített pillérek állnak. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, az utcai szobában mestergerendás fafödém. Épült a 19. század második felében. Népi műemlék.

CsI

R. k. templom (Szent Péter és Pál)

1682

Petőfi u.

hrs.: 1

barokk

1745

Település főutcájának kiteresedésben, lépcsővel megközelíthető kisebb magaslaton álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a hajó és a szentély felől kontyolt nyeregteretővel, Ny-i homlokzata előtt toronnyal. A hajó D-i oldalán alacsony bővítvény, a szentélyhez É felől kibővített sekrestye csatlakozik. Körbefutó, kétrészes főpárkányát plasztikus fejezetű lizénák tartják, nyílásai keretezetlenek. Cseh süveg boltozatos hajó, fiókos dongaboltozatos szentély, keresztboltozatos toronyalj, a hajó bejáratnál oldalán háromnyílású karzat. Berendezés: padok, sekrestyeszekrény, barokk, 18. század második fele; főoltár, 1809 körül – főoltárkép 1913 (Jónás János); mellékoltárok, szószék és padok, 1890 körül. Orgona: 1897 (Angster József és Fia). Épült 1745-ben, 1908-ban bővítették, ekkor készültek a D-i oldali bővítvények, tornya a II. világháborúban ledőlt, 1946-ban újjáépítették.

CsI

MEZŐSZENTGYÖRGY

Ref. templom

1721

Kossuth Lajos u.

hrs.: 127

késő barokk

1795

Település központjában, kiszélesedő út közepén, szabadon álló, egyhajós, egyenes záradékú, ívelt sarkú, homlokzati tornyos templom, a záradék felé kontyolt nyeregteretővel.

8468

1682

1721

Főhomlokzata a főpárkányig lizénákkal három részre osztott, kétfelől üres falmezők, középen bejárati ajtó és karzatmegvilágító ablak. A toronytest a főpárkány fölötti attika mellvédrel emelkedik, íves félromfalak támasztják, amelyen szélről kővázak állnak, a harangszint fölött tagolt, plasztikus órapárkány és kétrészes fém toronysisak. Csehüveg boltozatos hajó, két végében egy-egy, tömör mellvédes karzat, az egyik egynyílásos, a másik háromnyílásos. Egyes nyílászáró szerkezetek, a hajó kőburkolata, 18. század vége. Berendezés: szószék, padok, úrasztala, copf, 1795. Orgona: 1912 (Angster József). Épült 1793–1795-ben. A 19. században többször felújították. Újabb részleges felújítása 2003–2006 között.

CsI

MOHA

Temetőkereszt

10144

Temető
hrs.: 144
barokk
1796

A község temetőjének É-i felében, közút közelében álló mészkő kereszt. Két részes alépitményen álló kereszt korpuszos, szarai háromkarélys végződésűek. Az alépitmény alsó részén az alkotóra vonatkozó felirat: SCLTE ANDRE[AS] ENGL FLI GL. Fölötte az állítatásra vonatkozó felirat: BENEFACTORE/FRANCISCO POST/AE..CTA DIE 4 SEPTE/1796, kétfelől egy-egy koponyával. A kereszt alatti kőtömbön virágkoszorúban a halálra vonatkozó szimbólumok: homokóra, lábszárcsontok és kasza. Készült 1796-ban (Fligl András székesfehérvári szobrász).

BÁ–GyA

MÓR

Mutató

Borpincék > Pince u.
Fogadalmi-kereszt > Széchenyi u. 16.
Fogadó az Öreg Préshez > Arany János u. 4.
Járásbíróház, Községkönyvtár és Tűzoltóság > Szent István tér 2.
Kálvária-szoborcsoport > Táncsics Mihály u., Kálvária-temető
Kapucinus templom és rendház > Kapucinus tér
Lamberg-kastély > Szent István tér 5.
Lamberg-pince > Hársfa u. 10.
Láncos kastély > Szent István tér 6.
Láncos kastély istállója > Deák Ferenc u. 4.
Luzsénszky–Trauttenberg-kastély > Szent István tér 6.
Magyar templom > Köztársaság tér
Nepomuki Szent János-kápolna > Kültérület, Árki út
Nepomuki Szent János-szobor > Kapucinus tér
R. k. templom > Köztársaság tér
Schindele-ház > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 10.
Gr. Schoffgotsch Rudolf-síremléke > Táncsics Mihály u., Kálvária-temető
Szent Flórián-szobor > Kapucinus tér

Szent Sebestyén-szobor > Kapucinus tér
Szent Vendel-kápolna > Széchenyi u.
Takarékpénztár > Szent István tér 8.
Tiprómalom > Wekerle Sándor u. 2.

A belváros műemléki környezete (MK)

10117

A város műemléki környezete a Budai Nagy Antal tér DK-i sarkáról kiindulva, az óramutató járásával egyező irányban haladva a következő: DK-i irányban az Erzsébet tér felé haladva a közterület középvezetékében haladva a hrsz. 448 és a hrsz. 451 határára ÉK-i irányban a Martinovics utca középvezetékéig. Itt DK-i irányban folytatódik a Martinovics utca tengelyében, majd ÉK-irányba fordulva megtörik és tovább halad a hrsz. 411 és hrsz. 412 majd a hrsz. 404 határára. A 403/2 hrsz.-ot körbekerülve DK-i irányba fordul, keresztezi a Zrínyi utcát, majd annak túloldalán a hrsz. 490 és a hrsz. 489/2, illetve a hrsz. 491 és a hrsz. 488 határvonalán haladva éri el a Pince utcát. Itt ÉK-i irányba fordul a Pince utca tengelyében egészen az Ezerjő utcáig. Az Ezerjő utca tengelyében ismét DK-i irányba fordul és halad tovább a hrsz. 696 telekhatáráig, innen ÉK-i irányba fordul és körbekeríti a külterületi a hrsz. 5365/1–2 és 5365/4–5 ingatlant, míg eléri a Hársfa utcát. Itt elfordul DK-i irányban és a Hársfa u. ÉK-i határvonalán halad oly módon, hogy magába foglalja a hrsz. 5410, 5411, 5412, 5413, 5414, 5415, 5417, 5418 alatti pince-présházakat is. A hrsz. 5418 ÉK-i határára eléri a hrsz. 544-et, itt ÉK-i irányba fordul, majd a hrsz. 744 és a hrsz. 745 határára haladva keresztezi a Bajcsy-Zsilinszky utcát és a hrsz. 1274 DNY-i határvonalán halad egészen Kútér árkáig. Az árokban DNY-i irányba fordul és a Kisfaludy utcáig a Kútér középvezetékében folytatódik. Innen a Kisfaludy u. tengelyében halad a Táncsics utcáig, ahol a hrsz. 1416/17 határvonalán halad tovább először DK-i irányban, majd annak töréseit követve egészen a Dózsa György utcáig. A Dózsa György u. középvezetékében halad tovább É-i irányban. Eléri ismét a Kútér árkát (hrs.: 1802) és ennek tengelyében folytatódik tovább a Deák Ferenc utcáig. Itt áthalad a Deák Ferenc utca–Kodály Zoltán u. kereszteződésén és végigmegy a Vértes u. középvezetékében. Elérve a Wekerle Sándor utcát, annak tengelyében halad ÉK-i irányban. A hrsz. 48/1 és a hrsz. 49, 52, 53 határára folytatódik tovább, körülkeríti a hrsz. 48/2-öt. A hrsz. 56 D-i sarkán elfordul ÉK-i irányba egészen a Kossuth Lajos u. középvezetékéig. Az u. középvezetékében ÉNy-i irányban halad tovább, majd a Budai Nagy Antal teret elérve ÉK-i irányban megtörik eléri a kiindulási pontot.

Lakóház

10255

Arany János u. 2.
hrs.: 1352/1

–
19. század eleje

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretű lakóház. Utcai homlokzatához falazott kerítés csatlakozik, benne gyalogkapu és kocsihajtó. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, fogadónak átalakítva. Épült a 19. század elején, 1992–1993 átalakítva. Népi műemlék.

VL

10144

10255

10256

Fogadó az Öreg Préshez

Arany János u. 4.
hrsz.: 1353

–

19. század eleje

Fésűs beépítésben, a két hosszanti telekhatár mellett álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épületek, melyeket falazott kerítésfal kocsi behajtóval köt össze. A D-i telekhatár mellett álló épület utcai homlokzatán gyalogkapu, amely az épület tornáca ra vezet, oromzatán három kör alakú bevilágító ablak. Az udvari homlokzaton falazott pilléres tornác, fagerendás mennyezettel. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, fogadónak átalakítva, részben alapincézett. A dongaboltozatos pince kőfalazattal és boltozattal, földszinten síkmennyezet, pórfödém és szabadkéményes konyhák átalakított kürtői. Épült a 19. század elején, 1991–1993-ban átalakítva. Népi műemlék.

VL

10257

Lakóház

Arany János u. 6.
hrsz.: 1363, 1365, 1366

–

19. század eleje

Fésűs beépítésben, a két hosszanti telekhatár mellett álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős, épületek. A D-i telekhatár mellett álló épület csonkakontyolt nyeregtetős épület, udvari homlokzata előtt részben lopott tornác, végéhez kőboltozatos pince kapcsolódik. Az É-i telekhatáron álló melléképület számos 19. század első fele i részletet őriz, deszkázott eresz, mestergerendás pórfödém, nyílászárók. A két épület között az utca törésvonalát követő falazott kerítésfal, benne kocsi behajtó és gyalogkapu. Épültek a 19. század elején. Népi műemlék.

VL

10258

Lakóház

Arany János u. 8.
hrsz.: 1368

–

19. század eleje

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, nyeregtetős, kéttablakos lakóház. Utcai homlokzatához az utca törésvonalát követő falazott kerítésfal csatlakozik, benne kocsiáthajtóval és gyalogkapuval. Egytraktusos alaprajzi elrendezés. Dongaboltozatos pincéje téglából épült, földszinti lakóhelyiségei, nyílászárói és utcai kerítésfala erősen megújítva. Épült a 19. század elején. Népi műemlék.

VL

10259

Lakóház

Arany János u. 10.
hrsz.: 1369/3

–

19. század eleje

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, nyeregtetős, kéttablakos lakóház. Egytraktusos alaprajzi elrendezés. Utcai kerítésfala erősen megújítva. Épült a 19. század elején. Népi műemlék.

VL

Lakóház

10260

Arany János u. 12.
hrsz.: 1370/2

–

19. század eleje

Fésűs beépítésben álló, részben alapincézett, földszintes, téglalap alaprajzú, nyeregtetős, kéttablakos lakóház. Az udvar felé, a tetősík meghosszabbításával fedett, pilléres, mellvédés tornáccal néz, gyalogkapuja a tornáca ra nyílik. Az épület közepén a földemet és a tetőszerkezetet kicserélték. Épült a 19. század elején. Népi műemlék.

VL

10260

Lakóház

10385

Arany János u. 14.
hrsz.: 1371

–

19. század eleje

Fésűs beépítésben, az utcavonaltól beljebb álló, előkertes, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős, kéttablakos lakóház melléképülettel. Utcai kerítésében pillérek közötti gyalogkapu és kocsi behajtó, léckerítés. Épült a 19. század elején. Népi műemlék.

VL

10385

Schindele-ház

1654

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 10.
hrsz.: 1374
klasszicista
1829 körül

Zártos beépítésben álló, téglalap alaprajzú, az épület kontúrján túlnyúlóan alapincézett, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős lakóház. Szimmetrikus elrendezésű homlokzatának közepén enyhe kiülésű rizalit, benne kosárféves, kerékvetős, süttői vörös mész kő keretes kocsi behajtós kapu. A félköríves, kőkeretes kapunyílás fölötti rizaliton vakolatkváderezés emeli ki. Ablaknyílásai fölött a földszinten fekvő téglalap, az emeleten félköríves mélyített szemöldökmezők. Csehsüveg boltozatos földszinti terek, az emelet síkfödém. Korábbi épület felhasználásával épült a 18. század második felében. 1810-ben földrengés rongálta meg, de 1829-ben újjáépítve állt. 1851-ben Chomát József és felesége birtokában volt. 1901-ben Schindele Antal és József vásárolta meg. A 20. század folyamán többször átépítették, az I. világháború után szüntették meg a földszinti bolthelyiségeket. Belső jelentősen átalakítva az új használat számára, jelenleg bank működik benne.

VL

1654

Lakóház

11266

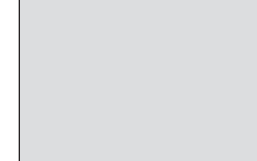
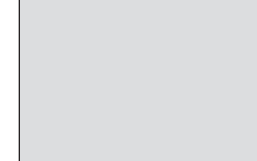
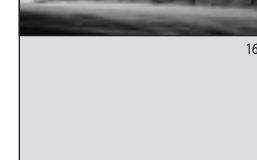
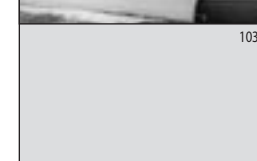
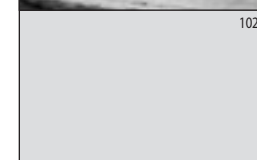
Bajcsy Zsilinszky Endre u. 12.
hrsz.: 1373

–

19. század első fele

A Kapucinus tér torkolatában, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős lakóház. Udvara fallal körbekerített. A homlokzatokat a sarkokon és a négytengelyes, térre néző homlokzatot közepén, vakolatlizenák tagolják. Síkmennyezetes

11266

belső terek, jellemzően 19. századi nyílászárók. Épült a 19. század első felében. Népi műemlék.

RV

Lakóház 10261

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 14.

hrsz.: 1308

–

1800 körül

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, nyeregteretű lakóház. Kéttablakos homlokzatához falazott kerítés csatlakozik, benne bejárati kapu. Egytraktusos alaprajzi elrendezését. Épült 1800 körül. Népi műemlék.

VL

Lakóház 10262

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 16.

hrsz.: 1307

–

1800 körül

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretű lakóház. Utcai homlokzata átalakított, egyablakos. Gyalogkapuja az udvari homlokzat előtt húzóód tornácra nyílik. Gyalogkapuhoz a 14. szám (trsz.: 10261) kerítésfala csatlakozik. Egytraktusos alaprajzi elrendezését. Épült 1800 körül. Népi műemlék.

VL

Lakóház 1655

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 26.

hrsz.: 1323/1

–

1818

Fésűs beépítésben, az utcavonaltól beljebb álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregteretű lakóépület és melléképülete. Erősen átalakított, barokk jellegére a főpárkány két megmaradt pálcátája utal. Utcafronton magas, tömör, falazott kerítés csatlakozik hozzá. Épült 1818-ban. Népi műemlék.

VL

Láncos kastély istállója 11197

Deák Ferenc u. 4.

hrsz.: 2571

barokk

19. század első fele

A város központjában álló Hochburg–Luzsénszky–Trauttenberg-kastély, ún. Láncos kastély (trsz.: 1664), a jelenlegi Polgármesteri Hivatal, Ny-i szárnyához csatlakozó, belső udvart körbezáró, részben alapincézett, földszintes, nyeregteretű épületegyüttes. Az É-i oldalon egytraktusos, kolostorboltozatos istálló terek. Ny-i oldalon az egykori kocsiszín, a D-i szárnyát elbontották, maradványa és a kastélykert egykori kerítésfalának részei még állnak a szomszédos telek (hrsz.: 2570) DNy-i határán. Az istálló nyílászáróinak egy része 19. század első fele, a harántfalak mentén a loállások itatófülkéinek mélyedései sorakoznak. A boltozott terekben ma üzletek és raktárak üzemelnek. A DK-i homlokzata előtti melléképületekből újabb zárt udvar alakult ki. Épült a 19. század első felében.

HR

Lakóház 1659

Erzsébet tér 1.

hrsz.: 479

historizáló

19. század közepe

Utcavonalon, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregteretű lakóház. Szimmetrikus elrendezésű homlokzatai vakolatdísz nélküliek, főpárkánya profilos, tagolt. Oldalszárnyának udvari homlokzatában pilléres, mellvédés, lopott tornác. Belső terei átalakítva. Épült a 19. század közepén.

VL

Lakóház 1660

Erzsébet tér 2.

hrsz.: 478

historizáló

19. század közepe

Utcavonalon, zártos beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregteretű lakóház, melyhez a telek mélyén nagyméretű, kettős épülettömb kapcsolódik. Vízszintes záradéku kocsihajtós kapuja a homlokzat bal szélén nyílik. Az ablakok vakolatkeretelésűek, középen íves, szélről három-három törtvonalú szemöldökpárkánnyal. A betétdíszes főpárkányt kváderezett pilaszterek tartják. Épült a 19. század közepén.

VL

Lamberg-pince 1657

Hársfa u. 10.

hrsz.: 739

barokk

18. század második fele

Szabadon álló, T alaprajzú pince-présház, hegy felől földszintes, oromfalas, nyeregteretű, az utca felől erre merőleges, emeletes, kontyolt nyeregteretű szárnnyal. Szemöldökgyámos, kőkeretes pincebejárata az utóbbiban nyílik, a rizalitszerű épület-rész sarkait, a profilos osztó- és főpárkányba golyvázódó tükrös saroklizenák emelik ki, az emeleten két kosárvéses záradéku szalagkeretes ablak. Nyílászárók 18. század második fele. Épült a 18. század második felében. Átépités alatt.

VL

Kapucinus templom (Szentháromság) és rendház 1668

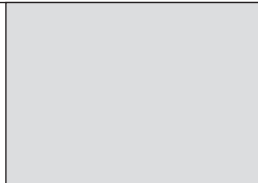
Kapucinus tér

hrsz.: 698

historizáló

1893

A település központjában, a tér magaslatán, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, homlokzati tornyos, a szentély felé kontyolt nyeregteretű templom. Az egyemeletes, szabályos kolostorudvart bezáró, kontyolt nyeregteretű rendház D felől kapcsolódik hozzá. A szentélyhez és a hajóhoz É felől a régi sekrestye és oratóriumok csatlakoznak. Főhomlokzatán a toronysíkból kiemelkedő középrizalit, a hajó sarkain plasztikus sarokpilaszterek. A toronyba nyíló vízszintes szemöldökű bejárat két oldalán mély fülkékben Assisi Szent Ferenc és Szent Günther barokk kőszobra áll. A torony magas gúlisíkkal fedett. A magas hajót kétszakaszos tükörboltozat, az alacsony szentélyt dongaboltozat fedi, a bejárati oldalon öntöttvas szerkezetű karzat és

10261

10262

1655

11197

1659

1660

1657

1668

1658

9709

1663

orgonakarzat csigalépcsőkkel (Ganz és Társa). Falképek: a boltozaton, 1880 (Hudacsek székesfehérvári festő), 1940 (Rovátkai Lajos). Festett üvegablakok: 1934, 1948 (Palka János) Berendezés: főoltár, 1765 (tatai asztalosműhely); három mellékoltár, oltárképek, 1766 (Johann Norbert Baumgartner); tabernákulum, 1932 (Homoray Béla veszprémi oltárépítő); intarziás, oratóriumablakkal egybeépített mellékoltár képe: 1947 (Feszty Masa). Korábbi, 13. századi templom falainak felhasználásával 1695-ben kezdték építeni P. Wilibald kapucinus barát irányításával az új templomot, az alapító kegýúr özv. Hochburg Jánosné, Hartmann Júlianna támogatásával. A földrengések a 18–19. században négyszer rongálták meg, a ma álló épület 1880–1893 között készült (építész: Aixner, Székesfehérvár), újabb földrengést követően 1906–1907-ben javították.

VL

Nepomuki Szent János-szobor

1658

Kapucinus tér
hrsz.: 486
barokk
1746

A kapucinus templom (trsz.: 1668) előtt, négyágú csillag alaprajzú, kőballusteres korláttal körülvett területen álló, kihasasodó posztamensre helyezett szobor. A püspököt fején birétummal, kezében kereszttel és palmaággal ábrázolja. Feje körül lángnyelves csillagkoszorú, lábánál puttó. Állíttatta: Hochburg Domonkos özvegye 1746-ban.

VL

Szent Flórián-szobor

9709

Kapucinus tér
hrsz.: 4
klasszicista
1844

A kapucinus templom (trsz.: 1668) előtt, kovácsoltvas ráccsal körülkerített területen, felfelé szűkülő, párkánnyal és lábazzal tagolt, négyzet alaprajzú posztamensen álló szobor. A római légionárius öltözékében álló alak egyik kezében zászlót, a másikban dészát tart, mellyel a lábánál álló égő házat oltja. Az 1768-ban Luzsénszkyne Berényi Erzsébet által készíttetett szobor helyén emeltette Luzsénszky Károly 1844-ben.

VL

Szent Sebestyén-szobor

1663

Kapucinus tér
hrsz.: 4
barokk
1739

Az egykori Járásbíróság épületének (trsz.: 10445) oldalán, kovácsoltvas ráccsal körülkerített területen, kronosztikonos feliratos posztamensre állított, korinthoszi fejezetes oszlopon álló szobor. A szentet fatörzshöz kötözve, testébe fúródott nyilvesszőkkel ábrázolja. A pestisjárvány elmúltának emlékére állították 1739-ben.

VL

R. k. ún. Magyar templom (Szent Kereszt)

10316

Köztársaság tér
hrsz.: 10
historizáló
1888

A település központjában, három utca találkozásánál, magaslaton, szabadon álló, keletelt, háromhajós, bazilikális elrendezésű, homlokzati tornyos, a szentély felé kontyolt nyeregtetős templom. A hajóval azonos magasságú főszentélye nyolcszög, alacsony mellékszentélyei az ötszög három oldalával záródnak. Bejárata a lépcsős saroktámpillérekkel erősített torony Ny-i oldalán nyílik, fölmagasodó főhajójához alacsony mellék-hajók tapadnak. A gádorfalat és a mellékhajókat támívek, illetve támpillérek erősítik. Főhajó négyszakaszos, keresztboltozatos, mellékhajók és az orgonakarzat poroszüveg boltozatos. Falképek és díszítőfestés: a hajóban, historizáló; a szentélyben, 20. század eleje (Stein János). Festett üvegablakok: 1911 (Szántay és Szabó). Orgona: 1900 (Rieger-testvérek). Mór középkori plébániatemplomának helyén, annak részbeni felhasználásával épült, tornya és a csatlakozó falak jelentős magasságig középkoriak. A 16–17. században a reformátusok átépítették, a kapucinusoknak az új kegýúr, Hochburg János adta át 1696-ban. Épült 1887–1888-ban (építész: Havranek Ferenc és Arányi).

VL

10316

Lakóház

1661

Köztársaság tér 6.
hrsz.: 18
késő barokk
18. század vége

Utcavonalon, szabadon álló, L alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. Kosárirés kapuja az É-i harmadik tengelyben lévő rizalitban található, a rizalitet a földszinten az osztópárkányba golyvázódó lizénák, az emeleten tükrös lizénák keretelik. Az ablakok könyöklő- és szemöldökpárkányai vízszintesek, az emeleti szemöldökpárkányok konzolpárokra fekszenek. Kapualja csehsüveg boltozatos, dongaboltozatos lépcsőháza az utolsó boltszakaszból indul. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű. Udvari szárnya előtt, kőkonzol soron futó, romantikus, kovácsoltvas korlátos, függőfolyosó. Épült a 18. század végén.

VL

1661

Lakóház

1665

Köztársaság tér 7.
hrsz.: 19/1
historizáló
1920 körül

Utcavonalon, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, csonkakontyolt nyeregtetős épület. Utcái homlokzata közepén oromfal fióktetővel, kétfelől, a profilos párkány fölött, törtvonalú, törpepilléres attikafal. Udvari homlokzata előtt tornác, utólagos mellvéd. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű. A barokk eredetű épületet 1920 körül erősen átalakították.

VL

1665

1669

Borpincék

Pince u. 12., 14., 16., 18., 20.

hrsz.: 695/2–3, 695/8–11, 695/14

–

19. század első fele

A városközponttól ÉK irányban, a szőlőhegy oldalában, a hegy felé hátoldalukkal néző, egymáshoz közel épített, zárt sorú beépítés hatására keltő épületsor. A legkiemelkedőbb közülük a 14-es számú, 1840 körül épült egyemeletes, klasszicista pince. Főhomlokzatát négyoszlopos, timpanonnal zárt portikusos előcsarnok jellemzi, hegy felőli homlokzatán ez az előcsarnok nélkül, architektúráként jelenik meg. A nagy hagyományú móri szőlőtermelés és borászat emlékeit őrző épületegyüttes. Népi műemlékek.

VL

10445

Volt járásbíróház, községháza és tűzoltóság

Szent István tér 2. (Kapucinus tér 4.)

hrsz.: 1, 2, 3

historizáló

1909

Szabadon álló, négyzet alaprajzú területen, három udvar körül elhelyezett épületszárnyakkal, emeletes főszárnyból és földszintes mellékszárnyakból álló, kontyolt nyeregteretű épületegyüttes. Homlokzatait vakolt felületben megjelenő klinkertégla architektúra jellemzi. A klinkertégla burkolat az épület lábát, sarkait, egymás fölötti ablakkeretezéseit egybefogva és főpárkányát emeli ki, az architektúra az udvari homlokzatokra átfordul, a földszintes mellékszárnyakon egyszerűsített formában jelenik meg. A főhomlokzatán a funkcióból eredően attikával lezárt kettős bejárat, és manzárdteretű kiemelt sarokrizalit, zárterkélyvel és fiatoronnyal. Síkmennyezetes, stukkódíszes belső terek, 19. század eleji nyílászárók. Épült 1908–1909 között járásbíróház, községháza és tűzoltóság számára, ma a Földhivatal működik benne.

VL

Lamberg-kastély és parkja

Szent István tér 5.

hrsz.: 1400, 1401, 1409/1, 1410/3

barokk

1766

A város központi terének K-i oldalán, szabadon álló, téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregteretű, hosszanti oldalakon manzárdtetős, közép- és oldalrizalitokkal bővített, egyemeletes kastélyépület. Court d'honneur-t bezáró földszintes mellékszárnyai íves nyaktaggal csatlakoznak a főépülethez. Udvarát tengelyben, kővázakkal díszített kapuval megnyitott magas tömör kerítésfal zárja, a kerítésfalhoz belülről kétfelől egy-egy négyzetes alaprajzú, földszintes, manzárdtetős pavilon tapad. A főépület kerti és udvari homlokzata megegyező kiképzésű, a középrizalitok tengelyében nyílnak a vakolatsávkokkal tagolt homorú íves mélyedésbe helyezett bejárati ajtók, fölöttük, konzolokon nyugvó vasrácsos erkély, a főpárkányt díszes kőoromzat zárja ovális ablakkal és kővázakkal. Az oldalhomlokzatok és a kert felőli homlokzat földszinti ablakain kovácsoltvas kosaras rácsok. A végigfutó udvar felőli folyosóra nyíló földszinti helyiségek teknőboltozatosak, az emeletiek síkfödémek, az íves átkötő szárnyak csatlakozásánál, mindkét oldalon, csigalépcső. Az udvari középrizalitban kialakított, kőpillérekre támaszkodó, pálcabetétes korlátos, részben húzott karú lépcsőháza klasszicista átalakítás; 18. század második fele ablak- és ajtószervezetek, falfestés maradványok. Építette gr. Franz Anton

1662

Lamberg 1762–1766 között (építész: Fellner Jakab, pallér Fasching Mátyás). Két 18. és egy 19. századi földrengés utáni javítás nyomait viseli magán, az 1809. évi követően készültek az íves átkötő szárnyak és a lépcsőház klasszicista kialakítása. 1848-ban, örökség folytán, gr. Szécsen Antal kezébe került. 1945 után szociális otthon volt. 1977-ben felújítva művelődési központ, könyvtár és kiállítóterem céljára. A ma már lakóteleppel és új bevásárló központtal csökkentett méretű, egykori angolkertjének csupán töredéke tartozik hozzá, néhány megmaradt, de átépített kerti épülettel: grotta, pavilon, 1803 körül (Frater Guido és Frater Eugenius kapucinus barátok).

VL

Luzsénszky–Trauttenberg-kastély (ún. Láncos kastély)

1664

Szent István tér 6.

hrsz.: 2574

késő barokk

1790 körül

A város központi terének D-i oldalán, szabadon álló, U alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregteretű épület. Főhomlokzatának közepén süttői vörös mészkőből készült, három oszloppár által tartott bábos korlátos erkély, két oldalán félköríves záradéku, zárókőves, vállpárkányos, vörös mészkő kocsiáthajtós kapu, a homlokzatnak ezt a szakaszát a földszinten vakolatsávózás fogja össze. Ny-i oldalhomlokzatához földszintes gazdasági épület csatlakozik (trsz.: 11197). Udvari homlokzatát mindkét szinten, szegmentíves, árkádós folyosó jellemzi, a földszinti nyitott, az emelet beüvegezett. Az É-i és D-i szárny udvari oldalához egy-egy, a homlokzat síkjából kiemelkedő hengeres, harang formájú sisakkal fedett lépcsőtorony tapad. A főszárny kéttraktusos, oldalfolyosós, az oldalszárnyak egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésűek. A kapualjak és az udvari folyosók és földszinti terek boltozottak, a többi helyiség erősen átalakított. A kastélyt 1790 körül építette a Luzsénszky család. 1920-ban már a br. Trauttenberg család tulajdonában volt. 1945 után városi hivatalok települtek az épületbe, jelenleg polgármesteri hivatal. A kastély előtt alacsony pillérek között lánc húzódik, innen kapta nevét is.

VL

Takarékpénztár

1666

Szent István tér 8.

hrsz.: 26

historizáló

1870 körül

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, földszintes, manzárdtetős épület. Mindkét hosszanti homlokzatán középrizalittal. A középrizalit korinthoszi oszlopok tartotta főpárkánya fölött balluszteres attika, megemelt manzárdtető. A középrizalit három, félköríves záradéku nyílása közül a középső, maszkos zárókővel, a bejárat. A homlokzat többi nyílása vízszintes záradéku, a kovácsoltvas rácsos ablakok fölött konzolpáron álló timpanonos szemöldökök. A hátsó homlokzathoz kovácsoltvas kerítés csatlakozik. Kéttraktusos alaprajzi elrendezés. A dongaboltozatos pince fölött az épület belseje átalakított, álmennyezetek takarják a födémeket, ahol nem, ott teknőboltozat és stukkódísz látható. Épült 1870 körül. Jelenleg rendőrség.

VL

1664

1666

1667

Lakóház**1667**

Szent István tér 11.
 hrsz.: 483
 historizáló
 19. század második fele

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős lakóház. Kannelurázott pilszterek közötti, timpanonnal lezárt architektúrába foglalt, vízszintes záradékú kapuja a homlokzat jobb oldali végében nyílik. Egyszerű vakolatkeretes ablakai párosával, a harántfalnak megfelelő ritmusban nyílnak a homlokzatban. Belseje átalakított. Épült a 19. század második felében.

VL

1670

Szent Vendel-kápolna**1670**

Széchenyi u.
 hrsz.: 190
 historizáló
 19. század második fele

A városból Árki-pusztá felé vezető út mentén, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású kápolna, a hajó felett nyereg, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel. A félköríves bejárat fölött nyitott harangtorony. Építtette az állatpestis elleni fogadalmi kápolnaként Weber József és felesége Mária 1746-ban, Szent Lénárd és Szent Vendel tiszteletére. A 19. század második felében erősen átépítve. A kápolna mellett: kőkereszt, 19. század második fele.

VL

1671

Fogadalmi-kereszt**1671**

Széchenyi u. 16.
 hrsz. 1283
 késő barokk
 1803

Utcavonalon, fésűs beépítésben álló, földszintes lakóház, homlokzatának tengelyébe mélyített, félkörívben záródó mezőben, posztamensen álló mészkő kereszt, korpuszszal. A süttői vörös mészkő posztamens középmezőjében olvasható felirat szerint 1803-ban állították, 1887-ben újraállították. A felirat fölött a posztamens párkánya szegmentívet formál, alatta koponya.

VL

9706

Kálvária-szoborcsoport**9706**

Táncsics Mihály u., Kálvária-temető
 hrsz.: 096
 késő barokk
 1798

Temetőben, támpillérekkel megerősített támfallal övezett területen álló, hatalmas szoborkompozíció. A keresztre feszített Krisztus a két latorral, Szűz Mária, Evangélista Szent János önálló és Mária Magdolna Krisztus keresztjénél térdeplő alakja. A szoboralakok egyszerű sziklatömbökön állnak. Az 1739-ben állított szoborcsoportot a talapzatán lévő felirat szerint 1798-ban megújították.

VL

Gr. Schaffgotsch Rudolf síremléke**10315**

Táncsics Mihály u., Kálvária-temető
 hrsz.: 096
 klasszicista
 1849

A Kálvária-temetőben, kovácsoltvas korláttal övezett területen álló, a kor katonai síremlékeinek egyik típusát követő síremlék. Lépcsős talapzaton, lábazattal és profilos párkánnyal tagolt öntöttvas posztamens, rajta fekvő, cinkből öntött alvó oroslán. A posztamens hosszabbik oldalainak közepén német nyelvű feliratok, rövidebbik oldalain tölgylevelekből és mirtuszágából összefűzött koszorú és a grófi címer kilencágú koronája maradt meg. A talapzaton egykor további rátét díszek (drapéria, fáklya) voltak, ma csak a illesztési helyük van meg. A móri csatában elesett gr. Schaffgotsch Rudolf síremléke, melyet 1849-ban állítottak.

VL

Lakóház**10263**

Táncsics Mihály u. 5.
 hrsz.: 1351
 –
 19. század első fele

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Kétablakos, gyalogkapus főhomlokzata az Arany János u. felé néz. A nyílások körül vakolatkeret. A homlokzat két szélén és a kapu mellett pilaszteres tagolás. A homlokzathoz kapupillérek közötti kocsibehajtó csatlakozik. Épült a 19. század első felében. Vendéglátó funkcionak megfelelően átalakítva. Nép műemlék.

VL

Lakóház és típrómalom**9676**

Wekerle Sándor u. 2.
 hrsz.: 11
 klasszicista
 1829

Utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, alápincézett, szintváltós, csonkakontyos nyeregtetős lakóépület, L alakú földszintes, tornácos, nyeregtetős mellékszárnyal. A lakóépület Wekerle utcai homlokzatának három, keskeny, magas földszinti nyílása félköríves, a tengelyben lévő emeletiek vízszintes záradékúak. A homlokzat sarkait tükrös pilaszterek hangsúlyozzák, trapéz formájú oromfalát fönt profilos párkány keretezi, három, kör alakú padlásszellőző ablakában rács, tetőcsúcsán buzogánydísz. Az emelkedő terepen álló épület hátsó része földszintes, oldalhomlokzata tagolás nélküli, az utcavonalon ívesen kiterjedő malomépülettel később építették össze. A Wekerle u. felől csatlakozó földszintes melléképület vakolat nélküli, középtengelyben pilaszterek tartotta attikafalás kocsibehajtó, a szárny kapun túli oldala tető nélkül, romosan áll. Az udvari homlokzata előtt tornác fut végig. A földszinten kő-tégla vegyes falazatú épületegyüttes 1732-ben épült, a K-i oldalt 1829-ben építették hozzá. A malom 1920-ig működött, jelenleg pusztuló állapotban.

VL

10315

10263

9676

KÜLTERÜLET

ÁRKIPUSZTA

Nepomuki Szent János-kápolna

10944

Árki út
 hrsz.: 0282
 barokk
 1738

A temető területén, a városból Pusztavám felé vezető út jobb oldalán, szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, a hajó felett nyereg, a szentély felett félkúptetővel fedett kápolna, alatta kripta a Trauttenberg és a beházasodott Festetics, Almásy és Tallián család tagjainak koporsóival. Főhomlokzatán íves törtvonallal lezárt oromfal, kőkeretes bejárat, szárnyai és vasalata barokk, felette Krisztust ábrázoló feliratos domborműves kőtábla, az oromfalban a Trauttenberg család plastikus címere. Csehsüveg boltozattal fedett hajó, negyedgömbbel fedett szentély. Berendezés: főoltár és padok, 1738. Épült 1738-ban.

VL

NÁDASDLADÁNY

Nádasdy-kastély

9263

Szent István tér 6.
 hrsz.: 242/3
 historizáló
 1885

Település szélén, egykori parkjában, szabadon álló, szabálytalan alaprajzú, alapincézett, földszintes és emeletes szárnyakból álló, összetett tömegű és változatos homlokzatképzésű épület. A főszárny egyemeletes, ÉNy-felől földszintes szárny csatlakozik hozzá. Homlokzatait pártázatos sarokbástyák, oromfalak, pártázatos mellvédés erkély, változatos tetőfelépítmények, a nyílások fölött Tudor stílusú szemöldökpárkányok, vakolat és nyerstégla, sávozott homlokzatképzés jellemzi. Az ÉNy-i földszintes szárny középfolyosós, végében kápolna, az emeletes szárny helyiségei szabálytalan elrendezésűek. Belsőben igényes és változatos kiképzések: előcsarnok felülvilágítóval, ősök csarnoka, gótizáló fémkonzolos nyitott fedélszékekkel, falburkolattal, márvány kandallóval, légfűtéssel, csillárral és kandeláberekkel. Könyvtárszobában kazettás famennyezet, galériával megosztott tér, faburkolat. A kápolna neogótikus falpillérekkel, nyílásokkal és élbordás boltozattal, rabicból. A mai kastély elődjét a gr. Schmiegg család építtette a 18. század második felében, maradványai az ÉNy-i szárnyban találhatóak. Gr. Nádasdy Ferenc neogótikus stílusban építtette ki (Linzbauer István pesti építész, kivitelező: Hübner Nándor székesfehérvári építőmester. 1880–1885 között az épület befejezését vezette és a belső berendezést tervezte: Hauszmann Alajos). Asztalosmunkák (Thék Ede), műlakatos munkák (Jungfer Gula), kályhák: (Fischer Ignác). A kastélyt már 1836-ban igényes park vette körül, az új kastély építésével egyidejűleg készült a park is (Kálmán János főkertész). Kovácsoltvas kapuk, 1880 körül (Jungfer Gyula), a parkban fürdőház és 1873–1889 között készült pártázatos, vasbeton víztorony az, valamint melléképületek maradtak meg. A kastély hátsó homlokzatához kapcsolódó télikertjét 1940-ben elbontották. Az együttes helyreállítása folyamatban van.

CsI

R. k. templom (Szent Ilona)

10444

Szent István tér 6.
 hrsz.: 241
 historizáló
 1885

Település központjában, útkereszteződésben, a kastélypark ÉNy-i sarkában álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, nyerstégla templom, a hajó fölött oromfalas nyeregtetővel. ÉNy-i sarkán hengeres torony, pártázattal kiemelkedő, nyújtott sokszögű gúlasakkal. Főhomlokzatának tengelyében oromfalas kapurizalit, fölötté nagyméretű mérműves ablak. Oromfalai lépcsős pártázattal, oldalhomlokzatai sűrű, kétlépcsős támpillér sor közötti csúcsíves ablakokkal tagoltak, felületein nyerstégla homlokzatképzés. Hajót kőkonzolkra támaszkodó nyitott fedélszék, a szentélyt bordás kupolaboltozat fedi. Berendezés: egységesen neogótikus, 1885: főoltár, 1884 (építész: Pecz Samu) – főoltárkép: Szent Ilona, gr. Zichy Ilona alakjában, 1885 (Valentiny János). Orgona: 1885 (Angster József). A templomot gr. Nádasdy Ferenc építtette, 1885 (építész: Pecz Samu).

CsI

Vízimalom

9532

Malomsziget
 hrsz.: 118

–

19. század második fele

A település határán, a Sárvíz-patak partján álló, L alakú malomépület. A téglalap alakú, egyemeletes, csanakontyolt nyeregtetővel fedett főszárnyhoz, földszintes szárny, a gépház csatlakozik. Az épület végében további toldaléképületek. Építtette a Nádasdy-uradalom a 19. század második felében.

CsI

NAGYVENYIM

Ciszterci rendház (r. k. plébánia)

1632

Táncsics u. 8.
 hrsz.: 162
 barokk
 1737

Település központjában, egykori parkban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, kontyolt nyeregtős épület, újabb tetőtér beépítéssel. Az épület ÉNy-i és DNy-i sarkához földszintes melléképületek csatlakoznak, amelyek jelenleg a hrsz. 163–164 részei. A főépület szimmetrikus homlokzati elrendezésű, körbefutó fő- és osztópárkány, a hosszoldalakon az emeleten sarokarmírozás, ugyanitt kétfelől, tengelyben nyíló bejárati ajtók. Bejárati ajtó fölött a ciszterci rend kettős, festett kőcímere. Mindhárom szinten boltozott, pincében hevederes donga-, földszinten és emeleten fiókos dongaboltozat, a bejárattal csahsüveg boltozatos folyosó köti össze. A ciszterci rend zirci apátsága építtette 1737-ben. Jelenleg r. k. plébánia.

CsHJ

10944

9263

10444

9532

1632

PÁKOZD

R. k. templom (Szent József)

1723

Budai út
hrsz.: 188
historizáló
1912

Település belterületén, kis kiemelkedésen álló, egykor keletelt, egyhajós, félköríves szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal. A hajóra merőlegesen, D felé, újabb hajó csatlakozik. A korábbi és az újabb hajó szakaszok nyeregtetővel, a szentély félkúp tetővel fedett. A csúcsos gúlisíkkal fedett toronytest, Ny-i bejárata fölött, vakolatba karcolt 1713-as és 1769-es évszám, a homlokzaton balról, hárommalos római sírkő, befalazva. Főbejárata az új, D-i főhomlokzat tengelyében, historizáló kapurizalitban nyílik, fölötté 1912-es évszám, vakolatba karcolva. Körbefutó főpárkány fölött ívsoros, historizáló oromfal. A D-i bővítmény síkfödém, a bejárati oldalon karzattal, a korábbi hajóban, annak D-i falát nyílásokkal, kétszinten áttörve, sekrestyét és felette oratóriumot alakítottak ki, a egykori szentély félgömb kupolával fedett. Falképek: 1931 (Temesi Wagner János). Berendezés: főoltár, mellékoltár, szószék, padok, 1853. A 14. századi templomot 1713-ban a reformátusok, 1769-ben a katolikusok újjátarták fel. Jelenlegi formáját Klauz György székesfehérvári kanonok irányításával 1912-ben nyerte el. A templomkertben: Nepomuki Szent János-szobor, 1834; Pilsag György plébános sírkeresztje, 1853.

CsI

Lakóház

9737

Budai út 7.
hrsz.: 321
–

19. század második fele

Település főutcáján, fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, náddal fedett, nyeregtetős lakóház, a Ny-i telekhatáron. A lakóházzal szemben a K-i telekhatáron műhelyépület és pajta, mögötte boltozott pince. A deszkaoromfalas épületek között deszkakerítésben deszka gyalogkapu és kocsibehajtós kapu, a kapupilléreken alakos faragás. A lakóház fala sárral tapasztott vályog, 20. századi nyílászárók, lapos, szegélyező vakolatarchitektúra. A lakóház eleje háromsejtes, a konyha szabadkéménye már elbontva, gerendás földékek, horonyeresztékes deszkázattal, mögötte új építésű rész. A 19. század második felében épült parasztdudvar épületeit az 1980-as években részben nyaralóvá alakították. Népi műemlék.

CsI

1848-as csata emlékműve

9697

Budai út 104.
hrsz.: 645
historizáló
1889

Település szélén, a Budai út 104. számú ház előtt álló emlékmű. Körülötte alacsony kerítéssel kerített terület. Lépcsős alépitményre állított, háromrészes talapzaton álló obelisz, csúcsán gömbbel. A talapzat homlokoldalán feliratos tábla, az obelisz alsó zónájában mind a négy oldalon füzérdísz, a homlokoldalon fölötté a Szent Koronás Kossuth címer és fegyverek. A pákozdi csata negyvenedik évfordulóján állították.

CsI

1723

9737

9697

Ref. templom

1724

Petőfi u.
hrsz.: 467
barokk
1713

Település belterületén, szalagtelek belsejében, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyhajós, egyenes záródású templom, a záródás felé csonkakontyolt nyeregtetővel, K-i homlokzata előtt toronnyal, D-i homlokzata előtt előcsarnokkal. Órapárkánnyal és törtvonalú fémsíkkal lezárt toryához félromfalak csatlakoznak, melyek végében copf kővázak. A sarkokon szóvzott, egyszerű vakolatarchitektúra, a D-i előcsarnok íves oromzattal lezárt. A hajó síkmennyezetes, egyszerű stukkódíszrel, mindkét végében újabb fakarzat. A toronnyal átellenes karzat a korábbi kazettás mennyezet elemeiből készült (átfestve). Berendezés: falazott szószék, 18. század; padok, 1725. A hosszáz 1713-ban, a torony 1790-ben épült, a 19. században kétszer, majd 1998-ban felújították.

CsI

PÁTKA

Ref. templom

1728

Kossuth Lajos u. 58.
hrsz.: 16/6
késő barokk
1788

Település központjában, telekbelsőben álló, egyhajós, félköríves záródékú templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, D-i homlokzatához csatlakozó toldalékkal. A záródék felé kontyolt nyeregtetővel, a toldalékon nyeregtetővel fedett. A torony főpárkány fölött kétszintes, órapárkányos, törtvonalú sisakkal fedett. A homlokzaton hóbörcsös vakolat, a bővítmény tükrös lizénákkal tagolt. Síkmennyezetes belső tér, stukkódíszrel. Berendezés: szószék, 1783; úrasztala, 1786; padok és karzatok, 19–20. század. A 17. századi vályog és sövény falazatú imaházak után, 1735-ben építettek szilárd anyagból templomot, ezt 1785-ben bővítették, a tornyot 1788-ban építették elé, bővítménye 1824-ben épült, amelyet 1965-ben gyülekezeti teremmel alakították át.

CsI

R. k. templom (Szent Anna)

1727

Vak Bottyán tér
hrsz.: 689
késő barokk
1818

Település főutcájának kiszélesedésében, szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel. Kökeretes bejárati ajtója fölött vakolatkeretes vakablak, kétfelől vakolatkeretes, üres szoborfülkék. A torony félrom falakkal csatlakozik a hajóhoz, harangszintje sarok pilaszterek által tartott órapárkányos, törtvonalú sisak fedi. Az oldalhomlokzatok lizénák közötti faltükrökkel tagoltak, félköríves záródékú ablakokkal. Csehüveg boltozatos hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: főoltár, szószék, keresztelő medence és a padok egy része, copf, 19. század eleje. Korábbi, 1810-ben a földrengés által ledőlő 18. századi templom helyén építette újjá gr. Lamberg Fülöp

1724

1728

1727

1729

özvegye, Luzsénszky Borbála 1811–1818-ban. A felújított homlokzati architektúra feltehetően csak részben követi az eredetét.

CsI

Nepomuki Szent János-szobor 1729

Vak Bottyán tér

hrs.: 690

késő barokk

19. század eleje

Település központjában, a r. k. templom (trs.: 1727) előtt, hasáb alakú talapzaton álló, a szentet papí ornátusban, kezében keresztrel ábrázoló szobor. Kőanyaga rossz állapotú. Készült a 19. század elején.

CsI

1730

Ivánka-kúria 1730

Vak Bottyán tér 2.

hrs.: 2/1

barokk

18. század második fele

Település központjában, utcavonalon álló, T alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán, középrizaliban, kőkeretes, félköríves záradékú kapu, kétfelől egy-egy, vakolatsávós homlokzatszakaszban vaklunettás ablak, két oldalán az ablakok fölött vaktükrök, a homlokzaton végigfutó szemöldökképző. Udvari homlokzatán félköríves záradékú, árkádós, mellvédés, beüvegezett folyosósza-
kaszok. Helyiségek fiókos donga és sík fedésűek, a folyosó csehsüveg boltozatos. Épült a 18. század második felében a gr. Lamberg család birtoklása idején. 1896-ban öröklés folytán Trauttenberg Mária és férje Ivánka László örökölte. Az épületet 1920 körül T alakban bővítették, utcai homlokzati architektúrája is ekkor készült. A toldalékban tetőtér beépítés. 1945 óta általános iskola működik benne. 1999-ben felújították.

CsI

Völgyszáró gát maradványai 1731

hrs.: 0108, 0109/1–2

–

római kor(?)

A köztudatban pátkai gátként ismert, régi duzzasztógát, a Kőrakás-major elnevezésű területen, a Császár-víz két, domb közötti völgyét zárta el. A legalább 170 m hosszú, 2–3 m magas, kváderkövekkel megerősített vastag kőfal keletkezési ideje bizonytalan. A gát közeléből ismert római kori települések, az egyik közeli domboldalon 1874 és 1876 között részben feltárt 2. századi halomsíros temető és a létesítmény falazási technikája római eredete mellett szól, a falfelületén látható javítások, ráfalazások alapján többször (esetleg a középkorban) átépítették. Egykorú leírások alapján a 19. századig használatban volt. A gátnak két vízáteresztő csatornája volt, amelyeknél a zsilipeket le lehetett húzni. A többször megújított íves csatorna-boltozat indítása a Császár-vízről K-re ma is látható. A patak feletti meredek, szakadékos völgyet átszelő gát falszövetét, a völgy Ny-i oldalán, betonnal erősítették meg. Az egyre romló állapotú, romkonzerválást igénylő kőgát K-i részét egy szakaszon, a Császár-víz völgyében húzódó vasútvonal építésekor, több méter magasságban elpusztították, a falmaradványok azonban jól láthatóan átnyúlnak a patak völgyét K felől lezáró erdős domb területére is.

NL

PÁZMÁND

R. k. templom (Immaculata) 1732

Fő u.

hrs.: 484

barokk

1719

Település központjában, a Fő utca kiteresedésében, kisebb magaslaton álló, keletelt, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, a szentély felé kontyolt nyeregtetős templom, a szentélyhez É-ről csatlakozó, támpillérekkel megerősített toronnyal, D-ről kétszintes sekrestye-oratóriummal. Főhomlokzatát stukkódíszes timpanon zárja le, egyszerű kőkeretes bejárata fölött karzatablak és kétfelől szoborfülkék, Szent Péter és Szent Pál szobrával. Oldalhomlokzatait lizénákkal képzett faltükrök tagolják, a hajó hosszanti falait három-három egyenes záradékú, nagyméretű ablak töri át, főpárkánya gazdagon profilált. Csehsüveg boltozatos karzat, karzatalj, hajó és szentély, a szentélyfej cikkelyes negyedgömbbel fedett. A karzat a bejárati oldalon. A szentély két oldalán Kempelen János és felesége, Kempelen Terézia, Almágy Antal vörös mészkő síremlékei 1801, 1810, 1823, 1834. Falképek: boltozaton figurális és ornamentális kifestés, 20. század második fele. Berendezés: főoltár, barokk, 18. század második fele – főoltárkép: 1955 (Bicskei Karle János); szószék, mellékoltár, padok, barokk, 18. század második fele. Orgona: 19. század eleje, átépítve. Középkori templom felhasználásával a komáromi jezsuiták kezdték el építeni 1718–1719-ben. 1721-től plébánia.

CsI

Mária-oszlop 1733

Fő u.

hrs.: 485

barokk

1735

Az r. k. templom (trs.: 1732) előtt, kompozit fejezetes oszlop tetején álló Immaculata-alak másolata. Az eredeti a templom bejárati előcsarnokában áll. A talapzat felirata szerint 1735-ben állították.

CsI

Jezsuita rendház 1734

Fő u. 27.

hrs.: 496

barokk

18. század

Település központjában, főút mentén, egykori park szélén, szabadon álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Főhomlokzatán záróköves, vállpárkányos, kerékvetős barokk kőkeretes kapu, a földszinten vakolatsávós architektúrában kőkeretes ablakok nyílnak, az emeletiek szemöldökképző vakolattükrökben állnak, az ablakszemöldökök a körbefutó főpárkányba golyvázódnak, a többi homlokzaton kőkeretes ablakosok és osztópárkány. Az épület mindkét szárnya egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, a földszinti terek fiókos donga, csehsüveg- és keresztboltozattal fedettek, az emelet síkfödémes, az egyik helyiségben stukkódíszítés. A lépcsőház a sarokcsatlakozásban van. A birtokot Jakusich György püspök ajándékozta a komáromi jezsuitáknak, akik 1719 körül építették rendházukat. 1775-től Kempelen Nepomuk János, 1899-től Lyka Döme tulajdonában volt. Az 1920-as években átépítették. 1945 után először

1732

1733

1734

10446

tanácsháza, majd napjainkig iskola. 1960-ban a K-i szárny neobarokk homlokzatát barokkizálták. 2002-ben felújítva.

CsI

Nepomuki Szent János-szobor

10446

Fő u. 36.

hrsz.: 696/1

barokk

1735

Lakóház telkén, hasáb alakú, alul volutákban végződő, lábazzal és párkánnyal tagolt talapzaton álló, a szentet papi ornátusban, vállán palmaágon fekvő feszülettel ábrázoló szobor. A talapzaton felirat: Szent / János / könyörögi / érettünk, a felirat négy sarkában a négy szám: 1735.

CsI

PERKÁTA

Nepomuki Szent János-szobor

10447

62-es út mellett

hrsz.: 324

késő barokk

1800 körül

A településből kivezető 62-es számú út mellett, az árokparton, alacsony posztamensre, a földön elhelyezett, a szentet papi ornátusban, kezében korpuszos keresztet tartva ábrázoló szobor. 2006-ban felújítva.

CsHJ

10447

1634

Győry-kastély

1634

Dózsa György u. 15.

hrsz.: 1104

klasszicista

1820 körül

Település központjában, egykori parkja község felőli szélén, főépületből és két, egymással szemben álló oldalépületből álló együttes. Előudvar keretező, részben alapincézett, egyemeletes épületek, a főépület kontyolt-, az oldalsók timpanonnal lezárt nyeregtetővel fedettek. A főépület főhomlokzatának közepén timpanonnal lezárt rizalit, konzolok által tartott kovácsoltvas erkély, az oldalsó épületek tengelyében dór oszlopos portikusz, fölötté íves ablaksoporttal. Főépület kéttraktusos alaprajzi elrendezésű, a pince és a földszint boltozott, az emelet síkfödémes. Az oldalépületek egytraktusosak, az É-i földszintje boltozott, az emelet és a D-i oldalépület sík földémes. Az épületeket földalatti folyosók kötik össze. Korábbi épületek felhasználásával építette gr. Győry (V.) Ferenc 1820 körül. 1936-ban gr. Hunyady Imre örökölte. 1945 után iskola volt benne, 1984–1985-ben elújítva, művelődési ház könyvtár és lakások céljára.

CsHJ

R. k. templom (Kisboldogasszony)

1633

Templom tér

hrsz.: 666

barokk

1779

Település központjában, szabadon álló, háromhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalán csatlakozó mellékszentéllyel, felette kegyúri karzattal. A Ny-i homlokzat középtengelyében a főpárkány fölött magas, tagozott attika fölél, enyhe íves átmenettel, harangszintes, órapárkányos, összetett hagyományos kupolák magasodnak. Homlokzatait körbefutó, plasztikus, profilos főpárkány és lapos lizéna tagolás jellemzi. Csehsüveg boltozattal fedett főhajó, szentély, bejárati előcsarnok és orgonakarzat. Berendezés: főoltár, mellékoltárok és oltárképek, szobrok, szószék és padok, barokk, 18. század második fele; keresztelőkút, klasszicista, 19. század eleje. A győri jezsuiták támogatásával épült 1757-ben, a kegyúr Győry család támogatásával 1775–1779 között szentélyét bővítették, ekkor épült tornya is (építész: Rieder János), a kegyúri család mellékhajókkal bővítette 1914–1918 között (építész: Foerk Ernő).

CsHJ

1633

Szentháromság-szobor

9696

Templom tér

hrsz.: 666

klasszicista

1843

Település központjában, az r. k. templom (trsz.: 1633) előtti területen, alacsony, kovácsoltvas kerítéssel övezett területen, feliratos talapzatra állított dór oszlop tetjén lévő Szentháromság- emlék. Készült 1843-ban.

CsHJ

9696

POLGÁRDI

Ref. templom

1735

Kossuth u. 135.

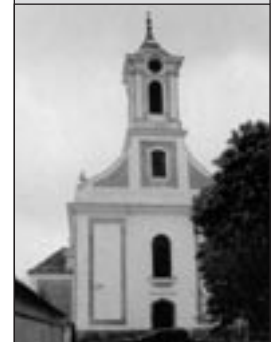
hrsz.: 1405

késő barokk

1811

Szabadon álló, egyhajós, a nyolcszög három oldalával záródó, homlokzati tornyos templom, a záródás felé kontyolt nyeregtetővel. D-i oldalán négyzet alaprajzú, kontyolt nyeregtetős előcsarnok. Tornya órapárkányra állított, törvonalú gúlisakkal fedett, az oromzat sarkain kővázák. Csehsüveg boltozatos tér, kosárvés záradékkal, a Ny-i oldalon háromnyílásos karzat. Berendezés: kettős papi székek egybeépített empire szószék, 1873; fehér márvány úrasztala, 1896. Orgona: 1911 (Rieger-orgonagyár). Épült 1807–1811-ben. 1945-ben felújították.

MA

1735

PUSZTAVÁM

R. k. templom (Páduai Szent Antal)

1672

Hősök tere
 hrsz.: 1237
 barokk
 1760

Település központjában, kis magaslaton, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródékú, nyeregtetős, D-i homlokzati tornyos templom, a szentélyhez Ny-ról csatlakozó sekrestyével és oratóriummal. Fő- és oldalhomlokzatait lizénák tagolják. A toronytest, a sarkokra állított kővázaktól induló, íves félromfalak átmenetével, két szinttel magasodik a hajó fölé, a harangszintet órapárkány és csúcsos gúlisíak zárja. Bejárati ajtaja kosáriríves, záróköves, süttöi vörös mészkő keretes, fölötté nagyméretű karzatmegvilágító ablak, utóbbi két oldalán szoborfülkék. Csehsüveg boltozatos hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: a szentély és az előtte lévő boltszakaszban, 1905 (Lotz Antal), a másik hajószakaszban, 1960 (Bicskei Karle János). Berendezés: főoltár, oltárkép és felszerelési tárgyak, mellékoltárok és oltárképek, szószék, kovácsoltvas áldoztató rács, padok, sekrestye berendezés, barokk, 18. század második fele; keresztelő medence, 1878. Orgona: 1872 (Szalay Károly). Építette gr. Auersperg Mária a móri kapucinusok irányításával 1748–1760-ban, részben a vértesszentkereszti középkori apátsági templom (trs.: 2381) kőfaragványainak felhasználásával. Az 1810. évi földrengés súlyosan megrongálta, 1813–1818 között kijavították (Feigl Antal Ferenc székesfehérvári kőművesmester és Soós József móri ácsmester). A templom előtt: kőkereszt, balra Szent Vendel, jobbra Szent Flórián kőszobra, 1808.

CsHJ

Ev. templom

1673

Kossuth Lajos u. 129.
 hrsz.: 1567
 késő barokk
 1785

Település szélén, utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, egyenes záródású, Ny-i homlokzati tornyos, a záródás felé csonkakontyolt nyeregtetős templom. A toronytest a hajó sarkaira állított, kővázaktól induló, íves félromfalak átmenetével emelkedik a főpárkány fölé, órapárkánnyal lezárt harangszint és törtvonalú, összetett gúlisíak zárja. Bejárata a torony alatti óriáspilaszterek között nyílik, profilos, szemöldökgyámos, süttöi vörös mészkő keretezésű. A lizénákkal tagolt oldalhomlokzatok ablakai a karzatszinteknek megfelelően, két szinten nyílnak. Síkmennyezetes belső tér, tagolatlan oldalfalak előtt húzódo, fa oszlopokon álló, U alakú karzat, csillag díszítésű, deszkabetétes mellvéddel. Berendezés: főoltár, főoltárkép, szószék, padok, karzat, copf, 1785–1790 körül. A templom 1785-ben épült, tornyát 1808-ban emelték. 1979-ben felújították. Telkén, a templom mellett, L alaprajzú, oszlopos, mellvédés tornácú lelkeszlak. Épült 1785-ben.

CsHJ

1672

1673

Nepomuki Szent János-szobor

10132

Móri út
 hrsz.: 535/2
 késő barokk
 1786 körül

Település szélén, a Móra vezető út mellett, magas, volutákban és csigákban záródó talapzaton álló, a szentet papi ornátusban, kezében pálmaágat és korpuszos keresztet tartva ábrázoló szobor. Készült 1780 körül.

CsHJ

10132

RÁCALMÁS

Modrovich-kastély

1637

Bay tér 17.
 hrsz.: 653/1
 klasszicista
 1840

Település központjában, parkban, kis magaslaton, szabadon álló, részben alapincézett, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület, L alakban csatlakozó toldalék szárnyal és melléképület csonkjával. Szimmetrikus homlokzatait lépcsőre állított, timpanonnal lezárt, korinthoszi fejezetes pilléres-oszlopos portikusz, lapos pilaszterekkel tagolt homlokzatok, vízszintes záradékú nyílások és ablakcsoportok jellemzik. Síkmennyezetes belső terek, a díszterem mennyezetén stukkódísz. Építette Modrovich Márton 1840 körül. 1902-ben Bay Márton tulajdonában volt. 1945 előtt a Mészöly család bírta. 1945 után lakások, illetve gépállomás, később vadászállás volt az épületben. Kívül-belül erősen megújított, a toldalék és a melléképület erősen átalakítottak.

KCs

1637

Jankovich-kúria

1636

Kiss Ernő u. 5–7.
 hrsz.: 194/1
 késő barokk
 1801

Település központjában, kis magaslaton, szabadon álló, részben alapincézett, földszintes, felülkontyolt nyeregtetős épület, L alakban csatlakozó toldalékkal. Udvari homlokzata előtt hasás alakú talapzatokon álló, hasas oszlopok által tartott árkádok. Belső terei teknőboltozatosak. Építette Jankovich I. Miklós 1756 körül, később fia 1798–1801 között átalakította. 1878-ban Paizs Gábor tulajdonába került, de 1927-ben Jankovics Gyula visszavásárolta. 1945 után a BM tulajdonában került, majd csirkenevelő telep központja volt. Az eredeti kúria-épületekről távol az 1960-as években magtárat, ólakat építettek.

CsHJ

1636

11017

Szerb ortodox templom (Krisztus mennybemenetele)

11017

Rác köz
 hrsz.: 356
 késő barokk
 18. század vége

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, poligonális záródású, homlokzati tornyos, a szentély felé kontyolt nyeregtetős templom. Főhomlokzatán a párkányzat fölött háromszögű oromzatok között sarok lizénákkal díszített torony emelkedik, tengelyében lizénák által közrefogott szegmensíves bejárat. A tornyot bádogozott, törtvonalú, nyolcszögletes, párnatagozott toronysisak fedi. Az oldalhomlokzatokon és a szentély tengelyében szegmensíves ablakok. A templom D-i oldalán egy korábbi, befalazott bejárat, a szemöldökön 1902-es évszám. A hajó hevederívvel elválasztott csehüveg boltozattal fedett, fölötté falazott karzat a bejárat oldalán. A karzattal fedett szegmensíves kitekintő nyílással, lent szintén szegmensíves nyílással nyílik a hajó terébe. Díszítőfestés: hevederíveken és a boltozatokon patronos díszítőfestés. Berendezése: barnára festett támaszkodó székek, a hajóban jobbra papi trónus, volutákkal díszített baldachinnal koronázva. A Mária-trónuson ún. Fekete Madonna-kép (az előző templomból). Az ikonosztácion erősen hiányos, eredeti faragványai közül a Királykapu keretezése és az oromzatok maradtak meg, 19. század második fele (Arsenije Teodorović festő); Királyi ajtó, 1740 körül (ikonok: Georgije Ranite, Nedeljko Popović festő), utóbbi eredetileg talán a ráckevei templom számára készülhetett. 1988-ig állt a helyén, jelenleg a szentendrei Szerb Ortodox Egyházművészeti Gyűjteményben. Egy 1740-ben épített, 1763-ban leégett korábbi templom helyén áll. Építésére Mária Terézia 1773-ban adott engedélyt. Külső felújítása 2002-ben volt.

MA

9694

Pietà-szobor

9694

Temető
 hrsz.: 1576/1
 késő barokk
 1800 körül

Temető szélén, kétoldalt szögletes volutával lezárt, a párkányfejezet alatt átfont drapériával díszített talapzatra helyezett szobor, a sasvári Pietà-ábrázolás másolata. Készült 1800 körül.

KCs

Temetőkereszt

9695

Temető
 hrsz.: 1576/1
 késő barokk
 1800 körül

A domboldalban fekvő temető legmagasabb pontján, a Jankovich-sírkápolna előtt álló, párkányfejezetes talapzatra állított kőkereszt, kőcorpusszal. Készült 1800 körül.

KCs

RÁCKERESZTÚR*Mutató*

Szentháromság-szobor > Külterület, Szentlászlópuszta

9695

R. k. templom (Szent Kereszt)

1638

Kossuth Lajos u.
 hrsz.: 1164
 barokk
 1725

Település központjában, kertben, szabadon álló, keletelt, egyhajós, szegmensíves szentélyzáródású templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, Ny-i homlokzata előtt toronnyal. A szentélyhez É-i oldalon csatlakozó sekrestyével, a sekrestye mellett újabb toronyfőljárával. A toronytetést és a hajót párkány és lapos lizénák tagolják, a tornyot a harangszint fölött órapárkány és összetett hagymasisak zárja le. A templom vízszintes záradéku, kőkeretes bejárata a toronyba nyílik, felette az építető br. Fleischmann család kőcímere. Fiókos dongaboltozattal fedett toronyalj és sekrestye, csehüveg boltozatos hajó és a szentély. Berendezés: oltár, szószék, keresztelőkút, 1765 körül (Demming Máttyás), főoltárkép, 1865 körül; szobrok, feszület, barokk, 18. század második fele. Építette br. Fleischmann Anzelm 1722–1725-ben.

KCs

KÜLTERÜLET**SZENTLÁSZLÓPUSZTA****Szentháromság-szobor**

1639

Szentlászlópuszta
 hrsz.: 0214
 barokk
 1779

Településen kívül, elpusztult középkori falu területén álló emlékmű. Ívnyégyszög alaprajzú talapzatra állított, alul kihasadós pillér, tetején Szentháromság-szoborkompozíció. A talapzat volutái között koronás kő címer, a pillértesten alul 1779 évszám, felette virágfüzér, rokokós keretben Szent László lovagi öltözékben álló alakja. Készült 1779-ben.

KCs

SÁRBOGÁRD*Mutató*

Sárbogárd
 Sárhatvan
 Sárszentmiklós

SÁRBOGÁRD**Rektorisz-villa**

10448

Ady Endre u. 126.
 hrsz.: 960/1–2
 szecessziós
 20. század eleje

Település központjában, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzata szimmetrikus, középtengelyben poligonális záródású rizalittal, amely

1638

1639

10448

félmanzárd tetővel fedett, fölötté íves oromfal. A homlokzat két szélén attikafal előtt, íves párkánnyal lezárt oldalrizalitok. Síkmennyezetes belső terek, az új funkciónak megfelelően átalakítva, újabb nyílászáró szerkezetek. Az udvari homlokzatok átalakítottak. Épült a 20. század elején.

BÁ

Lakóház

10449

Ady Endre u. 127.

hrsz.: 2462

historizáló

19. század vége

Település központjában, utcavonalon álló, U alaprajzú, földszintes, nyeregteretű sarokház, klinkertégla- és vakolat architektúrával. A sarok lemetszett, pilaszterek által tartott attikafal és törtívű oromfal hangsúlyozza, az Ady Endre utcai homlokzatokon timpanonos és szegmentíves szemöldökű nyílások váltakoznak, az attika és a pilaszterek a homlokzat végében, oldalrizalitszerűen, megismétlődnek. Az oldalhomlokzat egyszerűbb nyílásai vízszintes szemöldökpárkányokkal lezártak. Síkmennyezetes belső terek, átépítve. Épült a 19. század végén. Az épületben üzletek vannak, sarkának nyílásai kirkatablakká átalakítva. Udvari homlokzataihoz több toldalék kapcsolódik.

BÁ

Községháza

10450

Ady Endre u 164.

hrsz.: 658/1

historizáló

1900 körül

A település központjában, utcavonalon álló, U alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregteretű sarokház. Szimmetrikus főhomlokzatának közepén enyhén kiugró, timpanonnal lezárt rizalit, felette csonkagúla fedés. A konzolos főpárkány, a középrizalit pilaszterei, a lábazat, a nyíláskeretek könyöklőjének és záradékanak vonalában végigfutó falsáv klinkertégla, a többi felület vakolt. Az udvari homlokzaton az architektúrális tagozás megismétlődik, de klinkertégla nélküli. Síkmennyezetes belső terek, átalakítva. Épült 1900 körül. Az udvarban alacsony toldalék- és melléképületek.

BÁ

Ref. templom

1683

Tompa Mihály utca

hrsz.: 330

klasszicista

1829

Utcategyelyre merőlegesen álló, T alaprajzú, a T rövidebb szárainak végén sokszögzáradékos, homlokzati tornyos templom. Pilaszterekkel tagolt, timpanonnal lezárt főhomlokzatán vízszintes záradékú kapu, fölötté az 1738-as építési évszám. Homlokzatokon lunetta ablakok. Síkmennyezetes belső tér. Berendezés: három oldalán oszlopokra támaszkodó, illetve épített fakarzat, padok, kő szószék fa hangvetővel, 19. század első fele. Orgona: 1877 (Steinreich Lipót). Épült 1738-ban. T formában való bővítése és a torony építése 1827–1829 között történt. Utolsó felújítása 2004–2005-ben volt.

BÁ

SÁRHATVAN

R. k. templom (Nagyboldogasszony)

10325

József Attila u.

hrsz.: 588

neobarokk

1923

Település szélén, szabadon álló, centrális terű, félköríves szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom. A sátorteretű, négyzetes központi tér oldalaihoz három félköríves bővítésmény csatlakozik, amelyek közül az egyik a szentély. A negyedik oldalon található a bejárati előcsarnok toronnyal. A szentély D-i oldalához négyzet alaprajzú sekrestye kapcsolódik. Főhomlokzat tengelyében oszlopok között, törtívű szemöldökkel lezárt kapuépítmény, párkányán közepén kökereszt, kétfelől puttók, fölötté karzatmegvilágító lantablak. A háromrészes körbefutó főpárkány a lantablak fölött íves, két oldalán volutákkal lezárt, közöttük emelkedik a harangszintes, hagymasisakkal fedett torony. A törtvonalú homlokzatokon sarokarmírozás és saroklizénák. A központi tér kupolaboltozatos, nyolc oszlop tartja, a szentély és a mellékterek negyedgömbbel fedettek, a bejárati oldalon háromnyílásos karzat, áttört kőrácsos mellvéddel. Fekete műkölap burkolat. Falképek és díszítőfestés: a boltozaton, a kétoldali mellékterek negyedgömb boltozatain (Tábor János). Berendezés: főoltár, neobarokk, 1923 – főoltárkép: 1923 (Dudics Andor); padok és csillárok neobarokk, 1923. A karzat alatt, talapzaton, Szávozdt Imre egészalakos, fehér márvány szobra, előtte kétszárnyú, kovácsoltvas ajtó. A falu korábbi temploma 1852-ben leégett. A jelenlegi templomot Szávozdt Emil építtette, aki 1911-ben szerzett birtokot Sárhatvanban, elhunyt fia emlékére, 1923-ban.

BÁ

SÁRSZENTMIKLÓS

R. k. templom (Szent Miklós)

1688

Béke u. – Köztársaság u.

hrsz.: 4845

késő barokk

1795

Település központjában, telek mélyén, szabadon álló, egyhajós, szegmentíves szentélyzáradéktú, homlokzati tornyos templom, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregteretű épület, a szentély D-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Főhomlokzatát pilaszterek tagolják három részre, a középső, kiemelkedő, lépcsős pilaszterek rizaliktént kihangsúlyozzák a toronytetet, kétfelől kő emléktáblák. Tengelyben vízszintes záradékú, kőkeretes bejárati kapu, karzatmegvilágító ablak, a tornyot sarokpilaszteres harangszint, órapárkány és hagymasisak zárja le. Homlokzatait sima keretű, hóbörcsös vakolatú falmezők jellemzik. A hajót lapos pilaszterpárokra támaszkodó teknőboltozat, a szentélyt cséhsüveg boltozat fedi. Berendezés: főoltár, szószék, keresztelőkút, klasszicista, 19. század eleje; a főoltárkép két oldalán szobrok, külön konzolon Szent Mihály-szobor, 18. század. Épült 1792–1795 között.

BÁ

10325

1688

10449

10450

1683

SÁREGRES

Vízimalom (Csók István szülőháza) **1684**
hrsz.: 0182/2

–
1820 körül

Településen kívül, a Malom-csatornára merőlegesen épült, téglalap alaprajzú, kétszintes, fölülkontyolt nyeregtetővel fedett épület. Homlokzatain egyszerű övpárkány fut körbe, az oromfalban három keskeny, félköríves záradéku szellőzőablak. A felső ablakosor álló téglalap, az alsó nyílások nagyjából azonos méretűek, szabálytalan elrendezésben. Az épület közepén, a vízfolyás fölött, két, széles, félköríves záradéku nyílás, befalazva. Kétkönyökfás oszlopsor által tartott, mestergerendás, fáfödémű belső terében, az egykori felszerelés néhány darabja. Az épület hátsó felében volt a gépház a szivattyúval. Az első részében kétszintes lakás, tölgyfalépcsővel, földszint átalakítva, az emeleten nyílt tüzelésű konyhai tűzhely maradványaival. Épült 1820 körül. Az 1860-as években Csók Lajos molnáré volt, itt született Csók István festőművész 1865-ben.

BÁ

SÁRHATVAN > **SÁRBOGÁRD**

SÁRKERESZTÚR

R. k. templom (Antiochiai Szent Ignác) **1685**

Hősök tere

hrsz.: 1

késő barokk

1788

Település központjában, főút kiteresedésében, körülkerített templomkertben, szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, D-i homlokzati tornyos templom, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentélyhez Ny-felől csatlakozó sekrestyével. Pilaszterekkel tagolt főhomlokzat, tengelyben, a tornyot hangsúlyozó lépcsős pilaszterek között nyíló, rozettás záróköves, gyöngysorral díszített, kőkeretes kapu, fölötté Sélyei Nagy Ignác székesfehérvári püspök kőcímere. Háromrészes párkány fölött, íves félromfalak között emelkedő toronytest, órapárkányos harangszint, harang alakú sisakkal fedve. Lapos lizénákkal osztott oldalomlokzatok. Teknőboltozatos hajó, csehsüveg boltozatos szentély, negyedgömb boltozatos záradékkal. A hajófalat műmárványozott pilaszterpárok tagolják, fölöttük triglifek közbeiktatásával konzolosoros párkány fut. Berendezés: oltárok, padok, gyóntatószék, kő keresztelomedence, sekrestyeszékreny, barokk, 18. század vége; szószék, copf, 19. század első fele. Építette Sélyei Nagy Ignác székesfehérvári püspök 1788-ban.

BÁ

1684

1685

SÁROSD

R. k. templom (Nepomuki Szent János) **1686**

Fő u.

hrsz.: 262

klasszicista

1827

Település központjában, szabadon álló, keletelt, félkörívekben záródó szárú, latin kereszt alaprajzú, homlokzati tornyos, kúpfeületekkel lezárt nyeregtetős templom, a négyzetet felett sátorotető kis huszártoronyral, a szentélyhez kétoldalt csatlakozó alacsony mellékterekkel. Főhomlokzatát a torony alatt enyhén előreálló sávot közpéprizalit, a sarkokon sávózás jellemzi, tengelyben vízszintes záradéku bejárati ajtó, fölötté osztópárkányon fekvő félkör ablak jellemzi, a párkány fölött íves félromfalak, kétfelől kővázák. Az egyszintes tornyot összetett sisak fedi, benne óralapok. A homlokzatokat az övpárkányon fekvő félkör ablakok tagolják. Hajó és karzat csehsüveg boltozatos, a szentély és a keresztszárak dongaboltozatosak negyedgömb záradékokkal, a karzat és karzatalj egy-egy széles, lapos szegmentívvel nyílik a hajóba. Berendezés: főoltárok, klasszicista, 19. század első fele – főoltárkép: Nepomuki Szent János (festette Esterházy János); szószék, padok, klasszicista, 19. század első fele. Építette a Helytartótanács gr. Esterházy János és Esterházy Pálné, valamint Nedeczky Mihály támogatásával 1824–1827 között. A kereszthajó, az apszis és a sekrestye 1930–1931-ben készült (építész: Lechner Lóránd, kivitelező Lázár János székesfehérvári építész). A főoltárképet 1990 körül teljesen átfestették.

BÁ

Esterházy-kastély és parkja **1687**

Perkátai u.

hrsz.: 53/1

historizáló

1920

Település központjában, parkban, szabadon álló, U alaprajzú, részben alapincézett, földszintes épület, emeletes toronnyal és változatos alaprajzú rizalitokkal. Kontyolt nyeregtető, sátorotető és kúpfedés váltakozik az alaprajznak megfelelően. Az É-i szárny keskeny nyaktaggal csatlakozik a középső szárnyhoz. Vakolatsávot homlokzatok, helyenként sarokarmírozás. Az udvari homlokzatok előtt mellvédés, üvegezett faveranda. Belső terei átalakítva, néhány 19. századi nyílászáró. A barokk eredetű, L alaprajzú, földszintes épületet 1770–1785 között Esterházy Pálné, Széchy Jozefina építtette, ezt a 19. század közepén bővítették (építész: Weber Antal), majd 1880–1890 között ismét átépítették. Mai formája 1920 körül alakult (építész: Möller István). 1945 óta szociális otthon működik benne.

BÁ

1686

1687

SÁRSZENTMIHÁLY

Zichy–Szerényi-kastély és parkja

9163

Kastélykert u. 1.
 hrsz.: 204/2–3
 historizáló
 1900 körül

Település szélén, terjedelmes angolparkban, szabadon álló épületegyüttes. A kastély megközelítően téglalap alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, magas kontyolt nyeregtetős. Szabálytalan elrendezésben tornyok és fióktetős rizalitok mozgatják meg tömegét. Aszimmetrikusan komponált homlokzatok, a díszlépcsőt magában foglaló rizalit homlokzatát nagyméretű „mérnöves” ablak töri át, oromfala látszó gerendaváz, a nagyobbik torony padlástéri harmadik szintje szintén látszó gerendaváz. Az épület É-i oldalán középfolyosóra felvezető helyiségek, a D-i oldalán két nagyobb, faburkolatos, reprezentatív helyiség, az egyikben a díszlépcső. A kastélyt, korábbi épület felhasználásával, a gr. Zichy család építtette 1900 körül az angol gótika késői historizáló-szeccsessziós stílusában (építész: Möller István). A birtokot 1930-ban a Szerényi család szerezte meg. 1951-től állami gazdasági központ volt. 1995 után magántulajdonba került, felújítva. A kastély mellett: hasonlóan alakított földszintes épület, az egykori cselédház. A parkban historizáló kápolna és ún. Kiskastély.

CsI

Ref. templom

9484

Május 1. út 18.
 hrsz.: 16/1
 késő gótikus
 15. század
 késő barokk
 1800 körül

Település központjában, szalagtelkes telekszerkezetben, szabadon álló, keletelt, egyhajós templom. A hajó nyeregtetővel fedett, a hajónál alacsonyabb gerincű K-i nyeregtetős szakasz után, a K-i homlokzat előtt, torony áll. A tornyot erőteljes osztópárkányok három szintre osztják, az alsó és a harangszint sarokpilaszterekkel tagolt, órapárkánnyal és csúcsos gúlisakkal zárul. A hajó D-i homlokzatán három félköríves záradéku részsűs résablak és félköríves záradéku középkori bejárati kapu. Síkmennyezetes belső tér, Ny-i végében faragott, festett, feliratos fakarzat, 1743 (Stephan festőasztalos) – 1982-ben restaurálva. Egykori diadalíve helyén annak 20. század végi jelzése. A kazettás mennyezet, szószék, padok, 20. század. Középkori templom falainak felhasználásával épült a 17–18. században, bővítése a toronnyal, ami a középkori szentély helyére épült 1800 körül. Műemléki helyreállítása 1982–1984-ben volt.

CsI

SÁRSZENTMIKLÓS > SÁRBOGÁRD

SEREGÉLYES

Szentháromság-oszlop

10133

Fő u.
 hrsz.: 450/1
 barokk
 18. század közepe

Út mellett, a r. k. templom kertjében álló emlékmű. Fejezetes, lábazatos talpazatra állított kompozit fejezetes oszlop tetejére helyezett szobor. Az Atyaisten ülő alakja előtt korpuszos kereszt, a Szentlélek galambja hiányzik. Készült a 18. század közepén. Erősen pusztuló állapotú.

BÁ

Zichy-Hadik-kastély műemléki környezete (MK)

10451

A kastély műemléki környezete a két jelenlegi bejáratát összekötő telekhatár melletti hrsz. 230 ingatlan, a hrsz. 229 útnak a mellé eső szakasza és az út túloldalán a vasúti pályatestig terjedő hrsz. 60/1 ingatlan.

Zichy-Hadik-kastély és parkja

1736

Kastélypark
 hrsz.: 228/55–57, 229, 230
 klasszicista
 1822

Település szélén, ÉK felől megcsonkított egykori angolparkjában, szabadon álló épületegyüttes. A kastély enyhén kiemelkedő dombon áll, U alaprajzú, főszárnya emeletes, oldalszárnyai földszintesek, a szárnyakat keskeny nyaktagok kötik össze, a bal oldali-ban kocsiáthajtó, a szárnyak kontyolt nyeregtetősek. Főhomlokzatát három, erőteljes rizalit tagolja, a középső előtt teljes magasságú négyoszlopos, timpanonos portikusz, a Zichy család címerével. A középrizaliton félköríves, a homlokzat többi szakaszán vízszintes záradéku nyílások, körbefutó háromrészes főpárkány és sarokpilaszterekkel megszakított övpárkány. Udvari homlokzatán a főhomlokzat három félköríves nyílása enyhe kiülésű középrizalitban megismétlődik. A mellékszárnyak hosszoldalai közepén az enyhén kiugró rizalitok nyílásai kőlabazatra állított vaklunettás mélyedésbe kerültek. A főszárny kéttraktusos, középrizalítja mögött két szintet átfogó, teknőboltozatos díszterem. Falképek és díszítőfestés: 1822 (Pich Ferenc székesfehérvári festő). Az udvari oldalon előcsarnok. Az emelet középfolyosós, síkfödémes. Több helyiségben igényes burkolat, az 1980-as években készült klasszicizáló kifestés, és új készítésű kályhák. A mellékszárnyak egytraktusosak, az udvar felőli oldalukon dongaboltozatos folyosó fut, teknőboltozatos helyiség sor és csehsüveg boltozatos helyiségek. Építtette gr. Zichy (II.) Ferenc 1821–1822-ben (építész: Pollack Mihály?). Házasság révén 1893-ban gr. Hadik János tulajdonába került. A II. világháborúban ÉNy-i mellékszárnya majdnem teljesen elpusztult, újjáépítve. Falkép konzerválás 1971–1972-ben történt. Szálloda céljára történő átalakítása, műemléki helyreállítás és falkép restaurálás, valamint a park rekonstrukciójának kezdete 1983–1985. Parkja a 19. század első felében épült ki. Mesterséges tó, híd, csónakház és gloriéta, 1860 körül.

BÁ

9163

9484

10133

1736

9738

Kertészlak

9738

Kertész u. 22
 hrsz.: 214
 klasszicista
 1821

Településben, szabadon álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős, kúriaszerű épület. Főhomlokzatának közepén, pilaszterek és oszlopok által tartott timpanonos portikusz, mögötte ún. „lopott tornác”, kétfelől szemöldök-párkányos ablakok. Kerti homlokzatának közepén enyhén kiugró rizalitban vízszintes záradékú bejárati ajtó, körbefutó főpárkány. Kétraktusos, síkmennyezetes helyiségek, klasszicista nyílászárók, többnyire felújítottak. A hallban klasszicista díszítőfestés. Épült az uradalom kertésze számára 1821-ben, az egykori, mára már felparcellázott kertészet területén. Kívül-belül felújítva.

BÁ

SOPONYA**Zichy-kastély és parkja**

1737

Dózsa György út 13.
 hrsz.: 367, 368, 369, 370, 371/1, 371/3–5, 372, 373, 374, 399, 400
 klasszicista
 1826

Település szélén, megcsönkített parkjában álló épületegyüttes. A kastély U alaprajzú, részben alapincézett, a főszárny emeletes, végeihez csatlakozó földszintes mellékszárnyakkal, a főszárny nyereg-, a földszintes szárnyak csonkakontyolt nyeregtetővel fedettek. Az É-i mellékszárnyon, a kápolna felett, huszártorony. A főépület kert felőli homlokzatán középrizalit, középtűt négy oszloppár által tartott, triglifés kögerendázatra állított historizáló, kovácsoltvas rácsos erkéllyel, szélén keskeny oldalrizalitok, a földszinten sávozással, az emeleten pilaszterpárokkal. A kerti homlokzat emeleti ablakai fölött konzolos timpanonos szemöldökök, a földszintiek fölött egyszerű vakolatütkör, a homlokzatot konzolos kőpárkány zárja le. Az oldalhomlokzatai és az udvari homlokzatok egyszerű kiképzésűek, övpárkánnyal tagoltak. A kert felé eső homlokzatok földszinti ablakain kovácsoltvas rácsok. Az udvari homlokzat középrizalítja háromszintes, felül attika fallal lezárt, tengelyében kökeretes, címeres, záróköves kapu. A csatlakozó földszintes mellékszárnyak kerti homlokzatain kovácsoltvas rácsok, az É-i szárny udvari homlokzata árkádíves, mellvédes, beüvegezve. A D-i mellékszárny, egykori istálló, udvari homlokzatán vízszintes záradékú nyílások. A főépület földszintjén csehüveg- és teknőboltozatos helyiségek, az udvari középrizalitban kettős, kő mellvédes lépcsőház. Az emelet síkmennyezetes. Az É-i mellékszárny folyosója dongaboltozatos. D-i mellékszárny belső terei erősen felújítottak, eredetileg dór oszlopokra támaszkodó, csehüveg boltozattal fedett. A kastély udvarával szemben L alaprajzú melléképület, ún. Kiskastély. Főszárnya emeletes, földszintes, kontyolt nyeregtetős, mellékszárny csatlakozik hozzá. 1751–1757 között épült barokk épületek felhasználásával építette gr. Zichy (IV.) János 1807 körül (épitész: Pollack Mihály). A 19. század második felében felújították. 1945 után az 1990-es évekig gyermekotthon volt. Az angolkert a 18. századi franciakert átalakításával a 19. század folyamán létesült (kertész: Fuchs Emil). A főépület kerti homlokzatával szemben a parkot áthasító út (hrs.: 370), túloldalán új parcellázás és beépítés (hrs.: 373/1, 373/3–4), a park ÉK-i végében tó (hrs.: 373) és pavilon (hrs.:

1737

374), DNY-i végében medence (hrs.: 369), a park É-i szélén kikapcellázott területek és sportpálya (hrs.: 400), és iskola (hrs.: 399).

BÁ

Nepomuki Szent János-szobor

1738

Kastélypark
 hrsz.: 373
 barokk
 18. század

A kastély (trs.: 1737) parkjában a mesterséges tó partján állt, a tóba döntötték, darabjait a plébánia udvarára mentették.

BÁ

1738

SUKORÓ**Lakóház**

9917

Borbás u. 11.
 hrsz.: 517
 –
 19. század vége

Település meredek, szűk, fésűs beépítésű utcájában, utcavonalon és az É-i telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádazott nyeregtetővel fedett lakóház. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, szoba-konyha, pitvar, istálló. Utcai homlokzatának oromfala és kerítése deszkázott. Szemben, a D-i telekhatáron, egykori nyári konyha. Nyaralóvá alakítva, ajtók, ablakok újak, tetőtere beépített, istállójában vizes helyiségek. Épült a 19. század végén. A telkén új építésű pince és nádfedeles hűsölő. Népi műemlék.

CsI

9917

Lakóház

10070

Fő u. 6.
 hrsz.: 470
 –
 19. század vége

Településben, fésűs beépítésben, É-i telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádazott nyeregtetővel fedett lakóház. Utcai homlokzata egy ablakos, két kis padlásszellőző nyílással, mélyen a megemelkedett utcaszint alatt. Az épület végéhez keskenyebb toldalék, az egykori istálló csatlakozik. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, szoba-konyha, pitvar-szoba, kamra elrendezésű, deszkapadlós, fagerendás, deszkázott mennyezettel. A nyílászárók egy része 19. század vége. Épült a 19. század végén. Népi műemlék.

CsI

10070

8467

Lakóház**8467**

Fő u. 12.
hrsz.: 475
–
19. század

Településben, fésűs beépítésben, É-i telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádazott nyeregtetővel fedett lakóház. Utcai homlokzata egy ablakos, udvari végéhez melléképület kapcsolódik. A háromsejtes alaprajzú lakóházhoz egykori istálló csatlakozik. Épült a 19. század végén. Üdülővé alakítva. Népi műemlék.

CsI

9677

Lakóház és gazdasági épület**9677**

Fő u. 18.
hrsz.: 478
–
19. század vége

Településben, fésűs beépítésű telkek sorában, utcavonalon és az É-i telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádazott nyeregtetővel fedett lakóház. Utcai homlokzata egy ablakos. A háromsejtes alaprajzú lakóház, szobák mestergerendás pórfödémek, a konyhában falazott tűzhely, szabadkémény elfedett maradványa, egyes építéskori nyílászárók megmaradtak. A lakóház mögött kőfallal és kőboltozattal épült pince, a házzal szemben istálló. Épült a 19. század végén. Az együttes üdülővé alakítva. Népi műemlék.

CsI

9622

Lakóház és gazdasági épület**9622**

Fő u. 48.
hrsz.: 586
–
19. század vége

Település központjában, fésűs beépítésben, utcavonalon és az É-i telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádazott nyeregtetővel fedett lakóház. Utcai homlokzata egy ablakos, utcai és a hátsó homlokzatán szabálytalan kövekből rakott lábazat, az udvari homlokzat utca felőli oldalán, faoszlopokkal alátámasztott, meghosszabbított csüngőeresz. Négysejtes, egytraktusos alaprajzi elrendezés, mestergerendás pórfödém, értékes nyílászárókkal és burkolatok maradványaival. A ház utcai felén újabb padlástér beépítés, fekvő téglalap ablakokkal a nádfedésben. A végéhez csatlakozó egykori istálló szobává alakítva. Épült a 19. század végén. Az együttes üdülővé alakítva. Népi műemlék.

CsI

Ref. templom**8999**

Fő u. 66.
hrsz.: 590
klasszicista
1832

Település főterén álló, egyhajós, egyenes záródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a záródás felé kontyolt nyeregtetővel. Főhomlokzatát négy pilaszter osztja három mezőre, a középsőben nyílik a bejárat, fölötté feliratos tábla, a főpárkány fölött félórómfalak között kétszintes, gúlisíakkal fedett torony. D-i homlokzatán két félkör ablak nyílik.

8999

Síkmennyezetes belső tér, K-i végében félköríves nyílású karzat, Ny-i végében két oszlop által tartott orgonakarzat, festett fatábla betétekkel, a Himnuszából és a Szózatból vett idézetekkel, szószék koronás hangvetővel. Berendezés: úrasztala, 1805; egyszerű fenyőfa padok, 1817 – az 1848-as haditanács résztvevőinek réz névtábláival. Korábbi, a 17. századi templom bővítésével épült 1787-ben. 1828-ban villám sújtotta, mai megjelenését 1832-ben kapta, tornya 1847-ben épült. A pákozdi csatát megelőző haditanács színhelye volt. 1926-ban tatarozták, 2002-ben felújították.

CsI

Lakóház**10191**

Fő u. 67/a
hrsz.: 20, 21
–
19. század vége

Településben, szalagtelkes beépítés megosztott telkének belső végében álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádazott nyeregtetővel fedett lakóház. Elülső homlokzata egyablakos, deszkaoromfalas, udvar felől csüngő ereszel. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, szoba-konyha, pitvar-szoba-kamra-kisszoba-fedett szín. A szobákban fagerendás pórfödém, a konyhában falazott tűzhely, átalakítva. Épült a 19. század végén. 2002-ben felújítva. Népi műemlék.

CsI

10191

Lakóház**9162**

Kereszt u. 16.
hrsz.: 643
–
19. század közepe

Településben, szalagtelkes beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádazott nyeregtetővel fedett, az udvar felől csüngő ereszes lakóház. Elülső homlokzata egyablakos. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű, szoba-konyha, pitvar-kamra-fedett szín. A szobákban fagerendás pórfödém, a nyílászárók egy része 19. század közepi. Végéhez keskenyebb szín csatlakozik, az udvarban új építésű pince és nyári konyha, falazott külső tüzelő berendezéssel. Épült a 19. század közepén. Felújítva. Népi műemlék.

CsI

9162

Lakóház**10670**

Kereszt u. 19.
hrsz.: 669
–
19. század közepe

Településben, szalagtelkes beépítésben, utcavonaltól beljebb álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádazott nyeregtetővel fedett, az udvar felől csüngő ereszes lakóház. Utcai homlokzatán két ablak. Egytraktusos elrendezésű, szoba-konyha, pitvar-szoba, keskenyebb nyitott szín. A szobákban fagerendás pórfödém, a nyílászárók egy része cserélt. Épült a 19. század közepén. Felújítva. Népi műemlék.

CsI

10670

9402

Lakóház és gazdasági épület**9402**

Kereszt u. 33.
hrsz.: 660

–
19. század közepe

Településben, szalagtelkes beépítésben, utcavonaltól beljebb, telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádaszott nyeregtetővel fedett, az udvar felől csüngő ereszes lakóház. Utcai homlokzatán egy ablak. Egytraktusos elrendezésű, szoba-konyha, pitvar-szoba. A szobákban fagerendás pórfödém, a nyílászárók egy része cserélt. A lakóházzal szemben a telekhatáron melléképületek. Épült a 19. század közepén. Népi műemlék.

CsI

8401

Lakóház és gazdasági épület**8401**

Öreg u. 3.
hrsz.: 56

–
19. század közepe

Településben, a r. k. templom és a temető szomszédságában, saroktelken, hosszanti homlokzatával az utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádaszott nyeregtetővel fedett, az udvar felől csüngő ereszes lakóház. Egytraktusos elrendezésű, szoba-konyha, pitvar-szoba. A ház végében magas kéményű, külső, falazott tüzelő berendezés. A lakóházra merőlegesen téglalap alaprajzú melléképület, közepén nyitott szin. Épült a 19. század közepén. Felújítva. Népi műemlék.

CsI

9081

Lakóház és gazdasági épület**9081**

Öreg u. 13.
hrsz.: 43

–
19. század közepe

Településben, szalagtelkes beépítésben, telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, részben alápincézett, földszintes, vályogfalas, nádaszott nyeregtetővel fedett, az udvar felől csüngő ereszes lakóház. Utcai homlokzatán két ablakos, egyszerű tükrös vakolatarchitektúrával díszített. Egytraktusos elrendezésű, szoba-konyha, pitvar-szoba, a ház végében padlásfeljáró, falazott végfallal. Mestergerendás pórfödém, nyílászáróinak egy része 19. század közepe. A lakóházzal szemben melléképület, nyitott színnel. Épült a 19. század közepén. Felújítva. Népi műemlék.

CsI

9334

Lakóház**9334**

Szilvás sor 1.
hrsz.: 780

–
19. század közepe

Településben, szalagtelkes beépítésben, telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, részben alápincézett, földszintes, vályogfalas, nádaszott nyeregtetővel fedett, csüngő ereszes lakóház, előtte támfalként szolgáló kőkerítés. Utcai homlokzatán deszka oromfal és egy ablak. Egytraktusos elrendezésű, szoba-konyha, pitvar-szoba. Mestergerendás pórfödém, nyílászárói újragyártottak. Épült a 19. század közepén. Felújítva. Népi műemlék.

CsI

Lakóház (tájház)**1739**

Szilvás sor 7.
hrsz.: 789

–
1863

Településben, szalagtelkes beépítésben, telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádaszott nyeregtetővel fedett, csüngő ereszes lakóház. Utcai homlokzatán egy ablak. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű, szoba-konyha, pitvar-szoba-kamra-istálló. A szobákban mestergerendás pórfödém, a konyhában falazott tüzhely, füstfogóval, döngölt agyagpadló. Építéskori nyílászárók. A tisztaszoba födémgerendáján olvasható évszám szerint 1863-ban épült, a tájház 1967-ben nyílt meg benne. Népi műemlék.

CsI

Lakóház**1740**

Szilvás sor 8.
hrsz.: 790/2

–
1808

Településben, szalagtelkes beépítésben, telekhatáron álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádaszott nyeregtetővel fedett, csüngő ereszes lakóház. Utcai homlokzatán egy ablak. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű, az emelkedő terep miatt a házban belül is szintkülönbségek. A szobákban mestergerendás pórfödém, a konyhában falazott tüzhely. Megújított nyílászárók. A tisztaszoba födémgerendáján olvasható évszám szerint 1808-ban épült, az eredetileg kétféle házat toldásokkal bővítették, erősen megújított. Népi műemlék.

CsI

Lakóház**9004**

Zalka Máté u. 2.
hrsz.: 595

–
19. század második fele

Településben, szalagtelkes beépítés végében, saroktelken álló, téglalap alaprajzú, földszintes, vályogfalas, nádaszott nyeregtetővel fedett, csüngőereszes lakóház. Utcai homlokzatán egy ablak. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű, háromsejtes, nyári konyha és istálló toldalékkal. A szobákban hajópadló és pórfödém, a konyhában falazott füstfogó, a nádaszás alatt fazsindely fedés maradványai. Nyílászárók 19. század második fele. Épült a 19. század második felében. Népi műemlék.

CsI

SZABADBATTYÁN**Nepomuki Szent János-szobor****9708**

Csíkvar tér
hrsz.: 1320
barokk
1734

Település központjában, a r. k. templom kertjében, az út mellett álló szobor. Robusztus talapzatának négy élét, négy voluta támasztja, a talapzat párkánya négy fekvő voluta.

1739

1740

9004

9708

A szentet papi ornátusban, jobb karján pálmaágot és a korpuszos keresztet, baljában bírérumot tartva, arcával a keresztre hajolva ábrázoló szobor. Feje körül ötcillagos dicsfény. Oldalain díszesen faragott tükörmező, a homlokoldalán található kopott felirat szerint 1734-ben állították.

CsI

Öregtorony

1741

Kula tér
hrsz.: 54
gótikus
14. század

Település szélén, a Malom-csatorna partján álló, négyzet alaprajzú, nyolc támpillérrel megtámasztott, háromszintes, törtkő falazatú, sátozott torony épület, körülötte erődítés feltárt maradványai. Homlokzatain három szintben keskeny, függőleges résablakok, az alsó két szint között vízszintes résablakok. Belsejében a falak mentén vasbeton szintek, vasbeton lépcső. A 14. században épült hídvám őrhelynek, a 16. században erődítették, a 18. században magtárrá alakították. Műemléki helyeállítás 1974-ben volt. Jelenleg múzeum.

CsI

SZABADEGYHÁZA

Templomrom

1689

Tükrosmajor
hrsz.: 0110
–
–

Hagyományosan a major területére lokalizálják az 1948-ig Szolgaegyházának nevezett település középkori templomát, amely jelenleg nem látható, régészeti azonosítása nem történt meg. Tradicionális provenienciája szerint, ebből a régészeti nem azonosított templomból származik az a két középkori kőfaragvány, melyeket a Székesfehérvári István Király Múzeumban őriznek. A faragványokat a településen található Szőgyén-Marich-sírkápolna falából bontották ki. A védett területen egy 19. századi magtár és újabb üzemépületek állnak.

MA

SZABADHÍDVÉG

Ref. templom

1690

József Artilla u.
hrsz.: 165
késő barokk
1790

Település központjában, szabadon álló, egyhajós, poligonális záradéku, DNy-i homlokzati tornyos templom, a záradék felé kontyolt nyeregtetővel. Kétszintes tornyán harangszint fölött órapárkány, törtronalú fémsisak. Homlokzatait a körbefutó háromrészes párkányt tartó pilaszterek tagolják. Bejáratát fogrovas, konzolos timpanon, rozettás, cseppdíszes pilaszterek keretezik, a hajót nagyméretű félköríves záradéku ablakok világítják meg, DK-i oldalán ajtó, 18. század végi ajtószárnyakkal. Csehüveg boltozatos

hajó, a bejárati oldalon háromnyílású karzat. Berendezés: szószék hangvetővel, Mózes-szék, úrasztala és padok, barokk, 1790. Épült 1786–1790 között, tornyát 1812-ben vagy 1817-ben emelték.

BÁ

SZÁR

R. k. templom (Keresztelő Szent János)

1609

Rákóczi u.
hrsz.: 470
barokk
1757

Település központjában, orsós kiteresedésben, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentély-záródású, homlokzati tornyos templom, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentély két oldalához csatlakozó alacsony mellékterekkel. Az órapárkányos, hagymasisakkal lezárt toronytest a főhomlokzatban álrizalitként jelenik meg, előtte alacsony, kontyolt nyeregtetős előcsarnok, kétfelől pilaszterek. Körbefutó, összetett, profilos főpárkányát saroklézéna párok tartják, oldalhomlokzataiban mindkét oldalon ablakok, a szentély falában szoborfülke. Párkányfejezetes, falpillérekre támaszkodó, csehüveg boltozatos hajó és szentély. a bejárati oldalon karzat. Falképek: oldalfalakon; a diadalíven festett Esterházy-címer, 1903–1905 (Reiszmán Károly Miksa). Berendezés: szószék, padok, sekrestyeszekrény, barokk, 18. század második fele; főoltár, mellékoltárok, historizáló, 1905 (Schmidt János oltárépítő). Középkori, 14. századi templom helyén épült 1752–1757-ben, a torony 1770-ben épült (építész: Fellner Jakab). Az 1810. évi földrengésben megrongálódott, 1814-ben megújították. 2007-ben belseje, elektromos tűz következtében, megrongálódott.

RV

Lakóház

8402

Rákóczi u. 23.
hrsz.: 460
késő barokk
19. század eleje

Település központjában, fésűs beépítésben, utcafronton, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt, illetve fölülkontyolt nyeregtetős lakóház. Tagolatlan utcai homlokzatán két-két ablak, udvari homlokzata előtt félköríves záradéku tornác húzódik. Az épület sarkánál léckapu, gyalogkapu és két falazott, vakolt pillér között kocsibehajtó. A telek végében, szabadon álló, gazdasági épület. Épült a 19. század elején.

RV

Plébániaház

1610

Rákóczi u. 43.
hrsz.: 471
barokk
1760

Település központjában, az r. k. templomtól (trs.: 1609) ÉK-re, utcafronton, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt és fölülkontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán szalagkeretes ablakok sora, udvari homlokzatán szabálytalan kiosztású, részben szalagkeretes nyílások, az udvari, korábbi épületszárny végében kosárirés zára-

1741

1690

1609

8402

1610

dékú, széles kocsihajtó. A kémények és a nyílászárók jelentős része barokk. Az udvari szárnyban boltozott, stukkódíszes helyiségek, szabadkéményes konyha maradványa, az utcai szárny síkmennyezetes. Az udvari szárny 1759–1760-ban épült (építész: Fellner Jakab), az utcai szárny késő barokk bővítés.

RV

SZENTLÁSZLÓPUSZTA > **RÁCKERESZTÚR**, KÜLTERÜLET

SZÉKESFEHÉRVÁR

Mutató

I. világháborús emlékmű > Arany János u.: Püspöki székesegyház
 Árpád-fürdő > Kossuth u. 12.
 Bajzáth–Pappenheim-ház > Szent István tér 5.
 Balassa-ház > Arany János u. 5.
 Belvárosi r. k. plébánia > Arany János u. 9.
 Budai-kapu > Ady Endre u. 1.
 Budenz-ház > Arany János u. 12.
 Ciszterci gimnázium > Oskola u. 7.
 Ciszterci templom > Fő u. 6.
 Csalapuzta > Külterület
 Csendőrpáncsnokság épülete > Ady Endre u. 11/15.
 Csók István Képtár > Bartók Béla tér 1.
 Esterházy-palota > Oskola u. 10.
 Ev. templom > Szekfű Gyula u. 1.
 Fejér Megyei Könyvtár > Oskola u. 7.
 Fekete Sas Patika > Fő u. 5.
 Fekete Sas Szálló > Ady Endre u. 7.
 Felsővárosi r. k. plébániaház > Móri út 18/20.
 Ferences rendház > Városház tér 4.
 Ferences templom > Városház tér
 Fligl-Krén-ház > Bástya u. 1.
 Flits-ház > Fő u. 4.
 Font–Caraffa-ház > Oskola u. 2/4.
 Fridetzky-ház > Arany János u. 3.
 Galla-ház > Fő u. 13.
 Gebhardt-ház > Basa u. 1.
 Güzeldze Rüsttem budai pasa fürdője > Jókai u. 2.
 Gyóni Géza-szobor > Liszt Ferenc tér 1.
 Hentel-kápolna > Arany János u.
 Hiemer-ház > Jókai u. 1.
 Hrabovszky-ház > Kossuth u. 11.
 Hübner–Reh-ház > Ady Endre u. 8.
 Jezsuita–pálos–cisztéri templom és rendház > Fő u. 6.
 Kálmáncsehi Domokos-szobor > Arany János u.
 Kápolna > Arany János u., Hentel-kápolna
 Karl-ház > Mátyás király krt. 23., Zichy liget 4.
 Karmelita > Petőfi u.
 Karmelita-rendház > Petőfi u. 2.

Kégl-kastély > Külterület: Csalapuzta
 Királykút > Mikszáth Kálmán u. 25.
 Klosz-féle ház > Arany János u. 16.
 Külterület > Külterület, Csalapuzta, Pátka
 Laktanya > Malom u. 2.
 Lukács-ház > Bástya u. 4.
 Magyar Király Szálló > Fő u. 10.
 Mária-oszlop > Móri út; Piac tér
 Megyeháza > Megyeház u. 17.; Szent István tér 9.
 Mészöly-ház > Bástya u. 3/5.
 Nepomuki Szent János-szobor > Móri út
 Öntöttvas zenecsarnok > Zichy liget
 Pálos templom > Fő u. 6.
 Palotai-kapu > Liszt Ferenc tér 4.
 Pauer-ház > Arany János u. 16.
 Pávás-ház > Kossuth u. 10.
 Pelikán Fogadó > Kossuth u. 15.
 Polgármesteri Hivatal > Városház tér 2.
 Posgay-ház kapuja > Megyeház u. 8.
 Püspöki palota > Városház tér 5.
 Püspöki székesegyház > Arany János u.
 Rác-templom > Rác u.
 Rajniss-ház > Arany János u. 12.
 Rendház > Fő u. 6., jezsuita–pálos–cisztéri rendház; Petőfi u. 2., karmelita rendház;
 Városház tér 4., ferences rendház
 Romkert > Koronázó tér
 Rosty-ház > Jókai u. 10.
 Say-ház > Liszt Ferenc u. 11.; Vörösmarty tér 8.
 Schaller-ház > Megyeház u. 11.
 Schmidegg–Zichy-palota > Fő u. 10.
 Serfőző > Sörház tér 1.
 Smohay-ház > Jókai u. 11.
 Splényi-ház > Budai u. 22.
 Székesfehérvári Városi Bíróság > Zichy liget 10.
 Szekfű-ház > Szent István tér 12.
 Szeminárium > Petőfi u. 2.
 Szemináriumi-templom > Petőfi u.
 Szent István lovas szobra > Szent István tér
 Szent Kereszt-templom romja > Rózsa u. 3/5.
 Szent Miklós-prépostság > Zichy liget 10.
 Szentháromság-emlékmű > Móri út
 Szerb ortodox templom > Széchenyi u. 18.
 Szerb temető > Palotai út
 Szőgyén-Marich-ház > Liszt Ferenc u. 1.
 Szűz Mária-prépostság romjai > Koronázó tér
 Templom > Arany János u., püspöki székesegyház; Fő u. 6., jezsuita–pálos–cisztéri templom; Koronázó tér, Szűz Mária-prépostság romjai; Móri út, r. k. templom; Petőfi u., karmelita templom; Rác u., Szerb ortodox templom; Rózsa u. 3/5., Szent Kereszt-templom romjai; Széchenyi u. 18., ref. templom; Szekfű Gyula u. 1., ev. templom; Városház tér, r. k. volt ferences templom

Tergovics-ház > Arany János u. 8.
 Tersánszky-ház > Megyeház u. 7.
 Tízhuszárak emlékműve > Városház tér
 Török kori fürdő > Jókai u. 2.
 Varga-ház > Zichy liget 6.
 Varkoch György kapitány szobra > Várkapu u.
 Városfal > Ady Endre u. 1.; Ady Endre u. 5.; Ady Endre u. 7.; Ady Endre u. 8.; Ady Endre u. 11/15.; Arany János u. 16.; Basa u. 2.; Bástyá u. 1.; Bástyá u. 3/5.; Fő u. 11.; Jókai u. 2.; Jókai u. 6.; Jókai u. 8.; Jókai u. 10.; Kossuth u. 9.; Kossuth u. 10.; Kossuth u. 12.; Liszt Ferenc u. 1.; Liszt Ferenc tér 4.; Liszt Ferenc u. 9.; Liszt Ferenc u. 11.; Megyeház u. 7.; Megyeház u. 9.; Megyeház u. 11.; Megyeház u. 17.; Piac tér 2.; Szent István tér 1.; Szent István tér 2.; Szent István tér 3.; Szent István tér 4.; Szent István tér 6.; Szent István tér 9.; Szent István tér 10.; Szent István tér 12.; Szent István tér 13.; Táncsics Mihály u. 4.
 Városháza > Városház tér 1.
 Városi közfürdő > Bástyá u. 3/5.
 Városi vízimalom és serfőző > Sörház tér 1.
 Volt Megyeháza > Megyeház u. 17.
 Vörös-Semsey-ház > Jókai u. 5.
 Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár > Bartók Béla tér 1.
 Vörösmarty Mihály szobra > Vörösmarty tér
 Wathay Ferenc-szobor és városfal > Várkörút
 Wertheim-ház > Zichy liget 1.
 Ybl-gyűjtemény > Arany János u. 12.
 Zeneiskola > Jókai u. 3.
 Zichy-ház > Zichy liget 7.
 Zichy-palota > Városház tér 1.
 Zlinszky-ház > Szent István tér 4.

Belváros – műemléki jelentőségű területe (MJT)

4319

A műemléki jelentőségű terület, a történelmi városmag területe: a Zichy liget Ny-i és É-i térfalát és a Dózsa György utat alkotó telkek hátsó határvonalát követően, majd a Szekfű Gyula utcától elindulva a Várkörút középvezetében halad a határvonal D felé, egészen a Petőfi u. tengelyéig, innen a Szent István tér, továbbá a Vörösmarty tér K-i térfalait alkotó telkek hátsó határvonala mentén a Vak Botyán köz, majd a Balatoni u. tengelyéig, ahol derékszögben megtörik és a Vörösmarty tér Ny-i házsora hátsó határvonala mentén fordul vissza ÉNy-nak, egészen a Tolnai u. tengelyéig, itt derékszögben csatlakozik a Piac tér középvezetékéhez, ahonnan a határvonal a tér középvezetékében halad ÉNy-i irányban, a Liszt Ferenc u. torkolatáig, innen a Mátyás király körút középvezetékében halad tovább É-ra, az Ady Endre utcáig, amelynek É-i házsora mögött a dr. Koch László utcáig, onnan a Fő u. Ny-i házsora mögött tér vissza a Zichy liget D-i csücskének kiinduló pontjáig.

Városfalak

1580

Egyedi védetség alatt álló városfal maradványok, illetve városfal maradványokkal érintett műemléki védetség alatt álló ingatlanok: Ady Endre u. 8. (trsz.: 1472, hrsz.: 241); Ady Endre u. 13. (trsz.: 1473., hrsz.: 152, 151/6–7); Ady Endre u. 11. (trsz.: 1473., hrsz.: 151/2); Ady Endre u. 7. (trsz.: 1471., hrsz.: 149); Ady Endre u. 5. (trsz.: 10831, hrsz.: 144.); Fő u. 11. (trsz.: 10839, hrsz.: 85); Országzászló tér 1. (trsz.: 1502, hrsz.: 83); Bástyá u. 5. (trsz.: 1486, hrsz.: 123/1); Bástyá u. 3. (trsz.: 1486, hrsz.: 123/2);

Várkörút (trsz. 1580, 9712, hrsz.: 133/1, 123/1, 220); Táncsics u. 4. (trsz.: 1559, hrsz.: 408/2); Kossuth u. 10. (trsz.: 10834, hrsz.: 413); Kossuth u. 12. (trsz.: 10272, hrsz.: 414/2); Várkörút 25. (trsz.: 10272, hrsz.: 414/1); Szent István tér 1. (trsz.: 1503, hrsz.: 422); Szent István tér 2/3. (trsz.: 1504, 1505, hrsz.: 424); Szent István tér 4. – Budai u. 4. (trsz.: 1506, hrsz.: 426); Szent István tér 5. (trsz.: 1507, hrsz.: 429); Szent István tér 6. (trsz.: 1508, hrsz.: 430); Szent István tér 9. (trsz.: 1509, hrsz.: 341); Szent István tér 10. (trsz.: 8829, hrsz.: 326); Szent István tér 12. (trsz.: 1510, hrsz.: 328); Szent István tér 13. (trsz.: 1511, hrsz.: 329); Megyeház u. 17. (trsz.: 1493, hrsz.: 333, 334); Megyeház u. 9. (trsz.: 1491, hrsz.: 298); Lépcső u. 2. (trsz.: 1528, hrsz.: 289); Piac tér 2. (trsz.: 1547, hrsz.: 209); Liszt Ferenc u. 11. (trsz.: 1530, hrsz.: 210); Liszt Ferenc u. 9. (trsz.: 1529, hrsz.: 211); Liszt Ferenc u. 1. (trsz.: 1527, hrsz.: 217); Jókai u. 2. (trsz.: 1513, 1580, hrsz.: 220); Jókai u. 6. (trsz.: 1516, hrsz.: 224); Jókai u. 8. (trsz.: 1517, hrsz.: 225); Jókai u. 10/a, b, c. (trsz.: 1518, hrsz.: 227)

Egyedi védetség alatt nem álló, városfal maradványokkal érintett ingatlanok: Ady Endre (hrsz.: 249); Ady Endre u. 9. (hrsz.: 151/3); dr. Koch László u. 4/7. (hrsz.: 150/2); Várkapu u. 2. (hrsz.: 141); Fő u. (hrsz.: 136); Országzászló tér 3. (hrsz.: 114); Országzászló tér (hrsz.: 82); Bástyá u. 8. (hrsz.: 84); Basa u. 2. (hrsz.: 86); Basa u. 4. (hrsz.: 87/2); Bástyá u. (hrsz.: 113/2); Várkörút 5. (hrsz.: 115); Bástyá u. 13. (hrsz.: 116); Bástyá u. 11. (hrsz.: 118); Várkörút 9. (hrsz.: 118); Bástyá u. 7. (hrsz.: 121); Bástyá u. 1. (hrsz.: 126); Lakatos u. (hrsz.: 128); Várkörút (hrsz.: 403, 404, 405); Várkörút 19. (hrsz.: 402); Koronázó tér (hrsz.: 282); Várkörút 21. (hrsz.: 406); Táncsics u. 2. (hrsz.: 407); Várkörút 23/a. (hrsz.: 408/1); Várkörút (hrsz.: 411); Várkörút 25/a. (hrsz.: 412); Kossuth u. 14. (hrsz.: 415/2); Várkörút 27. (hrsz.: 416); Várkörút 29/31. (hrsz.: 417); Petőfi u. (hrsz.: 419); Kossuth u. 16. (hrsz.: 420); Budai u. 2. (hrsz.: 428); Szent István tér (hrsz.: 347); Várfok u. 2. – Piac tér 30. (hrsz.: 343); Várfok u. 1. (hrsz.: 344); Szent István tér 8. (hrsz.: 345); Várfok u. (hrsz.: 342); Piac tér 12. (hrsz.: 339, 340); Szent István tér 11. (hrsz.: 327); Megyeház u. 23. (hrsz.: 330); Megyeház u. 21. (hrsz.: 331); Piac tér 10. (hrsz.: 338); Piac tér 8. (hrsz.: 337); Piac tér 6. (hrsz.: 336); Piac tér 4. (hrsz.: 335); Megyeház köz (hrsz.: 334); Megyeház u. 15. (hrsz.: 303); Megyeház u. 13. (hrsz.: 302); Piac tér (hrsz.: 299/2); Lépcső u. 3. (hrsz.: 294); Liszt Ferenc u. 4. (hrsz.: 290); Piac tér (hrsz.: 291); Liszt Ferenc u. (hrsz.: 293); Liszt Ferenc u. 7. (hrsz.: 212); Liszt Ferenc u. 3. (hrsz.: 214); Mátyás király krt. 1. (hrsz.: 215); Városház tér 3. (hrsz.: 218); Jókai u. 4. (hrsz.: 221); Jókai u. 12. (hrsz.: 229); Jókai u. 14. (hrsz.: 230); Jókai u. 16. (hrsz.: 231); Jókai u. 18. (hrsz.: 232); Jókai u. 20. (hrsz.: 235).

Lakóház és városfal

10836

Ady Endre u. 1.
 hrsz.: 142
 historizáló
 19. század utolsó negyede

Zártsorú beépítésben, saroktelken álló, keretes beépítésű, részben alapincézett, kétemeletes, nyeregteretű, szűk belső udvaros épület. Lemetszett sarkának első emeletén konzolpáron álló sarokerkély, fölötté kőbábos korlátos erkély. Földszinten félköríves záradéku üzletajtók és kirakatablakok, velük megegyező formájú bejárattal. A boltzott kapualj folyosószerű, keskeny hevederei alatt párkányba golyvázódó pilaszterek, végeiben historizáló vasrácsos ajtó. Balra nyíló ovális alaprajzú lépcsőháza alátámasztás és pihenő nélküli, lebegő fokos, süttői vörös mészkő lépcsőfokokkal, öntöttvas elemes korláttal. A lépcső tágas emeleti előtérbe vezet. Fő utcai földszinti üzlettere középpillérsoros, poroszstüveg boltozatos. Épült a 19. század utolsó negyedében. Historizáló hom-

1580

10836

lokzatának mai megjelenése analógiák alapján készült az 1990-es években. Pincéjében a lebontott Budai-kapu védműveinek csonkjai.

GyA

Lakóház és városfal

10831

Ady Endre u. 5.

hrsz.: 144

historizáló

19. század második fele

Zárt sorú beépítésben álló, szabálytalan, U alaprajzú, egyemeletes lakóház, utcai szárnyán nyereg-, udvari szárnyain félnyereg tetővel fedett. Utcai szárnya kétraktusos, a Ny-i és É-i telekhatáron álló mellékszárnya egytraktusos. Az É-i telekhatárán álló szárnyépülete a városfalra épült. Átépitett udvari homlokzatai előtt konzolos függőfolyosó; korlázza és a homlokzati nyílászárói újak. Kapualja dongaboltozattal indul, udvari vége újjépítésű, síkfödémes, lépcsőháza megújított, melléklépcsőház az É-i szárnyban. Utcafronti bolthelyiségeiben csehsüveg boltozat. Épült a 19. század második felében. A területen a városfal ide eső szakasza. Az épület É-i, hátsó telekhatáron álló udvari szárnya a Városkapu u. felől közelíthető meg.

GyA

Fekete Sas Szálló és városfal

1471

Ady Endre u. 7.

hrsz.: 149

klasszicista

1820 körül

Utcavonalon, K-i falával zárt sorú beépítésben, három oldalával szabadon álló, az utcafronton részben alapincézett, egyemeletes, nyereg tetős, szabad oldalai felől kontyolt nyereg tetős szállodaépület. Eredetileg zárt udvaros volt, melléképületeinek egy részét azonban később elbontották. Főhomlokzata szimmetrikus elrendezésű, földszinti ablakaiban füzérszerű kovácsoltvas rácsok, a középső álrizalitot lezáró timpanonban kiterjesztett szárnyú fekete sas, fémöntvény. Udvari homlokzatán szabálytalan elrendezésben, keretezetlen ablakok. A csatlakozó földszintes mellékszárny erősen átalakított. Kapualjából kétféle középfolyosók nyílnak, a bal oldali végében íves lépcsőház. A földszinten középszopra támaszkodó, négyszakaszos csehsüveg boltozattal fedett nagyobb terű helyiség. A 17–18. század fordulóján, az akkor még álló városfalra futó telken már lakóház állt, ennek helyén épült 1755-ben, a mai épület elődje, a Fekete Sas vendégház, amely az Oskola utcában akkor megszűnt, azonos nevű fogadó utóda volt. A barokk fogadó épületet 1820 körül, klasszicista stílusban építették át, majd a 19–20. században többször átalakították. Udvari homlokzati fala alatt és előtt húzódik a városfal ide eső szakasza. Az épület jelenleg üresen áll.

GyA

Lakóház és városfal (Hübner–Reh-ház)

1472

Ady Endre u. 8.

hrsz.: 241

klasszicista

1820 körül

Zárt sorú beépítésben, saroktelken álló, U alaprajzú, nagyjából alapincézett, egyemeletes, nyereg tetős lakóház. Utcai homlokzatain kettős pilaszterekkel kiemelt sarokrizalitok. A vízszintes záradékú földszinti nyílások mélyített tükörben találhatóak,

az emeletiek körül konzolos szemöldökpárkányú, körénydíszes nyíláskeretelés. A rizalit nyílásai félköríves záradékúak. Vízszintes záradékú, mélyített kapuja a földszinti ablak-sorba illeszkedő kialakítású. Udvari homlokzata előtt, alátámasztás nélküli függőfolyosók futnak. Kapualja és a földszinti terek jelentős része szegmentíves dongaboltozatos. Patkóalakú lépcsőház, húzott karú, öntöttvas korlátos. ÉNy-i sarka és alapincézettlen Ny-i szárnya a városfalra épült. Építette a Reh család, a Hübner család barokk eredetű lakóházának felhasználásával, a lebontott városfal helyén 1820 körül. A 20. század első felében a Székesfehérvári Önszegélyező Egylet működött az épületben, 1945 után irodákat alakítottak ki benne.

GyA

Lakóház és városfal

1473

Ady Endre u. 11/15.

hrsz.: 151/2, 151/6–7, 152

historizáló

1870 körül

Zárt sorú beépítésben álló, három, egybevont utcai szárnyú, részben alapincézett, egyemeletes, nyereg tetős lakóház. Mindhárom épület homlokzata megtartotta eredeti karakterét. A K-i, L alaprajzú, 11. számú épület középtengelyében félköríves záradékú kapu nyílik, szárnyai új készítésűek, fölötté vasszerkezetű, öntöttvas korlátos erkély, lábataiban pincszellőző nyílások, vas ablaktáblákkal. Kapualjában heveder párokra támaszkodó csehsüveg boltozat vakolatarchitektúrával. Udvari homlokzatához K felől szárnyépület csatlakozik, emeletén nagyméretű, szegmentíves ablakok, falában a városfal egy csonkja bemutatva. A középső, 13. számú épület téglalap alaprajzú, tengelyben nyíló kapuja felülvilágított, félköríves, vakolatsávós, záróköves kereteléssel. Kapuszárnya historizáló. 1945-ig a Székesfehérvári Csendőrpáncsnokság épülete volt. A Ny-i, U alaprajzú, 15. számú épület utcai homlokzata plasztikus architektúrájú. Mindhárom épület belső terei erősen átalakítottak, a közép-, illetve udvari folyosóról nyíló terek álmennyezetek, a közlekedő terek is új kialakításúak, az épületek határoló falainak átbontásával egybenyitottak. Épültek 1870 körül. A telek É-i végében lábakra állított új építésű irodaház (hrsz.: 151/2), alatta a városfal ide eső szakasza bemutatva.

GyA

Kálmáncsehi Domokos-szobor

9711

Arany János u.

hrsz.: 358/2

római iskola

1938

Kálmáncsehi Domokost (1435–1514), a székesfehérvári királyi bazilika 15. század végén működött prépostját, ábrázoló emlékmű. Az alacsony posztamensen álló, két oroslán hátára helyezett másfélszeres életnagyságú, harasztí mészkőből faragott alak a Hentel (Szent Anna) kápolna (trsz.: 1475) előtt, a Székese gyháza néző tartásban áll. Baljában a kápolna alapítólevelét tartja, jobbát a kápolna kisméretű makettjére helyezi. A szobortalapzaton a prépost címere látható. Készült 1938-ban (Ohmann Béla).

GyA

10831

1471

1472

1473

9711

1475

Hentel-kápolna (Szent Anna)

1475

Arany János u. (Géza fejedelem tér)

hrsz.: 381

gótikus

1478 előtt

É-i falával zárt sorú beépítéshez kapcsolódó, három oldalával szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, a Ny-i oldal és a szentély felé kontyolt nyeregtetős kápolna. Ny-i homlokzatának közepén sarokátmetszéses, gyámköves, késő gótikus, kőkeretes kapu, fölötté levéselt kőfaragvány, afölött neogótikus, mérműves körablak. Tetőgerincének Ny-i végében barokk huszártorony. D-i homlokzatán, a bal oldalon kisebb, jobboldalon két azonos méretű, gótikus, mérműves ablak, K-i homlokzata nyílás nélküli. A belső teret tíz falpillérré támaszkodó, három záróköves hálóboltozat fedi. Bejárata fölött befalozott gótikus ablak. É-i és Ny-i falán török kori falkép és felirat töredékei. Berendezés: oltár gr. Nádasdy-címerrel, barokk, 18. század első fele és oltárkép: Szent Annát harmadmagával (nazarénus festő, 1865). A kápolnát Hentel, székesfehérvári polgár alapította 1478 előtt. A török időkben dzsámi volt, majd gr. Nádasdy László csanádi püspök, fehérvári prépost, 1713–1725 között felújíttatta. Több alkalommal restaurálták: 1810 (építőmester: Rieder Jakab), 1933–1934 (építés: Möller István). Legutóbbi felújítása 2002-ben volt.

HR

1474

Püspöki székesegyház (Szent István király)

1474

Arany János u. (Géza fejedelem tér)

hrsz.: 379

barokk

1777

Szabadon álló, keletelt, egyhajós, két Ny-i homlokzati tornyos, egyenes szentélyzáródású templom, a szentély két oldalához csatlakozó emeletes mellékterekkel, a szentély és a mellékterek felé kontyolt nyeregtetővel. Ny-i homlokzata a főpárkány által elválasztott két egységre tagozódik: lent a tornyok sarkait és a bejáratot kiemelő óriás pilaszterek, fent a tornyok sarkait hangsúlyozó pilaszterpárok, a fém sisakok alatt órapárkányos lezárással. A kővázakkal díszített szupraportos bejárat fölött lantablak, fölötté, a tornyok között, kőfonatos mellvéd, Szent István, Szent László és Szent Imre 1774-ben készült életnagyságot meghaladó kőszobra áll (Huber János Pál). A további három homlokzaton körbefutó főpárkány, óriáslizenák közötti faltükrökben nagy méretű lantablakok. A hajó és a szentély csehsüveg boltozattal, a szentélyfejtet negyedgömb kupolával fedett, a bejárat oldalán karzat. Falképek: a hajóboltozaton: 1768 (Johann Ignaz Cimbal); a kórus boltozaton: 1866 (Heinrich Ede). Berendezés: főoltár: épített architektúrája Mária Terézia megbízásából készült 1772–1775 (építész: Franz Anton Hillebrandt), főoltárkép: 1775 (Vinzenc Fischer), szobrok és domborművek (Martin Karl Kellner). A székesegyházat IV. Béla, még mint ifjú király alapította 1235 előtt. 1478-ban szentélyét bővítették. A török időkben dzsáminak használták, majd a pusztuló épület 1688-tól ismét plébániatemplom a jezsuiták kezelésében. 1702-ben kezdték helyreállítani Ny-i végét és a tornyokat (építőmesterek: Leonard Sauer, Johann Georg Schwicker), a gótikus hajót és a szentélyt 1706-ban (építőmesterek: Jakobus Mayr, Paul Hatzinger). Az É-i tornyot 1742-ben megerősítették, majd a ledőlt D-i tornyot építették fel az É-i mintájára (építőmester: Paul Hatzinger). A középkori hajó és szentély helyére 1758–1763 között újat építettek (építőmesterek: Martin Grabner, Johann Schatner, Johann Michael Grabner). A befejezésre a püspökség megalapítását követő évben 1777-ben került sor. A templom tornyait a 1805–1815 között megmagasították.

1848-ban, 1922-ben, 1936–1937-ben és az 1980-as években felújították. A mellvédén álló szobrokat 1967-ben újrafaragták, illetve 1990 körül restaurálták. A K-i homlokzaton, a szentély alatti kripta bejárat I. világháborús hősi emlékműbe foglalva: 1929, 1939 (építés: Hikisch Rezső, szobrász: Pásztor János).

HR

Lakóház (Fridetzky-ház)

1476

Arany János u. 3.

hrsz.: 308

klasszicista

1820 körül

Zárt sorú beépítésben álló, L alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. Homlokzatának földszinti és emeleti nyílásai eltérő tengelyűek. Bejárata két, bujtatott vasrácsos ablak között nyílik, az egyszerű kőkeret fölött konzolokon nyugvó, vízszintes szemöldökpárkány, alatta palmattás fríz, romantikus részletképzéssel. Oldalszárnya (Megyeház u. 4.) külön törzsszámmal védett (trsz.: 1488). Keskeny kapualja és földszinti helyiségei csehsüveg boltozatosak, az emeleti helyiségek síkmennyezetesek. A 18. századi eredetű barokk lakóház, az eladási értéknövekedés alapján, az 1780-as évek végén, Nagy Szabó János tulajdonlása idején nyerte el mai méretét. 1805–1809 között Fridetzky Ferenc kanonoké volt. A nagyobb arányú felújítása talán az ő nevéhez köthető, homlokzatát a 1938-ban megújították (építés: Kotsis Iván).

GyA

Lakóház (Balassa-ház)

1477

Arany János u. 5. (Megyeház u. 6.)

hrsz.: 309

késő barokk

1789

Zárt sorú beépítésben álló, zártudvaros, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. Főhomlokzatát, a középtengelytől D-re álló, a homlokzat síkjából előrelépő, sarkain vakolatkváderézzel és fiók sátor tetővel hangsúlyozott rizalit jellemzi. Benne nyílik a vízszintes záradékú, kőkeretes bejárat, a főpárkány alatt füzérdíszes ablakszemöldök. Megyeház utcai homlokzatán az egyszerű, vízszintes záradékú, szalagkeretelésű ablakai a terepnek megfelelően, emelkedő magasságban helyezkednek el, D felől világítóudvar által elválasztott tűzfalak. Apró belső udvarára mellvéd, beüvegezett árkád nyílik. Belső terei síkfödémekkel és poroszüveg boltozattal fedettek. Lépcsőháza húzott karú, kovácsoltvas korlátos. A kora barokk eredetű lakóházat Miskei István alispán, majd Posgay Ferenc főjegyző építtette, 1784–1789 között Balassa Mihály kanonoké volt, majd 1848-ig a Székesfehérvári Káptalané. Arany János utcai homlokzata 1938-ban átalakítva (építés: Kotsis Iván). A püspökség levéltári részlege, könyvtár és szolgálati lakás van benne.

GyA

Arany János u. 7. > Megyeház u. 8.

1476

1477

1478

Lakóház (Tergovics-ház)

1478

Arany János u. 8.
hrsz.: 377
késő barokk
18. század vége

Zártsorú beépítésben, saroktelken álló, L alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtető lakóház. Főhomlokzata aszimmetrikus, szegmentíves, kőkeretes, kerékvető kapuja felett szemöldökpárkányos emeleti ablak. Oldalhomlokzatán szabálytalan elrendezésű ablakok, szoborfülkében újabb, Mária a gyermek Jézussal-szobor. Síkmennyezetes belső helyiségek. Kapualja fiókos donga- és csehsüveg boltozatos, udvari szárnyán árkados, dongaboltozatos folyosó, lépcsőháza kétkarú, törpepillérek közötti kovácsoltvas korláttal. 19. századi vasalatok. A ház 1698-ban Vasalai Mihály és felesége tulajdonában volt, ahol ő és örökösársai építkeztek. 1725-ben Fakanovics János pákozdi tisztartó vásárolta meg, majd 1800 körül Tergovics József ügyvéd, aki nemesi címet szerzett s valószínűleg az ő birtoklása idején nyerte el a ház mai alakját. A házat Tergovics Zsigmondtól, a Szent Julián ezred kapitányától 1828-ban vásárolta meg a Székesfehérvári Káptalan, több kanonok lakta illetve birtokolta. A 19. században hosszabb ideig Mayer János kanonoké volt. Az 1900-as években homlokzatát átalakították, mai homlokzata 1938-ban készült (építész: Kotsis Iván).

GyA

1479

Belvárosi r. k. plébánia

1479

Arany János u. 9.
hrsz.: 312
barokk
18. század második fele

Zártsorú beépítésben, saroktelken álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtető lakóház. Főhomlokzata aszimmetrikus, szegmentíves, kőkeretes, kerékvető kapu, sarkokon és az É-i ablaktengely határán, a két szintet egybefogó, sávzott pilaszterek, az emeleti ablakok vakolatkerete a főpárkány alsó tagozatsávjába golyvázódik. Az É-i, köz felőli homlokzatán nyíló ablakok mellett, a szélső, tengelyben két vakablak. Kapualja sík födémrel és csehsüveg boltozattal fedett, innen nyílik a háromkarú, kovácsoltvas korlátos lépcsőház, törpepillérel és kővázával. Korábbi épületmaradványok felhasználásával épült a 18. század második felében, 1809-ben Simonyi Pál préposté volt, tőle vásárolta meg a Székesfehérvári Káptalan 1818-ban, a 19. században és 1938-ban átépítették (építész: Kotsis Iván).

GyA

1480

Lakóház

1480

Arany János u. 10.
hrsz.: 370
késő barokk
1790 körül

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregtető lakóház, újabb tetőtér beépítéssel. Főhomlokzatán gazdag vakolatarchitektúra, a földszinten sávózással, az emeleten tükrös tagolással, a középtengelyben szegmentkőves kőkeretes, kerékvető kapu. Kapualja és a földszinti helyiségek csehsüveg- és fiókos dongaboltozatosak, az emeletiek síkfödémek. Középkori épületmaradványok felhasználásával a 18. század első felében földszintes formában épült, K-i szárnya istálló volt. A ház 1698-ban Mészölyné Judit tulajdonában volt, akitől 1712-ben Hörmann Mátyás mészáros

vásárolta meg. Özvegye második házassága révén. Krizmanics Mátyás aranyműves tulajdonába került. 1771-ben Pribák János vásárolta meg, majd 1781-ben Felsőbüki Nagy Boldizsár kanonok vásárolta meg. Ő építtette ki emeletesre és alakította ki mai copf megjelenését. 1817–1818-ban Slezák Jánosnak és feleségének adományozta. Mai formáját az 1970-es évek első felében, műemléki helyreállítással kapta.

GyA

Budenz-ház (Ybl-gyűjtemény)

1481

Arany János u. 12.
hrsz.: 369
késő barokk
1781

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregtető lakóház. Főhomlokzatán, kosárféle mélyedésben nyíló kőkeretes, kerékvető kapujának zárókövében 1781-es évszám. A kapuszárnyakon régi vasalatok, a kapu fölött hurkolt füzérdísz, földszinti ablakaiban kovácsoltvas rács. A földszint vakolatsávós, az emeleti nyílások faltükörben ülnek. A kapu felett mélyített tükrőben kapcsolt ablak. Az ablakok szegmentívesek, szalagkeretelésűek, az emeleti ablakok alatt köténydísz. Ny-i és K-i szárnyainak udvari homlokzatán, mindkét szinten, árkados folyosó, É-i szárnya előtt konzolos, kovácsoltvas rácsos függőfolyosó. Kapualja, lépcsőkarja a pihenőig dongaboltozatos, földszinti helyiségei csehsüveg boltozatosak. K-i szárnyának emeletén szabadkéményes konyha volt, az emeleti helyiségek síkfödémek. Középkori épület felhasználásával épült a 18. század elején, mai alakjára Felsőbüki Nagy Boldizsár kanonok építtette ki, aki 1781-ben vásárolta meg. 1817–1818-ban Slezák Jánosnak és feleségének adományozta. A korábban Rajniss-házként ismert épületben 1858–1860 között Budenz József nyelvész lakott. Ma az Ybl család emlékeit és Ybl Ervin művészettörténész képzőművészeti gyűjteményét bemutató kiállítás van az épületben. A homlokzaton Budenz József emléktáblája.

GyA

Lakóház és várfal (Pauer-ház, Klosz-féle ház)

1482

Arany János u. 16.
hrsz.: 365
késő barokk
18. század vége

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtető lakóház. Utcai homlokzatán, enyhe kiülésű középizaliban, szegmentíves, kerékvető, profilos élszedésű kapu. Az emeleti ablakok szemöldökei a főpárkányba golyvázódnak. Csehsüveg boltozatos É-i szárnyának földszintjén árkados tornácot alakítottak ki, vég-homlokzatán magas fatornác. Kapualja fiókos dongával és csehsüveg boltozattal fedett, lépcsőház háromkarú, kovácsoltvas korláttal, emeleti helyiségei síkfödémek, padlástér részben beépítve. Korábbi, középkori épületmaradványok felhasználásával a 18. század közepén épült földszintes épület volt, a század végén emeletet húztak rá, majd a 19. században megújították. A Székesfehérvári Káptalan 1828-ban vásárolta meg Klosz Ferenc birtokostól, 1869-ben Pauer János címzetes püspök, kanonok, királyi tanácsos egyedül lakta. Telkének K-i végében a korai várfal egy szakasza.

GyA

1481

1482

10837

Lakóház**10837**

Arany János u. 19.
 hrsz.: 320
 historizáló
 19. század vége

Zártorú beépítésben, szabálytalan alakú telken álló, téglalap alaprajzú, Ny-i telekhatár felé két világítóudvaros, alapincézett, egyemeletes, nyeregretős lakóház. Az utcai homlokzat középtengelyében attika párkánnyal lezárt rizalit, mögötte bádoggéjazatos kupola. A homlokzaton plasztikus elemekkel alakított vakolatarchitektúra, nyerstégla felületekkel. A földszint síma- és gyémántkváderes vakolt felületű, az emeleti falmező, az ablakkeretezéseken, kívül nyers téglafelület. Kapualj és lépcsőház megújított. Épült a 19. század végén

GyA

11004

Csók István Képtár és Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár**11004**

Bartók Béla tér 1.
 hrsz.: 248
 modern
 1942

A Jókai és az Oskola u. által határolt háztömb É-i végén álló, részben alapincézett, egyemeletes, lapos tetejű, térre és két utcára néző középület. Főhomlokzata lépcsőre állított, árkados, közepén mozaikkal díszített zárterkély, 1943 (Metky Ödön), alatta konzolon Kézai Simon és Anonymus pirogránit szobra: 1939 (Jálics Ernő). Két szintet egybefogó, levegős előcsarnok, reprezentatív lépcső, az emeleten fölülvilágítás, hatalmas kiállítóter. A könyvtárat 1962-ben bővítették, a képtár 1955-ben nyílt meg. 1940-ben határozott úgy a város, hogy új kultúrházat épít, Horthy Miklós kormányzásának 20. évfordulója tiszteletére. Itt kívánták elhelyezni Aba-Novák Vilmos Francia-magyar kapcsolatok című pannóját, amely 1937-ben a párizsi világkiállítás magyar pavilonjába készült és Csók István: Báthory Erzsébet című festményét. Az építkezés 1941 őszén kezdődött meg és 1942-re lett készen (építész: Schmidl Ferenc). A könyvtárat 1962-ben alakították ki (építész: Molnár Tibor). Jelenleg a Szent István Király Múzeum képtára és a megyei könyvtár működik benne. (Aba-Novák pannóját végül is csak 2000-ben állították fel itt, Csók István képe elpusztult a háborúban.) Az épület Jókai utcai oldalán Ybl Miklós emléktáblája.

HR

1483

Lakóház (Gebhardt-ház)**1483**

Basa u. 1.
 hrsz.: 92
 historizáló
 1860 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, kétemeletes, nyeregretős sarokház. Főhomlokzata a Fő utcára néz, bejárata az oldalhomlokzat közepén nyílik. Nyílásai szegmentíves záradékúak, a szélső tengelyekben és a bejárati kapu fölött, kapcsolt ablakkal. Az ablaknyílások alatt gazdag díszítés, a főpárkány konzolsoros, alatta rozettákkal tagolt frízzel. A bejáratról a Fő utca felé eső nyílások újabb üzletportálok. Szabálytalan alaprajzú belső udvarán az épületvégeket D felől kőfal köti össze. Udvari homlokzatai előtt két szinten, konzolos függőfolyosók futnak. Lépcsőház korlátja öntöttvas, a Basa utcai szárny közepén kör melléklépcső. 17–18. századi épületek helyén épült 1860 körül.

HR

Lakóház és városfal**1484**

Basa u. 2. (Fő u.)
 hrsz.: 86
 klasszicista
 19. század közepe

Zártorú beépítésben, saroktelken álló, zártudvaros, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregretős sarokház, újabb tetőtér beépítéssel. Basa utcai homlokzatán félköríves záradékú, kőkeretes, barokk kapu, tagolatlan homlokzatának ablakai itt szabálytalan kiosztásúak. Fő utcai homlokzata szimmetrikus elrendezésű, egy tengely szélességben átfordul a Basa utcába, közepén enyhe kiülésű rizalit, az épület sarka lemeztett. Félköríves záradékú földszinti nyílásai újabb kirakatablakok, övpárkány fölötti emeleti ablakai vízszintes záradékúak, fölöttük vaklunetták, a lunettákat párkány kapcsolja össze. Csehsüveg boltozatos kapualja és udvari homlokzata erősen megújított, részben függőfolyosóval részben szegmentíves árkádokkal. A Fő utcai homlokzat tengelyében üzletekké átépített, egykori kapualj. A 18. századi barokk épület Fő u. felőli homlokzatát és a Basa utcába forduló két ablaktengelynyi szakaszt a 19. század közepén, klasszicista stílusban átalakították. 1988-ban felújították. Az 1970-es években felújítva. Az épület alatt feltáratlan alagút a bástyáig.

HR

1484

Lakóház és városfal (Fligl–Kren–ház)**1485**

Bástya u. 1.
 hrsz.: 126
 késő barokk
 1793

Zártorú beépítésben, saroktelken, lejtős terepen álló, L alaprajzú, alapincézett, az utca felől földszintes, az udvar felől egyemeletes, nyeregretős lakóház. Vízszintes záradékú homlokzati ablakai szabálytalan kiosztásúak. Négy lépcsőfokon álló, záróköves, szalagkeretes bejárata fölött, a szemöldökmezőben, az építetű foglalkozására utaló kő dombormű (az amoretteket faragó Hermes), az építetű monogramjával és az építés dátumával: 1793. Udvari homlokzatai előtt konzolsoros, kovacsoltvas korlátos függőfolyosó fut, erre egy utólagosan kialakított lépcső vezet föl. Földszinti és emeleti terei síkfödémesek. Az É-i szárny két periódusban épült. Építette 1793-ban Fligl András szobrász, majd a Kren kályhás családé volt. Utcái homlokzati falának Ny-i szakasza a városfalon áll.

GyA

1485

Lakóház és városfal (Mészöly-ház)**1486**

Bástya u. 3/5.
 hrsz.: 123/1–2
 klasszicista
 1820 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregretős lakóház, D-i telekhatáron álló szárnya félnyeregretős. Utcái homlokzatának közepén óriáspilaszterek tartotta timpanonos középrizalit, a földszinti ablaksor a lábazatban, szuterénként, jelenik meg. Udvarába egy új épületen keresztül jutunk be (hrs.: 123/1), udvari homlokzatai és függőfolyosója felújított, fedett, falépcsővel közelíthető meg, végében földszintes toldalék. Földszintjén néhány boltozott helyiség. Az 1820 körül épült ház földszintjén 1920-ig városi közfürdő működött. Udvari szárnya a városfal nyomvonalán áll.

GyA

1486

1487

Lakóház (Lukács-ház)**1487**

Bástya u. 4.
 hrsz.: 96/2
 klasszicista
 19. század eleje

Zárt sorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzata vízszintes záradékú, zsalutáblás ablakai között, két szintet átfogó, lapos lizénák. Az É-i tengelyben nyíló kapuja szegmentíves záradékú. Dongaboltozatos pincéi a telek D-i, beépítetlen oldalán vannak. Kapualját csehsüveg boltozat fedi, a többi helyisége síkmennyezetes. Udvari homlokzata felújított, rövid, konzolos függőfolyósóval. Az É-i szárny tetőtere újabb beépítés, egytraktusos, félnyeregteretős oromfala loggjának megnyitva. A barokk kori épület a Fekete Sas Patika ingatlanával függött össze. A 19. század elején átalakították, nevét a patika utolsó tulajdonosáról kapta. Az 1980-as években felújították, udvara tömbbelsőbe megnyitva.

GyA

Budai u. 4. > Szent István tér 4.

1564

Lakóház (Splényi-ház)**1564**

Budai u. 22. (Kégl György u.)
 hrsz.: 8706
 historizáló
 1890

Zárt sorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretős sarokház. Főhomlokzata középtengelyében bejárat, a sarok hangsúlyos architektúrával kezelt ábrizált, oldalhomlokzata asszimmetrikus. Földszintje az ábrizáltakban álló pilaszterekkel együtt vízszintes sávozott, emeletén sima vakolat. Ablakai vízszintes záradékúak, az ábrizáltak emeleti ablakai fölött vaklunetta, kolosszeum motívummal, a többi nyílás konzolpáros, vízszintes szemöldökpárkánnyal lezárt. Az övpárkány fölött a könnyöklőpárkány körbefut. A szárnyak egy- és kéttraktusos alaprajzi elrendezésűek, az oldalszárnyakon szinteltozással. A kéttraktusos szárnyak udvari homlokzatai előtt konzolos függőfolyósó. Épült 1890-ben.

HR

Fő u. 1. > Rózsa u. 1.

10832

Lakóház**10832**

Fő u. 2.
 hrsz.: 274
 historizáló
 19. század vége

Zárt sorú beépítésben álló, zártudvaros, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzatának földszintjén üzletek, új portálokkal, emeletén gazdag, vakolatarchitektúrába foglalt kapcsolt ablakok, nyerstégla falfelülettel. A homlokzatot konzolos főpárkány és balluszteres attika zárja. Udvari homlokzatai előtt konzolos függőfolyósó. É-i szárnyának földszinti nyílásai kőkeretesek. Késő középkori, barokk és 19. század végi építési periódusa valószínűsíthető. 1928-ban polgármesteri lakást, az emeleten nagytermet, 1957-ben bérlakásokat alakítottak ki benne. A korábban Ny felé nyitott U alaprajzú épület, Ny-i épületszárnya újabb építésű.

GyA

Lakóház**10838**

Fő u. 3.
 hrsz.: 97/1
 historizáló
 1880–1890 között

Zárt sorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Az utca ívét követő középrizalitos homlokzatának tengelyében nyílik a bejárat, újonnan árkádostott három nyílással. Kétfelől üzletek, új portálokkal, emelet architektúrája sávazott, vízszintes záradékú ablakokkal, historizáló vakolatarchitektúrával. Kapualja síkfödemes, a fölött futó függőfolyósó szakaszt két öntöttvas oszlop tartja, az oldalszárnyak előtt kőkonzolos, kovácsoltvas korlátos függőfolyósó. Lépcsőházában egyterű körlepcső, süttői vörös mészkő fokok, öntöttvas pálcá korlátbetéttel. Emeleti nyílászárói részben 19. század végi, ki-be nyíló szerkezetek. Épült 1880–1890 között.

GyA

Lakóház (Flits-ház)**1533**

Fő u. 4. (Oskola u. 5.)
 hrsz.: 271
 historizáló
 1870

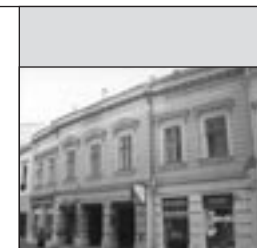
Zárt sorú beépítésben álló, zártudvaros, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház, az Oskola u. 5. számú házzal egy helyrajzi számon. Bejárata a középszakaszban a földszinti, új kialakítású üzletportálok között nyílik. Utcai emeleti homlokzatát gazdag plasztikájú pilaszterek, vízszintes záradékú ablakok, stukkódíszes ablakszemöldökök, és áttört szellőzőnyílásos főpárkány jellemzi. A szűk udvarban volutás faragású, barokk konzolonokon futó függőfolyósó, kovácsoltvas korlattal és kitámasztókkal. Kapualjában szegmentíves dongaboltozat, húzott karú, íves lépcsőház, öntöttvas betétes korlát, a földszinten kőkeretes nyílások. Az Oskola utcai részéhez oszlopos folyósó vezet, amely egyemeletes, téglalap alaprajzú, alapincézett épület. 1730 épült barokk lakóház helyén, illetve annak átépítésével épült a 19. században, mai képét 1870 körül kapta. 1806-tól több mint száz éven át a Flits kereskedő családé volt.

GyA

Fekete Sas Patika**1534**

Fő u. 5.
 hrsz.: 96/1
 barokk
 18. század

Zárt sorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretős épület. Utcai homlokzatának középtengelyében a patika bejárata nyílik, kétfelől kirakatablakok, mindhárom süttői vörös mészkő keretelésű. A bejárat szárkövein rombusz mintázat, a törvonalú szemöldökön füzérdísz, az emeleti ablakok félköríves záródásúak, konzolos, vízszintes szemöldökpárkánnyal. Egytraktusos, félnyereg tetős, hosszú udvari szárny a D-i telekhatáron áll, udvari homlokzata előtt konzolsoros, kovácsoltvas rácsos és kitámasztós függőfolyósó fut, amelyre a Bástya u. felől lehet feljutni. A telek végében, szinteltozással, földszintes, 20. század elejei, teraszos, mellvédfalás épületrészek. Az utcai, kéttraktusos épületrész, földszintje boltozott, díszítőfestéssel. A közeli jezsuita rendházban (trs.: 1535) 1746-tól működött gyógyszertár. Ennek, berendezése napjainkra töredékesen maradt fenn, készült 1746–1747-ben (Codelli József). A jezsuita rendházban a patika végleges helyét 1758-ban alakították ki, s ekkor új berendezés is

10838

1533

1534

készült (Baumgartner Bernát). A jezsuita rend feloszlata után 1774-ben elárverezték a patikát, melyet Walter Ferenc pozsonyi patikus vásárolt meg s jelenlegi helyére költöztette át. A berendezés empire stílusú darabjait, és a jelenlegi portált a patika akkori tulajdonosa, Braun Ferenc készítette, 1811 után. A ház mai homlokzatát az 1909-től az államosításig tulajdonos Lukács patikuscsalád idejében kapta. A patikuslakás az emeleten volt. A patika 1971-ig működött. Restaurálás után 1974-ben mint múzeum nyílt meg. Emeletén és a tetőtérben lakások vannak.

GyA

Jezsuita-pálos-ciszterci templom (Nepomuki Szent János) 1536

Fő u. 6. (Szent János köz 1.)

hrsz.: 268

barokk

1751

Zártorú beépítésben, saroktelken álló, három oldalán utcával érintkező, É-i homlokzataival a rendházzal egybeépült templom. Egyhajós, egyenes szentélyzáródású, homlokzati toronypáros templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a kontyolás záradékkában huszártonnyal. A háromszintes toronytestek a hajó homorú íves homlokzatát enyhén előre lépve fogják közre. A tornyok sarkait óriás pilaszterek hangsúlyozzák, a hajó tornyok közötti homlokzatát oromzat, a tornyokat órapárkány és sisak zárja le. Lépcsővel megemelt, díszes, kőkeretes bejárata fölött, a jezsuita rend címere. A hajó és a szentély csehsüveg boltozatos, a bejárati oldalon karzat. A tornyok alatt két kápolna. A szentélyből két oldalt fiókos dongával fedett helyiségek nyílnak, a D-i a Lorettói-kápolna, ahonnan a kriptá megközelíthető, az É-i a sekrestye. Fölöttük és a hajó É-i fala mentén oratórium. Falképek: a teljes hajóba és szentélyben 1758–1762 (Gaspar Franz Sambach), részben restaurálva 1980-as évek vége. Berendezés: egyes részei a jezsuiták saját műhelye készítette. Mellékoltárak, gyóntatószék, padok: 1749–1759 (Baumgartner Bernát műhelye); szószék 1749 (szobrok: Bebó Károly, asztalosmunka: Caspar Fries); sekrestye berendezés: 1764–1767 (Hyngeller János pálos rendi laikus fráter). A templomot 1745–1751 között a jezsuita rend építtette (építész: Paul Hatzinger). A rend feloszlata után, 1776–1786 között, a pálosoké volt, majd rövid bezárás után a németajkú polgárok plébániatemploma lett. 1813 után a ciszterciek vették birtokba.

HR

Jezsuita-pálos-ciszterci rendház 1535

Fő u. 6.

hrsz.: 266

barokk

1742-56

Zártorú beépítésben álló, szabálytalan T alaprajzú, alapincézett, kétemeletes, nyeregtetős kolostorépület, D-ről a templomhoz, Ny-ról az azonos hrsz.-on álló gimnázium (Oskola u. 7.) épületömbjéhez kapcsolódik. Főhomlokzatának közepén enyhe kiüléstű középrizalit, az épület templom felőli oldalán kőkeretes díszes gyalogkapu, törtvonalú szemöldökpárkányát domborműves jezsuita címer szakítja meg, É-i oldalán kőkeretes kerékvető kocsibehajtó. Egytraktusos, oldalfolyosós, minden szinten fiókos donga, csehsüveg, illetve élkereszt boltozatos helyiségekkel. A Ny-i szárnyban stukkós, síkfödémű nagyerem. Két, fiókos dongaboltozatos lépcsőház, az egyik stukkódíszes, a másik falképekkel díszített. Középkori épületek, egy templom (Szent Jakab-templom?) és egy török dzsámi helyén a jezsuita rend építtette 1742-1756 között (építész: Paul Hatzinger). A rend 1776. évi feloszlata után tíz évig a pálos rendé volt, majd kato-

1536

1535

nai raktár, élelőtár, kórház lett. 1813-1950 között a ciszterci rendé, 1950–1978 között állami tulajdonba került, középiskolai kollégium volt, ma a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága használja. 1983–1989 között felújítva.

GyA

Lakóház 10833

Fő u. 9.

hrsz.: 93

historizáló

1850–1860 között

Zártorú beépítésben, utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. Vízszintes záradéku, felülvilágító, kőkeretes bejárati ajtaja a homlokzat középtengelyében nyílik, kétoldalt új üzletportálok. A bejárat fölött vakolatarchitektúrával keretezett ablak, parapet mezőjében romantikus ornamentális indadísz és egy lantos figurája. A főpárkány frízében, ablaktengelyenként, romantikus, kör alakú, áttört padlásszellőzők. Lépcsőháza húzott karú, lebegő, az öntöttvas korlát betételei a felső szakaszon maradtak meg. A földszintjén kőkeretes, vastáblás ajtók, 19. század közepi részletek. Korábbi épületmaradványok felhasználásával épült 1850–1860 között.

GyA

Magyar Király Szálló (gr. Schmidegg-Zichy-palota) 1537

Fő u. 10.

hrsz.: 58

klasszicista

1810

Három oldalán szabadon álló, U alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős épület. Főhomlokzatán attikával lezárt, enyhén előrelépő középrizalit, előtte négy, dór oszloppár által tartott, triglifés, rozettás gerendára állított balluszteres erkély. Földszinti ablakaiban rozettás, levélfüzéres kovácsoltvas rács (20. század eleje), emeleti ablakait vízszintes, konzolos szemöldökpárkány zárja le, a középső és a két-két szélső fölött timpanon. Részben átalakított D-i homlokzat: lapos oldalrizalitokban triglifés, rozettás osztopárkány, emeleti ablakok a főhomlokzathoz hasonló kiképzésűek, É-i homlokzat kétemeletesre alakított, (1937), Ny-i oldalrizalitjában kőkeretes kerékvető kapu. Udvari homlokzata tagolatlan, Ny-i szárnyának emeletén konzolos, kovácsoltvas függőfolyosó, az udvarban új beépítések. A főhomlokzat erkélye alatt nyíló, félköríves záradéku bejárata új kialakítású. Háromszakaszos, csehsüveg boltozatos kapualjából É felé nyíló, kétkarú, kőbábos korlátos lépcsőház, a lépcsőkarok belső sarkain törpepillérek, klasszicista kővázakkal (átalakított vonalvezetésű). Földszint boltozott, emelet síkfödémű, udvar mentén futó folyosóról nyíló helyiségek. A telken álló, 1774 után épült, postaház és vendégfogadó helyén építtette gr. Schmidegg Tamás 1806–1810 között (tervező: Pollack Mihály?). A Zichy család tulajdonába 1829-ben került, 1848-ban Zichy Ödön tulajdonában volt, aki szálloda céljára bérbé adta az 1870-es években. 1899-ben a D-i szárnyat éttermi helyiséggel toldották. 1916-ban Tosch Károly szállodás az egész épületet átalakította. 1937-ben ismét átalakították és a szálloda részt bővítették. 1965–1967 között felújították. 1972-ben készült az emeleti díszterem mai kialakítása és falképe (Áron Nagy Lajos). Egykori kertjébe az 1970-es években a Domus Áruház modern épülete került.

GyA

10833

1537

10839

Lakóház és városfal**10839**

Fő u. 11.
hrsz.: 85
historizáló
19. század vége

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Utcai homlokzatának földszintjén felülvilágító, vízszintes záradékú bejárat, új kialakítású üzletportálok, D-i oldalán pilaszterekkel képzett oldalrizalit, emeleti ablakai fölött törtvonalaú szemöldökparkányok és díszes szemöldökmezők, fogrovatos főparkány. Udvari homlokzata tagolatlan, a D-i telekhatáron álló szárnya előtt függőfolyosó, kovácsoltvas korlátal, részben újabbra cserélve. Megújított lépcsőházában kovácsoltvas korlát, terazzo burkolat. Földszinti tereiben poroszsvég boltozat és síkfödém, az emeletiekben síkfödém, nyílászárók egy része 19. század végi. Homlokzatának egy szakasza a középkori városfalon áll.

GyA

1538

Lakóház (Galla-ház)**1538**

Fő u. 13. (Országzászló tér)
hrsz.: 77
klasszicista
1810 körül

Zártsorú beépítésben, saroktelken álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Sarkán konzolpáron álló, kőszerkezetű zárterkély, szemöldök- és parapetmező díszítéssel, a zárterkély parkányán, puttók által tartott, újabb címer. Főhomlokzatának földszintjén nyílásai félköríves záradékúak, megújított üzletportál és kirakatablakok, a keretetlen emeleti ablakok fölött figurális kódomborműves frízbetétek: Ámor szobrot díszítő, virágfüzért cipelő, sípoló, táncoló puttócsoport, pálmafák, oszlopos épületek és városrészetek előterében. Középtengelyben nyíló, félköríves záradékú bejárata, kőkeretes, fölülvilágító. Oldalhomlokzatának földszintjén nyílásai ki-be nyíló típusú ablak- és ajtószervezetek, a szabálytalan kiosztású emeleti ablakok szemöldökmezőiben figurális kőreliefek: táncoló, hajót húzó Ámor, egyszerű osztóparkány. Az udvari homlokzat mindhárom épületszárnya előtt konzolos, kovácsoltvas rácsos és virágdíszes bekötőelemes függőfolyosó, ki-be nyíló ablakszerkezetekkel. A kapualj csehsüveg boltozatos, innen nyílik a háromkarú, síkfödémű lépcsőház, kovácsoltvas korlátal. Korábbi, 1727-ben épült, lakóház felhasználásával épült 1810 körül.

GyA

1512

Hiemer-ház**1512**

Jókai u. 1. (Városház tér)
hrsz.: 258
barokk
1730 körül

Saroktelken álló, szabálytalan, az oldalhomlokzat felé nyíló, U alaprajzú, nagyjából alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű lakóház, a Jókai u. 3. (trsz.: 1514), illetve az Oskola u. 2-4. (trsz.: 1574) házakkal egy hrsz.-on. Tér felőli, rövidebbik homlokzatának architektúrája rokokódíszes, közepén stukkódíszes fülkében, Szent Sebestyén szobra, a földszinten üzlet, sarkán a homlokzati architektúrát követően díszített, konzolokon nyugvó, kőszerkezetes zárterkély. Oldalhomlokzatának D-i oldalán a tér felőli architektúra részben folytatódik, a kőkeretes bejárat fölött konzolpáron álló újabb zárterkély. A homlokzatot, magas kerítésfal közepén, félköríves záradékú, kerékvető kapu,

zárókövében a Hiemer család címere, kapcsolja az É-i szárnyhoz. Az udvar D-i oldala tagolatlan, K-i és É-i oldal mindkét szinten árkádos. A D-i szárnyban nyíló kapualj világítóudvart metsz át, a földszint minden helyisége különféle boltozatokkal fedett, a bejárat bal oldalán, az emeletre, egykarú, süttői vörös mészkő fokos lépcső vezet. Emeleti terei nagyjából boltozatosak, stukkódíszes és falképekkel díszítettek. A K-i szárny boltozott helyiségei árkádíves folyosóról nyílnak, több periódusban festettek, az É-i szárny emelete új, vasbetonfödémű. Falkép: a zárterkélyes emeleti díszteremben: 1828 körül (Pich Ferenc). D-i szárnyát késő középkori épületmaradványok és egy földszintes lakóház felhasználásával, az 1730-as években kezdte kiépíteni Hiemer Mihály városbíró, amikor az addigi földszintes házat emeleteresre építtette. Újabb telekbővítések alkalmával került a család tulajdonába az É-i szárny, melyben egy alapincézett, emeletes középkori ház jelentős maradványai állnak. 1828-tól városi tulajdonba került, először városi plébánia volt, majd lakások voltak benne, D-i szárnyában ma a Polgármesteri Hivatal vendégháza, kávézó és borozó található. É-i szárnyában házasságkötő terem és vendéglátó egység került kialakításra. Helyreállítva 2006–2008-ban.

GyA

Lakóház, török kori fürdő és városfal**1513**

Jókai u. 2.
hrsz.: 220
barokk

18. század második fele

Zársoros beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, kontyolt nyeregteretű és félnyeregteretű lakóház, a telek É-i határán, az utcavonalon egytraktusos, félnyeregteretű, földszintes melléképület áll. A főépület utcai homlokzatán falsávós, mélyített tükrű vakolatarchitektúra, a homlokzat DK-i végébe ágyúcsövet falaztak. Kőkeretes, felülvilágító bejárati ajtaja az É-i homlokzat középtengelyében, barokk, élkereszt boltozatos folyosóra nyílik. A földszint, a fa lépcsőfokos kétkarú lépcsőház boltozott. U alaprajzú, belső homlokzati falai előtt, Güzeldze Rüstem budai pasa fürdőjének jelentős magasságú romjait mutatták be; a telek Ny-i felében a városfal egy szakaszát és a középkori Szent Bertalan-templom (?) maradványait tárták föl, melyre a török fürdő épült 1559–1563 között. A 17. század végétől, a 18. század közepéig, salétrommalom működött a telken, a házat, a 18. század második felében, tulajdonos Iblacker kereskedő család építtette.

GyA

Volt Zeneiskola**1514**

Jókai 3.
hrsz.: 258
késő barokk
1784 körül

Zártsorú beépítésben, saroktelken álló, egyemeletes, kis belső udvart bezáró épület. Utcai, homlokzati nyílásai szabálytalan kiosztásúak, félköríves záradékú, kőkeretes kapujának zárókövében, a város címere. Udvara szűk, jellegtelen. Kapualja, a teljes traktust átfogó, csehsüveg boltozatos, a földszinti terek, néhány sarokhelyiség kivételével boltozatosak, az emelet síkmennyezetes. A lépcsőház és emeleti földem újabb. A Caraffa-Cheverelle-ház (trsz.: 1574) egykori telkének ÉNy-i sarkán áll. 1784-ben már elemi iskolának használták, 1913-tól 1990-ig zeneiskola működött benne.

GyA

1513

1514

1515

Lakóház (Vörös-Semsey-ház)

Jókai u. 5.
 hrsz.: 254
 késő barokk
 18. század vége

Zártorú beépítésben, saroktelken álló, U alaprajzú, É-i végében részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. Megtört síkú, hosszú utcai homlokzatának DNy-i sarkán díszes zárterkély, a homlokzatban kökeretes középkori nyílások. Kosárfés, kökeretes, kerékvetős kapu, udvari homlokzatának földszintjén félkör- és kosárfés tornác, a lépcsőház kontyolt nyeregtetős tömbje előre lép. Egy- és kéttraktusos alaprajzi elrendezés, a földszint és az emeleti folyosók boltozottak, háromkarú lépcsőháza kőbábos, törpepillérein copf kővázák. Két középkori telken, egy 15. századi lakóház falainak felhasználásával, a 18. század folyamán épült ki, a Vörös család birtoklása idején. Vörös Pál vármegyei esküdt 1712-ben vásárolta meg a telket, jelenlegi formája az 1780-as években készült. A Vörös család a 19. század közepéig lakta, később a Semsey családé, illetve Kégl György csalai lakosé volt.

GyA

Lakóház és városfal

1516

Jókai u. 6.
 hrsz.: 224
 historizáló
 1850 körül

Zártorú beépítésben álló, zártudvaros, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. Ny-i végfalában a városfal ide eső szakasza, egyik pincéje ehhez csatlakozik, a másik az É-i szárny közepén van. Utcai homlokzata kis kiülésű középrizalitos, benne szegmentíves kapu, szárkövei egy korábbi (középkori?) kapuhoz tartoztak. Emeleti ablakai felett szemöldökpárkány és szellőzőnyílásos főpárkány. Udvari homlokzatai tagolatlanok, utcai szárnyának emeletén két, nagyméretű, beüvegezett nyílás, előtte kovácsoltvas rácsos függőfolyosó. Egyterű fölépcsőházában alátámasztás nélküli, falpécsofokos és fakorlátos lépcső. A városfal felé lejtő telek végében, toldalék épületek. Középkori ház helyén, a 18. század végén, épült ki. Romantikus homlokzatát az 1850-es években, Schvanfelder József kanonok tulajdonlása idején kaphatta.

GyA

Lakóház és városfal

1517

Jókai u. 8.
 hrsz.: 225
 historizáló
 19. század vége

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. A D-inél jóval hosszabb É-i szárnya a telek végéig nyúlik. Utcai homlokzata szimmetrikus elrendezésű, lapos középrizalitjában szegmentíves kapu, udvari homlokzatai előtt kőkonzolos függőfolyosó. Cseh-süveg boltozatos kapualj, a kapualjtól jobbra, négykarú lépcsőház. Az É-i telekhatáron álló szárny Ny-i vége új beépítés, a szomszédos Jókai u. 6. (trs.: 1516) D-i tűzfalának közepe táján, a városfal magasba nyúló csonkjá látszik. Középkori alapokon a 18. században épült, a 19. században részben átépítették, É-i mellékszárnnyát a 20. században kibővítették.

GyA

1516

1517

Lakóház és városfal (Rosty-ház)

1518

Jókai u. 10.
 hrsz.: 227
 barokk
 18. század

Zártorú beépítésben álló, szabálytalan téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. Homorú ívű, utcavonalat követő homlokzata szabálytalan kiosztású, kosárfés, kökeretes kapuja, az É-i részen nyílik. Udvari homlokzatának mindkét szintjét kosárfés árkádníylások tagolják, a lépcsőház erőteljesen kilép az homlokzat síkjából. Kapualja fiókos dongaboltozatos, háromkarú lépcsőháza és földszinti folyosója boltozott. A telek végében a városfal ide eső szakasza húzódik. Falkép: szobafestés töredéke, 18. század. A két, középkori telekből kialakult ingatlanon, a 18. század folyamán, egy középkori ház felhasználásával kiépült házat 1756-tól, több mint száz éven át, a Rosty család birtokolta. Utolsó nagyobb felújítása 1979-ben. A telek végében újabb, különálló lakóépületek.

GyA

Lakóház (Smohay-ház)

1519

Jókai u. 11.
 hrsz.: 249
 historizáló
 1870

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, nyeregtetős lakóház. Utcai homlokzatán, széles középrizalitból kiemelkedő, pilaszteres kapurizalit, benne fölülvilágító, 1870 körüli kapuszárnyak. Udvari homlokzata egyszerű, kapualja és helyiségei síkmennyezetesek, részben eredeti nyílászárók. Az udvar végében egyemeletes épület áll, földszintjén a teknő és fiókos dongaboltozatos helyiségek barokk eredetre utalnak. Középkori eredetű, barokk lakóház utcai részének elbontásával, az 1870-es években, alakult ki mai formájára. A ház lakója volt Fejér vármegye monográfusa Károly János kanonok 1890-ben, Smohay János festőművész lakása és műterme a 20. század elején az udvari hátsó szárnyban volt, hagyatéka és alapítvány a épületben van. Utcai szárnyában lakás, udvari épületében a Schaár Erzsébet Emlékmúzeum található.

GyA

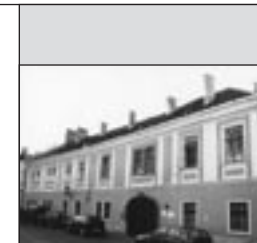
Lakóház

11208

Juhász Gyula u. 1.
 hrsz.: 276
 késő barokk
 18. század vége

Zártorú beépítésben álló, T alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős sarokház, földszintjén üzlethelyiségekkel, emeletén lakásokkal. Főhomlokzatát egyszerű, vakolt nyíláskeretek, osztópárkány, főpárkány jellemzik, közepén a bejárati kapu. Földszintjén két, igényesen tagozott, faragott kőpilléren támaszkodó, négyboltszakaszos 18. századi tér, valamint feltehetően középkori falrészletek. Az emeleti terek síkfödémek. Pincéjében is középkori falrészletek találhatók. Az épület lépcsőháza részben, valószínűleg még 18-19. századi formákat őriz. A korábban a Juhász Gyula u. 3. számmal egy ingatlan, a 20. század közepéig, majd száz éven át, a könyvkereskedő Klöckner családé. Homlokzata megújított.

HK

1518

1519

11208

1551

Romkert (Szűz Mária-prépostság romjai)

1551

Koronázó tér
 hrsz.: 134, 399
 román, gótikus
 11–15. század
 modern
 1938

Terek és utcák, a Püspöki-palota kerti homlokzata, valamint a püspökkert kerítésfala által határolt téglalap alaprajzú területen, a környező járószinteknél mélyebben fekvő rommező. A Szűz Mária-prépostság temploma, a középkori királyi bazilika és a hozzá kapcsolódó építmények alap- és lábazati, valamint csekély felmenő falinak, füves és részben burkolt felületekbe illesztett, az úttest alá is benyúlóan alakított bemutatásával. A bazilika főhajója és É-i mellékhajója szabadon, D-i mellékhajója és D-i tornya részben az úttest alatt bemutatva. Területét a püspökkertből választották le. Ny és É felől kőfaragványok elhelyezésére és bemutatására megépített téglakerítés, mely az ÉK-i sarokban és K-en, a városfal vonalában, változó magasságú, nyitott árkádok építménnyé, mauzóleummá és háromnyílásos kapuépítménnyé bővül. Épült 1938-ban (építés: Lux Géza). A téglafalakat reliefek díszítik (Madarassy Walter). Az árkádok folyosón kőtár, a mauzóleumban Szent István kőkoporsója. Az oldalfalakon falképek: az É-in a Szent jobb története, a D-in a Szent korona misztériuma, az Ny-in Szent Gellért kereszteli a magyar népet, a bazilika alapítása, a K-in Szilveszter pápa álma, a Szent korona küldetése, Szent István megkoronázása. Készült: 1938–1940 (Aba-Novák Vilmos, rekonstrukció). A K-i falon Szent István életéből vett jeleneteket ábrázoló üvegablak: 1938 (Árkayné Sztelho Lili, eredeti tervei alapján készült rekonstrukció: González Gábor, Führi Judit). A 11. század első felében épült templomot a 12. században átépítették, majd a 14. és a 15. század folyamán többször bővítették és átalakították. A 16. század közepén a törökök mecsetté alakították, a 17. században lóporraktárnak használták, nagyobb pusztulása ekkor kezdődött, romjait a török uralom alóli felszabadulást követően városi építkezésekhez építőkönek hordták szét. Régészeti feltárásai: 1848, 1862, 1864, 1882, 1936–1938, 1972 és 1984-től folyamatosan. Újabb helyreállítása 1972 és 1990-től folyamatosan.

HR

Lakóház

10840

Kossuth u. 3.
 hrsz.: 374
 klasszicista
 19. század eleje

Zártsorú beépítésben, saroktelken álló, szabálytalan U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű lakóház, újabb tetőtér beépítéssel. Főhomlokzatának enyhén előrelépő középrizalitjában szegmentíves záródású kapualj, a homlokzat földszinti nyílásai félköríves, az emeletiek vízszintes záródásúak. Udvari homlokzatain osztó- és főpárkány fut, udvara tömbbelsőbe megnyitott. Kapualja és földszinti helyiségei boltozottak, emelet síkfödémes. A 18. század elején még üres telken az első épület 1727 előtt épült. A mai ház a 19. század elején épült. Felújítva az 1980-as évek második felében.

GyA

10840

Lakóház

10841

Kossuth u. 5.
 hrsz.: 373/2
 historizáló
 19. század második fele

Zártsorú beépítésben álló, szabálytalan U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Szabályos nyíláskiosztású utcai homlokzata az utca kanyarulatát követően, kétszer törtvonalú, szegmentíves bejárati kapuja a középtengelyben nyílik, földszintjén üzletportálok. Udvari homlokzata az utcavonalát követően ívelt, részben átalakított. Kapualja szegmentíves donga, egyterű, kőalaprajzú, süttői vörös mészkő fokos, öntöttvas korlátbetétes lépcsőházzal. Földszinti és emeleti terei síkfödémesek. Épült a 19. század második felében. Felújítva az 1980-as évek második felében. Az udvar végében, a Kossuth u. 7. (trs.: 1521) mögött, újabb épület (hrs.: 373/1).

GyA

10841

Lakóház

1521

Kossuth u. 7.
 hrsz.: 372
 historizáló
 1861 után

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Utcái homlokzatán kváderes vakolatarchitektúra, középrizalit pilaszteres, oszlopos tagolású, a főpárkány alatt konzollokkal lezárt. A földszinten, a középrizalitban, félköríves nyílások, a középső a bejárati kapu, az emeleti nyílások szegmentívesek, a rizalit két oldalán kapocsolt kialakítással. Földszintjén új üzletportálok. Udvarát a kapualj végébe helyezték, egyterű, alátámasztás nélküli, öntöttvas korlátos körlepcsőház tömbje osztja két kis részre, nyílászárók 19. század második fele. Késő középkori eredetű, barokk lakóház helyén épült, 1861 után.

GyA

1521

Lakóház és várfal

10326

Kossuth u. 9.
 hrsz.: 371/2
 barokk
 1760 körül

Megnyitott tömbbelsőben álló, L alaprajzú, szintváltásos, részben alapincézett lakóház, földszintes, Ny-i falával a tömbbelső átselelő középkori várfalon áll, K-i, emeletes homlokzatával tömbbelsőre néz. Főhomlokzatának D-i felén a földszinten és emeleten félköríves záródékú árkádívek, az emeleten tömör mellvédfallal, É-i, előrelépő részének homlokzatán új óramű. A többi homlokzaton vízszintes záródékú, keretelt nyílások. Földszintjén, vasos pilléren nyugvó csehsüveg boltozatos és dongaboltozatos terek, emeletén síkmennyezet. A földszinten a várfal egy szakasza bemutatva. Középkori ház felhasználásával építette Kolozsvári Mihály vármegyei főszolgabíró 1757–1767 között. Később a Gyurkovics család, majd Szegedi Pál nagyprépost birtokában volt. Az 1850-es években átalakították.

HR

10326

10834

Lakóház és városfal (Pávás-ház)**10834**

Kossuth u. 10.
hrsz.: 413
szecesszió
1910 körül

Zárt sorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyereg tetős lakóház. Utcai homlokzata törtvonalú, oromzatos attikával lezárt, az attikát pilaszterek támasztják alá, a pilaszterek tetején pávadíszítéssel. Középtengelyében vízszintes záradékú bejárati kapu, kétfelől üzletportálok. Az emeleten hármass nyílású loggia, kovácsoltvas korláttal. Udvari homlokzata leegyszerűsített, emeleten függőfolyosó vaskorláttal, a hátsó szárnyban új, kétkarú lépcsőház. Kapualja síkfödém, oldalfalán szalagfonatos vakolatornamentika, lépcsőháza egyterű, kőalaprajzú, alátámasztás nélküli, kovácsoltvas korláttal, 19. század eleji nyílászárókkal. A korábbi épületmaradványokon épült 19. századi lakóház utcai traktusát 1910 körül átépítették. A telek végében álló szárny a városfal ide eső szakaszára épült.

GyA

10327

Lakóház (Hrabovszky-ház)**10327**

Kossuth u. 11.
hrsz.: 367
barokk
1750 körül

Megnyitott tömbbelsőben, É-ről részben zárt sorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, szintváltós, manzárdtetős, a középkori városfalhoz hozzáépült lakóház. D-i homlokzatának földszintjén, vízszintesen sávzott architektúrában három árkádníylás, részben befalazva. Az emelet lizénás, faltükrös architektúrájának közepén, kőbábos, mellvédés tornác, kosárirves záradéka a falsíkból ívesen kiemelkedik. Kőkeretes, aedikulás manzárdablakok. Hátsó, földszintes homlokzatának középtengelyében, felülvilágító, kőkeretes, barokk ajtónyílás, három, szimmetrikus elhelyezésű kőkeretes, manzárdablak. Földszinti terei csehsüveg- és dongaboltozatosak, az emelet síkfödém, lépcsőházában kőbábos korlát. Középkori ház felhasználásával építette Hrabovszky István vármegyei jegyző 1743–1761 között, aki az itt állott romos házat 1743-ban vette meg Kovács Mihály vármegyei főszolgabírótól. Hrabovszky halála után br. Rudnyánszky József vásárolta meg, az 1800-as évektől Bajzáth József és leszármazottai birtokolták. Az 1930-as években jelentősen átalakították utolsó tulajdonosai, a Héjji-testvérek.

HR

Árpád-fürdő és városfal**10272**

Kossuth u. 12. (Várkörút 25.)
hrsz.: 414/1–2
szecesszió
1905

Zárt sorú beépítésben álló, utcategyelyre merőleges, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyereg tetős, fémkupolás épület. Utcai homlokzatán, a két erőteljes oldalrizalit között, alacsony kerítésfal, törpepillérek közötti kovácsoltvas korláttal, középtengelyben a bejárathoz vezető lépcsővel. Az oldalrizalitik nyílásai átalakítottak, a homlokzat tégl architektúra, kőfaragványokkal. Hátsó homlokzata toldalékokkal beépített. Bejárata nyolcszögű, kupolás előtérbe vezet, kétfelől, részben átépített helyiségek, síkfödém, D-ről keskeny udvar, tengelyben az öltöző kétszintes, faszkeretű, mögötte két,

10272

kisméretű, apszisban végződő kupolával fedett medencetér. Nyílászárók, burkolatok és a beépített berendezés jelentős része 1905-ből származik. A 18–19. században helyén katonai élelmezési raktár volt. Épült 1905-ben (építész: Hübner Jenő). A városfal maradványa a kupolás medencetér vonalán metszi az épületet.

GyA

Lakóház**1523**

Kossuth u. 13.
hrsz.: 366
klasszicista
1805

Zárt sorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyereg tetős lakóház, udvarát, a tömbbelső kialakításakor megszüntették (új hrsz.-on nyilvántartva). Utcai homlokzatának középrizalitjában kosárirves, kőkeretes bejárati kapu, a földszinten, két oldalt, vízszintes záradékú, kőkeretes nyílások. A középtengelyben két, félköríves záradékú emeleti ablak, tükrös vakolatkeretetéssel, füzérdíszítéssel. A szélső tengelyek nyílásai vízszintes záradékúak, tükrös keretelésűek. Kapualja és utcai szárnyának földszinti helyiségei boltozottak, az emeletiek síkfödémek. Udvari homlokzata D-i szárnyában, záróköves, barokk, kőkeretes kapun át megközelíthető lépcsőháza átépített, az erkélyek újak. Az itt álló, középkori épület, a 17. század végén került a gr. Zichy család tulajdonába, majd a br. Rudnyánszky család vette meg. Jelenlegi alakját 1801–1805 között nyerte el. A 19. században bérház, polgári tulajdonosokkal.

GyA

Pelikán Fogadó**1524**

Kossuth u. 15.
hrsz.: 362/1
barokk
1756

Zárt sorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egy- és kétemeletes, nyereg- és manzárdtetős lakóház, újabb tetőtér beépítéssel. Utcai homlokzatának középrizalitjában kosárirves kapu, a földszinten és a középrizalit emeletén sávzott vakolatarchitektúra. A kapu kőkeretének zárókövén 1756 és IGS felirat. Az emeleti tengelyek között kettős pilaszter, cseppdíszes fejezettel. Udvari homlokzatai a D-i szárny földszintjén és emeletén, É-i szárny első és második emeletén, kosárirves, tornácos kialakításúak. A kapualj csehsüveg boltozatos, földszint boltozott, emelet síkfödém. Lépcsőház törpepilléres, kőbábos, a tetőtérbe meghosszabbítva. Díszítőfestés: az emelet É-i helyiségében nyomokban. Az É-i szárny homlokzata tömbbelsőbe néz, új kialakítású. Az épület 1698-ban Fábri Ferenc századosé, majd Johann Ludwig Frühwirth császári élelmezési komisszáriusé volt. 1727–1729 között Demkovics József megyei jegyző birtokolta. Jelenlegi kialakítását a 18. század közepén nyerte el, később többször átalakították, utcai traktusában volt a Pelikán Fogadó, melyről nevét kapta. Az istálló és kocszin a mellékszárnyakban volt. A Nemzeti Játék Színi Társulat 1818–1837 között működött benne, a színházterem 1790–1873 között az udvari szárnyban volt.

GyA

1523

1524

1525

Lakóház**1525**

Lakatos u. 12.
 hrsz.: 111
 késő barokk
 18. század vége

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, alapincézett, nyeregteretős sarokház. Főhomlokzatának síkja középtájban megtörik, földszint sávozott, a főpárkány konzolsorának megnyújtott konzoljai az ablakok sarkaihoz csatlakoznak. Hasonlóan kialakított oldalhomlokzatának egyes ablakait áthelyezték. Udvari homlokzat tagolatlan. Boltozott kapualj, fülkékkel tagolt lépcsőház. A telek a 18. század első felében, a szomszédos, 10. számú telekkel egy, jelentős méretű ingatlant alkotott. Az 1780-as években Fligl András szobrász volt lakója, aki később a Bástya u. 1. számú házat építette (trs.: 1485).

HR

1526

Lakóház**1526**

Lépcső u. 1. (Megyeház u. 5.)
 hrsz.: 286
 barokk
 18. század

Zártorú beépítésben, saroktelken, oldalhomlokzatával erősen emelkedő terepen álló, zártudvaros, szabálytalan alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, manzárdtetős lakóház. Földszintje sávozott, üzletportálokkal, emeletén kompozitfejezetes lizénák között vízszintes záradékú nyílások, tört ívű szemöldökpárkánnyal. Közepén két emeleti ablak között, fém baldachinnal fedett fülkében, Nepomuki Szent János-szobor. A manzárdablakok sora szalagkeretes, kontyolt fémfedéses. Az épület sarka lekerekített, oldalhomlokzatához lépcső tapad. Bejárata, mely a lépcsőről, apró előkerten keresztül közelíthető meg, emelkedő, dongaboltozattal fedett lépcsőre nyílik. Emeleti terei síkfödémek, egy dongaboltozatos helyiséggel. Földszinti üzlethelyiségei erősen átalakítottak. Korábban a Megyeház u. 5. számú házzal egy ingatlan volt (trs.: 11209), melyet újabban ismét egyesítettek az ingatlan nyilvántartásban. A 17. század végétől folyamatosan kiépülő ház 1739-től az Iffkovicz kereskedő családnak, majd más tulajdonosok mellett, 1793-tól, a Flits család több generációja birtokolta.

GyA

1527

Lakóház és városfal (Szőgyén-Marich-ház)**1527**

Liszt Ferenc u. 1.
 hrsz.: 217
 barokk
 18. század második fele
 historizáló
 19. század vége

Zártorú beépítésben álló, zártudvaros, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzata, az utca ívét követően, törtvonalú. Kapuját íon pilaszterpárok tartotta architektúra keretezi. Földszintjén kőkeretes üzletbejáratok és portálok. A vakolatkeretes, szemöldökpárkánnyal lezárt emeleti ablakok külső szárnyai, a homlokzat síkjához képest, kifelé íveltek. Udvari homlokzatán át alakított, historizáló vakolatarchitektúra. Kapualj, földszint, az utcai szárny lépcsőháza és az emeleti folyosó boltozott. A hátsó épületszárnyban díszlépcsőház és két szint belmagasságú díszterem. Az épület a 18. század második felében gr. Nádasdy Ferenc főispán tulajdona, tőle

vásárolta meg a Szőgyén-Marich család. A 19. század végén udvari szárnyait, eklektikus stílusban, erősen átépítették, 1902-ben az egyházmegye megvásárolta. Az egykori kert területén, a városfalra állított bővítésében van a Szent István és a Szent Imre terem (építész: Say Ferenc), melyet a Katolikus Kör használt. Ma Szent István Művelődési Ház, a Székesfehérvári Egyházmegye tulajdonában. Udvarán Gyóni Géza költő egészalakos, bronz szobra, 1997 (Nagy Benedek).

GyA

Lakóház és városfal**1528**

Liszt Ferenc u. 4. (Lépcső u. 2.)
 hrsz.: 289, 290
 barokk
 1780 körül

Három utcára néző, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Homlokzatán kis kiüléstű közép- és oldalrizalitok, gazdag plasztikai tagolással, melyek részben átfordulnak a rövid homlokzatokra, íon jellegű kettős pilaszterekkel, a rizalitok közötti falmezőkben copf díszítésű ablakszemöldökökkel és faltükrökkel. Az épület két sarka lekerekített. Hátsó homlokzata a domboldalba süllyedő, földszintes, két, kis udvarral. Kapualja boltozott, az emeletre egykarú lépcső vezet. Mindkét szint alaprajza szabálytalan, a földszinten üzletek, az emeleten lakások és üzletek. Az épület alatt húzódik a városfal ide eső szakasza és a Palotai-kapu alapfalainak egy része. Épült 1780 körül. Tulajdonosai bérbé adták, a 19. század közepén 17 lakás és több üzlet volt benne.

GyA

Lakóház és városfal**1529**

Liszt Ferenc u. 9.
 hrsz.: 211
 historizáló
 19. század második fele

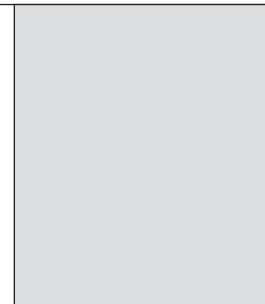
Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, földszintes és egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzatának Ny-i oldala földszintes, antikával lezárt. A K-i oldal emeletes, két szintet átfogó, kompozit fejezetes pilaszterekkel, sajátos, eltérő módon díszített emeleti ablak keretelésekkel. Az emeletes rész földszintje boltozott, a többi síkfödém. Épült a 19. század második felében, hosszabb ideig a Tremkó báb-ütő család lakta.

GyA

Lakóház és városfal (Say-ház)**1530**

Liszt Ferenc u. 11.
 hrsz.: 210
 klasszicista
 1820 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzatának földszintjén plasztikus keretelésű, félköríves záradékú üzletajtók, a K-i szélső, a bejárat. Tengelyben álló emeleti ablakai vízszintes záradékúak, szemöldökpárkányosak, főpárkányának képszekében nyílástengelyenként, kör alakú padlásszellőző nyílások. Az udvari homlokzat belső szögletében rövid, L alakú, konzolos függőfolyosó. A földszint lapos dongaboltozattal fedett, az emelet síkmennyezetes, a kapualjban vakolatarchitektúra. A pince K-i fala a középkori városfal egy szakasza.

1528

1529

1530

Épült 1820 körül. A Say gyógyszerész család birtokában volt az 1820-as évektől, az államosításig.

HR

Laktanya

1531

Malom u. 2. (Mészöly Géza u.)

hrsz.: 4186/2

historizáló

19. század vége

Három utca által határolt terület DNY-i sarkában, szabadon álló, U alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület, egykori laktanya. Oldalrizalitokkal, főhomlokzatán és udvari homlokzatán középrizalittal tagolt. A főhomlokzati középrizalit földszintjén kváder-architektúrában három, íves záradéku nyílás, emeletén a könyöklőpárkányon, pilaszterek közötti, timpanonos szemöldökkel lezárt ablakok. Az attika tetején a város címere. A többi rizalit sarokkváderezésű. A homlokzatokat, a rizalitokon is átfutó, osztó- és könyöklőpárkányok valamint főpárkány fogja össze. Kocsibehajtós kapualja háromhajós, oszlopokon nyugvó csehsüveg boltozatos, lépcsőháza süttői vörös mész- kő lépcsőfokos, balluster korlátos. Belső terei erősen átalakítottak. Hátsó és oldalhomlokzataihoz új építésű toldaléképületek csatlakoznak. Épült a 19. század végén.

HR

Lakóház (Karl-ház)

8784

Mátyás király körút 23.

hrsz.: 56

historizáló

1870 körül

Három oldalával utcára néző, zártudvaros, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős sarokház. Ny-i főhomlokzatának sarkai lekerekítettek, két szélső tengelyét óriás pilaszterpár emeli ki, földszintjén vízszintes záródású, kőkeretes üzlet ajtó és portálok, a vízszintes záródású emeleti ablakok alatt, az osztópárkányba foglalt, köténydísz, a főpárkányban kör alakú szellőzők. A főhomlokzat architektúrája átfordul az oldalhomlokzatokra. Körbezárt udvarának emeletén öntöttvas betételems korlát, kovácsoltvas bekötőelemekkel. Lépcsőháza orsótéri falra támaszkodó, húzott íves, süttői vörös mész- kő fokos. Kapualja és földszintje részben boltozott, az emelet síkfödémű. A Marosi Arnold utcai homlokzat földszintjének portáljai között kör alakú cégfelírások: Karl József és Fia Székesfehérvár 1863. Épült az 1870 körül.

GyA

Lakóház

1488

Megyeház u. 4. (Arany János u. 3.)

hrsz.: 308

barokk

18. század

Zártosorú beépítésben, a telek É-i határvonalán álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, egytraktusos, félnyeregtetős épületrész, eredetileg az Arany János u. 3. szám udvari hátsó épületszárnya volt (azonos hrsz., de külön műemléki trsz.: 1476). Utcai emeleti fala és a homlokzati zárterkély 2000-ben újjáépítve. Földszintje három csehsüveg boltozatnyi, lépcsője az épületrész végében, belülről is erősen megújított. Történetét ld. Arany János u. 3.

GyA

Lakóépület

11209

Megyeház u. 5.

hrsz.: 286

késő barokk

18. század vége

Zártosorú beépítésben, saroktelken álló, téglalap alaprajzú lakóház, K-i, főhomlokzatával a Megyeház utcára, rövidebb, D-i homlokzatával a szűkebb Lépcső utcára néz, míg Ny-i homlokzatával a Lépcső u. 1. számú házzal épült össze (trsz.: 1526). Homlokzatát a földszinti ablakok törtvonalú szemöldökpárkánnyal plasztikusan alakított romantikus vakolatkeretézése jellemzi, késő eklektikus ablakszerkezetekkel. Az emeleten egyszerű, a főpárkányból lefüggesztett keretelésű, ki-be nyíló szárnyú, késő klasszicista ablakos, enyhén előreálló középrizalit osztópárkánnyal. Tengelyben nyíló kétszárnyú bejárati ajtaja szecessziós, virágdíszes vasráccsal. Lépcsőháza félköríves alaprajzba szerkesztett húzottkarú, az épületbelső nyílászáró szerkezetei több átépítési korból valók.

RV

Lakóház és városfal (Tersánszky-ház)

1489

Megyeház u. 7.

hrsz.: 295

késő barokk

1780

Zártosorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregtetős lakóház, a városfalig hosszan elnyúló, földszintesbe váltó É-i oldalszárnyal. Kissé törtvonalú utcai homlokzata aszimmetrikus, a szegmentíves, kerékvetős kőkeretes kapu fölött konzolpárokon álló zárterkély, a homlokzaton tükrös vakolatarchitektúra. Kapualja széles dongával indul, csehsüveg boltozattal folytatódik, a kettő között gótikus kőheveder, utóbbiból nyílik a kőbábo korlátú, barokk lépcsőház, törpepillérein kővázakkal. A D-i oldalszárny homlokzatában kosárféle kapualj- és tornácníylás, az É-i oldalszárny emeletes szakasza előtt konzolsoron, vasráccos függőfolyosó. A csatlakozó földszintes szárny jelentős részben átalakított. Földszinti és emeleti terei síkfödéműek, kivéve a kapualj és az É-i oldalon, a pince fölötti dongaboltozatos helyiséget. A középkori eredetű lakóház korai falai emeletmagasságig állnak, az udvar támfala a városfal török kori szakasza, az azon belül húzóódó korábbi várfalszakasz az épületszárnyak alatt és az udvarban, a járószint alatt van. A középkori eredetű ház 1727-ig Vörös Judit tulajdona volt. További bővítések és átalakítások után Nagy János főbíró tulajdona lett 1780-ban. Jelenlegi alakját feltehetően ekkor nyerte. A 19. század első felében hosszabb ideig a Tersánszky családé, a 19. század második felében és a 20. század első felében kanonoki ház. Átépítésekkel is járó felújítása 1962-ben volt.

GyA

Ún. Posgay-ház kapuja

1490

Megyeház u. 8.

hrsz.: 310.

barokk

18. század

A székesegyházzal szembeni üres telken, tűzfalak között, az elpusztult épület homlokzati falrészletéből megmaradt kapuzat. Pilaszterekre helyezett volutákból induló, golyvázott párkányban záródó, levéldíszes keretmezőben záróköves, vállkőves, kerékvetős kapuke- ret. Nevét 18. századi tulajdonos családról kapta, később kanonoki ház. Az 1945-ben elpusztult, egyemeletes barokk lakóház megmaradt kapuját 1995-ben restaurálták.

GyA

1531

8784

1488

11209

1489

1490

1491

Lakóház és városfal

1491

Megyeház u. 9.
hrsz.: 298
késő barokk
1793

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, földszintes és egyemeletes, nyeregterős lakóház. Utcai homlokzatán, enyhe kiülésű középrizalitban, kosárirves, kerékvetős, kőkeretes kapu, homorúan ívelt, vakolatkváderes kávában. Udvari homlokzatai jelentősen átalakítottak. Rövid, emeletes D-i szárnya előtt öntöttvas korlátos függőfolyosó, süttői vörös mészkő konzolokkal és járólapokkal. A D-i szárny folytatása és az É-i mellékszárny földszintes, félnyeregterős. A telek végében a támfal a török-kori városfal ide eső szakasza, a korábbi városfalszakasz a D-i mellékszárny végfala vonalának közelében, a földfelszín alatt húzódik. Földszinten csehüveg boltozatos helyiségek, emeleten klasszicista és szecessziós nyílászárók, egykorú vaslatokkal, stukkódísz. Kertjében a barokk székesegyházból származó kőfaragványok hevernek (trsz.: 1474). Az épület É-i, földszinti, illetve pincerésze középkori. A kora barokk eredetű polgárházat Hiemer Mihály mészáros és városi tanács tag 1712-ben építtette, bővítette és átépíttette Kirovics György 1793-ban. A Káptalan tulajdonában 1857-től, száz éven át kanonoki ház volt. Átépítésekkel is járó felújításai 1917-ben, amikor lépcsőházát áthelyezték, majd 1957-ben és 1978–1979-ben voltak.

GyA

1492

Lakóház és városfal (Schaller-ház)

1492

Megyeház u. 11.
hrsz.: 299/1–2
barokk
18. század
historizáló
19. század

Zártorú beépítésben álló, megközelítőleg keretes beépítésű, részben alapincézett, földszintes, manzárdtetős lakóház, újabb tetőtér beépítéssel. Utcai homlokzatának középtengelyében nyíló kapuja vízszintes záradékú, kőkeretes, szárnyai 19. századiak, föllette félköríves oromzatban a levélfüzes Istenszeme ábrázolás rekonstrukciója. Homlokzatán különböző építési periódusok bemutatása. Utcai traktusának terei boltozottak. Udvari homlokzata és épületszárnyai átépítettek. Határán támfalként a török kori városfal ide eső szakasza. Késő középkori épület felhasználásával a 18. században épült, homlokzatát a 18–19. században hosszabb ideig birtokos Argauer vagy Schaller család gótizáló stílusban átalakíttatta, majd eltarták. A homlokzat mai megjelenése a köztes állapot bemutatása. 1975-ben jelentősen átépítve.

GyA

1493

Volt Megyeháza és városfal

1493

Megyeház u. 17.
hrsz.: 333, 334
gótikus
15. század
barokk
18. század második fele

Saroktelken álló, U alaprajzú, kis részben alapincézett, egyemeletes, nyeregterős épület. Utcai főhomlokzat nyílásai a földszinten szabálytalan kiosztásúak, félköríves záradékú

kapuval, az emeleten egyenletes ablaktengelyek. Az ÉK-i sarkán konzolokra állított sokszögű, gótikus zártertkély és oromfal rekonstrukció (Szakál Ernő), a földszinten kis középkori ablakokkal. Pincéi, kapualja és földszintje boltozott, emelete síkfödémes, lépcsőháza félköríves, húzott karú, süttői vörös mészkő fokokkal és öntöttvas pálcabetétes korlattal. Udvari homlokzatai félkör- és szegmentíves, beüvegezett nyílások. A D-i oldalszárnyhoz historizáló imaház csatlakozik. A középkori házat 1698-ban herceg Esterházy Pál nádor vette meg, majd 1712-ben Meszlényi János a vármegye alispánja. A 18. század második felében épült ki, száz éven át, 1810-ig, a klasszicista Megyeháza felépültéig, Vármegyháza volt. A 1810-ben Mihálykó Márton vásárolta meg. 1869-ben kilenc lakás volt benne. 1874-től az evangélikus egyházé. A D-i telekhatáron ekkor épült az evangélikus imaház (építész: Schmid Károly), az É-i mellékszárny Ny-i végfala a városfalon áll. Helyreállítva 1985-ben. Jelenleg múzeum.

GyA

Lakóház (Királykút)

1539

Mikszáth Kálmán u. 25. (Forgó u.)
hrsz.: 3736
késő barokk
1790 körül

Téren, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, középrészen nyereg, kétoldalt manzárdtetővel fedett lakóház. Sarkai lekerekítettek, hosszoldalán kis kiülésű sarokrizalitok. A vízszintes záradékú ablakok között, a két szintet, erőteljes faltükrök fogják össze, csupán a földszinti szemöldökmező és az emeleti könyöklőmező díszített. D-i homlokzatának K-i végében kút. Félköríves bejárata a harmadik tengelyben nyílik. Helyén már a késő középkorban feltehetően kútház állt. Forrása 1911-ig, a városi vízvezeték megépítéséig, a város fontos közkútja volt. Az 1970-es évek első felében felújítva.

HR

R. k. templom (Szent Sebestyén vértanú)

1540

Móri út
hrsz.: 4091
klasszicista
1840

A Móri út É-i kiteresedésben, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, toronypáros templom, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregterővel. Szentélyéhez Ny-ról sekrestye, K-ről oratórium csatlakozik. D-re néző főhomlokzatán historizáló részletképzésű hármas bejárat felett klasszicista timpanonnal lezárt főpárkány, attikafallal és késő barokk jellegű toronytestek. A tornyok közötti attikafalon Szent Sebestyén szobra (20. század első fele). Az oldalhomlokzatokon lizénák közötti mezők tengelyében félköríves ablakok. Csehüveg boltozatos belső tér, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: a hajó boltozatain és a szentélyfalon: 1960–1964 (Bicskei Karle János). Berendezés: kőfonatos, törpepilléres, rozettás áldozató rács, szószék, mellékoltárok egy része, padok, sekrestyeszékély 19. század eleje; gyóntatószékek az oratóriumban: 1826 (Grósz Mátyas); mellékoltárok egy része és a főoltár építmény klasszicista, 1840 körül. Korábbi templom helyén a 18. század végén kezdték építeni, építése átnyúlt a 19. századba az 1836–1840 közötti időre (építész: Friedl Károly) s csak 1866-ban készült el.

GyA

1539

1540

1541

Nepomuki Szent János-szobor

1541

Móri út
 hrsz.: 4093/1
 barokk
 1705

A Szent Sebestyén vértanú-templom (trsz.: 1540) előtti kiteresedésen, kovácsoltvas ráccsal kerítve, feliratos, hasáb alakú posztamensen álló szobor, kezében vas keresztet tartó. Emeltette Heinrich Matthias Ulri, a város osztrák főparancsnoka 1705-ben, annak emlékére, hogy a városból Rákóczi csapatait 1704-ben kiverték (szobrász Michael Kuglmann). Másolat, 2004–2005 (Kocsis Balázs), az eredeti szobor az r. k. templomban (trsz.: 1540).

GyA

1560

Szentháromság- emlékmű

1560

Móri út
 hrsz.: 4093/1
 historizáló
 1840

A Szent Sebestyén vértanú-templom (trsz.: 1540) előtti kiteresedésen, vaskerítés által övezett területen álló, alacsony, nyolcszögű, kőlabazaton álló, háromszög alaprajzú, neogótikus, fiatorony jellegű építmény. D-i oldalának felső szintjén domborműves Szentháromság-ábrázolás, alatta baldachinos fülkében Madonna-szobor. Állították 1840-ben (Havranek Antal). Eredetileg a Zichy ligetben állt, ahonnan az 1960-as években helyezték jelenlegi helyére.

GyA

9713

Mária-oszlop

9713

Móri út
 hrsz.: 4093/2
 késő barokk
 19. század eleje

A Szent Sebestyén-templom előtti (trsz.: 1540) kiteresedésen, alacsony, kőlabazatos, vaskerítés által övezett területen álló, posztamensre helyezett, alul kihasasodó oszlop tetején levő képszék. A képszékben Szent Anna harmadmagával, reneszánsz kép papír reprodukciója, tetején vas kereszt. Állították a 19. század elején. Felújítva 2000-ben.

GyA

1542

Felsővárosi r. k. plébániaház

1542

Móri út 18/20. (Irányi Dániel u. sarok)
 hrsz.: 4118
 késő barokk
 1781

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű plébániaépület. Utcai homlokzatán, enyhe kiülésű középrizaliban, kőkeretes, kerékvető kapu. A rizalit földszintje sávozott, az emeleten faltükrökben félköríves ablakok. A homlokzat többi részén vakolatkeretes ablakok, osztó- és főpárkány. Az udvari homlokzatán, a lépcsőházat magába foglaló, középrizalit és kissé előrelépő oldalrizalitok. Az emeleten arkádíves, beüvegezett nyílások. Kapualj és a földszint terei boltozottak, az emelet síkfödémes. Kőkeretes bejárati ajtók. Épült 1781-ben.

GyA

Lakóház

1502

Országzászló tér 1. (Fő u.)
 hrsz.: 83
 historizáló
 1855 után

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, alapincézett, kétemeletes, nyeregteretű sarokház. Főhomlokzatának szegmenstíves záradékú kapuja a középtengelyben nyílik, ezt a tengelyt hangsúlyozzák, mindkét szinten, az egybefogott szemöldökű ablakpárok. Földszinti nyílásai sávozott vakolatarchitektúrában sorakoznak, első és második emeleti ablakai végigfutó könyöklőpárkányon állnak, az első emeleten romantikus köténydísz, konzolos szemöldökpárkány, fönt vízszintes szemöldökpárkány. A főpárkány képszékében ablaktengelyként, romantikus díszítésű, kör alakú padlásszellőzők. Udvari homlokzatai előtt, szintenként, konzolokon, vasrácsos függőfolyosó fut. A földszint terei boltozottak az emeletiek síkmennyezetesek. Korábbi épület átalakításával és bővítésével 1855 után Cláma Alajos kereskedő építtette.

HR

Lakóház

1573

Oskola u. 1.
 hrsz.: 275
 késő barokk
 18. század vége

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Utcai nyílásrendszere szabálytalan kiosztású. Kőkeretes, kosárvíves, záróköves, kerékvető kapuja a homlokzat É-i részén nyílik. Földszintjén üzletportálok, az emeleten vakolatkeretes, köténydíszes ablakok, falsáv tagolás. Udvari szárnya átalakított homlokzatú. Két kis pincéje feltehetően középkori eredetű, kapualja és földszinti terei boltozottak, az emeletiek síkfödémesek, lépcsőháza a régi helyén kialakított, új. A házat 1712 után a Thann polgárcsalád kezdte építeni, mai formáját feltehetően a Ruska család tulajdonlása alatt (1784–1857) kapta. Az 1970-es évek első felében jelentős mértékben átépítették.

GyA

Font-Caraffa-ház

1574

Oskola u. 2/4.
 hrsz.: 258
 barokk
 18. század közepe

Zártsorú beépítésben álló, térre és utcára néző homlokzatú, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű saroképület. Városház téri homlokzata, az Oskola utcába részben átfordulóan, vakolatdíszes, sávozott földszinttel, az emeleten, lizénák között, vízszintes záradékú ablakokkal. Folytatásában a Goldziher közbe átfordulóan, egyszerű osztópárkányon, lapos lizénatagolású, két végén egy-egy kosárvíves kapu. Udvari homlokzata középtáján, mindkét szinten, befalazott arkádívek (lebontott átkötő szárny helye), az udvar É-i homlokzata előtt, konzolokon nyugvó függőfolyosó szakasz, kovácsoltvas korláttal, bekötő keretvasakkal. D-i épületrészben (Oskola u. 2.) pince, földszint boltozott, emelet síkfödémes, a tér felőli sarokszoba stukkódíszes. Boltozott, fafokos lépcső. Az É-i épületrész (Oskola u. 4.) É-i utcai szárnya alatt, 14. századi eredetű kisméretű pince. A földszint jelentős részben 15–16. századi, középső, pillérsoros terem, barokk harántfalakkal és boltozatokkal. Kapualj, földszint és lépcsőház bolto-

1502

1573

1574

1574

1575

1576

zott, emelet síkfödemes. Középkori épületmaradványokon és azok felhasználásával a 17–18. században épült ki. Az Oskola u. 2. 1698-ban Andreas Übermann, 1727-ben Matthias Pfund kereskedő tulajdona volt. A 18. század végén a város tulajdonába került. Az Oskola u. 4. 1698-ban Cheverelle báró tulajdonában volt, majd Caraffa grófé lett. A 18. század elején a város szerezte meg, 1727-ben, mint Stadt Haus szerepel. Gr. Zichy János 1742-ben bérelte a várostól. Később iskola, 1855-től reáliskola, illetve leánygimnázium volt. Összevonásukig két épület volt, D-en a Font-ház, É-on a Caraffa–Cheverelle-ház K-i része. Az előbbi felújítása megtörtént, földszinten irodák, emeleten kisebb konferenciák rendezésére kialakított helyiségek, városi tulajdonban és kezelésben, az É-i része üres.

GyA

Lakóház**1575**

Oskola u. 3.
hrsz.: 273
barokk
18. század

Zártorú beépítésben álló, zártudvaros, két végén alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzati fala kétszer törtvonalú. Kosáríves, záróköves, kerékvető, kőkeretes kapuja az É-i harmadik tengelyben nyílik. A földszinten kőkeretes üzletajtók és vakolatkeretes ablakok. Az emeleti ablakok vakolatkeretesek, faltükrökkel kereteltek. Kis udvara K-felől poligonális záródású, az udvari homlokzatok átalakítottak. Lépcsőháza megújított, kovácsoltvas korlát és levélíves kitémasztó keret. A földszint fiókos dongaboltozatos, kapualj és emelet síkfödemes. Több középkori ház emeletmagasságig álló épületmaradványainak felhasználásával a 18. század folyamán, több fázisban, kiépült lakóház. Az udvari szárnyak bontásokkal járó erőteljes 1980-as évekbeli átépítése ellenére, az utcai szárnyban 18. és 19. századi nyílászárók maradtak meg. A házban 1712-ben pékség működött, 1734–1857 között a Piller pékmester családé volt, majd 1879-ben a Ferenc József Nőnevelő Intézet örökölte meg.

GyA

Lakóház**1576**

Oskola u. 6.
hrsz.: 256
gótikus
14–15. század
barokk
18. század

Zártorú beépítésben, saroktelken álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Főhomlokzatának D-i oldalán nyerstéglával kiegészített, oromzatos, kapcsoltablakos középkori ház rekonstrukciója, tengelyében mélyített szintű, kőkeretes pinceajtó, részben bemutatva. Homlokzatának É-i kétharmada a barokk architektúrának a középkori részhez hangolt felújítása. Oldalhomlokzata, a középkori ház hosszában kiegészített és bemutatott, nyers kőfal, folytatásában barokk szárny, vakolt. Kapualjban hármasszegmentíves ülőfülke, fiókos donga, folytatásában csehüveg boltozat, innen dongaboltozatos lépcső indul, érkezésnél kétszárnyú, copf, kovácsoltvas rácsos kapu. Pince, földszint nagyobbbrézt boltozott, emelet síkfödemes. Udvara megújított, két oldalszárnya előtt konzolos függőfolyosó, kovácsoltvas ráccsal, a DK-i sarokban a középkori ház hiányzó sarkának téglacsorbázatos bemutatása. A középkori ház földszintjén ülőpados, gótikus ablakok rekonstrukciója, az emeleti utcai szobáiban

faragott fagerendás födém, részleges enteriőr rekonstrukció. A 14. századi, emeletes, városi lakóházat a 16. században átalakították, a kapualj és az É-i, földszintes gazdasági épület ebből a korszakból származik. A jelentős középkori maradványok feltárása és a barokk épületbe illesztése műemléki helyreállítással történt. A kiegészített középkori ház 1712-ben Chorherr Ferenc Xavér városi kamarás kezdte kiépíteni. Az 1850-es években a ház lakója volt Goldziher Adolf kereskedő, akinek világhírű orientalista fiáról, Goldziher Ignácról, a ház melletti köz a nevét kapta, ahol emléktáblája is látható.

GyA

Ciszterci gimnázium (Fejér Megyei Könyvtár)**1577**

Oskola u. 7.
hrsz.: 266
historizáló
1875

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, kétemeletes, nyeregteretős épület, amely a ciszterci (volt jezsuita) rendház (trs.: 1535) Ny-i szárnyát alkotja. Utcai homlokzatának közepén enyhe kiülésű, hármasszegmentíves középrizalit, a középrizalit középső mezője a két felső szintet egybefogó óriáspilaszteres, a két sarokrizalit kváderezéssel hangsúlyozott és a főpárkány itt konzolsorral is kiegészül. A földszint vízszintes vakolatsávós, az emelet vakolatkváderes, az ablakok vízszintes záradékúak. A földszinti és második emeleti ablakok füles szalagkeretelésűek, az első emeletieket vékony, kannelurás oszlopok és konzolpáros vízszintes szemöldökpárkány keretezi. A középtengelyben nyíló bejárata magas, gerendát tartó, szabadon álló, dór oszlopok között nyílik, fölülvilágított, ajtószárnyai építéskoriak, fölötté az ablak szemöldökpárkányán romantikus, ornamentális kőfaragvány. Kapualj pilaszterekkel tagolt, csehüveg boltozatos, a földszint D-i oldalán, az olvasóteremben, öntöttvas oszlopok tartotta, romantikus stukkódíszes mennyezetes. Lépcsőházban süttői vörös mészkő lépcsőfokok. A 18. század elején épült egyemeletes barokk épületet, melyben a jezsuita, később ciszterci gimnázium működött, 1874–1875-ben átépítették és kétemeletesre bővítették (kivitelező: Brein Ferenc). Homlokzatán híres diákjainak emléktáblái. Utolsó átalakítása: 1987.

HR

Lakóház**1578**

Oskola u. 8.
hrsz.: 255
késő barokk
1793

Zártorú beépítésben álló, zártudvaros, utcai traktusa alatt részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzatának szegmentíves, záróköves kapuja enyhe kiülésű középrizaliban nyílik, a földszinten kőkeretes üzletajtók és fűzött vasrácsos ablakok, az egyik üzletajtó zárókövén évszám: MK 1793. Emelete átalakított. Kapualjból induló boltozott fölépcső, az udvar végében fa csigalépcső, udvarán kőkonzolok közötti boltozatos körfolyosó, egyes szakaszai kovácsoltvas korlattal és bekötőelemekkel. Pince és a földszint boltozott, emelet síkfödemes, az utcai helyiségekben 1900 körüli stukkódíszítés, 18–19. századi nyílászárók. A ház a 17. század végétől a 19. század közepéig a Klotz és a Kirivits családé volt. Épült 1793-ban.

GyA

1577

1578

1579

Lakóház (Esterházy-palota)**1579**

Oskola u. 10.
 hrsz.: 252/1–2
 barokk
 1770 körül

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, újabb tetőtér beépítéses, nyeregterős lakóház, ma múzeum. Utcai homlokzata kétszer törtvonalú, kosárfé, záróköves, kerékvetős kapuja középtájban nyílik. Az ablakok vízszintes záradékiúak, vakolatkeretelések, az ablakok között faltükrök, a két szintet tagolatlan osztópárkány választja el. Az utcai szárny udvari homlokzata előtt, mindkét szinten, kosárfé, árkaós folyosó, a mellékszárnyak homlokzatai megújítottak. Pincék, kapualj és földszint boltozott, emelet síkfödém, részben kőkeretes ablakok és ajtók. A lépcsőház húzott karú, öntöttvas betétes korláttal. Falkép: az utcai szárny É-i helyiségében sala terrena festés, 1770 körül. A jelenlegi telek négy, középkori házhely összevonásával alakult ki. 1698-tól néhány évtizedig gr. Esterházy Ferenc a megye főispánjának tulajdonában volt, majd örökösei 1809-ig birtokolták. Esterházy Ferenc az itt álló középkori épület jelentős részét helyreállította 1712 után, de mai alaprajzát az 1770-es években nyerte el. Ekkor készült a barokk festés is. A 19. században, hosszabb ideig, az Eklér családé volt. Jelentősebb átalakítása a 19. század második felében volt, mai kialakítás és tetőtér beépítés, 1981. Jelenleg a Városi Képtár – Deák Gyűjtemény működik benne.

GyA

10842

Lakóház**10842**

Oskola u. 12.
 hrsz.: 250
 historizáló
 1870 körül

Zártsorú beépítésben álló, zártudvaros, alapincézett, egyemeletes, nyeregterős lakóház. Utcai homlokzatán enyhe kiülésű oldalrizalitok, felülvilágító, kétszárnyú bejárata az É-i végén nyílik. A földszint és az oldalrizalitok emelete sávzott vakolatarchitektúrájú. Az emeleti ablakok fölött és az emeleti falsávokban ornamentális díszítés. Lépcsőháza kétkarú, kovácsoltvas betétes korláttal, 19. század második fele nyílászáró szerkezetek. Udvari homlokzatának D-i oldalán, konzolokra támaszkodó függőfolyosó, kovácsoltvas korláttal. Épült 1870 körül.

GyA

1543

Szorb temető sírkövei**1543**

Palotai út
 hrsz.: 5393/3
 késő barokk és historizáló
 18–19. század

A Várpalota felé vezető út bal oldalán fekvő, téglalap alakú telek, közepén temetőkapornával. A 17–18. század folyamán betelepődő, mára már kihalt rác lakosság temetője számos, nagyjából szittói vörös mészkőből készült, 18. és 19. századi sírkövel.

GyA

Karmelita (Semináriumi) templom (Boldogasszony)**1544**

Petőfi u. (Kossuth u.)
 hrsz.: 353
 barokk
 1769

Két utcával határolt területen álló, D és Ny felől a rendházhoz kapcsolódó, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregterővel. Főhomlokzatát magas lábazatra állított, a torony és az épület sarkait hangsúlyozó, földszint magasságú oszlopszékre helyezett, a triglifes főpárkányba golyvázódó, pilaszterpárok hangsúlyozzák. A homlokzat közepén, a toronytetést tartó, kiugró állírozaliban, előlépcsőn nyíló kőkeretes bejárat, bronz ajtószárnyakkal, fölülte lantablakszerűen képzett falfülkében, Madonna a kis Jézussal bronz dombormű (1963), fölülte a karzatot megvilágító ablak. A főpárkányra állított attika fölött, voluták közötti, órapárkánnyal lezárt, fémsisakos, kétszintes toronytetést. K-i oldalhomlokzatát a főhomlokzat óriás pilaszterei és a falmezőkben egy-egy ablak tagolja, a torony felőli vakablak, alatta Nagy Lajos király kardra támaszkodó kőszobra: 1938 (Moiret Ödön). Csehsüveg boltozattal fedett belső tér, bejárati oldalon háromnyílásos karzat. Falképek: 1770 előtt (Franz Anton Maulbertsch). Berendezés: főoltár, mellékoltárok – Szent József és Szent Anna oltár: 1770 előtt (Franz Anton Maulbertsch), Szent Albert oltár 1770 után (Felix Ivo Leicher); szószék, orgona, padok és Kálvária: 18. második fele (Hauser Lőrinc karmelita szerzetes szobrász?). Épült 1731–1769 között. Toronysisakját 1870-ben kicserélték, vörösrézrel borították. A templomot 1903-ban felújították, a freskókat 1954–1955 között, a homlokzatokat 1962–1964 között restaurálták.

HR

1544

Karmelita rendház (Seminárium)**1545**

Petőfi u. 2.
 hrsz.: 352
 barokk
 1730 körül

Két homlokzatával utcavonalon álló, D felől előkertre nézően és a templomhoz kapcsolódóan épült, tagolt tömegű, zárt belső udvaros, kétemeletes, nyeregterős épület. Utcai homlokzatainak földszintje sávzott. Ablakai vízszintes záradékiúak; a földszinten és az alárendeltebb homlokzatokon, mélyített faltükrökben, füles szalagkerettel, az első emelet ablakkeretezése a főhomlokzaton és az utcai oldalhomlokzaton íves szemöldökpárkánnyal, hármas zárókövel és könyöklődíszrel bővül. Az utólagosan ráépített második emelet ablakai egyszerű keretezésűek, a tér felőli, kiugró szárnyon, szegmentívesek. A rendház bejárata az É-i homlokzaton nyílik, a templom mellett. Földszintje boltozott, a helyiségek az udvari oldalon körbefutó folyosóról nyílnak. A K-i folyosószakaszon nyílik a templom belső bejárata, a sekrestye, a boltozott lépcsőház, a D-i szakaszból a refektórium, az emeleten az oratórium. Falképek: az oratóriumban 1770 előtt (Franz Anton Maulbertsch); a fiókos dongával fedett refektóriumban stukkódíszes keretben, valamint a lépcsőház és más helyiségek falain. Berendezés: a levéltárban faragott és festett szekrények: 1730–1780 között. A karmelita atyák telke több, 17. századi városi telek fokozatos felvásárlásával és bekebelezésével a 18. század harmadik évtizedében alakult ki. 1784-ig karmelita kolostor, majd a rend feloszlata után 1801-től papi seminárium. 1802-ben felújították, 1810-ben és 1848–1853 között katonai kórház. A 20. század elején egészült ki a DNy-i sarokkal és épült rá a harmadik szint (Say Ferenc). Egyházmegyei múzeum számára kialakított, szecessziós kifestésű terem, 20. század eleji nyílászárókkal. Jelenleg idős papok otthona. Átépités és felújítás alatt.

HR

1545

1546

Mária-oszlop**1546**

Piac tér
 hrsz.: 5658/1
 barokk
 1700

Kovácsoltvas ráccsal kerített területen, feliratos posztamensre állított, sudarasodó pillérre helyezett Szűz Mária-szobor. A kezét imádkozó tartásba emelő Mária alakja felhőkön áll, a felhőkön kétfelől és hátul puttófejek vannak. Az eredetit Vinzenz Vientboth polgár állíttatta 1700-ban (szobrász: Michael Kuglmann), azon a helyen, ahol Szapolyai Jánost eltemették, miután a várost elfoglalta II. Szulejmán a bazilikából kidobatta maradványait 1543-ban. 1834-ben a város felújította annak emlékére, hogy megmenekült a pestisjárványtól. Ekkor készült a posztamens és a pillér. Az eredeti szobor a Városháza lépcsőházában található, a téren lévő másolat 1993-ban készült (Kocsis Balázs).

GyA

1547

Lakóház és városfal**1547**

Piac tér 2. (Liszt Ferenc u. – Mátyás király körút)
 hrsz.: 209
 klasszicista
 1840 körül

Zárt sorú beépítésben, tér és utca által határolt területen álló, egyemeletes, eredetileg L alaprajzú sarokház, melyhez É felől, U alaprajzúra változtatva, az utca felől kettő, az udvari szárnyban háromszintes épületet csatoltak. Timpanonnal lezárt középrizalitos főhomlokzata a Liszt Ferenc utcára néz, bejárata a Piac téri oldalhomlokzaton. Kapuja szegmentíves, magas, keskeny, földszinti nyílásai félköríves záradékuak, a vállak alatt vízszintes vakolatsávózás. A középrizalit az emeleten sarokkváderes, a timpanon alatt Palladio-motívum jellegűen alakított ablaknyílás. A vízszintes záradékú, vízszintes szemöldökpárkányos emeleti ablakok könyöklőpárkányon állnak. Oldalhomlokzatára az architektúra átfordul. Tagolatlan udvari homlokzata előtt, az L alakú épületrészen, konzolos, vasrácsos függőfolyosók. A pince donga (alatta a Palotai-kapu rondellája), a Liszt Ferenc utcai földszinti helyiségek csehsüveg és dongaboltozatosak, a kapualj és a lépcsőház art deco mintázatú csempeburkolatos, síkmennyezetes. Építtette Kalinger Ignác nemes, háztulajdonos 1840 előtt, vagy Langmár Mihály kőművesmester, háztulajdonos az 1840-es években.

HR

Szerb ortodox templom műemléki környezete (MK)**9483**

Rác u. 11. (hrs. 5534/1), 12. (hrs. 5619), 13. (hrs. 5535/1), 14. (hrs. 5620), 15. (hrs. 5536/1), 16. (hrs. 5632), 17. (hrs. 5537/1), 18. (hrs. 5634), 19. (hrs. 5538/1), 20. (hrs. 5645/1), 23. (hrs. 5540/3), 25. (hrs. 5541/1), 27. (hrs. 5542/1-1), 29. (hrs. 5543/1), Szűnyog u. 9. (hrs. 5629). A Rác u. 11. számú ingatlan É-i telekhatárán a 12. számú ház hátsó telekhatáráig, majd D-re fordulva a 20. számú ház hátsó telekhatárának D-i végpontjáig, onnan a telekhatáron Ny-i irányban a 29. számú ház hátsó telekhatárának D-i végpontjáig, és onnan a telekhatárokon É-i irányba a kiindulási pontig.

Szerb ortodox templom (Keresztelő Szent János születése)**1550**

Rác u.
 hrsz.: 5630
 barokk
 1774

Parcellázással megbontott sarkú telken, közel négyzetes, fallal körülkerített tágas terület utcavonalának közepén álló, keletelt, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, homlokzati tornyos, a szentély felé kontyolt nyeregtetős szerb ortodox templom. Főhomlokzata középtengelyében plasztikus, toszkán pilaszterek közötti bejárat, háromrészes főpárkány, fölötté a torony két oldalán volutás átmenet a torony alsó párkányáig, a torony-szint tetején órapárkány és fémsisak. Oldalhomlokzatokon lizéna tagolás, lantablakok, D-en kökeretes bejárat, zárókövében az 1772-es évszám, fölötté két mélyített, ablakszerű mezőben falképek, falba építve 18. századi sírkövek. Csehsüveg boltozatos hajó, szentély negyedgömbbel fedett, a hajó Ny-i végében boltozott karzat. Falképek: boltozatokon és oldalfalakon, 1776 körül (Teodor Simeonov) A szentélyt a hajótól ikonosztázion választja el. Képfal és más faragványok, 1776 (Horváth Ferenc veszprémi képfaragó és Fijerskó József székesfehérvári asztalos mester) – ikonok: (Ivan Grabován és Grigorije Popović). A 17. század végén épített patics falú templom helyére, 1733-ban építtetett templomot a székesfehérvári rác közösség, melynek tornya 1756-ban épült. Ezt a templomot 1771-ben elbontották és helyére épült a jelenlegi templom, melynek munkálatai 1774 körül fejeződött be (építőmester: Kerschoffer József). A tornyot 1791-ben megemelték, 1860-ban készült a boltozott karzat. Műemléki helyreállítása 1987-ben volt.

GyA

1550

Lakóház**9965**

Rác u. 19.
 hrsz.: 5538/1
 –
 19. század eleje

A templommal szemben, a telek É-i oldalhatárán, utcavonalon álló, alapincézett, földszintes, náddal fedett nyeregtetős lakóház, a telek mélye felé keskenyedő traktusmelységgel. Utcai homlokzata hóbörsös vakolattal fedett, sima vakolatú ablak- és oromfal keretelés. Bejárata a pórfödemes pitvarba vezet, a konyha csehsüveg boltozatos, a pitvarból kétfelé pórfödemes helyiségek sora nyílik. Pincéje három pillérre támaszkodó, nyolcszakaszos, csehsüveg boltozatos. A 19. században épült ház 1900-ig szerb iskola és tanítólakás volt. Az 1980-as évek közepén Tejipari Múzeum céljára helyreállítva. Jelenleg üres. Népi műemlék.

GyA

9965

Lakóház**1532**

Rózsa u. 1. (Fő u. 1.)
 hrsz.: 102/3–4
 historizáló
 19. század második fele

Zárt sorú beépítésben, megosztott saroktelken álló, két, L alaprajzú lakóház. A sarok felőli, É-i telekrészen álló épület (Rózsa u. 1., hrsz.: 102/3) alapincézett, kétemeletes, kontyolt nyeregtetős, főhomlokzatán romantikus vakolatarchitektúra, amely az oldalhomlokzatra is átfordul. Kétraktusos alaprajzi elrendezésű, földszinti terei szegmentdonga boltozatúak. Kör alakú lépcsőházában öntöttvas korlát. Jelentősebb

1532

átépítései nem voltak. Tetőtér beépítés 1994–1998 között. A D-i telekrészen álló épület (Fő u. 1. hrsz.: 102/4.) részben alapincézett, egyemeletes, nyeregetetős, utcai homlokzatán eklektikus vakolatarchitektúra és újabb üzletportálok. Az emeleti részen gazdag plasztikus elemek. Földszintjén csehsüveg boltozatos helyiségek. Késő középkori épület helyén a 18–19. században épült. A földszinti üzletek átépítésével 1972-ben kapta mai megjelenését.

GyA

Lakóház

10835

Rózsa u. 2. (Fő u.)

hrsz.: 98

historizáló

19. század vége

Zártsorú beépítésben, saroktelken álló, részben alapincézett, zártudvaros, egyemeletes, nyeregetetős lakóház. Főhomlokzata a Fő utcára néz, a földszint sávazott, új üzletportálokkal, az emelet közepén, timpanonos lezárású, kapcsolt ablak, a többi nyílás a fő- és oldalhomlokzatokon vakolatkeretes, osztópárkányra állított. Oldalhomlokzat emeleti ablakai ki-benyílóak. Pince boltozott, földszint, emelet síkfödémes, lépcsőház és udvari homlokzatok megújítottak, egyik földszinti ajtaján kovácsoltvas rács.

GyA

Lakóház

9477

Rózsa u. 4.

hrsz.: 99

gótikus

14–15. század

Az egykori földszintes lakóház felmenő középkori és barokk falait és boltozatait lebontták, pincésintje megmaradt, benne az élszedett kőkeretes középkori pinceajtó. A telek, az utca túloldalán álló, Szent Kereszt-templom középkori temetőjének területén helyezkedik el. A középkori ház pincésinti és földszinti maradványait 1712-ben Kőnig János György szabómester építtette ki lakóházzá, a lebontott emeletet 19. századi tulajdonosai építtették rá, 1861-ben még fazsindely fedte.

MA

Szent Kereszt-templom romja

11041

Rózsa u. 3/5.

hrsz.: 107, 108

román kori

11. század

Zártsorú beépítésben álló, a 20. század elején épült lakóház pincéjének Ny-i végében feltárt 11. századi kápolna, boltozatintézésig álló maradványai. A kápolna háromkarélyos szentélye esik az épület alá, az új épület fala az egykori diadalívén áll. A 11. századi templomot a 16. században erősen átalakították, amikor dzsáminak rendezték be. A hajó a másik telek (Rózsa u. 3.) beépítetlen részét tölti ki, sarkaiban Gorsiumból ide szállított márványoszlopok állnak, melyek a boltozatot tartották. Betemetve.

MA

Volt városi vízimalom és serfőző

9825

Sörház tér 1.

hrsz.: 4255/5, 4255/7–10

–

19. század eleje

Térrel, utcával és patakkel határolt területen, szabadon álló, szabálytalan, F alaprajzú, egy és kétszintes, romos állapotú épületegyüttes. Az egykori serfőző épülete kétszintes, főhomlokzata D-felé néz, a patak felőli szárny az udvar felé egy, a patak felé kétszintes. A Ny-i szárny homlokzatát támpillérek tagolják. A serfőzőhöz É-ről kapcsolódó, egykori vízimalom épülete kiégett, romos, tető nélküli. Vízsíntes záradékú szalagkeretes ablakai kőkeretesek, bejárati előcsarnoka romos. A telek alatt átjárhatatlan pincék vannak. A serfőző megmaradt termei boltozottak, donga és pillérekre támaszkodó élkereszt boltozattal. A 19. század elején a város vezetése építtette, falazatában számottevő mennyiségű és minőségű, a Bazilika (trsz.: 1551) romjaiból ide hordott faragott kőanyagot találtak, egy részük múzeumi raktárba került. A serfőző erősen átalakított és megújított épületszárnyaiban főiskolai irodák és előadóteremek újonnan kialakítva.

HR

Ref. templom

1558

Széchenyi u. 18.

hrsz.: 539

klasszicista

1844

Utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, egyenes záródású, homlokzati tornyos, a záradék felé kontyolt nyeregetetős templom. Főhomlokzatán négy, toszkán pilaszterre állított széles timpanon, fölötte kétfelől, a toronytestig lépcsőző, attika. A tornyon sarokpilaszterek között ablak és óralap, timpanonos lezárás, felette nyolcszögörlő indított hagymasisak. Oldalhomlokzatán szélről sávós lizénák, D-en osztópárkányra állított két lunettaablak, É-i homlokzaton ez a középtengelyben ajtóval, fölötte ablakkal és szélről két szintben ablakkal bővül. K-i homlokzatának tengelyében ajtó, fölötte félköríves ablaknyílás. Az egyterű, tükkörcsöves hajót az előcsarnoktól és az orgonakarzattól félköríves záradékú árkádok választják el. A zárt mellvéd U alakú karzat az É-i fal elé épített, klasszicista architektúrába helyezett, szószék felé néz. Berendezés: padok, szószék, keresztelő medence, orgona, klasszicista, 19. század közepe. Épült 1844-ben.

HR

Ev. templom

10389

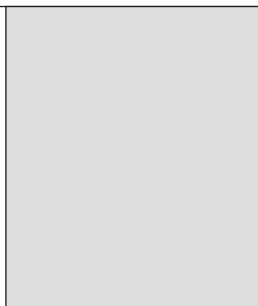
Szekfű Gyula u. 1. (Várkörút)

hrsz.: 8795/2

modern

1932

Oldalhomlokzatával utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, félköríves záródású, homlokzati tornyos, nyeregetetős templom, a záródás két oldalához csatlakozó mellékterekkel. A hajó elé álló, lekerekített sarkú, zárt előcsarnokra állított, háromszintes, négyzetes hasáb formájú magas tornyát négy, fiatornyos túsícs zárja. Homlokzatai klinkertéglával burkoltak. Támpilléres oldalhomlokzatainak pillérközeiben ablakok, a falmező felső harmada ornamentális keretdíszítésű vakolatmező. Bejárati ajtaját, a zárókőben keresztrel, rusztikus kváderezés keretezi. Az előcsarnok síkmennyezetes, innen indul az orgonakarzat feljárata, a hajó lefedése törvonalú, kazettás, a záradék negyedgömb. Az

10835

9477

11041

9825

1558

10389

orgonakarzat zárt mellvédes. Berendezés: rács, padok, szószék, keresztelő kút, orgona, 1932. Épült 1931–1932-ben (építész: Sándy Gyula).

HR

9732

Szent István lovas szobra

9732

Szent István tér
hrs.: 350/2
neoklasszicista
1938

Szent István király, lépcsős talapzaton, fekvő hasáb alakú posztamensre helyezett, frontális beállítású, az életnagyságot meghaladó méretű, statikus hatású, kezében keresztet tartó, bronz lovas szobra. Készült 1938-ban (Sidló Ferenc).

GyA

1503

Lakóház és városfal

1503

Szent István tér 1.
hrs.: 422
klasszicista
1820 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Főhomlokzata alacsony attikával lezárt, középen állírozattal, benne tengelyben nyíló szegmentíves bejárati kapu, fölötté aediculába foglalt ablak. A földszint dór, az emelet ion pilaszterekkel tagolt, ablakok vízszintes záradékúak, a földszinten vaklunettával, az emeleten vízszintes szemöldökpárkánnyal. Kapualja hevederes, kazettás dongaboltozatos, lépcsőháza két, orsótéri pillérrel alakított. A lépcsőkarok donga-, a pihenő csehsüveg boltozatos, süttői vörös mészkő lépcsőfokokkal. Mindkét szinten dongaboltozatos középfolyosó, helyiségek a földszinten boltozottak, az emeleten síkmennyezetek. Épült 1820 körül. Jelenleg postaépület. 2006-ban felújított.

GyA

1504

Lakóház és városfal

1504

Szent István tér 2.
hrs.: 424
klasszicista
1831 körül

Zártorú beépítésben álló, szabálytalan alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretűvel fedett lakóház. Utcai homlokzatát két, hangsúlyos, a végigfutó övpárkányon álló, főpárkány fölött magasodó ión fejezetű pilaszterek tartotta, timpanonnal lezárt, a kapubejáratokat is magába foglaló, enyhe kiülésszerű rizalit jellemzi. A földszint és a rizalitok ablakai félköríves záradékúak, a többi emeleti ablak vízszintes záradékú, profilos szemöldökpárkányos. A rizalitok pilaszterfejezetei között, mélyített tükörben, füzérdíszek. Az É-i rizalit előtt, az egykori kápolna bejáratát kő előépítmény, oszloppárok és magas gerendázat keretezi, a D-i rizalitban egyszerű, félköríves záradékú kocsibehajtó. Udvari homlokzata tagolás nélküli. A kocsibehajtó dongaboltozatos. Díszítésművészet: az egykori kápolnában, 18. század vége, 19. század eleje. Lépcsőházában és dísztermében festett üvegablakok, 1938–1940 (Kopp Ferenc – a Megyeházból, trsz.: 1509, kerültek át ide). Berendezés: bútorok, 19. század eleje. Kora barokk épületek át- és kiépítésével Farkas Ferenc nagyprepost építtette 1831 körül (építőmester: Szász Ferenc). 1853-tól Nőnevelő Intézet, zárda, később kollégium. Az 1990-es évektől a Fejér Megyei Levéltár működik benne. Jelenleg felújítás, bővítés alatt.

GyA

Lakóház és városfal

1505

Szent István tér 3.
hrs.: 424
klasszicista
1833 körül

Zártorú beépítésben álló, zártudvaros, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Utcai homlokzatának középtengelyében kocsibehajtó, szegmentíves kapu, fölötté három, konzolpár tartotta timpanonos, szemöldökdíszes ablak, kifelé ívelt ablakszárnyakkal, a homlokzat többi nyílása keretezés nélküli. Homlokzatát két oldalról három-három, a lábazon álló, mindkét szintet összefogó korinthoszi pilaszter tagolja. Az utcai szárny udvari homlokzatán, félköríves záródású, ballusztos mellvédű tornác, az É-i oldal-szárny előtt konzolokra támaszkodó függőfolyosó. A kapualj és a háromkarú lépcsőház boltozott. Beépítetlen telken építtette Gindly Antal 1833 körül, örökösei a század második feléig lakták. Udvari szárnyát 1934-ben átépítették, majd 2006-ban lebontották. Homlokzatát 1956-ban helyreállították. Az É felől szomszédos házzal együtt a Megyei Levéltár használja. Jelenleg felújítás, bővítés alatt.

GyA

1505

Lakóház és városfal (Zlinszky-ház)

1506

Szent István tér 4.
hrs.: 426
késő barokk
1790 körül

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Utcai homlokzatán attikával kiemelt középrizalit, benne félköríves, kőkeretes kocsibehajtó, fölötté kőkonzolos, kovácsoltvas mellvédés erkély. A középrizalit nyílásai félköríves záradékúak, fölöttük timpanon, a homlokzat többi nyílása vízszintes záradékú. A nyílásokat a középrizaliban pilaszterpárok, a homlokzat többi részén falsávok választják el. Udvarán a városfal jelentős maradványa. D-i szárnyépületének homlokzatán aszimmetrikus rizalit, az épületszárnyakhoz újabb, egyemeletes szárnyépületeket toldottak, melyek által a közrefogott udvar a városfal vonalában jelentős szinteltérést mutat. Kapualja, és földszinti folyosók boltozottak, a többi helyiség síkmennyezetes. Épült 1790 körül. 1804-től százhusz éven át a Zlinszky család tulajdonában volt, kiegészülve a kertnek használt várfalon túli telekkel (Budai u. 4.). Jelentős átépítése, növelő intézette, az 1920-as években, majd az 1930-as években, iskolává alakításakor, történt. Jelenleg a Szatmári Irgalmas Nővérek Szent Imre Általános Iskolája.

GyA

1506

Lakóház és városfal (Bajzáth–Pappenheim-ház)

1507

Szent István tér 5.
hrs.: 429
klasszicista
1828 körül

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes lakóház, a Budai u. 2. (hrs.: 428) alatt álló, U alakú, kétemeletes épülettel keretes beépítést alkot. Utcai homlokzatán középrizalit, benne félköríves kocsihajtó, a földszinten kváderezett, az emeleten pilaszteres vakolatdíszítés. A középrizalit földszinti nyílásain kívül, a homlokzat ablakai vízszintes záradékúak, a földszinti ablakok között vakolatütkörök, felettük szemöldök-ütkör. Az emeleti ablakok többszörösen tagolt vakolatkeretelésűek, faltütkörökben elhelyeztek. A középrizaliton gazdag ornamentális díszítés. Udvari homlokzatán erőteljes,

1507

timpanonnal lezárt középrizalit, kőkeretes, kerékvetős kapunyílással. Az utcai szárny udvari homlokzatán egy-, az oldalszárnyak homlokzatán, két szinten, vasszerkezetű konzolsoron, vasrácsos függőfolyosó. Kétraktusos utcai szárnyának földszintje és a kapualj boltozott, D felé kőbábos, barokk lépcsőház. Az épület 1818-ban Bajzáth György megyei aljegyző tulajdonában volt. Korábbi épület felhasználásával épült 1828 körül. Budai utcai bejáratát a 20. század elején átalakították. A városfal nyomvonala átszeli az ingatlant.

GyA

Lakóház és városfal**1508**

Szent István tér 6.

hrsz.: 430

késő barokk

1790 körül

Zártsorú beépítésben, saroktelken álló, L alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős, sarkán lementszett lakóépület. Vízszintes záradékú bejárata enyhe kiülési középrizaliban, felette konzolos párkány. Homlokzatán két szintet átfogó falsávok, közöttük mélyített tükrökben vízszintes záradékú, az emeleten fogoros szemöldök- és köténydíszrel tagolt ablakok. Udvari homlokzatai átalakítottak, a homlokzatok előtt részben függőfolyosók. Kapualj és földszinti teri boltozottak, az emeletiek síkfödémek. Oldalszárnyában kőbábos, boltozott lépcsőház. Udvarát D-felől, magas, falazott kerítés határolja. Épült 1790 körül, a 19. század első felében átépítették. A városfal nyomvonala átszeli az ingatlant.

GyA

Megyeháza és városfal**1509**

Szent István tér 9.

hrsz.: 341

klasszicista

1812

Szabadon álló, U alaprajzú, kétemeletes, nyeregtetős épület, és a hátsó telekhatárán, vele szembe forduló, erősen átépített, eredetileg U alaprajzú, földszintes melléképület. Tér felőli főhomlokzatán, a homlokzat síkjából kiemelkedő, öttengelyes, korinthoszi fejezetes óriáspilaszterekkel összefogott, fogrovatos főpárkánnyal és timpanonnal lezárt, alul nyitott középrizalit, a középrizaliban a könyöklőmezőben mélyített faltükrök. Földszint az övpárkányig vízszintes vakolatsáv, a rizalit első emeleti ablakai toszkán fejezetes lizénapár között nyílnak. Az ablakok az oldalszárnyakon konzolpár tartotta szemöldökpárkányosak, a második emelet alacsonyabb ablakai az osztopárkányon állnak. Valamennyi ablaka vízszintes záradékú. A főhomlokzat faltagolási rendszere az oldalhomlokzatra átfordult, átalakítva. Udvari homlokzata középföld- és oldalsó álrizalittal tagolt, tengelyben széles kocsibehajtó, fölött vasrácsos, mellvédés erkély, a földszint fölött és a második emeleti könyöklők vonalában végigfutó párkány. Csehstüveg boltzattal fedett kocsibehajtóból négy pillérrel alátámasztott, háromkarú, áttört fonatos kőkorlátos díszlépcső vezet az első emeletre, mely kétkarúként folytatódik, lépcsőfordulójában kőlámpás. A gyűlésterem három oldalán konzolokon nyugvó, kovácsoltvas korlátos erkély, copf kályha és csillárok. A D-i városfalszakasz és bástyája, a falakon kívüli területésáv, valamint egy polgárház helyén épült. Az épület megépítésére négy terv készült 1802-1806 között, az 1807-1812 között megvalósult épület tervezőjeként a korabeli építési igazgatás szereplői, valamint Tegl János, Talhert József és Pollack Mihály neve valószínűsíthető. A homlokzat kialakításában Pollack terve volt az irány-

adó, de a megvalósulás teljes mértékben ezt sem követte (kivitelezés: Rieder József és Walch András. Mesterek: ácsmunka: Niedermeyer, lakatosmunkák: Fellenbauer; kőfaragó munka: Maintz János). Utolsó felújítása 2001-ben volt.

GyA

Lakóház és városfal**8829**

Szent István tér 10.

hrsz.: 326

barokk

18. század

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős lakóház, hozzá csatlakozó földszintes szárnyépületekkel. Utcái homlokzatán főpárkányba golyvázódó középföld- és oldalrizalitek, a középrizaliban félköríves kocsibehajtó. Az összes ablaka vízszintes záradékú. A rizalitek emeleti nyílásai konzolos szemöldökpárkánnyal lezártak, a homlokzat többi nyílása szalagkeretes. A homlokzatot konzolpáros, kőszekeretes, sarokerékely tagolja. Udvari homlokzatán végigfutó, konzolos, klasszicista vasrácsos függőfolyosó. Kapualj és a lépcsőház induló szakasza boltozott. Korábbi épületmaradványok felhasználásával a 18. században épült, a 19. században többször átalakították. Homlokzat átalakítása, 1940 (építész: Kotsis Iván). A városfal nyomvonala átszeli az ingatlant. Az épület homlokzatán Lauschmann Gyula helytörténész emléktáblája, 2007.

GyA

Lakóház és városfal (Szekfű-ház)**1510**

Szent István tér 12.

hrsz.: 328

klasszicista

1850 körül

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős lakóház, csatlakozó, U alaprajzú, földszintes szárnyakkal, zárt udvart alkotva. Utcái homlokzatán attikával lezárt középrizalit, alul vakolatsávózással, benne szegmentíves, címeres, kőkeretes, kocsibehajtós kapu. A homlokzat ablakai vízszintes záradékúak, az emeleti ablakok keretelése szemöldökkel és köténydíszrel lezárt. Udvari homlokzata előtt kő konzolsoron álló függőfolyosó, kovácsoltvas pácatagos korlát, bekötővasakkal. Kapualja boltozott, lépcsőháza orsótéri pillérhez húzott, íves vonalvezetésű, kovácsoltvas korlátokkal. Barokk eredetű ház átalakításával épült 1850 körül. Itt született 1883-ban Szekfű Gyula történész, emléktáblája a homlokzaton elhelyezve. A városfal nyomvonala átszeli az ingatlant.

GyA

Lakóház és városfal**1511**

Szent István tér 13.

hrsz.: 329

historizáló

19. század második fele

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. Utcái homlokzatának D-i végén rizalit, benne szegmentíves, kocsibehajtós kapu. Az rizalit sarokarmírozott, ablaka aedikulás keretelésű. A földszint sávózott vakolatarchitektúrájú, az osztopárkány fölött végigfutó könyöklőpárkány, a kétrészes főpárkány konzoldíszes, benne az ablaktengelyekben padlásszellőző ablakok. A homlokzat ablakai vízszintes záradékúak, az emeleti ablakok fölött konzolos szemöldökdísz. Kapualjának

1508

1509

8829

1510

1511

oldalfalai stukkóarchitektúrával díszítettek, lépcsőházának és függőfolyosójának korlátja öntöttvas. Épült a 19. század második felében. A városfal nyomvonalát átszeli az ingatlant.

GyA

Lakóház 10843

Szent János köz 2. (Fő u.)

hrsz.: 270

historizáló

19. század vége

Három utcával határolt területen álló, zártudvaros, két- és háromszintes lakóház. Fő utcai homlokzata óriáslizenák közé fogott, gazdag vakolatornamentikával díszített. Földszinti üzlethelyiségek kirakatablakokkal, emeleten vízszintes záradékú, szélről párosan kapcsolt, középen tengelyben álló ablakok, törtvonalú szemöldökpárkánnyal, stukkódíszes mezővel, második emeleten, félköríves záradékú ablakok, stukkódíszes szemöldök- és parapetmezővel. Az oldalhomlokzat, ahonnan a bejárat nyílik, egyszerűbb architektúrájú, a főhomlokzatnak csupán osztópárkánya és konzolos, padlásszellőzős főpárkánya fordul be. Kapu szegmentíves, késő szecessziós vasráccsal a fölülvilágítóban, a nyílászárnyak újjak, a tőle jobbra lévő, azonos kialakítású ajtónyílásban, az eredeti szerkezet. Teknőboltozatos, stukkódíszes kapualj. Épült a 19. század végén. A Fő utcai épület második emeletét az 1920-as években építették, késő eklektikus homlokzattal.

GyA

Lakóház és városfal 1559

Táncsics Mihály u. 4.

hrsz.: 408/2

historizáló

1860

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretű lakóház. Utcai homlokzatának É-i, negyedik tengelyében, szegmentíves, keréketes bejáratú kapu, fölötté a többinél szélesebb, vízszintes záradékú ablak. Földszint és emelet vízszintesen sávozott, ablakok a földszinten szalagkeretelésűek, könyöklőre állítottak, emeleten szemöldökpárkánnyal és az osztópárkányra állított könyöklőmezővel bővítettek. Udvari homlokzata előtt L alakban, konzolos függőfolyosó, a telek végében a városfal egy szakasza áll. Az épület lakórészei síkmennyezetesek. Középkori lakóház felhasználásával építette Vánossi Lőrinc a 17. század végén, illetve a 18. század elején. Ezt a házat építette át 1744–1746 előtt leánya Vánossi Franciska, vagy az épületet tőle 1763–1764 között megvásároló Petrovski Károly Félix győri királyi fegyverraktáros és harmincados. 1860 körül átépítették. Helyreállítva 1981–1982-ben.

HR

Varkoch György kapitány szobra 9731

Várkapu u.

hrsz.: 140/1

neoklasszicista

1934

Varkocs György várkapitány életnagyságú bronz szobra. Ő védte a 1543-ban II. Szulejmán szultán csapatai ellen a várost és a Budai kapu előtt halt hősi halált. Az

1872-ben elbontott Budai kapu közelében felállított szobor talapzatát az egykori városfal köveiből építették. Készült 1934-ben (szobrász: Erdey Dezső).

HR

Lakóház 1561

Várkapu u. 6.

hrsz.: 145/1–2

késő barokk

1780

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregteretű, kis belső udvaros lakóház. Utcai homlokzatának vízszintes záradékú nyílásai változó szélességű, mélyített faltükrökben állnak, bejáratú kapuja a középtengelyben nyílik, a középső három, emeleti faltükrőt fönt fogorvat hangsúlyozza ki. Az emeleti falmezők közötti felületek pilaszter jellegű tagolása és a falmezők záradékában lévő párkányelemek, a szabálytalan tengelykiosztást ellensúlyozzák. Tagolatlan udvari homlokzatán vízszintes záradékú ablakok, rövid szakaszán függőfolyosó. Földszinti terei boltozottak, az emeletiek síkfödemesek. Épült 1780 körül. A 20. század elején még földszintes és emeletes részei voltak, 1949-ben átalakították, az üzlethelyiségeket 1953-ban lakássá alakították.

HR

Wathay Ferenc szobor és városfal 9712

Várkörút (Prohászka liget)

hrsz.: 133/2

neoklasszicista

1937

Wathay Ferenc vicekapitány ülő, kétszeres életnagyságú bronzszobrát a Monostorbástya előtti, feltöltődött vízesárok területén kialakított parkban, a városfal kváderköveiből falazott fekvő hasábra helyezték. Wathay Ferenc 1602-ben a vár vicekapitánya volt. Készült 1937-ben (szobrász: Lux Elek).

GyA

Tízhuszárak emlékműve 9693

Városház tér

hrsz.: 282/2

modern

1939

Az Arany János utca torkolatában, a Városház tér főtengelyére merőlegesen elhelyezett, tagolatlan, kőburkolatos posztamenten álló, bronzból öntött, kardot tartó mezítenen lovas alak, amelyet az 1741-ben alakult székesfehérvári Tízhuszárak emlékére állított a város, Kozma Miklós javaslatára, 1939-ben (szobrász: Pátzay Pál).

HR

R. k. volt ferences templom (Szent Imre) 1554

Városház tér

hrsz.: 281

barokk

1745

Zártsorú beépítésben álló, keletelt, D-i homlokzatával a Városház térre, Ny-ival az Oskola utcára néző, másik két homlokzatával a rendházhoz csatlakozó. Eghajós, egyenes szentélyzáródású, a szentély felé kontyolt, a Ny-i főhomlokzat felé csonkakontyolt

10843

1559

9731

1561

9712

9693

1554

nyeregvetős templom. A Ny-i homlokzat É-i sarkához torony csatlakozik. Ny-i homlokzatán főpárkányba golyvázódó óriáspilaszterek, középen kókeretes bejárat Esterházy címerrel, fölötté befalazott karzatablak, kétfelől fülkében, Assisi Szent Ferenc és Pádúai Szent Antal köszobra. Az oromfal közepén Szent Imre szobra, kétfelől lantablakok. D-i homlokzatán, lapos, óriáspilaszterek közötti ablakos két szinten, bejárata a Ny-i, 1928-ban épült újabb kriptalejárata a szentélyhez tartozó K-i tengelyben. A hajó és a szentély csehsüveg boltozatos, a Ny-i oldalon álló karzat alja fiókos dongaboltozatos. A falpillérek között oldalkápolnák, a két Ny-i szakaszban karzattal. Falképek: a boltozatok és oldalfalak felületén Szent Ferenc életéből vett jelenetek és a magyar szentek kultusza, 1929 (Lohr Ferenc). Berendezés: jellemzően barokk, 1720–1767 és 19. század vége, illetve 1930-as évek: Esterházy címeres főoltár, 1745 – főoltárkép, 1745 – átfestve: 1884 (Rómann János); feszület, 1892 (Fadrusz János); Szent Imre-émléktábla, bronzrelief, 1930 (Holló Barnabás); szentélyrác, 1929 (terv: Lohr Ferenc, műlakatos: Varga I.); neobarokk ajtók (Lehner Pál műasztalos). A kriptában 18. századi koporsófülkék feliratokkal. Egy 17. század végi ideiglenes kápolna helyén 1720-1745 között gr. Esterházy Ferenc támogatásával épült Franz Klotz és Paul Hatzinger kőművesek közreműködésével. A szentély feletti 1743-ban épült kis tornyát lebontották 1833-ban, a sekrestyét a főoltár mögül 1880 áthelyezték, ekkor épült az altemplom is, 1884-ben a templomot kifestették, 1886-ban az ÉNy-i tornyot átépítették és felmagasították. A templom újabb kifestésére és kisebb átépítésére 1929-ben került sor (Lohr Ferenc). A templom Ny-i homlokzata előtt: Szent Imre-szobor, 1938 (szobrász: Lux Elek). A szobor eredetileg a székesegyház (trsz.: 1474) D-i oldala mellett állt. A II. világháborúban megsérült, majd elrejtették. 1991-ben helyezték jelenlegi helyére.

HR

Városháza

1552

Városház tér 1., Kossuth u. 1.

hrsz.: 382

barokk

1690 körül

Két törzsszámon (ld. még trsz.: 1520), de azonos helyrajzi számon lévő, három belső udvart övező épületegyüttes, amely teljes egészében városházként funkcionál. Ny-i része a régi városház, a K-i része az egykori Zichy-palota. A két épületet 1937-ben kapcsolták egybe. A Városháza terek és utca által határolt beépítésben álló, egyemeletes, belső udvaros épület, nyeregvetős, a tér felől épített traktus törtvonalú oromfallal lezárt. Főhomlokzata tizenkét tengelyes, K-i első tengelyben erkélyes, oszlopos kapu, az oszlopok fölött, az erkély két oldalán az Igazságosság és Tökéletesség allegorikus szobrai, 1717 (Walch Tamás). 1956-os pusztulását követően az Igazság szobrát 1960-ban Szakál Ernő újrafaragta. Az épület törtvonalú párkányának közepén város címer. Az erkély ajtó kókeretelésű, törtívű párkánnyal lezárt, középen sas, két oldalt váza díszítéssel. Földszint vízszintes falsávokkal, emelet toszkán fejezetű pilaszterekkel tagolt, ablakai vízszintes záradékúak, szalagkeretesek, a földszinten könyöklőpárkány, az emeleten a könyöklők alatt domborított köténydísz. A váltakozó, törtvonalú szemöldökpárkányok mezőiben ornamentális dísz. A főhomlokzat architektúrája egyszerűsített formában a Ny-i oldalhomlokzatra átfordul. D-i oldalhomlokzat háromszintes, szegmentíves nyílásokkal, szalagkereteléssel. Az emeleti díszteremben Árpád fejedelem- és Szent István-szobor, 1938 (Ohmann Béla). Késő középkori előzmények felhasználásával 1690 körül épült, 1730-ban városi tulajdon, 1937-1938-ban a Zichy-palotával egybeépítés, belső átalakítások (építész: Kotsis Iván).

HR

1552

Zichy-palota (Városháza)

1520

Városház tér 1., Kossuth u. 1.

hrsz.: 382

neobarokk

1937

Két törzsszámon (ld. még trsz.: 1552), de azonos helyrajzi számon lévő, három belső udvart övező épületegyüttes, amely teljes egészében városházként funkcionál. Ny-i része a régi városház, a K-i része az egykori Zichy-palota. A két épületet 1937-ben kapcsolták egybe. A Zichy-palota, terek és utcák által határolt, kétudvaros szabálytalan épülettömb. K-i homlokzatának közepén nyílik a Zichy-címerrel díszített, atlaszok tartotta, kovácsolt vas korlátos erkély, alatta kocsibehajtós kapu, barokk kapuszárnyak. Kétszintes, a városháza barokk homlokzati megjelenéséhez alkalmazkodó neobarokk architektúra, neobarokk nyílászárókkal. D-i homlokzata egyszerű, sima falfelületben változatos kialakítású nyílások, megújított szerkezetekkel. K-i és Ny-i zárt belső udvarai is erősen megújítottak. Az emeleten zárt folyosó köti össze a Városházával. Belsőben 20. századi kialakítások és burkolatok, lépcsőfordulóban az 1938-as jubileumi év városi eseményeit megőrkítő falkép (Aba-Novák Vilmos). Az emeleti díszteremben az Arany Bulla kihirdetése falkép (Kontuly Béla); Árpád fejedelem- és Szent István-szobor (Hómann Béla). Néhány emeleti helyiségében barokk falfestésmaradványt tártak föl. Késő középkori épületmaradványok felhasználásával, a 18. században, a Zichy család építtette. Többszöri átalakítását követően az eredeti architektúra elemeinek felhasználásával, bővítették emeletráépítéssel és Ny-i irányban a Bierbauer-ház elbontásával 1936–1937 (építész: Kotsis Iván). Az elbontott Bierbauer-ház sarokerkelyét, a D-i homlokzat egyik sarkán, újból beépítették.

HR

Polgármesteri Hivatal

1553

Városház tér 2.

hrsz.: 306

késő barokk

1790

Zártosorú beépítésben álló, zártudvaros, kétemeletes, nyeregvetős saroképület. Főhomlokzatán háromtengelyes középrizalit, kosárvíves kapuval, fölötté vasrácsos erkély. A középrizaliban a földszint vakolatsáv, szegment- és félköríves nyílásai kókeretek. A felső két szintet óriás pilaszterek fogják össze és tartják a konzolosor, fogrovatos főpárkányt. Az első emeleti nyílások aedikulás keretelésűek, köténydíszesek, a középrizalit két oldalán lévő ablakok szemöldökmezijében büszkők. Az oldalhomlokzatok nyílásrendszere a főhomlokzatot követi, egyszerűbb nyíláskeretelésekkel. Az udvari szárnyak előtt konzolos, kovácsoltvasrácsos függőfolyosó, az udvar újonnan lefedve. A földszint terek többsége csehsüveg boltozatos, a többi helyiség síkmennyezetes. Épült az 1790-es években.

HR

1520

1553

1555

Ferences rendház

Városház tér 4.
 hrsz.: 279, 280
 barokk
 1743

A volt ferences templomhoz (trsz.: 1554) D és K felől csatlakozó, zártudvaros, alápincézett, egyemeletes, nyeregteretűs épület, amelyhez É felől, egy nagyobb udvart körülfogó, szabálytalan beépítésű épületegyüttes csatlakozik. Az épületszárnyak nyeregteretűvel fedettek, az É-i udvart körülvevő szárnyak alacsonyabb gerincmagasságúak. K-i homlokzata a templom szentélyéhez tört vonalban csatlakozik, főpárkány, osztópárkány és záróköves, füles szalagkeretelésű ablakok tagolják. A főhomlokzaton nyíló bejárata kosárvéses záradékú, vállpárkányos, kőkeretes nyílás, 1736-os évszámmal ellátott záróköve fölött a rend domborműves címere. E fölött profilos párkányon, íves szemöldökpárkánnyal lezárt architektúrában, kagylódíszes fülké, Szent Ferenc cseresznyefából faragott, festett szobrával. Az oldalbejárat egyszerű szalagkeretes. Oskola utcai homlokzatán a két udvart földszintes épületszárny köti össze, az É-i udvarban kosárvéses kapubejárat vezet. A zárt kolostorudvar homlokzatát gazdagon tagozott profilos főpárkány, egyszerű osztópárkány jellemzi, földszinti ablakai átalakítottak, emeleti ablakai barokk eredetűek. Az É-i udvar K-i és D-i szárnya barokk, másik két szárnya az egykori gazdasági udvar épületeiből alakított. Boltozott földszint, lépcsők süttői vörös mészkő. Falképek: a földszinti folyosón, 1943 (Áron Nagy Lajos). A középkori ferences kolostor jogutódja, amely három polgárház és a török fegyvertár helyén épült, 1741–1743 között. Templom felőli épületszárnyaihoz É felől több periódusban bővítményeket csatoltak, majd többszörösen átépítették. Az épület DK-i sarkán a török-magyar küzdelmet ábrázoló falikút, 1938 (Medgyessy Ferenc).

HR

1555

1556

Püspöki palota

Városház tér 5.
 hrsz.: 135
 késő barokk
 1803

Főhomlokzatával térre néző, szabadon álló, U alaprajzú, részben alápincézett, egyemeletes, nyereg- és manzárdteretűs épület, K-i homlokzatának É-i oldalához a városfalig húzódó kert, D-i oldalához a Bazilika romterülete csatlakozik (trsz.: 1551). Főhomlokzatán timpanonnal lezárt, manzárd tetős középső-, és attikával lezárt oldalrizalitok. A középrizalit földszintje sávozott, benne szegmentíves bejárati kapu, felette konzolos, kovácsoltvas rácsos erkély. A középrizalit emeletén, kompozitfejezetes pilaszterpárok között vízszintes záradékú nyílások, azok felett domborművek. A timpanonban Milassin Miklós püspök címere. A timpanon tetején és az oldalrizalitok feletti attikán szobrok (Fligl András, a D-i 1984-ben készült rekonstrukció). Vakolatütkörökben elhelyezett vízszintes záradékú, többszörösen tagolt szemöldökpárkánnyal és köténydíszrel keretelt nyílások a középrizalit két oldalán, az emeleti köténydíszekben és a faltükrök osztópárkányában ornamentális díszítéssel. Az udvari homlokzaton enyhe kiüléstű középrizalit, a homlokzat földszintje sávozott, a nyílások a földszinten vakolatkeretesek, az emeleten és a középrizalitban szemöldök- és köténydíszrel tagoltak. Kétraktusos, középfolyosós alaprajzi rendszer, középrizalitban kocsibehajtóval. A földszinten fiókos donga-, csehsüveg- és kolostor boltozattal fedett terek. Lépcsőháza pillérekkel tagolt, bábos korlátos. Oldalszárnyaiban vaskorlátos melléklépcsők. Dísztermében teknőboltozatos, stukkós mennyezet, copf kályhák, intarziás parketta. A D-i szárnyban püspöki

1556

magánkápolna, 1890 (Storno Ferenc). Az É-i szárnyban könyvtárhelyiségek historizáló berendezéssel, alatta egykori istálló. Falképek és díszítőfestés: díszterem: oldalfal, 1810, mennyezet falkép, 1890; püspöki fogadó, 1820 körül (Pich Ferenc). Alápincézett D-i szárnya alatt a Bazilika Ny-i épületrészeinek maradványai sejtethetők. A 18. században álló prépostsági épület és időnként vitatott jogállású polgárházak helyén, a kőbányának használt romterület kőfaragványainak felhasználásával épült 1780–1803 között Sélyei Nagy Ignác és Milassin Miklós püspöksége idején. Tervezője ismeretlen, építésében feltehetően szerint közreműködtek Rieder Jakab és Feigs Ferenc Antal helyi építőmesterek. Belső felújítása 1985-ben, homlokzat felújítása 1993–1994 között volt.

HR

Lakóház

Vasvári Pál u. 5. (Táncsics M. u. 3.)
 hrsz.: 392
 késő barokk
 18. század vége

Zárt sorú beépítésben álló, U alaprajzú, alápincézett, egyemeletes, nyeregteretűs sarokház. Utcái homlokzati falai tompaszöveget zárnak be, az élszedett sarkon, két konzolon álló zárterekély, ablakai vízszintes záradékúak. Földszinti fala az osztópárkányig vakolatkváderes, a zárterekély két oldalán és alatta, rusztikus kvádereszel. Az osztópárkányon álló emeleti ablakait profilos keretelés fogja egységbe, vízszintes szemöldökpárkány, ornamentális és figurális vakolatdíszes könyöklőmezők. Kapualja csehsüveg boltozatos, a belső terek síkmennyezetesek. A telek 1712-ben még beépítetlen volt, a ház valószínűleg a 18. század végén épült.

HR

1562

1562

Vörösmarty Mihály-szobor

Vörösmarty tér
 hrsz.: 6149/7
 historizáló
 1865

A kétlépcsős talapzatra helyezett zömök pilléren álló, életnagyságot meghaladó méretű, egészalakos bronz szobrot a költő halálának tizedik évfordulóján állították 1865-ben. A díszmagyarba öltöztetett, előre lépő alak, jobb kezében tollat, baljában könyvet tart (szobrász: Vay Miklós). Talapzatán a költő születésének 100. évfordulójáról megemlékező bronz koszorú, lelógó szalagján az adakozó megyék és városok nevei olvashatók. Eredetileg a tér tengelyében, arccal a belváros felé néző alkotást az 1970-es években állították jelenlegi helyére.

GyA

1565

1565

Lakóház

Vörösmarty tér 4.
 hrsz.: 520
 historizáló
 1850 körül

Zárt sorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretűs lakóház. Utcái homlokzatán középrizalit, benne szegmentíves kapu, felette kapcsolt ablak. A homlokzat vízszintes sávazású, az osztópárkány és a végigfutó könyöklőpárkány között simított vakolatú. Vékony főpárkánya sűrű fogorvatos, alatta három, romantikus körplasztika. A földszinti ablakok füles keretelésűek, az emeleti ablakok felett konzolos szemöldök-

1567

1567

párkány. Udvari homlokzata jelentősen átépített. Szegmentíves kapualj, pillérek között nyíló körlepcsőház, süttői vörös mészkő fokokkal, öntöttvas korláttal. Épült 1850 körül.

GyA

Lakóház 1568

Vörösmarty tér 5.

hrsz.: 5732

historizáló

1860 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, kétemeletes, nyeregtetős lakóház. Utcai homlokzatán megemelt oromzattal lezárt rizalit, benne szegmentíves záradékú kapu, fölülte öntöttvas konzolos- és korlátos erkély. Az erkélyre vezető ajtók között kariatida. Nyílásai faltükrökben állnak, a földszinten szegment-, az első emeleten félköríves, a második emeleten vízszintes záradékúak. A legfelső szint ablakainak szemöldökmezője és a főpárkány sűrű konzolsoros, gazdagon díszített, az ablakok alatti mezőkben is plasztikus díszítés. A középrizaliton ornamentális, másutt geometrikus díszítések töltik ki a mezőket, a tárcsadíszekben plasztikusan kiemelkedő emberfejek. Udvari homlokzata tagolatlan. Kapualja és lépcsőháza arhitektúráját gazdagon díszített fejezetű, mélyített tükrös pilaszterek jellemzik, öntöttvas lépcsőkorlát. Épült 1860 körül.

GyA

Lakóház 1569

Vörösmarty tér 6.

hrsz.: 521

historizáló

1860 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, kétemeletes, nyeregtetős lakóház. Utcai homlokzatán megemelt oromzattal lezárt középrizalit, és két oldalrizalit. A középrizaliban bejárati kapu, felette kovácsoltvas korlátú erkély. Nyílásai a földszinten szegment-, az emeleten félköríves záradékúak, jellemzően kapcsolak. Főpárkányát sűrű konzolsor hangsúlyozza. Udvari homlokzata dísztelen, keret nélküli ki-be nyíló ablakok. Udvarában földszintes mellékszárny és toldalékok. Kapualja síkfödemes, lépcsőháza húzott karú, ívben fordul, lebegő fokos, öntöttvas korláttal. Épült 1860 körül.

GyA

Lakóház (Say-ház) 1570

Vörösmarty tér 8.

hrsz.: 522

historizáló

1860 körül

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős lakóház. Utcai homlokzatának közepén kéttengelyes álzalalit, benne szegmentíves bejárati kapuval és háromtengelyes oldalrizalitik, a középső tengelyben íves záradékú üres szoborfülke. A nyílások vízszintes záradékúak, felettük konzolos szemöldökpárkány, az emeleti ablakok alatt köténydísz. A főpárkány fogrovatos, kör alakú szellőnyílásokkal. Utcai szárnyának udvari homlokzatán lépcsőházat magában foglaló rizalit, kétoldalt konzolon nyugvó, öntöttvas korlátos függőfolyosó. Lapos szegmentíves kapujából kétoldalt nagyterű lépcsőházak nyílnak. Húzott karú, süttői vörös mészkő fokok, öntöttvas kor-

lát, orsóterében kannelurázott, palmettadíszes, abroncsos oszlopok. Épült 1860 körül. Az épület több mint kilencven évig a Say család birtokában volt.

GyA

Lakóház 1571

Vörösmarty tér 10.

hrsz.: 523

historizáló

1860 körül

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, kétemeletes, nyeregtetős lakóház. Utcai homlokzatán megemelt oromzattal lezárt álzalalit, benne szegmentíves bejárati kapu, fölülte kőkonzolokon nyugvó, kő mellvédés erkély. A földszinti ablakok szegmentívesek, íves szemöldök- és köténydíszrel tagoltak. A két emeleti szint ablakait féloszlopok és falsávok kapcsolják függőlegesen egybe, gazdag ornamentális díszítéssel és büsztökkel. Főpárkánya konzolokon nyugvó, az álzalitban ornamentális díszítésű. Az udvari homlokzatok előtt konzolokon nyugvó, öntöttvas korlátos függőfolyosók. Lépcsőháza a jobb oldali mellékszárnyban van. Épült 1860 körül.

GyA

Lakóház 1572

Vörösmarty tér 12.

hrsz.: 524/1

historizáló

1850 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős saroképület. Térre néző főhomlokzatán közép- és sarokrizalitik. Földszint és emelet vakolatsávok. A középrizaliban kapubejárat, a nyílások vízszintes záradékúak, a rizalitik emeleti ablakai mélyített tükrökben helyezkednek el, felületük konzolos szemöldökpárkánnyal. A főpárkány frízében áttört, körszellőzők. Az architektúra az oldalhomlokzatra átfordul. Udvari homlokzata vakolatkváderes. Lépcsőháza félköríves, lebegő, öntöttvas korlát. Épült 1850 körül.

GyA

Öntöttvas zenecsarnok 1494

Zichy liget

hrsz.: 25

historizáló

1879

Téren, szabadon álló, négyzet alaprajzú, lapos tetős, öntöttvas zenepavilon. Az oldalanként négy-négy, kannelurázott törzsű, öntöttvas oszlop és a köztük feszülő ívek, áttört, ornamentális díszítésű, képszékes, konzolsoros párkányt tartanak. Oldalanként ajtónyílás, a sarkokon áttört, geometrikus mintájú mellvéd. Meander motívummal kilenc mezőre osztott mozaikpadló, a középsőben csillag, a többiben hurkolt keretszalag. Készült Oetl Antal vasöntődjében a székesfehérvári Országos Iparkiállításra 1879-ben (építész: Palóczy Platzer Antal). 1987-ben felújítva.

GyA

1568

1569

1570

1571

1572

1494

1495

Lakóház (Wertheim-ház)

1495

Zichy liget 1.
 hrsz.: 36
 klasszicista
 1820 k.

Zártsorú beépítésben, térre és két utcára néző, keretes beépítésű, részben alapincézett, és földszintes, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Főhomlokzatán középrizalit, benne szegmentíves kapu, felette kőkonzolokon nyugvó kovácsoltvas erkély. A főhomlokzat nyílásai vízszintes záradékúak, a középrizalit emeleti nyílásai felett pilaszterek tartotta timpanonos lezárás. Az emelet többi ablaka fölött mélyített tükrű, kör- és félkör alakú díszítés. A földszinti nyílások felett téglalap alakú tükrök. A főhomlokzat Mátyás király körút felé eső vége íves kialakítású, a főhomlokzat architektúrája leegyszerűsítve átfordul az oldalhomlokzatokra. Az egyemeletes épületrészhez földszintes szárny csatlakozik, amely átfordul az Ybl Miklós utcára. Lépcsőháza a kapualjból balra nyílik, átlós elhelyezésű, egy orsótéri pillérrel, húzott lépcsőfokokkal, kovácsolt- és öntöttvas korlátszakaszokkal, emeletes oldalszárnyban melléklépcső. Földszinti sarokhelyisége kör alaprajzú. Korábbi épület felhasználásával épült 1820 körül. A 19. század második felétől a Wertheim családé volt, akik a 20. század első felében benne őrizték, azóta szét-szóródott magángyűjteményüket. A Mátyás király körüti emeletes szakasz lábzatáiban téglalap alakú, feliratos, római kori sírkő töredéke befalazva.

GyA

1496

Lakóház

1496

Zichy liget 3.
 hrsz.: 34
 historizáló
 1860 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, eredetileg földszintes, ma egyemeletes, nyeregteretős lakóház, csatlakozó udvari melléképületekkel. Főhomlokzatának D-i végében nyílik az vízszintes záradékú kapu, a földszint vízszintesen sávozott. Az vízszintes záradékú, keretetlen ablakok között cseppdíszes triglifbe futó lizénák, köztük ismétlődő, növényi ornamentikával és állatalakkal gazdagon díszített frízmezők. Az egykori főpárkány fölött, rézsús visszalépéssel az új építésű emelet egyszerű, lizénás, faltükrös ablaksora. Az utcai szárny udvari homlokzata előtt nyitott tornác fut, lépcsőház új, a belső kéttraktusos. A 19. század első felében beépítetlen telek, a földszintes épületet a tulajdonos, Hübner Nándor építőmester építhette. Az emeletráépítés, 1962.

GyA

1497

Lakóház (Karl-ház)

1497

Zichy liget 4.
 hrsz.: 33
 historizáló
 1860 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzatának közepén álzalait, tengelyben nyíló szegmentíves kapuja fölött konzolos, öntöttvas erkély, mögötte loggia két félköríves nyílással, amely egy középoszlopra támaszkodik. Az álzalait fölött áttört attikafal. A vízszintes záradékú földszinti és emeleti ablakok közötti fal mindkét szinten lizénává keskenyedik. Tengelyenként félköríves pinceablakok, szegmentíves mélyített faltükrökben álló föld-

szinti és tükrös parapetmezőkkel, pilaszterekkel, rozettadíszes vízszintes szemöldökpárkánnyal keretezett emeleti ablakok. A főpárkány és az emeleti szemöldökpárkányok romantikus díszítésűek. Kapualj síkfödemes, udvar felőli végében, kétfelől, oszloppal két részre bontott, széles nyílással kapcsolódó térbővületek, egyikből a háromkarú lépcsőház indul, korlázza öntöttvas. Kétraktusos alaprajzi elrendezés. Udvarán földszintes melléképületek. Építtette Karl György építőmester, kenőcs, likőr és ecetgyáros, 1860 körül (építség: Ybl Miklós?). Az épület falán Havranek József polgármester emléktáblája, 1991 (Székely János Jenő).

GyA

Lakóház

1498

Zichy liget 5.
 hrsz.: 31, 32
 klasszicista
 1840 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretős lakóház. Vízszintes záradékú kapuja a középtengelyben nyílik, végigfutó szemöldökpárkánya fölött, az ablakok tengelyében, fekvő téglalap alakú, mélyített és profilos keretezésű félköríves szemöldökmezők váltakoznak. Kétraktusos alaprajzi elrendezés. Udvari és Ybl Miklós utcai homlokzata többszörösen toldott, melléképülete átalakított.

GyA

Lakóház (Varga-ház)

1499

Zichy liget 6.
 hrsz.: 30
 historizáló
 1860 körül

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős lakóház. Utcai homlokzatán közép- és sarokrizalitok. A középrizalitet a főpárkány képszékebe belenyúló timpanon zárja le, a középrizalitet szegmentíves bejárati kapu, fölött konzolokon nyugvó, áttört kőrácsos mellvédű erkély. A homlokzat sávozott vakolat-architektúrájú, a vízszintes záradékú ablakok köténydíszesek, az emeletieket konzolokon nyugvó szemöldökpárkány zárja le. A konzolos kőpárkány képszékeiben büsztok találhatóak. Szűk belső udvarában a középrizalitet enyhén előreugró. Az oldalszárnyak előtt, utólag beépített függőfolyosó. Kapualj, földszint hevederes csehsüveg boltozatos, kétoldalt háromkarú, öntöttvas korlátos lépcsőházak. Épült 1860 körül. Ybl Miklós utcai épületszárnya új beépítés.

GyA

Lakóház (Zichy-ház)

1500

Zichy liget 7.
 hrsz.: 29
 historizáló
 1870 körül

Zártsorú beépítésben álló, zártudvaros, részben alapincézett, egyemeletes, nyeregteretős épület, hátsó, Ybl Miklós utcai szárnya földszintes, eredetileg istálló volt. Főhomlokzatán kváderezéssel és ornamentális díszítésű főpárkánnyal hangsúlyozott középső- és oldalrizalitok. Vízszintes záradékú bejárata a középtengelyben nyílik, fölött kőkonzolos zárterkély, timpanonnal lezárva és a párkány fölött attikával hangsúlyozva. A homlokzat nyílásai vízszintes záradékúak, a rizalitok emeleti nyílásai félkörívesek. É-i

1498

1499

1500

szárnyépülete emeletes, a D-i földszintes. Kapualj és lépcsőház boltozott. A négykarú lépcsőházban az induló kar donga-, pihenő csehsüveg boltozatos. Kétraktusos alaprajzi elrendezés, helyiségei teknő- és csehsüveg boltozatosak, az egykori istállószárny csehsüveg boltozatos. Ablakszerkezetei részben 1870 körüliek. Épült 1870 körül. A telek a 19. század elején az Ybl-, majd a Zichy családé volt, a század közepétől polgári tulajdonosai voltak.

GyA

Székesfehérvári Munkügyi Bíróság és Városi Levéltár 1501

Zichy liget 10.

hrsz.: 22

historizáló

1880 körül

Térre és két utcára néző, U alaprajzú, jelentős részben alapincézett, kétemeletes épület, a telken szabálytalanul csatlakozó hozzáépítésekkel. A főhomlokzat közép- és sarokrizalitos, a konzolos főpárkányt a rizalitokon ballusztos attika zárja le. A földszint sávózott, a rizalitokban két emeleti szintet átfogó pilaszterek. Vízszintes záradéku ablakok plasztikus keretelésűek, az első emelet szintjén a rizalitokban timpanonos, a homlokzat többi szakaszán félköríves lezárással. Középtengelyben nyíló bejárata vízszintes záradéku, fölötté ballusztos kőmellvédés erkély. Kapualja síkmennyezetes, stukkóarchitektúrával, pilaszterek tartotta párkány és ajtókeretek. Udvari homlokzatán egy tengelynyivel előreugró oldalrizalit. Területén, illetve környékén kereshető a közepkori Szent Miklós-prépostság. Épült 1880 körül. Utolsó, teljes felújítása 2002.

HR

KÜLTERÜLET

CSALAPUSZTA

Kégl-kastély és parkja 9262

hrsz.: 20145/2, 20149/2

historizáló

1878

Egykori angolparkja megmaradt területén álló, megközelítőleg téglalap alaprajzú, egyemeletes, saroktornyokkal és pavilonokkal tagolt, kontyolt nyeregtetővel fedett épület. Az ÉNy-i sarkon négyszintes torony. Tornya és a pavilonok csonka gúlával fedettek. Az épület földszintjén vakolatsávózás, az emelet klinkertéglával burkolt. A földszinten és a sarokpavilonokon, illetve toronyokon a nyílások félkörívesek, az emeleten vízszintes záradékuak. A K-i homlokzatának középtengelyében található bejárat előtt, oszlopokra és két sarokpillérré támaszkodó portikusz, felette erkéllyel. A Ny-i homlokzaton a sarokpavilonok között oszlopos loggia felette erkély. Földszinti terei síkfödémek és poroszüveg boltozatosak, az emeletiek síkfödémek. A háromkarú, öntöttvas oszlopok tartotta fölépcsőház a K-i bejárat felől közelíthető meg. A terület 1873-ban került Kégl György birtokába. A kastély 1876–1878 között épült (építész: Hauszmann Alajos). A család bírta 1945-ig, amikor is mezőgazdasági központ lett. Jelenleg használaton kívül. A parkban további épületek.

HR

TABAJD

Mutató

Garibaldi-kúria > Kültérület, Bélapuszta

Nepomuki Szent János-szobor 10878

Petőfi Sándor u. 2. előtt

hrsz.: 252

késő barokk

18. század vége

Íves, volutás talapzaton álló, a szentet jobbában korpuszos keresztet, baljában bírértomot tartva ábrázoló kőszobor. Talapzata a szobornál feltehetően régebbi.

RV

Ref. templom 1611

Szabadság-hegy u.

hrsz.: 400

klasszicista

1833

Település feletti magas domb tetején, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes záródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a záródás felé kontyolt nyeregtetővel, a záródáshoz csatlakozó alacsonyabb, téglalap alaprajzú melléktérrel. A profilos, körbefutó főpárkány fölé magasodó kétszintes, órapárkányos, hagymasisakkal fedett toronytest vakolt homlokzatú, a hajó és a melléktér vakolatlan, törtkő falazatú. A főhomlokzaton pilaszterek között, kökeretes, évszamos, bejárati kapu, felette félkör ablak, oldalhomlokzataiban szimmetrikusan elhelyezett félkör ablakok nyílnak, oldalbejárata két félkör ablak között a D-i oldalon van. Párkányfejezetes falpillérekre támaszkodó csehsüveg boltozatos hajó, a hajó két végében karzat, a Ny-i oldalon, az orgonakarzat, öntöttvas oszlopokon áll. A templomban Balogh Judit vörös mészkő sírköve, 1771. Berendezés: padok, késő barokk, 18. század vége; szószék, Mózes-szék, keresztelőkút, klasszicista, 1827 körül. Orgona: 1900 (Soukenik János). Korábbi épület felhasználásával épült 1832–1833 között (Lázár Mihály építőmester), a korábbi falazatok szabálytalan rakásmódja kirajzolódik az É-i oldalon.

RV

KÜLTERÜLET

BÉLÁPUSZTA

Garibaldi-kúria 10264

Bélapuszta

hrsz.: 095/2

klasszicista

1850-es évek

Településen kívül, attól K-re fekvő pusztán, nagyterjedésű parkban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetőű épület, újabb tetőtér beépítéssel. Főhomlokzatában toszkán oszlopos lopott tornác, a másik hosszanti homlokzatán hatszemes ablaksorban két, újabb ajtónyílás, előtte terasz. A kúriát az 1850-es években feltehetően Varga János építtette, a pinceajtó fölötti tábla 1864-es évszáma egy átépítésre utalhat. Egykori berendezésének egy része a székesfehérvári

1501

9262

10878

1611

10264

Szent István Király Múzeumban található. Később többek között a Weiss, vagy Vasanic János volt a tulajdonos, 1950-től TSz tulajdonban pusztult, új tulajdonosai elpusztult részleteit újragyártva újjították fel. Parkjának felújítása folyamatban van.

RV

TÁC

KÜLTERÜLET

FÖVÉNYPUSZTA

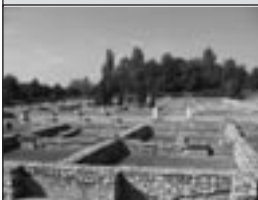
Római erődítmények, település és szentélykörzet maradványai 1742

hrsz.: 05, 07/4–24, 011, 013/1–3, 013/5–8, 013/10, 015/1–2, 015/4–7, 015/9–11, 015/14–15, 016, 017/1–4, 017/6–35, 017/37–47, 017/49–63, 017/66–75, 017/77–85, 021, 022, 023, 024, 025, 026, 027/1–3, 028, 032, 0232/1–5

–

1–5. század

Az M7 autópályától D-re, Tác belterületétől K-re, a Sárvíz K-i partján 1934-óta folyó ásások során felszínre hozott két, kora császárkori katonai tábor, egy nagy kiterjedésű szentélykörzet, a hozzá tartozó település, egy római kori villagazdaság, egy késő római erődített település és a hozzá tartozó késő római és népvándorlás kori temető, valamint egy avar kori temető és középkori templom maradványainak együttese. A legkorábbi római kori objektum egy Kr. u. 1. század második felében használt katonai tábor, amelynek helyén, az előkerült érmek és téglabélyegek alapján, a 2. század elején, Traianus császár uralkodása idején, Alsó-Pannonia legnagyobb ismert szentélykörzete (area sacra) épült fel, a körülötte kialakult településsel. A VII. és a hozzá kapcsolódó IX. számú épületek Traianus koriak, Pannonia Inferior provincia császárkultusz-központjával azonosíthatóak. A LXX. épület Augustus templomával azonosítható. Ezeket az épületeket egy hivatalos állami támogatással épült, orientális jellegű misztériumvallás szentélyével azonosíthatjuk, ahol Iuppiter Optimus Maximus és Iuppiter Dolichenus hivatalos kultuszai is helyet kaptak. A XXVII. épület területén talált töredékes felirat alapján felmerült az a lehetőség is, hogy a római birodalom Ny-i provinciáiban egyedülálló alaprajzi elrendezésű szent kerület az ókorban népszerű, de titokban tartott kilitű Nagy Istenek (Hermés, Dionysos, Isis, Serapis és más istenségek, mindenekelőtt a Kis-ázsiai eredetű Attis és Kybelé) szentélye lehetett. A markomann háborúk (166–180) pusztításai után újjáépített, de 258–260 körül végleg elpusztult település helyén, a 4. században egy patkó alakú, oldaltornyokkal és legyező alakú saroktornyokkal megerősített, fállal körülvett létesítmény épült, a falakon belül számos épülettel. A fállal körülvett épületegyüttest az éremforgalom alapján, Diocletianus császár idejére, a 3. század végére keltezhető, és az egykori Gorsium helyén újjáépült Herculia városával, valamint Valeria provincia két ókeresztény bazilikával rendelkező helytartói székhelyével azonosítható. A falakon belül előkerült késő római épületek, építészeti-funkcionális jellegzetességeik (márvány és mozaikdíszítés helyett agyagpadló, földbe mélyített agyagkádadak) alapján, egy Constantinus-dinasztia idején létesült belső erődrel, vagyis a késő római mozgó hadsereg utánpótlását biztosító katonai támaszpont parancsnoki, lakó- és gazdasági épületeivel azonosíthatók. A szentélykörzetet körül vevő, nagy kiterjedésű, a Sárvíz-csatorna Ny-i oldalára is átnyúló, legalább 150 x 200 hektár nagyságú település neve a 2–3. században Gorsium lehetett. A 4. században összezsugorodott területű településen még a római közigazgatás megszűnése után, az 5. században is laktak, az

1742

area sacrától D-re a tatárjárás után létesült a középkori Fövény falu, amely feltehetően a török korig létezett.

NL

TORDAS

R. k. templom (Gyümölcsoltó Boldogasszony) 1744

Sajnovics tér

hrsz.: 251

barokk

1755

Település központjában, szabadon álló, egyhajós, szegmentíves szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentély két oldalához csatlakozó téglalap alaprajzú mellékterekkel. Tornya egy harangszintes, törtvonalú, palafedésű bejárata kőkeretekes. Oldalhomlokzatai tagolatlanok. Csehüveg boltozatos hajó és szentély, három kosárvíves nyílású karzat, amely szegmentívvel nyílik a hajóba, a nyílást a torony sarkait alátámasztó pillérek osztják meg. Falfestés: a főoltárkép mögött festett barokk oltárarchitektúra, 18. század második fele. Berendezés: főoltár, főoltárkép, szószék, padok és egy terdeplő, Nepomuki Szent János-szobor, barokk, 18. század második fele; Szent István király-szobor, festett öntvény, 19. század első fele. Korábbi, tűzvészben elpusztult templom helyén építette Sajnovics II. Mátyás és Padányi Bíró Márton veszprémi püspök 1755–1759-ben.

CsI

1744

Szent Anna-szobor 1746

Sajnovics tér

hrsz.: 251

barokk

1759

Az r. k. templom (trsz.: 1744) előtt, kiszélesedő profilos lábazattal és párkányfejezettel, címerrel és évszámmal díszített talapzaton álló szoborcsoport. Szent Anna felmagasodó alakja mellett a gyermek Szűz Mária, akit könyvből olvasni tanít. Készült 1759-ben.

CsI

1746

Nepomuki Szent János-szobor 1745

Sajnovics János tér

hrsz.: 251

barokk

1725

Az r. k. templom (trsz.: 1744) előtt, alul kiszélesedő párkányfejezetes és lábazatos talapzaton álló, a szentet papi ornátusban, bal karján a feszülettel, fején biróval ábrázoló szobor. A talapzaton felhők között puttófej és évszám. Készült 1725-ben.

CsI

1745

1743

Sajnovics–Dreher-kastély

1743

Sajnovics János tér 5.
 hrsz.: 252
 historizáló
 1875

Település központjában, egykor nagy kiterjedésű park faluközpont felé eső szögletében álló, megközelítőleg U alaprajzú és abból kinyúló mellékszárnyból álló, részben alápincézett, földszintes, tornyokká felmagasított épületrészekből álló, nyeregtetős, illetve pártázat mögé rejtett lapos tetős együttes. Homlokzatain a félköríves-, és gótizáló romantika, valamint a Tudor-stílus formakincsével kevert gazdag architektúra. Belső terei többnyire síkmennyezetesek, nyílászervek, vasalatok és néhány helyiség falburkolata 1875 körüli. Falképek: a DNY-i szárny falburkolatos nagytermének mennyezetén a Dreher család versenylovaival készült olajképek, 1899 (Otto Walter). A korábbi barokk kastélyt Sajnovics Mátyás építtette a 17–18. század fordulóján. 1875-ben vásárolta meg Dreher Antal, aki átépíttette és kibővítette az épületet még ugyanabban az évben. Az 1930-as években felújították. Az államosítás után úttörőtábor, majd üdülő, ma szociális otthon működik benne.

CsI

11104

Magtár

11104

Sport u.
 hrsz.: 253
 historizáló
 1875 után

Az egykori Sajnovics–Dreher-birtokhoz tartozó, szabadon álló, téglalap alaprajzú, négyszintes, külső megjelenésében a kastély architektonikus díszítő elemeit, bástyaszerű fiatornyait, ívsoros oromfalát tükröző magtárépület is. Épült 1875 után.

KH

1747

Ev. templom

1747

Szabadság u. 132.
 hrsz.: 217
 késő barokk
 1790

Település központjában, út mentén, szabadon álló, egyhajós, egyenes záradékú templom, a hajó és a záradék felé kontyolt nyeregtetővel, ÉK-i homlokzata előtt toronnyal. Hangsúlyos párkányok, lizénák alkotta tükrös homlokzati architektúra, a hajó vakolatkeretes ablakai két sorban, DK-i oldalbejárata, kőkeretes. Síkmennyezetes belső tér, a bejárati oldal felől U alakú, nyolcszögű pillérekre támaszkodó karzat. Berendezés: szószék, oltár, copf, 19. század eleje – oltárkép, 1787; keresztelomedence, 19. század vége. Orгона: 1855 (Szalay Károly), átépítve. Korábbi templom helyén épült a Sajnovics család támogatásával 1790-ben, 1893-ban, 1928-ban felújítva.

CsI

VAJTA**Zichy-kastély**

1691

Petőfi Sándor u.
 hrsz.: 562
 neoklasszicista
 1923

Település szélén, magaslaton, parkban, szabadon álló, U alaprajzú, alápincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Udvari homlokzata előtt dór oszlopor, középen kiugró portikusz, kert felőli homlokzatának tengelyében félkörívvel záródó, kupolás lefedésű középrizalit, szárnyainak végében és a D-i homlokzat közepén Palladio-motívum. A főszárny kéttraktusos, a mellékszárnyak középfolyosósak, DK-i végében kör alaprajzú kápolnatér. Enteriőrjei részben megmaradtak, restauráltak, intarziás parketta és ajtók, kazettás kupola, tojásléces párkányok, klasszicizáló kályha. Jelenlegi használatában a pincészet szuterénné alakították. Építtette gr. Zichy Aladár, Pollack Mihálynak a szőnyi kastély számára 1815-ben készített tervei alapján 1923-ban (építés: Havel Lipót, berendező: Schmidt Miksa). 1945-től 1990-ig iskola és gyermekotthon volt. 2002-ben helyreállítva, jelenleg Bibliai Iskola és Konferenciaközpont működik benne. Parkjának a kastély körüli része francia kert, távolabbi területe angolpark, tiroli házzal, törökfürdővel.

BÁ

1691

VÁL*Mutató*

Vajda János szülőháza > Kültérület, Antali erdészház

Nepomuki Szent János-szobor

10134

Széchenyi tér
 hrsz.: 524
 klasszicista
 19. század közepe

A Váli-víz hídja mellett, lépcsős alépitményen álló, hasáb alakú talapzatra helyezett magas kőoszlop, tetején a szentet teljes papi ornátusban, jobb kezében egykor keresztet tartva (hiányzik), felső karjára simuló palmaággal, fején biréttal ábrázoló, öntöttvas szobor. Készült a 19. század közepén.

RV

10134

R. k. templom (Fájdalmas Szűzanya)

1614

Szent István tér
 hrsz.: 1
 klasszicista
 1824

Település központjában, domboldalban, szabadon álló, kereszthajós templom, egyenes záradékú szentélyhez kétoldalt alacsony sekrestye és oratórium, a hajóhoz azonos magasságú, két félkör záradékú kereszthajó szár csatlakozik, a szentély és a kereszthajó szárai felé kontyolt nyeregtetővel. Főhomlokzata előtt négy ion oszlopos, timpanonos portikusz, a timpanonban Kulcsok átadása-dombormű (Ferenczy István). Főhomlokzaton szoborfülkében Beethoven- és Szent István-szobor, 1975 (Till Aran).

1614

10135

1615

Körbefutó kétrészes övpárkány és egyrészes főpárkány, a hajón és a keresztszárakon félkör ablakok. Fiókos dongaboltozatos hajó és szentély, a négyzet kupolával fedett, a keresztszárnyak félkupolával, két oszlop által tartott tömör mellvédés karzat. A boltozatok végigfutó, háromrészes párkányra támaszkodnak. Falképek és díszítőfestés: a hajó oldalfalain és a boltozaton grisaille, a szentélyben, 1845 (Wagner József és Ferdinánd). Berendezés: főoltár kép és D-i mellékoltár kép, 1852 (Josef Schaefer); É-i mellékoltár kép, 1852 (Molnár József, restaurálva 1932); Nepomuki Szent János-oltár képe, 1800 (Mertz János); keresztelőkút, historizáló, 1873 (a bécsi világiállításról); a sekrestye berendezés, barokk, 1762 (a majki kamalduli kolostorból); Ürményi József emléktábla, 1825, Ürményi József mellszobra, 1828, Szent Teréz-szobor, 1845, (mindhárom Ferenczy István). Építtette Ürményi József országbíró 1819–1824-ben (építész: Engel Ferenc, Heine Ferenc). A templom feljárata előtt: feszület, 1788; Ürményi-sírkereszt, 1814, 1815 (tervezte: Engel Ferenc).

RV

Szentháromság-szobor

10135

Szent István tér 4. előtt

hrs.: 1

historizáló

1887

Az ún. Csonkatorony (trs.: 1615) előtt, három részből álló, hasáb alakú talapzatra helyezett szoborcsoport. A talapzat alsó részének homlokoldalán feliratos tábla, fölötté angyalfej szárnyakkal, legfölül négy oldalán vakműmüves hasáb, fogrovatos párkányfejezettel. A talapzat tetején, Glóbuszon ülő Szentháromság-ábrázolás. Készült 1887-ben.

RV

Csonkatorony és r. k. plébániaház

1615

Szent István tér 6.

hrs.: 144

gótikus (csonkatorony)

15. század

barokk (r. k. plébániaház)

1752

Az r. k. templomtól (trs.: 1614) É-ra, kisebb magaslaton álló, négyzetes alaprajzú torony, a falu elpusztult középkori templomának tornya. K-i homlokzatán az gyakor csatlakozó hajó tetőidomának lenyomata látszik, párkány alatt óralap helyek, alattuk harangszint, lejjebb különféle formájú nyílások. A 11–12. század fordulóján épült egyhajós templomot a 15. században háromhajósra bővítették, ekkor épült a torony is. A 16. század közepén török palánkvár volt, majd a reformátusoké lett. 1720-ban a katolikusok építették újjá, utolsó említése 1791.

Ugyanazon a telken, szabadon álló, téglalap alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, egyik végén csonkakontyolt, nyeregtetős épület. Egyszerű, tagolatlan homlokzat, az ablakok körül, az épület sarkain és a szintosztásnál sima meszelt sáv. Kétraktusos elrendezés, É-i végében kétkarú, barokk lépcső, építéskori ablakok. Építtette Dravecz József plébános 1752-ben.

RV

Ürményi-mauzóleum

1617

Temető

hrs.: 153

klasszicista

1834

A temető kiszélesedő útján, szabadon álló, kör alaprajzú kupolával fedett épület. Bejáratához magas támfalban lépcső vezet fel, két oldalán, a mellvédek végében pelikán, illetve sírkő. Bejárat aedikulás keretelésű, a kőmellvédés főpárkány alatt füzeres, szoszorús fríz fut körbe. A kupolával fedett belső tér közepén felülvilágító, a bejáratallat szemben oltár, korpuszos kereszttel. Díszítőfestés: 1846 (Josef Wagner). Berendezés: oltár kereszt, 1834 („H. Papp Bildhauer in Pesth” szignóval). A bejáratallat ellentétes oldalán nyílik a kripta fém ajtaja, bent három sorban, loculusok. Építtette Ürményi József 1834-ben (építész: Engel Ferenc és Heine Ferenc). A 20. század folyamán többször tatarozva.

RV

Ürményi-kastély

1618

Vajda János u. 13.

hrs.: 1009/1–2, 1019/2–5, 1023

késő barokk

18. század vége

Település központjában, utcavonalon álló, U alaprajzú, részben alapincézett, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. Középrizalitia manzárd tetős, timpanonnal lezárt, kocsibehajtóval, felette konzolokra támaszkodó kovácsoltvas mellvédés erkély. Udvar felől a középrizalit erőteljesen előre áll, a mellékszárnyak architektúrája azonos a főszárnyal, övpárkány és a nyílások fölött konzolokon fekvő szemöldökpárkány. A földszint udvar felőli folyosóra felfűzött helyiségsora két szoba kivételével boltozott. Emelet helyiségei síkfödémek, a lépcsőház a középrizalit udvari részében, melléklépcsők a mellékszárnyak folyosóinak végében. A kastély mellékszárnyainak földszintje a jezsuita rend kúriájának épült 1700 előtt. Ürményi József 1775-ben vásárolta meg. Az emeletes főszárny és a mellékszárnyak emelete 1780 körül épült (építész: Rieder Jakab?). A középrizalitor 1800 után építették. 1878-ban Dreher Antal vásárolta meg, de a család nem lakta. 1945 után iskola, könyvtár, múzeum és múzeumi raktár volt benne, ma üresen áll. Parkját, különösen É és Ny felől, erősen megcsonkították.

RV

KÜLTERÜLET

ANTALI ERDÉSZHÁZ

Vajda János szülőháza (múzeum)

1612

hrs.: 034/1

–

19. század második fele

Külterületen, mezőgazdasági úton megközelíthető, néhány házból álló majorság egyik tagja. Bekerített udvarban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nádazott nyeregtetővel fedett lakóház. Háromosztatú, a középső helyiségben tűzhely, téglaburkolat, borított gerendás fafödém, múzeumnak berendezve. Épült a 19. század második felében. Népi műemlék.

RV

1617

1618

1612

VELENCE

Meszleny-sírkápolna, sírkövek

1751

Ország út, Meszleny-temető
 hrsz.: 658, 662, 665
 barokk, klasszicista
 18-19. század

Település belterületén fekvő temető ÉNy-i sarkában álló sírkápolna és attól Ny-ra, elvadult területen fekvő, főúri temető, barokk és klasszicista sírmlékekkel, illetve töredékekkel. A sírkápolna négyzet alaprajzú, timpanonos oromfalakkal lezárt, nyeregtetővel fedett. A timpanon alatt, mélyített faltükörben vízszintes záradékú ajtónyílás, fölötté félkör ablak, a másik három homlokzaton ez a nyílásrendszer megismétlődik. Az épület négy sarkát két-két pilaszter és fölötté kétrészes párkány emeli ki. A kriptá a hátsó homlokzathoz csatlakozik. A sírmlékek, az egykori sétány két oldalán, egymással szemben helyezkednek el. 54 db mészkő, vörös- és szürke márvány, szarkofág alakú, figurális és különféle képpel formált kereszt alakú sírmlékek. Elsősorban a Meszleny család tagjainak, valamint Ritter Ferenc, Németh Anna, Eötvös Ignác, és Cséfalvy Geyza 18–19. századi sírmlékei.

BÁ

Présház és pince, ún. Vörösmarty-pince

1750

Panoráma u. – Csongor u. sarok
 hrsz.: 398
 –
 19. század eleje

Település szélén, szőlőhegyen, szabadon álló, téglalap alaprajzú, részben a földre vájt, D felől kontyolt, nádazott nyeregtetővel fedett épület, Ny-i oldalához tapadó, félnyeregtetős toldalékkal. D-i homlokzatán kétszárnyú bejárat és két zsalus ablak, újabb szerkezetekkel. Hátsó ormfala téglából rakott, kétszer tört ívű. Tőle DK-re melléképület, kontyolt nyeregtetős, félig földre vájt, tetőtér beépítve, rövid oldalán a nádfedésben ökörszem ablakok. Mindkét épület pincéje kőboltozatos, a helyiségekben gerendás pórfödém és hajópadló. Előtte faragott szőlőprés, márvány tálcáján 1869-es évszám. Felújítva. A D-i homlokzaton, a több versét itt író, Vörösmarty Mihály emléktáblája. Népi műemlék.

BÁ

Pince

1749

Pincesor u.
 hrsz.: 234
 –
 19. század első fele

Település szélén, pincesorban, részben a domboldalba vájt, téglalap alaprajzú, nádazott nyeregtetővel fedett pince-présház. Alapozása és falai a talaj szintjéig kőből rakottak, a fölmenő falak vályogból. A hosszfalak a homlokzati fal elé nyúlnak, fedett előteret képezve. Kétszárnyú bejárati ajtó, két oldalán spalettás ablak, az oromfalban két apró, félköríves záradékú, szellőző ablak. Présházban nyitott fedélszék, a pince első szakasza téglaboltozatos, a hátsó földre vájt. Épült a 19. század első felében. Népi műemlék.

BÁ

Beck-kastély

10452

Régiposta u. 1/b.
 hrsz.: 2175/2
 historizáló
 1895

Település központjában, egykori parkjának megcsönkített területén, szabadon álló, alagsor- és földszintes, összetett tömegű épület, kontyolt nyeregtetővel. ÉNy-i sarkán sátorretetővel fedett, kétszintes torony. Homlokzati architektúrája klinkertégla és vakolatarchitektúra. Plasztikus, konzolos koronázó párkányok, sarokarmírozás és magas, plasztikus lábazati párkány, melyen a változatosan keretezett ablakok állnak, alattuk az alagsor ablakai nyílnak. Keskeny lépcsővel megközelíthető bejárata a DNY-i homlokzaton, két ion oszlop által tartott timpanon alatt nyílik. ÉK-i homlokzatának tengelyében, négy ion oszlop által tartott, timpanonnal lezárt, balluszter korlátú veranda, a kertbe vezető lépcsővel. A négyzetes torony szögletében újabb veranda, kőbábo korlattal, fűrészelt fa lefedéssel. Síkmennyezetes belső terek. Burkolatok és stukkók, 19. század végi nyílászáró szerkezetek. Korábbi kúria felhasználásával építette a Beck család 1895-ben. A 1945 után nevelőotthon volt benne. 1988–1989 óta lakóház, felújítva. Parkjában vörös mészkő kútka.

BÁ

Meszlenyi-kastély

10453

Széchenyi u. 3.
 hrsz.: 1378/2, 1380/2
 klasszicista
 19. század első fele

Település szélén, egykori parkjának megmaradt területén, szabadon álló, szabálytalan U alaprajzú, részben alapincézett, földszintes és emeletes részekből álló, több periódusban épült kastély, kontyolt nyeregtetővel, csatlakozó bővítményekkel. Az É-i és Ny-i szárny előtt, az udvar felől, kosárirés tornác. A D-i sarokrízaliban emeletes kaputorony. Az É-i és Ny-i szárny egytraktusos, oldalfolyosós, a többi szárnyban egymásba nyíló helyiségek, újabb válaszfalakkal. Két kisebb, boltozott pince, az egyikből folyosó vezet Ny-i irányba, a kert alá. Építette Meszleny Antal 18. század második felében, a 19. század első felében Meszleny Ignác kibővítette. 1948-tól gyógypedagógiai intézet működött benne, majd TSz irodák és konyha. 1990-ben eladták. Üres, állagbiztosítás alatt.

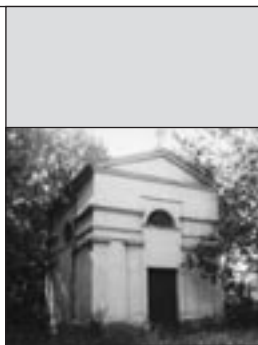
BÁ

R. k. templom (Szent István király)

1748

Templom tér
 hrsz.: 906
 klasszicista
 1829

Település központjában, kiszélesedő út tengelyében álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély két oldalán sekrestyével és oratóriummal, amelyeket téglalap alaprajzú tömegbe foglaltak s közös, a záródás felé kontyolt nyeregtetővel fedettek. Főhomlokzatának közepén, a főpárkányig felnyúló faltükörben, vízszintes záradékú, kőkeretes bejárat, fölötté félkör ablak. A homlokzaton timpanon zárja le, fölötté egyszintes, kőburkolatos szintről induló, gúlisakkal lezárt torony. Az oldalhomlokzatokon magasra helyezett párkányra állított két-két félkör ablak, szélről két szintben ablakok, a szentély felőli homlokzaton hasonló elrendezés. Csehüveg boltozatos hajó, karzat, karzat. Berendezés: főoltár, 1905 (Peék Gyula plébános tervei)

1751

1750

1749

10452

10453

1748

szerint, a budapesti Szent István-bazilika egyik oltárának másolata, Vincenz Fischer után, 1830 körül); a karzatalji kápolnában, az 1860-ban lebontott kápolna Szent Anna-oltár képe, 1840 körül (Giamezzi et Cuvaió); padok, szószék, keresztelő kút, klasszicista, 1829. Épült 1827–1829-ben (Hild József?). A torony 1945-ben elpusztult, 1947-ben újjáépítve. 1955-ben helyreállítva.

BÁ

Nepomuki Szent János-szobor

1752

Templom tér

hrsz.: 964

barokk

18. század

Település központjában, az r. k. templom (trsz.: 1748) előtt álló, árkádíves, áttört mészkő korláttal körbekerített szobor. Talpzata hasáb alakú, lábazzal és párkány fejezetel. A szentet papi ornátusban, bal karjára fektetett korpuszos kereszttel, jobb mutató ujját az ajka elé emelve ábrázoló szobor. A korlát fedlapjai és a hátsó oldala hiányzik. Állította a Meszleny család a 18. században.

BÁ

Lakóház

9725

Viola u. 8.

hrsz.: 1347

–

19. század első fele

Település központjában, hajdani fésűs beépítésben, utcavonalon és telek oldalhatárán álló, hosszú, téglalap alaprajzú, vályogfalas, földszintes, nádazott nyeregtetővel fedett lakóház. Utcai homlokzata egyablakos, deszka oromfalas, udvari homlokzatán szabálytalan elosztású nyílászárók. Egytraktusos alaprajzi elrendezés, egymásból, illetve az udvarból nyíló helyiségek. A szobákban gerendás pórfödém, a konyhában megmaradt a szabadkémény és a füstfogó, a tűzhely nem. Épült a 19. század első felében. Népi műemlék.

BÁ

VEREB**R. k. templom (Nepomuki Szent János)**

1619

Vajda János út 1.

hrsz.: 576

barokk

1768

Település központjában, kisebb magaslaton álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel. Főhomlokzatának tengelyében, a torony alatt, rizalitszerű kiképzés, pilaszterpár között nyíló, vízszintes záradékú bejárati ajtó, szupraportjában a jezsuita rend jelvényével, fölötté karzatmegvilágító lantablak. A kétszintes toronytestet órapárkány és törtvonalú fémsisak fedi, kétfelől íves, volutás félromfalak, végükben kővázakkal. Az oldalhomlokzatokon, páros lizénák közötti mezőkben, nagyméretű lantablakok. Csehsüveg boltozatos hajó és szentély, a negyedgömbbel fedett szentélyfej. A bejárati oldalon karzat, két oldalán egy-egy oratóriumablakkal, alattuk bejárati ajtóval. A szentélyben Verebi Végh Ignác vörös

mészkö sírköve, 1782. Falfestés: a szentélyben, 18–19. század (lemeszelve). A szentély boltozatán stukkódíszítés. Berendezés: főoltár, szószék, padok, 18. század második fele; A templomot a komáromi jezsuiták építették P. Kövér András rendfőnök vezetésével 1764–1768 között. A Verebi Végh család számára 1780-ban építették a kriptát, melyhez a külső lejárát 1818-ban épült. Helyreállítva 1929-ben és 1980-ban.

CsI

VÉRTESACSA**R. k. templom (Szent Kereszt felmagasztalása)**

1620

József Attila u.

hrsz.: 263

barokk

1780

Település központjában, főútvonalak kereszteződésében, alacsony támfallal körülvett kisebb magaslaton, szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a hajóhoz É felől csatlakozó emeletes, félnyeregtetős bővítménnyel, a szentélyhez D-felől csatlakozó sekrestyével. Főhomlokzatát négy, plasztikus, dór pilaszter három mezőre osztja. Középen vízszintes záradékú kőkeretes ajtó, jobb felől a pálos rend barokk kőcímere, 1780. A bejárat fölött karzatmegvilágító ablak, két oldalán, szoborfülkében Szent Sebestyén és Nepomuki Szent János barokk szobrai. Az egyszintes, órapárkányos, gúlisasakos torony magas attika fal fölött emelkedik, alatta körbefutó párkány. A tagolatlan D-i hajófalon egy szintben, a bővítményen két szintben ablakok. A szentélyen támpillérek és a sekrestyén gótikus ablaktöredékek. Kétszakaszos, csehsüveg boltozatos hajója erőteljes falpillérekre támaszkodik, csehsüveg boltozatos szentélynégyyszög, negyedgömbbel fedett szentélyfej, a karzatalj kosárívvel nyílik a hajóba. Falfestés: szentélyben, barokk, 18. század vége, restaurálva 1965-ben. Berendezés: főoltár fölötti feszület, szószék, mellékoltár (az É-i a csákvári kereszties nővérek kápolnájából – trsz.: 1602), karzat alatti padok, barokk, 18. század második fele; keresztelőkút, 1785; padok (a lipótmezei elmeógyógyintézet kápolnájából – trsz.: 15209), historizáló, 19. század vége. Középkori templom szentélyének felhasználásával épült 1768–1780-ban. A plébániát a pálosok adminisztrálták. A II. világháborúban elpusztult kiugró tornyú homlokzata helyére 1982-ben építették a mait.

RV

Vasútállomás felvételi épülete

10945

hrsz.: 985/12

–

20. század eleje

Település szélén, szabadon álló, téglalap alaprajzú, emeletes, nyeregtetős épület. Övpárkánnyal tagolt, az épület sarkain, oromfalán és nyílásai körül vakolat kváderezés. Vágányok felőli és az ellentétes oldal homlokzata megegyezik, oldalhomlokzatainak oromfalaiban kör alakú nyílás. Tört vonalban vezetett, húzott karú fa lépcső visz az emeletre és a padlástérbe. Síkmennyezetes. Nyílászárók és burkolat romos, egy válaszfal kidőlt. Típussterv alapján készült ún. III. osztályú felvételi épület. Épült a 20. század elején.

RV

1752

9725

1619

1620

10945

VÉRTESBOGLÁR

R. k. templom (Assisi Szent Ferenc)

1621

Kossuth tér
 hrsz.: 1
 késő barokk
 1810

Település főutcájának közepén, szabadon álló, egyajós, szegmentíves szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalához csatlakozó félnyeregtetős sekrestyével. Főhomlokzatának tengelyében mélyített tükör, benne sarokoszlopos, félköríves záradéku architektúrában bejárat, fölötté feliratos tábla és karzatmegvilágító ablak. A homlokzat közepén, a körbefutó főpárkány konzolpár által tartott timpanont formáz. Törtvonalú oromzat fölött egy-szintes, órapárkányos, gúlisasakos torony. Oldalhomlokzatokon főpárkányba golyvázódó, kötényes vakolatarchitektúrában nyíló ablakok. Hevederrel kétfelé választott fiókos dongaboltozatos hajó és fiókos dongaboltozatos szentély, háromnyílásos, tömör mellvédes karzat. Falképek: boltozaton, 20. század közepe. Berendezés: főoltár, neoreneszánsz, 19. század vége; régi főoltárkép, szószék, padok, keresztelő kút, copf, 19. század első fele. Orgona: 1877 (Rieger-testvérek). A bejárat fölötti felirat szerint a templomot az Esterházy család építtette 1796-tól 1810-ig, egy korábbi templom megnagyobbításával, tornyát 1981-ben újjáépítették.

RV

Nepomuki Szent János-szobor

1622

Kossuth tér
 hrsz.: 2/2
 késő barokk
 18. század vége

Az r. k. templom (trs.: 1621) előtt álló három szobor (trs.: 1623, 9692) közül a bal oldali, kovácsoltvas kerítéssel körül kerített területen áll, a szent típusos ábrázolása. A merev tartású, teljes papi ornátusban álló alak, hasáb alakú, párkányfejezetes talapzatra helyezett, melynek homlokoldalán kereszt van. Jobb karján korpuszos kereszt fekszik, tekintetét rá szegezi. Arca, szakálla és ruházata a másik két szobornál jóval kvalitatósabb, részletgazdagabb faragású. Állították a 18. század végén. Újabban restaurált.

RV

Szent Flórián-szobor

1623

Kossuth tér
 hrsz.: 2/2
 késő barokk
 18. század vége

Az r. k. templom (trs.: 1621) előtt álló három szobor (trs.: 1622, 9692) közül a jobb oldali, kovácsoltvas kerítéssel körül kerített területen áll, a szent típusos ábrázolása. A szobor hasábformájú, párkányfejezetes posztamensre helyezett, melynek homloknézeti oldalán kereszt van. A római légionárius ruhában, frontálisan komponált álló alak merev tartású, baljához zászlót szorít, jobbában dézsát tart, melyből a mellette lángok-ban álló épületre vizet önt. Állították a 18. század végén. Újabban restaurált.

RV

1621

1622

1623

Szent Vendel-szobor

9692

Kossuth tér
 hrsz.: 2/2
 késő barokk
 18. század vége

Az r. k. templom (trs.: 1621) előtt álló három szobor (trs. 1622, 1623) közül a középső, a település határából helyezték át ide. A szent hasábformájú, párkányfejezetes posztamensre áll, melynek homloknézeti oldalán, félköríves záradéku fülkemélyedés van. A köpenybe burkolódzó alak lábánál két, vállán egy bárány fekszik, merev, frontális tartású fejen kalap. Állították a 18. század végén. Újabban restaurált.

RV

VÉRTESDOBOZ > ALCSÚTDOBOZ

VÉRTESKOZMA > GÁNT

ZÁMOLY

Mutató

Kerektemplom romjai > Küilterület, Kerekszenttamás

R. k. templom (Szent Lőrinc)

1754

Kossuth u. 31.
 hrsz.: 110
 klasszicista
 1837

Település központjában, kerítéssel körülvett területen, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású Ny-i homlokzati tornyos templom, a hajó és a szentély felé kontyolt nyeregtetővel, a szentélyhez két oldalon csatlakozó, félsátoros sekrestyével és az oratóriummal. Ny-i, főhomlokzatának tengelyében vízszintes záradéku, kökeretes bejárati ajtó, fölötté karzatmegvilágító félkör ablak, a főpárkány fölötti timpanonon lépcsős mellvédfal, azon egyszintes, gúlisasakkal fedett torony. A főhomlokzat sarkain sávózás, a tengely két oldalán egy-egy pilaszter. Az oldalhomlokzatokon magasra helyezett félkör ablakok. Csehsüveg boltozatos előtér, hajó és a szentély. A Ny-i oldalon, az erkély-szerű karzat négy pilléren áll, törpepillérek közötti kovácsoltvas korláttal. Berendezés: rokokó asztal, feltehetően a korábbi templomból; oltárok, szószék, keresztelőkút klasszicista, 19. század második fele; Orgona: 1877 (Angster József), 1965-ben került ide Sajtóskálról. Korábbi, 1773–1775 között épült barokk templom helyén épült 1836–1837-ben.

BÁ

Ref. templom

1755

Kossuth u. 55.
 hrsz.: 182
 késő barokk
 1785

Település belterületén, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes záradéku, nyeregtetős templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal. Ny-i homlokzatához tömör kerítésfal kapcsolódik, benne kökeretes ajtó és 1798 évszám. A D-i homlokzat előtt oromza-

9692

1754

1755

tos, nyeregtetős előcsarnok, a bejárat fölött ívet formáló, plasztikus párkányát kétfelől pilaszterek tartják. Háromszintes, órapárkánnyal és összetett fémsisakkal lezárt tornyának Ny-i oldalán, latin feliratos, vörös mészkő emléktábla, D-i oldalán kőkeretes bejárat, festett, faragott barokk ajtószárnyakkal és barokk vasalatokkal. Körbefutó, kétrészes főpárkány, a homlokzatokat lapos lizénák tagolják, a faltükrökben füles szalagkeretes ablakok. Dongaboltozatos előcsarnok, síkmennyezetes hajó. A hajó két végében festett fa karzatok, 1866. Berendezés: padok, 18. század vége; Mózes-szék, barokk festett fapad elemeinek felhasználásával készült, 1950; szószék, copf, 19. század eleje; vörös mészkő úrasztala, 1939; keresztelőkút, 1941. Épült 1784–1785-ben, 1829-ben leégett, 1859-ben és 1882-ben felújították. Faberendezéseit 1987-ben újrafestették.

BÁ

Templomrom

1756

Temető
hrs.: 038
román
12. század

A temető ÉK-i részében álló, kb. 8 méter magas terméskő falmaradvány, vakolatnyomokkal és kb. 5 méter magasságban résablakkal. A falmaradvány Zámoly község Szent Lőrinc titulusú, 12. századi eredetű plébániatemplomának Ny-i fala, félköríves szentélyének csak az alapozása maradt meg. A templomot 1863-ban még használták. ÉNy-i sarkán pusztuló téglá megerősítés. A romtól D-re kőkereszt korpuszal (1873), sírkövek 19. század második fele és 20. század közepe.

BÁ

KÜLTERÜLET

KEREKSZENTTAMÁS

Kerektemplom romjai

1753

Kerekszenttamás
hrs.: 0175
román
12. század

Lejtős terepen álló, kb. 9 méter átmérőjű, kör alaprajzú, szentély nélküli rotunda romja, kb. 1,5 méter vastag terméskő falai Ny-i oldalán kb. 4 méter, a K-i oldalán kb. 3-4 méter magasan állnak. K-i falmaradványában szentségtartó fulke mélyedése. A templomáról elnevezett falut 1231-ben említik először, később a Csák nemzetség birtokaként, Csókakövár részeként a 15. században. A falu a török korban néptelenedett és pusztult el.

BÁ

ZICHYÚJFALU

Zichy-kastély

10320

Kastélykert
hrs.: 8667
historizáló
1900 körül

Település szélén, egykori parkja megmaradt területén, szabadon álló, L alaprajzú, alapincézett, földszintes, nyeregtetős kúria és melléképületei. Hosszabbik szárnya előtt megemelt szintű, áttört mellvédés, kettős oszlopos tornác, törtvonalú, címeres, oromzatos bejárati portikusza aszimmetrikus elhelyezésű, ívelt korláttal kísért lépcsőfeljárattal. A tornác mögötti ablaksor vízszintes záradékú, a tornác egészén végigfutó törtvonalú szemöldökpárkánnyal. A hátsó- és oldalhomlokzatok, valamint az alacsonyabb tetőgerincű, rövidebbik szárny homlokzata erősen átalakított, architektúrájától részben megfosztott, illetve toldalékokkal takart. A részben középfolyosós, kéttraktusos belső terek és közlekedési rendszerek erősen átalakítottak, álmennyezetekkel takart síkmennyezetek. Az eredetileg U alaprajzú kastélyt, korábbi épület felhasználásával, Zichy Nepomuk János építtette 1900 körül. 1945 után Állami Gazdaság, majd 1959-ig iskola volt benne. Ma polgármesteri hivatal, orvosi rendelő és könyvtár.

BÁ

10320

1756

1753

HELYRAJZI SZÁMOK MUTATÓJA

05	Tác	160	066/21	Mezőfalva	64
07/4-24	Tác	160	066/24	Mezőfalva	64
011	Tác	160	066/31-32	Mezőfalva	64
011/10-11	Dég	28	071/3-4	Alcsútdoboz	12, 13
013/1-3	Tác	160	071/6-7	Alcsútdoboz	12, 13
013/5-8	Tác	160	072/1-2	Alcsútdoboz	12
013/10	Tác	160	074/7	Alcsútdoboz	12
015/1-2	Tác	160	075	Alcsútdoboz	12
015/4-7	Tác	160	076	Alcsútdoboz	13
015/9-11	Tác	160	077/1-2	Alcsútdoboz	13
015/14-15	Tác	160	078	Alcsútdoboz	13
016	Tác	160	095/2	Tabajd	159
017/1-4	Tác	160	096	Mór	76, 77
017/6-35	Tác	160	096/1	Gánt	58
017/37-47	Tác	160	0104/51-10	Alcsútdoboz	14
017/49-63	Tác	160	0108	Pátka	82
017/66-75	Tác	160	0109/1-2	Pátka	82
017/77-85	Tác	160	0110	Szabadegyháza	102
018/3	Csókakő	27	0117	Dég	28
021	Tác	160	0119	Dég	28
022	Tác	160	0120	Dég	28
023	Tác	160	0121	Dég	28
023/1-6	Fehérvárcsurgó	44, 45	0121/3	Dég	28
024	Tác	160	0122/1-8	Dég	28
025	Tác	160	0122/10-11	Dég	28
026	Tác	160	0122/13	Dég	28
027/1-3	Tác	160	0122/16-20	Dég	28
028	Tác	160	0123/1	Dég	28
030	Csákvár	24	0123/4-5	Dég	28, 30
031	Csákvár	24	0126	Dég	28
032	Tác	160	0127	Dég	28
032/5	Csákvár	24	0131/1-2	Dég	28
033/4	Csákvár	24	0132/2-5	Dég	28
033/8	Alcsútdoboz	12	0132/9	Dég	28
033/13-15	Alcsútdoboz	12	0132/11	Dég	28
033/22-25	Alcsútdoboz	12	0132/15	Dég	28
034	Csákvár	24	0132/17-20	Dég	28
034/1	Vál	165	0134	Dég	28
035	Csákvár	24	0135	Dég	28
038	Zámoly	172	0136/2	Dég	28
042	Alcsútdoboz	12	0136/53-64	Dég	28
048	Alcsútdoboz	12	0136/71	Dég	28
050	Alcsútdoboz	12	0137/1	Etyek	40, 41
051/4-7	Alcsútdoboz	12	0137/3-4	Etyek	40, 41
052	Alcsútdoboz	12	0138	Etyek	40, 41
053/5	Alcsútdoboz	12	0139/2	Etyek	40, 41
055	Alcsútdoboz	12	0139/4-8	Etyek	40, 41
066/16-17	Mezőfalva	64	0141	Etyek	40, 41

	Isztimér	54		Csákvár	25
0142/7	Etyek	40, 41		Dég	28
0142/9	Etyek	40, 41		Ercsi	38, 39
0142/11	Etyek	40, 41		Etyek	41
0142/13-19	Etyek	40, 41		Iszkaszentgyörgy	52
0142/21-30	Etyek	40, 41		Mány	61
0142/32-52	Etyek	40, 41		Mezőkomárom	65
0142/55-58	Etyek	40, 41		Mór	74
0143	Etyek	40, 41		Sárkeresztúr	92
0144	Etyek	40, 41		Vál	163, 164
0145	Etyek	40, 41		Vértesszőlős	170
0146	Etyek	40, 41	2	Dég	28
0146/3-4	Dég	28		Gyuró	50
0146/59	Dég	28		Iszkaszentgyörgy	52
0149	Dég	28		Mór	74
0150	Dég	28	2/1	Pátka	82
0151/3-5	Dég	28	2/2	Vértesszőlős	170, 171
0152	Dég	28	3	Dég	28
0153/1-3	Dég	28		Mór	74
0154/10	Dég	28	4	Dég	28
0162	Dég	28		Mór	72
0171	Lovasberény	59	5	Dég	28
0173	Lovasberény	59	6	Dég	28
0174	Lovasberény	59	7	Dég	28
0175	Zámoly	172	8	Dég	28
0175/2-3	Lovasberény	59	9	Dég	28
0177/3-6	Lovasberény	59	10	Dég	28
0177/13	Csákvár	26		Mór	73
0178/2-3	Lovasberény	59	11	Dég	28
0179	Alcsútdoboz	15		Mór	77
0180/1-2	Lovasberény	59	12	Dég	28
0181	Igar	51	13	Dég	28
0182	Lovasberény	59	14	Dég	28
0182/2	Sáregres	92	15	Dég	28
0183	Bicske	18	16	Dég	28
	Lovasberény	59	16/1	Sárszentmihály	94
0184/1-2	Lovasberény	59	16/6	Pátka	81
0214	Ráckeresztúr	89	17	Dég	28
0225	Csákvár	24	18	Dég	28
0228	Csákvár	24		Mór	73
0229/1	Csákvár	24	19	Dég	28
0230	Csákvár	24	19/1	Mór	73
0232/1-5	Tác	160	20	Dég	28
0246	Csákvár	24		Sukoró	99
0270/3	Etyek	43	21	Dég	28
0281	Ercsi	38		Sukoró	99
0282	Mór	78	22	Dég	28
0368/1-10	Káloz	55		Székesfehérvár	158
0368/13-15	Káloz	55	23	Dég	28
1	Alcsútdoboz	14	24	Dég	28

25	Dég	28	56	Dég	29
	Székesfehérvár	155		Mór	67
26	Dég	28		Sukoró	100
	Ercsi	38		Székesfehérvár	130
	Mór	75	57	Dég	29
27	Dég	28		Kápolnásnyék	56
28	Dég	28	57/1	Felcsút	45
29	Dég	28	58	Székesfehérvár	119
	Székesfehérvár	157	59	Dég	29, 31
30/1–2	Dég	28		Iszkaszentgyörgy	52
	Székesfehérvár	157	60	Dég	29
31	Székesfehérvár	157	60/1	Seregélyes	95
32	Dég	28	61	Dég	29
	Székesfehérvár	157	62	Dég	29
33	Dég	28	63/1–3	Dég	29
	Iszkaszentgyörgy	53	64/1–2	Dég	29
	Székesfehérvár	156	65	Adony	11
34	Dég	28		Dég	29
	Székesfehérvár	156	66	Dég	29
35/1–2	Dég	28	67	Dég	29
36	Dég	28	68	Dég	29
	Székesfehérvár	156		Ercsi	37
37	Dég	28	69	Dég	29
38/1–4	Dég	28, 30	70	Dég	29
39	Dég	28, 31	71	Dég	29
40	Dég	28	72	Dég	29
41	Dég	28	73	Dég	29
43	Sukoró	100	74	Dég	29
43/1	Dég	28	75	Dég	29
43/5–7	Dég	28	76	Dég	29
43/11–15	Dég	28, 30	77	Székesfehérvár	120
44	Dég	28	79/4	Isztimér	53
45	Dég	28	81	Dunaújváros	32
46	Dég	28	82	Székesfehérvár	107
47	Dég	28	83	Székesfehérvár	107, 135
48	Dég	28	84	Székesfehérvár	107
48/1–2	Mór	67	84/1	Káloz	54
49	Dég	28	85	Székesfehérvár	106, 120
	Mór	67	86	Székesfehérvár	107, 115
50	Dég	29	87/2	Székesfehérvár	107
51	Dég	29	91/2	Lepsény	56
52	Baracska	16	92	Székesfehérvár	114
	Dég	29	93	Székesfehérvár	119
	Mór	67	93/1–2	Ercsi	37
53	Mór	67	96/1	Székesfehérvár	117
53/1	Sárosd	93	96/2	Lepsény	56
53/1–2	Dég	29		Székesfehérvár	116
54	Dég	29	97/1	Székesfehérvár	117
	Szabdbattyán	102	98	Székesfehérvár	142
55/1–2	Dég	29	99	Székesfehérvár	142

102/3–4	Székesfehérvár	141	176	Martonvásár	63
104/1	Alcsútdoboz	142	182	Zámoly	171
107	Székesfehérvár	142	185	Dunaújváros	34
108	Székesfehérvár	142	188	Pákozd	80
110	Zámoly	171	189	Füle	47
111	Székesfehérvár	128	190	Mór	76
112	Csabdi	22	193/1–2	Csákvár	24
113/2	Csór	28	194	Csákvár	24
	Székesfehérvár	107	194/1	Rácalmás	87
114	Székesfehérvár	107	195	Csákvár	24
115	Székesfehérvár	107	196	Csákvár	24
116	Székesfehérvár	107	197	Csákvár	24
118	Nádasdladány	79	198	Csákvár	24
	Székesfehérvár	107	199	Csákvár	24
121	Lovasberény	57	204/2–3	Sárszentmihály	94
	Székesfehérvár	107	209	Székesfehérvár	107, 140
123/1–2	Székesfehérvár	107, 115	210	Székesfehérvár	107, 129
124	Ercsi	39	211	Csákvár	24
126	Székesfehérvár	107, 115		Martonvásár	63
127	Mezőszentgyörgy	65		Székesfehérvár	107
128	Székesfehérvár	107	212	Csákvár	24
130	Lovasberény	57		Székesfehérvár	107
133/1–2	Székesfehérvár	107, 149	213	Csákvár	24
134	Mány	61	214	Seregélyes	96
	Székesfehérvár	124		Székesfehérvár	107
135	Székesfehérvár	152	214/1	Csákvár	24
136	Székesfehérvár	107, 136	214/4–5	Csákvár	24
139	Csabdi	22	214/9–10	Csákvár	24
140/1	Székesfehérvár	148	214/11–13	Csákvár	24
141	Dunaújváros	34	214/15–16	Csákvár	24
	Székesfehérvár	107, 141	215	Székesfehérvár	107
142	Székesfehérvár	107	217	Csákvár	24
143	Csabdi	22		Tordas	162
144	Csabdi	22, 23		Székesfehérvár	128
	Moha	66	218	Székesfehérvár	107
	Székesfehérvár	106, 108	220	Székesfehérvár	107, 121
	Vál	164	221	Székesfehérvár	107
145/1–2	Székesfehérvár	149	224	Székesfehérvár	107, 122
149	Székesfehérvár	106, 108	225	Székesfehérvár	107, 122
147	Csabdi	22	227	Székesfehérvár	107, 123
150/2	Székesfehérvár	107, 109	228/55–57	Seregélyes	95
151/2–3	Székesfehérvár	106, 107	229	Seregélyes	95
151/6–7	Székesfehérvár	106, 109		Székesfehérvár	107
152	Székesfehérvár	106, 109	230	Seregélyes	95
153	Vál	165		Székesfehérvár	107
162	Nagyvenyim	79	231	Székesfehérvár	107
165	Szabadhidvég	102	232	Székesfehérvár	107
172/1–2	Alcsútdoboz	13	234	Velence	166
174	Martonvásár	63	235	Székesfehérvár	106, 107
175	Martonvásár	63	241	Nádasdladány	79

	Székesfehérvár	108	312	Székesfehérvár	112
242/3	Nádasladány	78	320	Székesfehérvár	114
248	Székesfehérvár	114	321	Pákozd	80
249	Székesfehérvár	107, 123	324	Perkátá	84
250	Székesfehérvár	138	326	Székesfehérvár	107, 147
251	Tordas	161	327	Székesfehérvár	107
252	Tabajd	159	328	Székesfehérvár	107, 147
	Tordas	162	328/1	Cece	21
252/1–2	Székesfehérvár	138	328/2	Adony	12
253	Tordas	162	329	Székesfehérvár	107, 147
254	Székesfehérvár	122	330	Sárbogárd	90
255	Székesfehérvár	137		Székesfehérvár	107
256	Székesfehérvár	136	331	Székesfehérvár	107
258	Székesfehérvár	120, 121, 135	333	Székesfehérvár	107, 132
260	Lovasberény	58	334	Székesfehérvár	107, 132
262	Sárosd	93	335	Székesfehérvár	107
263	Vértessacs	169	336	Székesfehérvár	107
266	Székesfehérvár	118, 137	337	Székesfehérvár	107
268	Székesfehérvár	118	338	Székesfehérvár	107
270	Székesfehérvár	148	339	Székesfehérvár	107
271	Székesfehérvár	117	340	Székesfehérvár	107
273	Székesfehérvár	136	341	Székesfehérvár	107, 146
274	Martonvásár	63	342	Székesfehérvár	107
	Székesfehérvár	116	343	Székesfehérvár	107
275	Székesfehérvár	135	344	Székesfehérvár	107
276	Székesfehérvár	123	345	Székesfehérvár	107
278/3	Lovasberény	58	347	Székesfehérvár	107
278/5	Lovasberény	59	350/2	Székesfehérvár	144
279	Székesfehérvár	152	352	Székesfehérvár	139
280	Székesfehérvár	152	353	Székesfehérvár	139
281	Székesfehérvár	149	356	Rácalmás	88
282	Székesfehérvár	107	358/2	Székesfehérvár	109
282/2	Székesfehérvár	149	362/1	Székesfehérvár	127
286	Székesfehérvár	128, 131	365	Székesfehérvár	113
288	Bakonycsernye	16	366	Székesfehérvár	127
289	Székesfehérvár	107, 129	367	Soponya	96
290	Székesfehérvár	107, 129		Székesfehérvár	126
291	Székesfehérvár	107	368	Soponya	96
293	Székesfehérvár	107	369	Soponya	96
294	Székesfehérvár	107		Székesfehérvár	113, 126
295	Alcsútdoboz	13	370	Igar	51
	Székesfehérvár	131		Soponya	96
298	Székesfehérvár	107, 132		Székesfehérvár	112
299/1–2	Székesfehérvár	107, 132	371/1	Soponya	96
302	Székesfehérvár	107	371/2	Székesfehérvár	125
303	Székesfehérvár	107	371/3–5	Soponya	96
306	Székesfehérvár	151	372	Soponya	96
308	Székesfehérvár	111, 130		Székesfehérvár	125
309	Székesfehérvár	111	373	Soponya	96, 97
310	Székesfehérvár	131	373/2	Székesfehérvár	125

374	Soponya	96	467	Pákozd	81
	Székesfehérvár	124	470	Sukoró	97
377	Székesfehérvár	111, 112		Szár	103
379	Székesfehérvár	110	471	Szár	103
381	Székesfehérvár	110	473	Martonvásár	64
382	Székesfehérvár	150, 151, 153	475	Sukoró	98
387	Füle	47	478	Mór	71
392	Székesfehérvár	153		Sukoró	98
398	Velence	166	479	Mór	71
399	Soponya	96, 97	483	Mór	76
	Székesfehérvár	124	484	Pázmánd	83
400	Soponya	96	485	Pázmánd	83
	Tabajd	159	486	Mór	72
387	Füle	47	488	Mór	67
401	Füle	46	489/2	Csór	27, 28
402	Székesfehérvár	107		Mór	67
403	Székesfehérvár	107	490	Mór	67
403/2	Mór	67	491	Mór	67
404	Mór	67	493	Aba	9
	Székesfehérvár	107	493/18–21	Lepsény	56
405	Székesfehérvár	107	496	Pázmánd	83
406	Székesfehérvár	107	497	Kálóz	55
407	Székesfehérvár	107	500	Martonvásár	64
408/1–2	Székesfehérvár	107, 148	504	Etyek	42
411	Mór	67		Kálóz	55
	Székesfehérvár	107	507	Alcsútdoboz	14
412	Mór	67	517	Sukoró	97
	Székesfehérvár	107	520	Székesfehérvár	153
413	Székesfehérvár	107, 126	521	Székesfehérvár	154
414/1–2	Székesfehérvár	107, 126	522	Székesfehérvár	154
415/2	Székesfehérvár	107	523	Székesfehérvár	155
416	Székesfehérvár	107	524	Iszkaszentgyörgy	52
417	Székesfehérvár	107		Vál	163
419	Székesfehérvár	107	524/1	Székesfehérvár	155
420	Székesfehérvár	107	525	Iszkaszentgyörgy	52
422	Székesfehérvár	107, 144	528/1–2	Iszkaszentgyörgy	52
424	Székesfehérvár	107, 144, 145	529	Iszkaszentgyörgy	52
426	Székesfehérvár	107, 145	530	Iszkaszentgyörgy	52
428	Székesfehérvár	107	535/2	Pusztavám	87
429	Székesfehérvár	107, 145	539	Székesfehérvár	143
430	Székesfehérvár	107, 146	544	Mór	67
448	Dunaújváros	33	548	Gánt	48
450/1	Seregélyes	95	553	Gánt	48
451	Mór	67		Mezőkomárom	65
451/73	Dunaújváros	32	562	Bodajk	20
460	Szár	103		Vajta	163
461	Aba	10	564	Bodajk	19
461/2	Füle	46	574	Alcsútdoboz	15
464	Fehérvárcsurgó	43	576	Vereb	168
465	Aba	9	583	Fehérvárcsurgó	45

586	Sukoró	98	739	Mór	71	1188	Dég	28	1416/17	Mór	67
587	Fehérvárcsurgó	44	744	Mór	67	1189	Dég	28	1449/4	Dunaújváros	32
588	Fehérvárcsurgó	44	745	Mór	67	1190	Dég	28	1470	Enying	36
	Gánt	47	780	Sukoró	100	1191	Dég	28	1474/58	Enying	36
	Sárbogárd	91	789	Sukoró	101	1192	Dég	28	1477/3	Aba	11
589	Fehérvárcsurgó	44	790/2	Sukoró	101	1193	Dég	28	1477	Előszállás	35
590	Fehérvárcsurgó	44	802	Etyek	40, 41	1194	Dég	28	1479	Előszállás	34
	Sukoró	98	876	Cece	22	1195	Dég	28	1560/2–13	Etyek	40, 41
591	Fehérvárcsurgó	44	893	Adony	11	1196	Dég	28	1560/38–70	Etyek	40, 41
592	Fehérvárcsurgó	44	906	Velence	167	1197	Dég	28	1567	Pusztavám	86
593	Fehérvárcsurgó	44	924/1	Bodajk	21	1198	Dég	28	1576/1	Rácalmás	88
595	Sukoró	101		Fehérvárcsurgó	43	1199	Dég	28	1759/2	Ercsi	36
596	Fehérvárcsurgó	44	940	Bodajk	21	1200	Dég	28	1765	Aba	10
598	Fehérvárcsurgó	44		Fehérvárcsurgó	43	1201	Dég	28	1802	Mór	67
598/1	Bodajk	19, 20	942	Bodajk	21	1202	Dég	28	1815	Csákvár	23
605	Magyaralmás	60		Fehérvárcsurgó	43	1203	Dég	28	1855/1–2	Csákvár	26
606/2	Bodajk	21	960/1–2	Sárbogárd	89	1204/1–2	Dég	28	1896/1	Bicske	18
	Fehérvárcsurgó	43	964	Velence	168	1205	Dég	28	1897/2	Csákvár	24
610	Fehérvárcsurgó	44	985/12	Vértesacsca	169	1206	Dég	28	1898/1	Csákvár	23
612	Fehérvárcsurgó	44	1001	Bodajk	21	1207	Dég	28	1906	Bicske	18
615/1	Fehérvárcsurgó	44		Fehérvárcsurgó	43	1218	Martonvásár	63	1952/2–3	Dunaújváros	34
618	Fehérvárcsurgó	44	1006	Bodajk	21	1237	Pusztavám	86	1964	Csákvár	26
643	Sukoró	99		Fehérvárcsurgó	43	1274	Mór	67	2122	Dunaújváros	33
645	Pákozd	80	1007	Bodajk	21	1283	Mór	76	2175/2	Velence	167
653/1	Rácalmás	87	1008	Bodajk	21	1290	Bicske	17	2295/1	Enying	35
658	Velence	166	1009	Bodajk	21	1307	Mór	70	2302/2	Etyek	43
658/1	Sárbogárd	90		Lovasberény	59	1308	Mór	70	2325	Gárdony	49
659	Lovasberény	60	1009/1–2	Vál	165	1318	Csókakő	27	2448	Bicske	18
660	Sukoró	100	1010	Lovasberény	59	1320	Szabadbattyán	101	2462	Sárbogárd	90
662	Velence	166	1010/1–2	Bodajk	21	1323/1	Mór	70	2555	Bicske	17
665	Velence	166	1010/2	Fehérvárcsurgó	43	1347	Velence	168	2558	Bicske	19
666	Perkáta	85	1011/1–2	Lovasberény	59	1351	Mór	77	2570	Mór	70
667	Cece	22	1013	Bodajk	21	1352/1	Mór	67	2571	Mór	70
669	Sukoró	99		Fehérvárcsurgó	43	1353	Mór	68	2574	Mór	75
689	Pátka	81	1019/2–5	Vál	165	1363	Mór	68	2840	Etyek	42
690	Pátka	82	1023	Vál	165	1365	Mór	68	3021/14–15	Gárdony	49
695/2–3	Mór	74	1056/2	Bodajk	20	1366	Mór	68	3306	Lovasberény	60
695/8–11	Mór	74	1065/4	Bodajk	21	1368	Mór	68	3654/1	Gárdony	49
695/14	Mór	74	1066	Bodajk	21	1369/3	Mór	68	3736	Székesfehérvár	133
696	Mór	67		Fehérvárcsurgó	43	1370/2	Mór	69	4091	Székesfehérvár	133
696/1	Pázmánd	84	1070/1	Martonvásár	62	1371	Mór	69	4093/1–2	Székesfehérvár	134
698	Mór	71	1076	Martonvásár	62	1373	Mór	69	4117	Lovasberény	60
709	Dég	29	1101	Dég	28	1374	Mór	69	4118	Székesfehérvár	134
723	Dég	29	1102	Dég	28	1378/2	Velence	167	4186/2	Székesfehérvár	130
733/1–2	Káloz	55	1104	Perkáta	84	1380/2	Velence	167	4255/5	Székesfehérvár	143
734/1	Dég	29, 31	1164	Ráckeresztúr	89	1400	Mór	74	4255/7–10	Székesfehérvár	143
735	Dég	29	1184	Dég	28	1401	Mór	74	4845	Sárbogárd	91
737/1	Dég	29	1185	Dég	28	1405	Polgárdi	85	5365/1–2	Mór	67
738/1	Dég	29	1186	Dég	28	1409/1	Mór	74	5365/4–5	Mór	67
738/3–4	Dég	29	1187/1–7	Dég	28	1410/3	Mór	74	5393/3	Székesfehérvár	138

5410	Mór	67	5619	Székesfehérvár	140
5411	Mór	67	5620	Székesfehérvár	140
5412	Mór	67	5629	Székesfehérvár	140
5413	Mór	67	5630	Székesfehérvár	141
5414	Mór	67	5632	Székesfehérvár	140
5415	Mór	67	5634	Székesfehérvár	140
5417	Mór	67	5645/1	Székesfehérvár	140
5418	Mór	67	5658/1	Székesfehérvár	140
5534/1	Székesfehérvár	140	5732	Székesfehérvár	154
5535/1	Székesfehérvár	140	6149/7	Székesfehérvár	153
5536/1	Székesfehérvár	140	8184/1	Gárdony	50
5537/1	Székesfehérvár	140	8667	Zichyújfalu	173
5538/1	Székesfehérvár	140, 141	8706	Székesfehérvár	116
5540/3	Székesfehérvár	140	8795/2	Székesfehérvár	143
5541/1	Székesfehérvár	140	20145/2	Székesfehérvár	158
5542/1	Székesfehérvár	140	20149/2	Székesfehérvár	158
5543/1	Székesfehérvár	140			

MŰEMLEKI TÖRZSSZÁMOK MUTATÓJA

1471	Székesfehérvár	108	1500	Székesfehérvár	157
1472	Székesfehérvár	108	1501	Székesfehérvár	158
1473	Székesfehérvár	109	1502	Székesfehérvár	135
1474	Székesfehérvár	110	1503	Székesfehérvár	144
1475	Székesfehérvár	110	1504	Székesfehérvár	144
1476	Székesfehérvár	111	1505	Székesfehérvár	145
1477	Székesfehérvár	111	1506	Székesfehérvár	145
1478	Székesfehérvár	112	1507	Székesfehérvár	145
1479	Székesfehérvár	112	1508	Székesfehérvár	146
1480	Székesfehérvár	112	1509	Székesfehérvár	146
1481	Székesfehérvár	113	1510	Székesfehérvár	147
1482	Székesfehérvár	113	1511	Székesfehérvár	147
1483	Székesfehérvár	114	1512	Székesfehérvár	120
1484	Székesfehérvár	115	1513	Székesfehérvár	121
1485	Székesfehérvár	115	1514	Székesfehérvár	121
1486	Székesfehérvár	115	1515	Székesfehérvár	122
1487	Székesfehérvár	116	1516	Székesfehérvár	122
1488	Székesfehérvár	130	1517	Székesfehérvár	122
1489	Székesfehérvár	131	1518	Székesfehérvár	123
1490	Székesfehérvár	131	1519	Székesfehérvár	123
1491	Székesfehérvár	132	1520	Székesfehérvár	151
1492	Székesfehérvár	132	1521	Székesfehérvár	125
1493	Székesfehérvár	132	1523	Székesfehérvár	127
1494	Székesfehérvár	155	1524	Székesfehérvár	127
1495	Székesfehérvár	156	1525	Székesfehérvár	128
1496	Székesfehérvár	156	1526	Székesfehérvár	128
1497	Székesfehérvár	156	1527	Székesfehérvár	128
1498	Székesfehérvár	157	1528	Székesfehérvár	129
1499	Székesfehérvár	157	1529	Székesfehérvár	129

1530	Székesfehérvár	129	1588	Alcsútdoboz	15
1531	Székesfehérvár	130	1589	Alcsútdoboz	14
1532	Székesfehérvár	141	1590	Alcsútdoboz	15
1533	Székesfehérvár	117	1591	Alcsútdoboz	13
1534	Székesfehérvár	117	1592	Bicske	17
1535	Székesfehérvár	118	1593	Bicske	17
1536	Székesfehérvár	118	1594	Bicske	19
1537	Székesfehérvár	119	1595	Bicske	18
1538	Székesfehérvár	120	1596	Bicske	18
1539	Székesfehérvár	133	1597	Csákvár	23
1540	Székesfehérvár	133	1598	Csákvár	24
1541	Székesfehérvár	134	1599	Csákvár	26
1542	Székesfehérvár	134	1600	Csákvár	24
1543	Székesfehérvár	138	1601	Csákvár	25
1544	Székesfehérvár	139	1602	Csákvár	26
1545	Székesfehérvár	140	1603	Etyek	40
1546	Székesfehérvár	141	1604	Etyek	41
1547	Székesfehérvár	142	1605	Etyek	41
1550	Székesfehérvár	141	1606	Felcsút	45
1551	Székesfehérvár	124	1607	Mány	61
1552	Székesfehérvár	150	1608	Mány	61
1553	Székesfehérvár	151	1609	Szár	103
1554	Székesfehérvár	149	1610	Szár	103
1555	Székesfehérvár	152	1611	Rabajd	159
1556	Székesfehérvár	152	1612	Vál	165
1558	Székesfehérvár	143	1614	Vál	163
1559	Székesfehérvár	148	1615	Vál	164
1560	Székesfehérvár	134	1617	Vál	165
1561	Székesfehérvár	149	1618	Vál	165
1562	Székesfehérvár	153	1619	Vereb	168
1564	Székesfehérvár	116	1620	Vértessacska	169
1565	Székesfehérvár	153	1621	Vértesszőlős	170
1567	Székesfehérvár	153	1622	Vértesszőlős	170
1568	Székesfehérvár	154	1623	Vértesszőlős	170
1569	Székesfehérvár	154	1624	Adony	11
1570	Székesfehérvár	154	1625	Adony	11
1571	Székesfehérvár	155	1626	Előszállás	34
1572	Székesfehérvár	155	1627	Előszállás	35
1573	Székesfehérvár	135	1628	Ercsi	37
1574	Székesfehérvár	135	1630	Ercsi	38
1575	Székesfehérvár	136	1631	Ercsi	39
1576	Székesfehérvár	136	1632	Nagyvenyim	79
1577	Székesfehérvár	137	1633	Perkátá	85
1578	Székesfehérvár	137	1634	Perkátá	84
1579	Székesfehérvár	138	1636	Rácalmás	87
1580	Székesfehérvár	106	1637	Rácalmás	87
1582	Dunaújváros	32	1638	Ráckeresztúr	89
1583	Dunaújváros	33	1639	Ráckeresztúr	89
1586	Dunaújváros	33	1640	Bodajk	20
1587	Alcsútdoboz	14	1641	Bodajk	20

1642	Bodajk	19	1697	Enying	36
1643	Bodajk	21	1698	Enying	36
1644	Bodajk	20	1699	Füle	46
1646	Csókakő	27	1700	Füle	47
1648	Fehérvárcsurgó	44	1701	Füle	46
1649	Fehérvárcsurgó	43	1702	Füle	46
1650	Fehérvárcsurgó	45	1703	Füle	47
1651	Fehérvárcsurgó	45	1704	Gárdony	49
1652	Isztimér	53	1705	Gárdony	50
1653	Magyaralmás	60	1706	Gárdony	49
1654	Mór	69	1707	Gyúró	50
1655	Mór	70	1708	Iszkaszentgyörgy	52
1657	Mór	71	1709	Iszkaszentgyörgy	52
1658	Mór	72	1710	Iszkaszentgyörgy	53
1659	Mór	71	1711	Kápolnásnyék	56
1660	Mór	71	1712	Lepsény	56
1661	Mór	73	1713	Lepsény	56
1662	Mór	74	1714	Lovasberény	58
1663	Mór	72	1715	Lovasberény	58
1664	Mór	75	1716	Lovasberény	59
1665	Mór	73	1717	Martonvásár	64
1666	Mór	75	1718	Martonvásár	62
1667	Mór	76	1719	Martonvásár	63
1668	Mór	71	1720	Martonvásár	62
1669	Mór	74	1721	Mezőszentgyörgy	65
1670	Mór	76	1723	Pákozd	80
1671	Mór	76	1724	Pákozd	81
1672	Pusztavám	86	1727	Pátka	81
1673	Pusztavám	86	1728	Pátka	81
1675	Cece	21	1729	Pátka	82
1676	Cece	22	1730	Pátka	82
1677	Dég	28	1731	Pátka	82
1678	Dég	31	1732	Pázmánd	83
1679	Igar	51	1733	Pázmánd	83
1680	Káloz	55	1734	Pázmánd	83
1681	Káloz	54	1735	Polgárdi	85
1682	Mezőkomárom	65	1736	Seregélyes	95
1683	Sárbogárd	90	1737	Soponya	96
1684	Sáregres	92	1738	Soponya	97
1685	Sárkeresztúr	92	1739	Sukoró	101
1686	Sárosd	93	1740	Sukoró	101
1687	Sárosd	93	1741	Szabadbattyán	102
1688	Sárbogárd	91	1742	Tác	160
1689	Szabadegyháza	102	1743	Tordas	162
1690	Szabadhidvég	102	1744	Tordas	161
1691	Vajta	163	1745	Tordas	161
1692	Aba	9	1746	Tordas	161
1694	Baracska	16	1747	Tordas	162
1695	Csór	28	1748	Velence	167
1696	Enying	35	1749	Velence	166

1750	Velence	166	9693	Székesfehérvár	149
1751	Velence	166	9694	Rácalmás	88
1752	Velence	168	9695	Rácalmás	88
1753	Zámoly	172	9696	Perkáta	85
1754	Zámoly	171	9697	Pákozd	80
1755	Zámoly	171	9698	Csór	28
1756	Zámoly	172	9699	Csór	28
4319	Székesfehérvár	106	9700	Csór	27
6610	Bakonycsernye	16	9701	Bodajk	19
6611	Isztimér	54	9702	Alcsútdoboz	13
6655	Fehérvárcsurgó	44	9703	Adony	12
6669	Fehérvárcsurgó	43	9704	Káloz	55
6672	Bodajk	21	9705	Káloz	55
6855	Csabdi	22	9706	Mór	76
8401	Sukoró	100	9707	Lovasberény	59
8402	Szár	103	9708	Szabadbattyán	101
8467	Sukoró	98	9709	Mór	73
8468	Mezőkomárom	65	9710	Etyek	42
8783	Dunaújváros	32	9711	Székesfehérvár	109
8784	Székesfehérvár	130	9712	Székesfehérvár	149
8800	Lovasberény	57	9713	Székesfehérvár	134
8829	Székesfehérvár	147	9719	Lovasberény	60
8830	Etyek	41	9725	Velence	168
8907	Káloz	55	9726	Dég	31
8999	Sukoró	98	9727	Csákvár	23
9003	Csákvár	23	9731	Székesfehérvár	148
9004	Sukoró	101	9732	Székesfehérvár	144
9081	Sukoró	100	9733	Etyek	43
9162	Sukoró	99	9734	Etyek	40
9163	Sárszentmihály	94	9735	Etyek	43
9209	Lovasberény	60	9737	Pákozd	80
9262	Székesfehérvár	158	9738	Seregélyes	96
9263	Nádasdladány	78	9824	Aba	10
9334	Sukoró	100	9825	Székesfehérvár	143
9402	Sukoró	100	9864	Alcsútdoboz	14
9477	Székesfehérvár	142	9917	Sukoró	97
9478	Ercsi	38	9965	Székesfehérvár	141
9483	Székesfehérvár	140	10070	Sukoró	97
9484	Sárszentmihály	94	10117	Mór	67
9529	Dég	30	10130	Gárdony	49
9530	Dég	31	10131	Bicske	18
9531	Dég	30	10132	Pusztavám	87
9532	Nádasdladány	79	10133	Seregélyes	95
9585	Csókakő	27	10134	Vál	163
9586	Etyek	42	10135	Vál	164
9622	Sukoró	98	10144	Moha	66
9670	Lovasberény	57	10191	Sukoró	99
9676	Mór	77	10255	Mór	67
9677	Sukoró	98	10256	Mór	68
9692	Vértesszőlős	171	10257	Mór	68

10258	Mór	68	10814	Ercsi	38
10259	Mór	68	10831	Székesfehérvár	108
10260	Mór	69	10832	Székesfehérvár	116
10261	Mór	70	10833	Székesfehérvár	119
10262	Mór	70	10834	Székesfehérvár	126
10263	Mór	77	10835	Székesfehérvár	142
10264	Tabajd	159	10836	Székesfehérvár	107
10271	Igar	51	10837	Székesfehérvár	114
10272	Székesfehérvár	126	10838	Székesfehérvár	117
10315	Mór	77	10839	Székesfehérvár	120
10316	Mór	73	10840	Székesfehérvár	124
10318	Aba	10	10841	Székesfehérvár	125
10319	Aba	11	10842	Székesfehérvár	138
10320	Zichyújfalu	173	10843	Székesfehérvár	148
10321	Gánt	48	10844	Ercsi	39
10322	Martonvásár	62	10875	Alcsútdoboz	12
10323	Martonvásár	64	10878	Tabajd	159
10325	Sárbogárd	91	10879	Lovasberény	60
10326	Székesfehérvár	125	10930	Dunaiújváros	34
10327	Székesfehérvár	126	10944	Mór	78
10328	Gánt	48	10945	Vértessacska	169
10329	Gánt	47	10946	Csákvár	26
10385	Mór	69	11004	Székesfehérvár	114
10389	Székesfehérvár	143	11017	Rácalmás	88
10390	Gánt	48	11041	Székesfehérvár	142
10443	Aba	9	11064	Dunaiújváros	34
10444	Nádasdladány	79	11065	Dunaiújváros	34
10445	Mór	74	11104	Tordas	162
10446	Pázmánd	84	11130	Mezőfalva	64
10447	Perkáta	84	11157	Dég	28
10448	Sárbogárd	89	11158	Ercsi	36
10449	Sárbogárd	90	11163	Martonvásár	63
10450	Sárbogárd	90	11184	Ercsi	37
10451	Seregélyes	95	11197	Mór	70
10452	Velence	167	11208	Székesfehérvár	123
10453	Velence	167	11209	Székesfehérvár	131
10462	Dég	30	11214	Cece	22
10664	Bicske	17	11266	Mór	69
10670	Sukoró	99			

KIEGÉSZÍTÉSEK – JEGYZETEK

Jobbitó megjegyzéseiket, kiegészítéseiket kérjük erre a címre eljuttatni: istvan.bardoly@koh.hu

LISTED BUILDINGS IN HUNGARY

FEJÉR COUNTY

The present volume is an official publication of the listed buildings in Hungary, edited and published by the National Office of Cultural Heritage. Each entry contains the basic topographical data of the buildings, date and period most characteristic in their present appearance, and a short description of the structure and its building history, with reference to valuable fixtures, fittings, and furnishing, if any. Further information on all the indicated items is available at the listed buildings records section of the office to be contacted by mail: Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Nyilvántartási Osztály H-1014 Budapest, Táncsics u. 1., or e-mail through our web site at www.koh.hu.